

Grey Scale #13

Part Code
ST1316

DANES
-PICTA
.COM

A 1 2 3 4 5 6 M 8 9 10 11 12 13 14 15 B 17 18 19

**USTAWODAWSTWO
FINANSOWO-ROLNE
I JEGO PRAKTYCZNE ZASTOSOWANIE**

NAKŁADEM CENTRALNEGO BIURA DO SPRAW FINANSOWO-ROLNYCH
WARSZAWA, SENATORSKA 15. ROK 1933

F 9
P. 92. 663

USTAWODAWSTWO FINANSOWO-ROLNE I JEGO PRAKTYCZNE ZASTOSOWANIE

**NAKŁADEM CENTRALNEGO BIURA DO SPRAW FINANSOWO-ROLNYCH
WARSZAWA, SENATORSKA 15.**

ROK 1933

P.82.063

Publ. olo

11959

29.IV.59

USTAWODAWSTWO FINANSOWO-ROLNE

I JEGO PRAKTYCZNE ZASTOSOWANIE

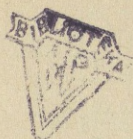
NAKLADEM CENTRALNEGO BIURA DO SPRAW FINANSOWO-ROLNYCH
WARSZAWA, SENATORSKA 15.

ROK 1933

357 : 323 438

Wyłączono
ze zbiorów
BUW

Sp. Akc. Zakładów Graficznych
„DRUKARNIA POLSKA”
Warszawa, Szpitalna 12

32468/2

7
1946

Przedmowa.

Praca nad przywróceniem opłacalności gospodarstw rolnych, niezbędna z punktu widzenia ogólnych interesów Państwa, jeżeli ma wydać pozytywne rezultaty, musi być prowadzona równocześnie na wszystkich odcinkach i przez wszystkie zainteresowane czynniki.

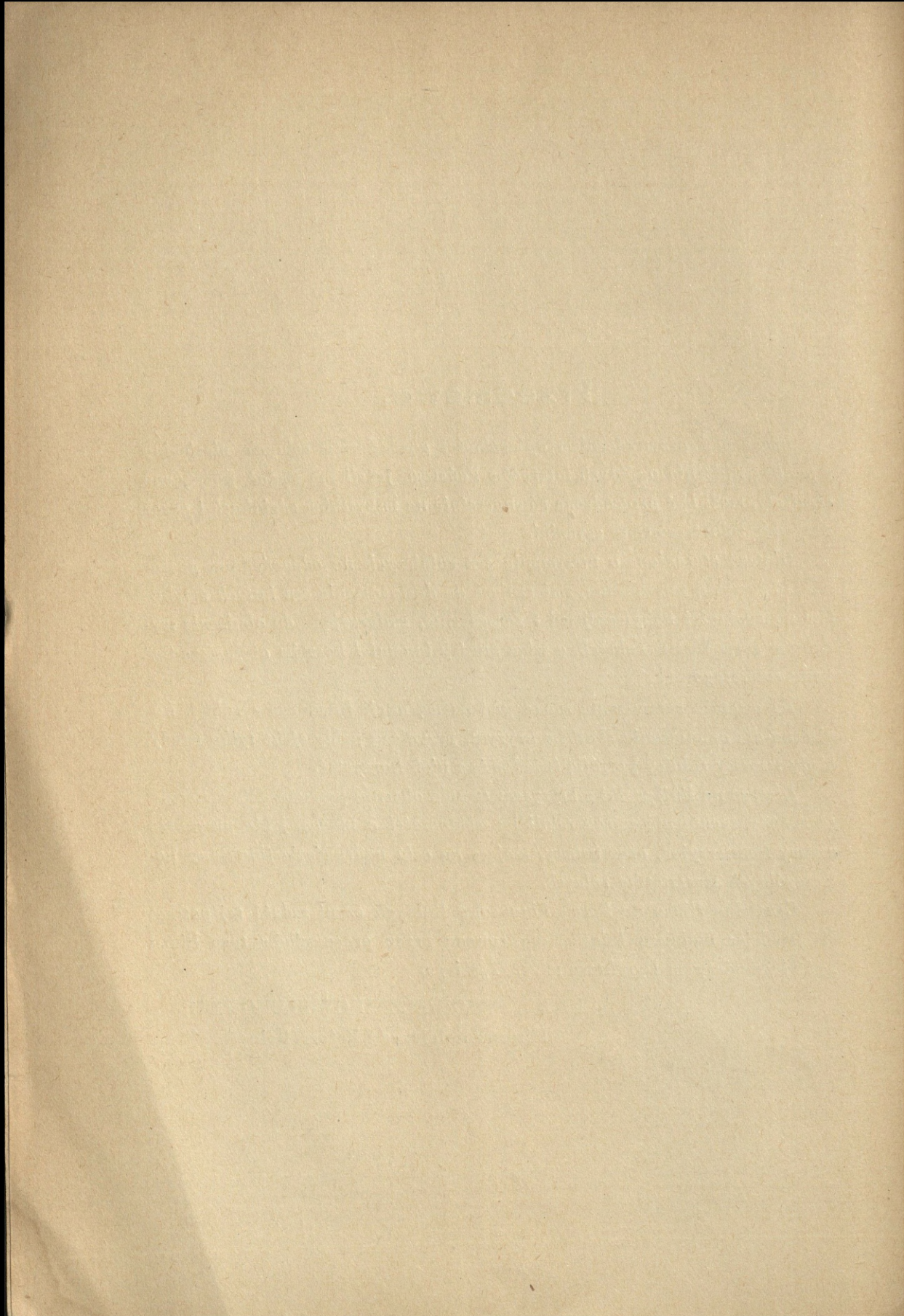
Dlatego staraniom o utrzymanie cen rolniczych na odpowiednim poziomie, towarzyszą zarządzenia, zmierzające do dostosowania cen innych artykułów do zdolności nabywczej wsi i zarządzenia, zmierzające do obniżenia wydatków gospodarstw rolnych, a więc między innymi i kosztów obsługi zadłużenia rolniczego.

Te ostatnie zarządzenia znane pod nazwą akcji finansowo - rolnej, konieczne dla opanowania skutków kryzysu, przyniosą pełny efekt tylko wtedy, kiedy wszyscy rolnicy potrafią świadomie z nich korzystać.

Dlatego na linii walki z kryzysem stanęła obecnie potrzeba jaknajszerszego rozpowszechnienia wśród rolników wiadomości o ulgach, jakie przynoszą ustawy konwersyjne, oraz ustawy, mające na celu uzdrowienie finansowe poszczególnych warsztatów rolnych.

Centralne Biuro do Spraw Finansowo Rolnych czyni zadość tej potrzebie, wydając niniejszą książkę, opracowaną przez pracowników tego Biura pod kierownictwem Dyrektora p. St. Lipskiego.

Dr. BR. NAKONIECZNIKOW-KLUKOWSKI,
Minister Rolnictwa i Reform Rolnych.

W s t ę p.

W 1933 roku ukazał się cykl ustaw finansowo - rolnych, wprowadzający bardzo poważne zmiany w tej dziedzinie. Sprawilo to, że dotychczasowe wydawnictwa, starające się wyjaśnić całokształt akcji oddłużeniowej przestały być aktualne, a tymczasem potrzeba wyjaśnienia całego kompleksu ustawodawstwa finansowo - rolnego automatycznie wzrastała, na skutek powiększenia ilości aktów prawnych, regulujących zagadnienie oddłużenia rolniczego. To też nic dziwnego, że od paru miesięcy poszczególne osoby, a także organizacje i instytucje, zwracały się do Centralnego Biura do Spraw Finansowo-Rolnych, przedstawiając potrzebę wydania odpowiedniego kompendjum.

Książka niniejsza stara się zadośćuczynić tym żądaniom. Ukazuje się ona zatem w możliwie najszybszym terminie, gdyż zaledwie w kilkanaście dni po podpisaniu przez Ministra Skarbu zasadniczego rozporządzenia wykonawczego, regulującego zagadnienie konwersji krótkoterminowego zadłużenia rolniczego na rynku zorganizowanym, co jest niezbędnym ogniwnem w całokształcie akcji finansowo - rolnej.

Potrzebę takiej książki powodują również cechy niektórych z ustaw oddłużeniowych, wymagające aktywnego stanowiska ze strony zainteresowanych. Rolnik ma powiedzieć, że chce skorzystać z niektórych ustaw i określić w jakim zakresie.

Ażeby to mogło nastąpić, rolnicy muszą dokładnie orjentować się w możliwościach, jakie im dostarcza Państwo w ustawach i rozporządzeniach. W przeciwnym bowiem razie cały wysiłek, zmierzający do przyjscia z pomocą rolnictwu stanie pod znakiem zapytania.

Pomoc okazywana rolnictwu została spowodowana słusznem i uzasadnionem przekonaniem, że rolnictwo stanowi w Polsce podstawową gałąź produkcji, źródło utrzymania znakomitej większości ludności, oraz główny czynnik rozwoju naszego życia gospodarczego. Stąd wypływa troska, ażeby wszystkie środki, jakie zostały prawnie dozwolone, były całkowicie i szybko wykorzy-

stane, ponieważ dopiero wówczas można mieć nadzieję, że przy zaistnieniu równoczesnem innych czynników, nastąpi odbudowa siły ekonomicznej wsi.

Dlatego też ci wszyscy rolnicy, którzy nie wykorzystują możliwości, zawartych w ustawach finansowo - rolnych dla oddłużenia swych warsztatów, dla tych czy innych powodów — postępują błędnie i szkodliwie, podobnie jak i ci wszyscy, którzy im owo wykorzystanie utrudniają.

Niewątpliwą jest bowiem rzeczą, że tylko wyjątkowa krótkowzroczność sfer wierzycielskich może motywować pogląd, że akcja oddłużeniowa jest wyłącznie akcją prorolniczą, pomijającą interesy ogólne, względnie neglizującą interesy wierzycielskie. Ofiary, których zażądano od wierzycieli, zwłaszcza prywatnych, są w wielkiej ilości wypadków pozorne, bowiem ustawy finansowo - rolne legalizują najczęściej stan faktyczny, a często chronią przed częściową lub całkowitą utratą należności, która nastąpiłaby, gdyby w drodze ulg nie umożliwiono prowadzenie gospodarstw zadłużonym rolnikom. Dlatego też warunkiem powodzenia całej akcji było złagodzenie przepisów egzekucyjnych, w celu przeciwdziałania licytacjom, rujnującym rolników i wierzycieli, a prócz tego załamującym ceny ziemi.

Zgóry można powiedzieć, że jeśli nie zostanie uregulowane kryzysowe zadłużenie rolnictwa — to wówczas zaciąży ono nadmiernie w okresie poprawy konjunktury i będzie musiało spowodować ruch wsteczny, przekreślając wszystkie wysiłki polityki rolniczej i uniemożliwiając ponownie na pewien okres czasu odbudowę zdolności nabywczej wsi.

Dopiero dobra wola i energiczny wysiłek wszystkich sfer zainteresowanych, może sprawić, że usiłowania ustawodawcy przyniosą pewne efekty.

Tymczasem na drodze do realizacji skutków akcji finansowo - rolnej piętrzą się wciąż liczne trudności, które należy poznać i usunąć.

Przedewszystkiem działa tu bierność, niedostateczna świadomość i konserwatyzm sfer rolniczych.

Dzięki ukazaniu się ustaw oddłużeniowych, wierzyciele rolników w wielu wypadkach zaniechali poprzednio okazywanej natarczywości. Ów spokój wzbudza w rolnikach nastroj bezwładu. Prostu dlatego, że wierzyciel przerwał dotychczasowy nacisk, rolnik uznał, iż można oczekiwać spokojnie dalszego rozwoju wypadków, ciesząc się chwilową ciszą. W ten sposób długi rolnicze, oraz koszta z niemi związane, pozostają bez zmiany, a w miarę przebiegu czasu wzrastają po to, aby po powrocie do normalnych warunków spaść na barki lekkomyślnie oczekującego rolnika.

Ta chęć do spokojnego przeczekania nie liczy się z faktem, że ustawodawstwo finansowo - rolne jest ustawodawstwem kryzysowem, a więc przejściowem, które wcześniej czy później zostanie uchylone. Jeżeli więc rolnik nie wykorzysta go teraz, może później nie mieć tych możliwości, przez co sam sobie wyrządzi krzywdę, a ponadto stanie się czynnikiem, utrudniającym gospodarcze odrodzenie wsi.

Oczywiście, bardzo często zdarza się, zwłaszcza wśród ludności włościańskiej, że rolnik nie orientuje się w ustawach i rozporządzeniach oddłużeniowych, którymi zaczyna interesować się dopiero wtedy, kiedy grozi mu egzekucja i kiedy staje przed widmem wyzucia z warsztatu rolnego. Ponieważ jednak obecnie ilość wypadków wyznaczania egzekucji bardzo zmalała, więc i liczba rolników, zmuszonych do korzystania z przysługujących im uprawnień zmniejsza się również, oddalając moment uregulowania kryzysowego zadłużenia rolnictwa.

Chęć wykorzystania ustaw finansowo - rolnych osłabia niewątpliwie pewien, chociaż niewielki koszt, związany z przeprowadzeniem oddłużenia. Rolnicy, cierpiąc na brak gotówki, nie kalkulują strat, na jakie się w przyszłości narażają, ani korzyści, możliwych do osiągnięcia i nie zdobywają się na planowy wysiłek, który zdołałby uzdrowić ich gospodarstwa w poważnym zakresie.

Wreszcie działają również obawy, że ucieczka do ustaw finansowo - rolnych stanowi pewnego rodzaju kompromitację, że lepiej jednak ratować się osobistym, choć drogim kredytem. Niewielu jest co prawda takich rolników, ale ci, którzy są, popełniają dokładnie wszystkie błędy przeciętnego rolnika z okresu dobrej konjunktury.

Ograniczenie natarczywości w stosunku do rolników ze strony wielu wierzycieli polega na obliczeniu, że zostawiając status quo, doczekać się można będzie uchylecia wszystkich ustaw kryzysowych, a wówczas w drodze egzekucyj może uda się wydostać całą sumę dłużną z narosłymi przez lata procentami. Być może, że jest to słuszna egoistyczna rachuba poszczególnych wierzycieli, zwłaszcza zamożniejszych i lepiej zabezpieczonych; spowoduje ona jednak dotkliwe straty dla mniej zasobnych i gorzej zabezpieczonych, dla rolników, a wreszcie dla ogólnych interesów gospodarczych.

Nastroj wyczekiwania wśród wierzycieli obecnie wzrasta i będzie wzrastał tembardziej, im bliżsi będziemy końca kryzysu i im bliższym będzie moment uchylecia ustaw oddłużeniowych.

Opisana niedostateczna energja rolników w kierunku wykorzystania ustaw finansowo - rolnych, została dość powszechnie zaobserwowana. Nic więc dziwnego, że zastosowano pewien dumping, którego wyrazem były publiczne głosy, wskazujące na potrzebę ustalenia bliskiego terminu, do którego trwać będzie cała ta akcja. Jak dotychczas jednak, rolnicy odnieśli się z niedowierzaniem do tego rodzaju zapowiedzi, przyczem można mówić jedynie o większych rolnikach, ponieważ do ogółu włościanstwa sprawa ta wcale jeszcze nie dotarła.

Natomiast dla wielu wierzycieli dumping ów wzmógł nastroje przewlekania sprawy, pozostawiania dłużników w spokoju i liczenia się z niedaleką okazją do porachowania swych rzekomych strat.

Wobec powyższego sytuacja w dziedzinie oddłużeniowej stała się dostatecznie jasną. Wymaga ona wielkiego wysiłku, powiedzmy otwarcie, propagandowego. Należy nauczyć rolników korzystania z ustaw finansowo - rolnych,

wskazać im na niebezpieczeństwa zaniedbania i dodatnie strony czynnego ustosunkowania się do zagadnienia oddłużenia. Niewątpliwie nie można przewlekać akcji finansowo - rolnej, powinna ona być skondensowana, przeprowadzona energicznie i w pełni. Wówczas bowiem ujemne jej strony zmaleją do minimum, a dodatnie wzrosną. Dlatego też wielką rolę do spełnienia w tym zakresie mają samorządy, lokalna administracja, organizacje rolnicze, działacze społeczni, prasa, a przede wszystkim cały aparat finansowo - rolny.

Aparat ten został utworzony dla pokierowania akcją obniżenia ciężarów kredytowych rolnictwa oraz skoordynowania działalności zainteresowanych urzędów i instytucji. W tym celu, uchwałą Rady Ministrów z dnia 7 marca 1932 r. powołany został, pod przewodnictwem Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych, Centralny Komitet do Spraw Finansowo - Rolnych. Organem wykonawczym Komitetu jest Centralne Biuro do Spraw Finansowo-Rolnych. Jednocześnie na terenie poszczególnych województw i powiatów powołane zostały wojewódzkie komitety i biura oraz powiatowe delegatury i biura do spraw finansowo - rolnych. W skład komitetów wchodzi przedstawiciele władz państwowych i delegaci: banków publicznych, spółdzielczych oraz prywatnych instytucji kredytowych, jak również organizacji rolniczych.

Doniosłe niewątpliwie znaczenie miało zapewnienie instytucjom kredytowym czynnego udziału w pracach komitetów do spraw finansowo-rolnych, co pozwoliło uniknąć jednostronnej interpretacji zamierzeń Rządu na korzyść dłużników.

Centralne Biuro do Spraw Finansowo - Rolnych, wydając niniejszą pracę, która może być pomocną każdemu rolnikowi, równocześnie pragnie ułatwić działanie wszystkich wymienionych czynników. Wydaje się, iż słuszną ambicją powinno być, aby w najkrótszym czasie została przeprowadzona duża akcja uświadamiająca, w wyniku której powinien pozostać w każdej wsi choćby jeden egzemplarz niniejszego opracowania, jako własność zbiorowa, dająca stale wskazówki każdemu, kto jeszcze sprawy swego zadłużenia nie uregulował.

Szczególłą wagę przywiązać należy do właściwego zrozumienia treści i ducha całokształtu ustawodawstwa finansowo-rolnego przez wszystkich tych, którzy powołani są bądź tylko do współdziałania, bądź też do realizowania poszczególnych ustaw. Dopiero jednolite stanowisko wszystkich realizatorów pozwoli na urzeczywistnienie wszystkich słuszných zamiarów ustawodawcy.

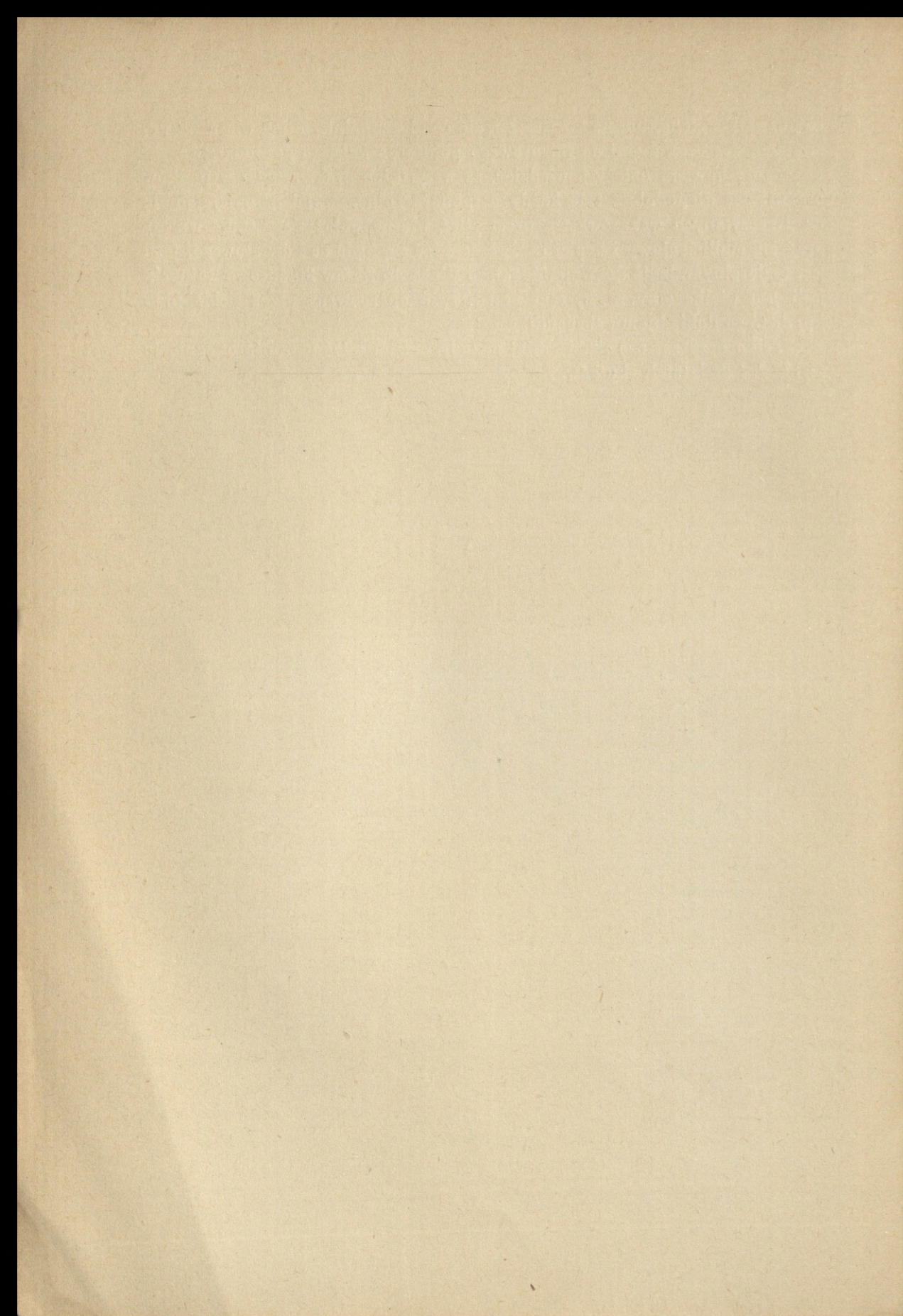
Dlatego też przy opracowaniu niniejszej książki czuвано bacznie nad tem, aby uprzytomnić każdemu czytelnikowi, że polskie ustawodawstwo finansowo-rolne stanowi logiczną całość, mającą na celu uregulowanie przedkryzysowego i kryzysowego zadłużenia rolników i uwzględniającą w sposób właściwy interesy rolników, ich wierzycieli i ogólnogospodarcze.

Prócz tego starano się ułatwić każdemu zainteresowanemu wykorzystanie wszystkich możliwości, zawartych w ustawach oddłużeniowych. Informacje w tym kierunku zostały uzupełnione podaniem tekstów ustaw i rozporządzeń.

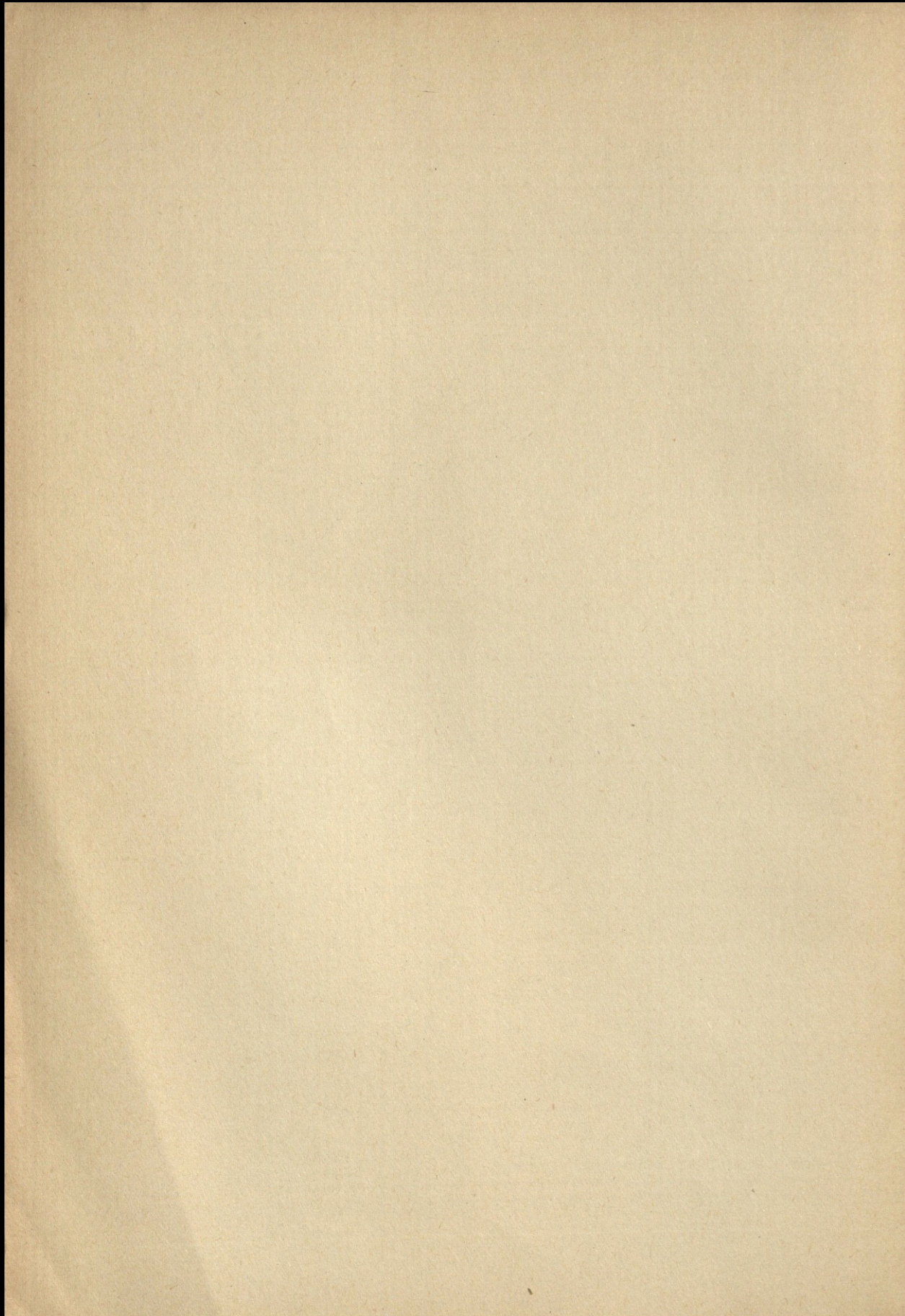
co pozwoli czytelnikom na skontrolowanie rad i uzupełnienie ich własnymi pomysłami, dostosowaniami do finansowego położenia każdego gospodarstwa.

Zgóry bowiem należy powiedzieć, że wszystkich praktycznych wypadków przewidzieć niepodobna i że każdy gospodarz rolny powinien, opierając się na przeczytanych wskazówkach, przemyśleć własne położenie, ustalić własny program oddłużeniowy i dopiero wówczas udać się bądź do Powiatowego, jeśli jest małorolnym, bądź do Wojewódzkiego Biura do Spraw Finansowo-Rolnych, jeśli jest wielkorolnym, aby tam przedstawić opracowany przez siebie plan i poddać go dokładnemu zbadaniu.

Tylko przy zastosowaniu takiej metody można mieć pewność osiągnięcia szybkich i dodatnich skutków.

Część I

Główne grupy ustaw finansowo-rolnych.

Z chwilą ustalenia poglądu, że kryzys rolniczy nie jest kryzysem krótkotrwałym oraz z chwilą zaobserwowania, że jego skutki przejawiały się nie tylko w niższej cenie produktów rolniczych, co spowodowało daleko idące zmiany w dochodowości warsztatów rolnych, ale i w znacznym spadku wartości ziemi, zdecydowano rozpocząć akcję finansowo-rolną

W wyniku sytuacji kryzysowej rolnicy nie byli w stanie spłacać w terminie zaciągniętych zobowiązań i nie mogli podolać kosztom swego zadłużenia, w konsekwencji czego poważna część gospodarstw rolnych znalazła się w trudnym położeniu finansowym.

W związku z tem rozpoczął się energiczny nacisk ze strony sfer wierzycielskich, wyrażający się nadmierną ilością egzekucyj. Wysiłki rolników w kierunku choćby płacenia wysokich procentów okazały się daremne.

Na tem tle zostały w różnych odstępach czasu, poczynawszy od pierwszych miesięcy 1932 r., wydane ustawy i zarządzenia, które można ugrupować, stosownie do celów, jakim służą, w następujące trzy działy:

- 1) ustawy antyegzekucyjne,
- 2) ustawy, zmniejszające koszty obsługi zadłużenia rolniczego, i
- 3) ustawy, sanujące poszczególne gospodarstwa rolne.

Niewątpliwie podział ten, jak i każdy inny, nie jest całkowicie słuszny, chociażby dlatego, że każda z ustaw finansowo - rolnych przyczynia się w pewnym zakresie do usanowania poszczególnych gospodarstw rolnych, jednakowoż w ogólnym zarysie, jest on logicznie uzasadniony, a ułatwia zarówno przegląd całego ustawodawstwa finansowo - rolnego, jak i udzielanie wskazówek w sprawie korzystania z zawartych w niem ulg i możliwości.

To też w dalszym ciągu według tego podziału będą rozpatrywane wszystkie akty prawne, związane z oddłużeniem rolnictwa.

Na początku omówienia każdej z tych grup podane będą motywy, uzasadniające ich powstanie, następnie zostaną wyliczone poszczególne ustawy, omówione ich znaczenie, oraz podane sposoby wykorzystania. W ten sposób osiągnięty zostanie główny cel niniejszego poradnika, a mianowicie ułatwienie zrozumienia treści i ducha naszego ustawodawstwa finansowo - rolnego, a także udzielenie wskazówek, dotyczących jego realizacji.

Pierwsza grupa ustaw finansowo-rolnych.

Egzekucje, skierowane przeciwko gospodarstwu rolnym w okresie kryzysu, a więc w okresie ich bezsilności finansowej, musiały spowodować szereg konsekwencji, groźnych z punktu widzenia gospodarczego.

Pierwszą z tych konsekwencji było pozbawienie warsztatów rolnych środków obrotowych oraz środków produkcji. Działo się to na skutek kierowania egzekucyj do ruchomości rolnika, co w niektórych okolicach kraju było tem groźniejsze, iż ustawy, odziedziczone po zaborcach, nie wszędzie broniły inwentarzy żywych i martwych oraz ziemiopłodów, potrzebnych do siewu oraz do przeżywienia ludzi i zwierząt.

Stosunkowo niewielki koszt, związany z ponawianiem tego typu egzekucyj oraz krótki okres czasu, wymagany na ich ogłaszanie, sprawiły, że rolnicy przez pewien czas ratowali się od licytacji zaciąganiem nowych uciążliwszych pożyczek, a następnie poczęli tracić inwentarze, niezbędne do prowadzenia gospodarstwa. W ten sposób środki obrotowe i środki produkcji gospodarstw rolnych zostały zagrożone, a tem samem zagrożoną została i wytwórczość rolnicza.

Jeżeli zważy się równocześnie stan nerwowy gospodarzy rolnych, ściganych ustawicznymi licytacjami, tem częstszymi, im dany rolnik posiada więcej drobnych wierzycieli, wówczas stanie się jasnem, iż prowadzenie gospodarstwa musiało znacznie ucierpieć.

Oczywiście w rezultacie przedłużania się takiego stanu rzeczy straciliby i wierzyciele, którzy nie zdołaliby wyegzekwować swoich całych wierzytelności, a przez osłabienie zdolności wytwórczych warsztatów rolnych narażaliby na szwank ich zdolność płatniczą.

Egzekucje, zwracane przeciwko nieruchomościom, t. j. przeciwko samym warsztatom rolnym, były niebezpieczne przede wszystkim dlatego, że potęgowały spadek cen ziemi, zmniejszając tem samem wartość zabezpieczenia zadłużenia rolniczego, oraz wartość majątku narodowego. Ponadto sprawiały one, że kontrola, jaką zastrzegło sobie Państwo w ustawie o wykonaniu reformy rolnej nad obrotem ziemią, została podważona. Na licytacji bowiem nabywcą mógł być każdy, kto utrzymał się przy przetargu. Prawda, że w zasadzie pozostał nadal w mocy przepis, dotyczący przymusowego wykupu na

cele parcelacji. Jednakowoż ze względu na sytuację finansową Skarbu Państwa, trudno było przewidywać, iż przepis ten w niedługim czasie zostanie faktycznie zrealizowany. Wreszcie sprzedaż licytacyjna pozwala w najlepszym razie na zaspokojenie pretensyj wierzycieli, zabezpieczonych na pierwszych numerach hipotecznych, powodując tem samem straty wierzycieli gorzej zabezpieczonych, co, oczywiście, z punktu widzenia rynku pieniężnego, nie można było uznać za właściwe. Szczególnie często zdarzały się wypadki na terenie b. zaboru rosyjskiego, że gospodarstwa drobne były sprzedawane za dziesiątą część sumy długów. Włościanin opuszczał swój warsztat, jako nędzarz, a 90% wierzytelności odpadało przy licytacji.

Do tych wszystkich momentów natury gospodarczej należało dodać jeszcze wzgląd natury społecznej. Bez odpowiedniej opieki ustawowej mogli ulec licytacom rolnicy, których gospodarstwa są zasadniczo zdrowe i zdolne do życia — to znaczy mogące po przetrwaniu kryzysu uregulować swe zobowiązania. Tymczasem licytacyjna sprzedaż, po najniższych oczywiście cenach, odbierała majątek rolnikowi, który niczem nie zawinił temu, że ceny ziemi i produktów rolnych spadły. Zaznaczyć jeszcze trzeba, że w najgroźniejszej sytuacji znaleźli się najlepsi gospodarze, prowadzący intensywną, nakładową gospodarkę, co wymagało zaciągania pożyczek. W ten sposób pojawiłaby się w kraju znaczna ilość osób, pozbawionych warsztatu pracy i wlokących za sobą długi, których nigdy nie byliby w stanie uregulować. Zjawisko to byłoby niewątpliwie szkodliwe zarówno wtedy, gdyby powiększała się w ten sposób liczba bezrobotnych bezrolnych na wsi, jak i liczba bezrobotnej inteligencji w mieście.

Zatem przeciwko nadmiernym egzekucjom, kierowanym przeciwko gospodarstwom rolnym przemawiały zarówno względy gospodarcze (ochrona produkcji rolniczej i ochrona gorzej zabezpieczonych wierzycieli), jak społeczne (kontrola nad obrotem ziemią i sprawa bezrobocia dotąd produkcyjnych jednostek), jak wreszcie sprawiedliwości (obrona przed ponoszeniem skutków kryzysu w formie utraty swego gospodarstwa).

Ustawodawca przywiązuje wielką wagę do uniemożliwienia szkodliwych gospodarczo egzekucyj, czego dowodem jest wydanie szeregu ustaw specjalnych oraz zamieszczenie odpowiednich postanowień w innych ustawach.

U s t a w a

z dnia 25 lutego 1932 r.

o zmianie niektórych przepisów ustawy postępowania sądowego cywilnego z 1864 r. i ustawy o przetargu przymusowym i zarządzie przymusowym (Dz.U.R.P. Nr. 15 poz. 87).

Wymieniona w nagłówku ustawa stanowi zdecydowany krok w kierunku obrony przed skutkami kryzysu.

Pierwsze postanowienie w niej zawarte (art. 1 ust. 1), dotyczy pod względem terytorjalnym byłej Kongresówki oraz województw wschodnich. Posta-

nowienie to wprowadza pojęcie nieruchomości z przeznaczenia, znane na innych terytorjach Państwa, a polegające na tem, że pewne ruchomości nie mogą być licytowane inaczej, jak tylko razem z całą nieruchomością. Za taką nieruchomość z przeznaczenia zostały uznane inwentarze żywe i martwe oraz ziemiopłody potrzebne do utrzymania ludzi i zwierząt do najbliższych zbiorów oraz do obsiewu.

Wprowadzenie tego przepisu na ziemiach, na których on nie obowiązywał, było równocześnie zdecydowaniem wyrażeniem woli ze strony ustawodawcy, aby wszędzie tam, gdzie podobne przepisy istniały uprzednio, były one jaknajściślej przestrzegane. W tym też kierunku poszły przypomnienia, wystosowane przez Ministra Sprawiedliwości do Prezesów Sądów Apelacyjnych i Okręgowych.

Na skutek tego postanowienia zostały uniemożliwione częstotliwe i liczne egzekucje, pozbawiające gospodarstwa rolne możliwości produkcji. Stało się to dlatego, że skierowanie egzekucji przeciwko całej nieruchomości, a więc i przeciwko nieruchomościom z przeznaczenia, wymaga większego nakładu gotówki ze strony niecierpliwego wierzyciela, a ponadto dłuższego okresu czasu, a więc nie może być zbyt często powtarzane.

Początkowo zdarzały się liczne trudności w stosowaniu omawianego przepisu, ze względu na niedostateczną jego znajomość ze strony czynników, przeprowadzających egzekucję. Jednakowoż szereg skarg na czynności komorników, skierowanych do władz sądowych we właściwym czasie, t. j. w ciągu dni siedmiu od dnia zajęcia przedmiotów, będących nieruchomościami z przeznaczenia, wyjaśnił dokładnie sytuację. To też tylko dla przypomnienia powtarza się, iż w razie dokonania zajęcia przez komornika inwentarzy żywych lub martwych, lub też ziemiopłodów potrzebnych do siewu i do przeżywienia ludzi i zwierząt do najbliższych zbiorów, należy niezwłocznie, a najpóźniej w ciągu dni siedmiu wniesić skargę na czynności komornika do sądu grodzkiego, przy którym dany komornik działa.

Biura finansowo-rolne opracowały dokładnie normy potrzebnych ziemiopłodów dla poszczególnych kategorii gospodarstw, a sądy zapoznały się już z temi normami, traktując je, zupełnie słusznie, jako opinię rzeczoznawców, na której można i należy się opierać. Na skutek tego, tylko nadwyżka ziemiopłodów ponad tę normę, może ulegać licytacji.

Zaznaczyć należy, że w związku z wprowadzeniem od 1.I. 1933 r. nowego kodeksu postępowania cywilnego, zostały uchylone artykuły 974 i 975 ustawy postępowania cywilnego z roku 1864, a więc artykuły, które były znowelizowane omówionym poprzednio przepisem (art. 1 ust 1) ustawy z dnia 25 lutego 1932 r.

Jednakowoż pojęcie nieruchomości z przeznaczenia w tym samym sensie zostało utrzymane, a to na podstawie art. 571 kodeksu postępowania cywilnego oraz art. 524 Kodeksu Napoleona.

Zupełnie wyraźnie wyjaśnia tę sprawę pismo okólne Ministra Sprawiedliwości z dnia 30 stycznia 1933 r. Nr. I. U. 745/33, podane w drugiej części niniejszego poradnika.

Ponieważ sprzedaże licytacyjne odbywały się w ten sposób, że w pierwszym terminie, t. j. wówczas, kiedy ceną wywołania była cena szacunku licytowanego przedmiotu, nie dochodziły do skutku po to, aby w drugim terminie można było rozpocząć wywołanie od ceny nieograniczenie niskiej, należało przeciwdziałać temu procederowi.

Okazało się bowiem, że majątki nieruchome, a również ruchomości sprzedawane były za niezwykle niskie, nawet dla stosunków kryzysowych, ceny, co powodowało ruinę właściciela licytowanych przedmiotów i narażało na straty większość jego wierzycieli.

W celu zapobieżenia tym gospodarczo szkodliwym wypadkom, ustawa wprowadza przepis, że na terenach województw centralnych, wschodnich i zachodnich, gdzie takie wypadki były możliwe, ceną wywołania, od której można było rozpocząć licytację w drugim terminie jest cena, stanowiąca przy ruchomościach połowę sumy oszacowania a przy nieruchomościach $\frac{2}{3}$ sumy oszacowania. Poniżej tych sum przedmiotów licytowanych sprzedać nie wolno.

Oczywiście wielkiem zagadnieniem staje się w tych wypadkach zagadnienie szacunku, które, w razie sporu między wierzycielem a dłużnikiem, rozstrzyga orzeczenie biegłego lub biegłych.

Sposób szacowania przez biegłych określają normalne ustawy, jednakowoż ustawodawca udzielił wyraźnie wskazówek, iż w okresie kryzysu nie wolno stosować rygorystycznie przepisów właściwych w normalnych warunkach gospodarczych.

Uczynił to prawodawca, podając odrębne normy szacunkowe w dwóch ustawach finansowo-rolnych, a mianowicie w rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 23 sierpnia 1932 r. o zapobieganiu skutkom trudności płatniczych w rolnictwie (Dz. Ust. R. P. Nr. 72 poz. 652) i w rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 23 sierpnia 1932 r. w sprawie segregacji wierzytelności na nieruchomościach ziemskich, parcelowanych w celu spłaty uciążliwych zobowiązań (Dz. Ust. R. P. Nr. 72 poz. 654).

Wskazówki te są nie tylko dlatego wyraźne, że, stosując jedną z ustaw finansowo-rolnych, należy mieć na uwadze całokształt przepisów, wydanych w tej dziedzinie, ale również dlatego, że chociaż omawiana ustawa w zakresie minimum ceny licytacyjnej dotyczy zarówno wsi, jak i miast, to tylko odnośnie szacowania nieruchomości wiejskich ukazały się następnie nowe, wyszczególnione powyżej przepisy.

Jasną jest rzeczą, że ceną szacunkową nie może być bynajmniej najniższa cena, ustalona w dobie kryzysu, ale cena odpowiadająca przepisom, wyraźnie w tym celu wydanym.

Na tem tle, zresztą, nie zdarzają się obecnie zatargi, bowiem z jednej strony wola ustawodawcy jest tak wyraźną, że władze sądowe nie pozwoliłyby na jej pominięcie, a z drugiej, że przepis o dwóch trzecich szacunku, jako najniższej cenie sprzedaży przy licytacjach, odstraszył liczną rzeszę tych, którzy chcieli uprawiać spekulację na kryzysie.

Omawiana ustawa nie zawiera tak zwanej klauzuli kryzysowej, to znaczy przepisu, że Rząd może postanowić jej uchylenie wówczas, kiedy dojdzie do wniosku, że kryzys przeminął i że ona wypełniła już swą rolę. Przeciwnie, ustawa z dnia 15 lutego 1932 r. jest ustawą stałą. Wpływa to wyraźnie już choćby z tego, że nie zawiera ona specjalnej klauzuli kryzysowej, podczas gdy inne ustawy finansowo-rolne ją zawierają; wpływa to również z logicznego rozumowania. Licytacja nieruchomości ma bowiem na celu nie ruinę dłużnika i przysporzenie strat gorzej zabezpieczonym wierzycielom, ale umożliwienie zrealizowania wierzytelności. Sprzedawanie majątków przy nieograniczonej dolnej granicy ceny wywołania w drugich terminach licytacyjnych jest sprzeczne z tym celem egzekucyj i może być tylko z korzyścią dla jednostek, nabywających nieruchomości w takich warunkach.

Ponadto zauważyć należy, że z chwilą ustania kryzysu i uchylenia ustaw finansowo-rolnych, wprowadzających specjalne normy szacunkowe w okresie kryzysu, będą stosowane w pełni przepisy szacunkowe normalne, których założeniem jest, by szacunek dla celów licytacyjnych umożliwiał licytację wzwyż, a więc aby był niski. Stanie się to, gdyż ustawa lutowa nie zawiera odrębnych przepisów szacunkowych.

Korzystanie z tej ustawy jest automatyczne, to znaczy, że ma ona zastosowanie bez specjalnych starań ze strony rolnika. Starania takie są potrzebne, jeśli zachodzi wypadek pogwałcenia jej przepisów, co może zajść przez dokonanie niewłaściwego zajęcia przez komornika, lub też przy niewłaściwym oszacowaniu. W pierwszym wypadku bronić się można skargą na czynności komornika, a w drugim — odwołaniem do biegłych, którzy dokonają szacunku.

Rezultat omówionej ustawy jest niewątpliwie znaczny, gdyż wprowadziła ona uspokojenie w stosunki finansowe na wsi, uniemożliwiając natarczywy atak wierzycieli i przygotowując w znacznym stopniu grunt do wszelkiego rodzaju układów.

U s t a w a

z dnia 7 marca 1932 r.

o ulgach w egzekucji sądowej przeciwko gospodarzom rolnym (Dz.U.R.P. Nr. 25 poz. 219).

Ustawa ta wprowadza trzy postanowienia, a mianowicie:

- 1) zwalnia roszczenia gospodarzy rolnych z tytułu świadczeń w naturze z pod egzekucji;
- 2) zezwala na powierzenie dłużnikowi zarządu gospodarstwa rolnego, i

3) umożliwia tymczasowe wstrzymanie licytacji nieruchomości.

Dwa pierwsze przepisy noszą charakter stały, trzeci zaś tymczasowy, t. j. może być uchylony w drodze rozporządzenia Rady Ministrów.

Przepisy pierwszy i trzeci obowiązują na całym terenie Rzeczypospolitej, natomiast drugi nie obowiązuje w województwach centralnych i wschodnich.

Przepis pierwszy stanowi, że gospodarze rolni, którzy dostarczyli pewne produkty ze swego gospodarstwa do przerobu, np. buraki do cukrowni lub ziemniaki do gorzelnii, i mają wzamian otrzymać częściową zapłatę w formie naturalnej (wytłoki, wywar, otręby i t. p.), nie potrzebują się obawiać o tę część swej należności, o ile owe przedmioty, które mają otrzymać, są im niezbędne do prowadzenia gospodarstwa.

Ponieważ jasną jest rzeczą, że gospodarstwa takie są prawie zawsze dostosowane pod względem organizacyjnym do odbioru wytłoków, wywaru i t. p., więc udowodnienie, że te przedmioty są im niezbędne nie jest trudne i oczywiście kwestjonowane być nie może. W ten sposób ratuje ustawa możliwość prowadzenia prawidłowej gospodarki, zabraniając zajmowania tego typu należności rolniczych.

Drugi przepis ma znaczenie dla województw zachodnich i południowo-wschodnich, gdzie istniała możliwość zaprowadzenia przymusowego zarządu gospodarstwa rolnego. Zazwyczaj zarząd taki, zaprowadzony na żądanie wierzycieli, przyczyniał się do znacznego podniesienia kosztów, związanych z prowadzeniem gospodarstwa. Stało się to szczególnie uciążliwym w okresie deficytowości, względnie chociażby tylko zmniejszenia rentowności gospodarstw rolnych, utrudniając w następstwie wywiązywanie się z zobowiązań.

Pragnąc usunąć te trudności, ustawodawca wprowadza zasadę, że zarządcą przymusowym ma być z reguły sam dłużnik. Wyjątek od tej reguły zachodzi dopiero wtedy, jeżeli osoba dłużnika nie daje dostatecznej rękojmi należytego prowadzenia zarządu. Oczywiście takie postawienie sprawy decyduje, iż w znakomitej większości wypadków dłużnik będzie zarządcą przymusowym, przyczem zrównany on zostaje pod każdym względem z zarządcą cudzego mienia

Ustawa przewiduje, że nad dłużnikiem - zarządcą przymusowym będzie ustanowiony nadzór, za pośrednictwem którego zostają przedstawiane sądowi sprawozdania i rachunki zarządu.

Ustawa ustala, że nadzór w razie powierzenia zarządu przymusowego dłużnikowi, należy powierzyć jednej z instytucyj, które określi rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości. Jest to zasada, chociaż ustawa nie wyklucza, iż sąd może powierzyć nadzór bezpośrednio określonej osobie. Instytucja, mianowana nadzorcą, obowiązana jest wskazać w ciągu trzech dni osobę, która w jej imieniu będzie nadzór wykonywać.

Dłużnik, będący przymusowym zarządcą, nie ma prawa do specjalnego wynagrodzenia, a może tylko z dochodów swego gospodarstwa pokrywać

wydatki swoje i swej rodziny w mierze, oznaczonej przez sąd oraz wydatki, związane z zarządem. Instytucja, sprawująca nadzór, ma prawo do zwrotu wydatków, zaś nadzorca bezpośrednio mianowany przez sąd otrzymuje ponadto skromne wynagrodzenie za swe czynności.

Przepis trzeci omawianej ustawy dotyczy wstrzymania licytacji nieruchomości rolnej. Na mocy przepisu tego rolnik, który popadł w trudności płatnicze wskutek ogólnego położenia gospodarczego w rolnictwie, może najpóźniej na dwa tygodnie przed terminem, wyznaczonym na licytację jego nieruchomości, zgłosić wniosek o wstrzymanie przymusowej licytacji.

Wniosek winien być zgłoszony do sądu egzekucyjnego, jeśli sąd prowadzi egzekucję, bądź do sądu, którego komornik prowadzi egzekucję.

Sąd może zabezpieczyć wniosek tymczasową decyzją, odwołującą tymczasowo termin licytacji, zaś po rozpoznaniu wniosku może wstrzymać licytację na jednoroczny okres gospodarczy, którego termin ma być tak określony, aby gospodarstwo rolne mogło ukończyć i spieniężyć najbliższe zbiory. Jeżeli orzeczenie sądu zapadło w drugiej połowie okresu gospodarczego, może sąd przedłużyć wstrzymanie licytacji na najbliższy okres gospodarczy.

Rozpatrując bliżej postanowienia tego przepisu ustawy, znajdujemy następujące konieczne warunki, które rolnik musi wykonać:

- 1) wniosek ma być skierowany do sądu, którego komornik wykonuje egzekucję;
- 2) wniosek winien być zgłoszony najpóźniej na dwa tygodnie przed wyznaczonym terminem licytacji;
- 3) we wniosku należy szczegółowo przedstawić swe stosunki majątkowe i udowodnić je, lub przynajmniej uprawdopodobnić, wskazując, że główną przyczyną trudności płatniczych jest kryzys rolny;
- 4) we wniosku należy prosić:
 - a) o zabezpieczenie wniosku tymczasową decyzją, wstrzymującą licytację, o ile sąd nie uznałby za możliwe rozpatrzyć wniosku merytorycznie;
 - b) o wstrzymanie licytacji na przeciąg jednego okresu gospodarczego, określając w jakim terminie gospodarstwo zdoła zebrać plony i je spieniężyć, oraz
 - c) wskazać na termin składania wniosku, jeśli jest on składany w drugiej połowie okresu gospodarczego.

Ustawa wskazuje dwa momenty, które decydują o udzieleniu zarządzenia wstrzymania licytacji. Zachodzą one wówczas, gdy wierzytelność, poszukiwana w drodze egzekucji, jest zabezpieczona tak dobrze, że najniższa przypuszczalna cena, możliwa do osiągnięcia na licytacji, wystarczy na jej pokrycie i odwrotnie, jeśli wierzytelność jest zabezpieczona tak źle, że nawet najwyższa oczekiwana cena nie wystarczy na jej pokrycie.

Postanowienia te ujawniają szczególnie wyraźnie wolę ustawodawcy zapobieżenia egzekucjom gospodarczo nieuzasadnionym i dlatego stanowią dobrą wskazówkę kierunkową przy stosowaniu ustaw finansowo-rolnych.

Sąd odmówi wstrzymania licytacji:

- 1) jeżeli została otwarta upadłość dłużnika;
- 2) jeżeli nabędzie przekonania, że dłużnik z powodu nadmiernego zadłużenia nie zdoła utrzymać gospodarstwa w swoich rękach;
- 3) jeżeli poszukiwany dług może być zaspokojony bez uszczerbku dla gospodarstwa rolnego.

Wszystkie wymienione okoliczności wskazują, że ustawodawca troszczy się o to, aby umożliwić przetrwanie kryzysu gospodarstwom, które przy normalnych warunkach gospodarczych mogłyby pozostać w rękach dotychczasowych właścicieli.

Postanowienia wyszczególnione powyżej, a mianowicie dwa wskazujące, kiedy sąd udzieli wstrzymania licytacji i trzy, wskazujące, kiedy odmówi wstrzymania, muszą być, oczywiście, przez rolnika rozważone, zanim postawi odpowiedni wniosek do sądu.

Naturalnie, że zagadnienie przesądzenia, że dłużnik nie zdoła utrzymać gospodarstwa w swem ręku oraz że może bez uszczerbku dla swego gospodarstwa zaspokoić poszukiwany dług, powinno być rozważone bardzo skrupulatnie przy uwzględnieniu tendencji ustawodawcy, wyrażonych w całości kształcie ustaw finansowo-rolnych i po dokładnem zbadaniu ogólnego położenia danego warsztatu rolnego.

Wreszcie wspomnieć należy, że wstrzymanie licytacji z mocy ustawy z dnia 7 marca 1932 r. nie nastąpi, jeśli egzekucja została wszczęta z powodu:

- 1) podatków i opłat skarbowych i komunalnych;
- 2) z tytułu zaległości u pracowników za pracę;
- 3) z opłat za ubezpieczenia społeczne;
- 4) z alimentów;
- 5) z pożyczek długoterminowych, udzielonych przez instytucje kredytu długoterminowego;
- 6) z tytułu nabycia po dniu 1 grudnia 1931 r. krajowych nawozów sztucznych.

We wszystkich innych wypadkach, a więc bardzo licznych, licytacja nieruchomości w zasadzie może być wstrzymana.

Zainteresowany rolnik musi jeszcze pamiętać, że winien stawić się na rozprawę osobiście lub przez pełnomocnika, albo też usprawiedliwić swe niestawiennictwo, w przeciwnym bowiem razie sąd uzna wniosek za cofnięty.

Ustawa z dnia 7 marca 1932 r. spowodowana była obawą, że nastrój, jaki wówczas panował wśród wierzycieli rolników, pomimo zaprowadzenia minimum ceny licytacyjnej i pomimo wprowadzenia na całym terytorjum

Państwa pojęcia nieruchomości z przeznaczenia, będzie skłaniał do występowania jeszcze nazbyt licznego na drogę egzekucji.

Roczny okres czasu, uzyskany przez rolnika w drodze tej ustawy stwarzał warunki do bardziej pojednawczych rozmów między wierzycielami i rolnikami.

W tej chwili omawiana ustawa może mieć szczególne znaczenie dla stosunkowo najlepiej stojących gospodarstw, t. j. takich, których zadłużenie jest niewielkie w odniesieniu do ich realnej wartości, a które wskutek przedłużającego się okresu zaniku, względnie małej dochodowości gospodarstw rolnych, nie są w stanie zaspokoić wierzycieli pewnych siebie i przez to niejednokrotnie bezwzględnych.

Dlatego też wydaje się, iż w arsenale środków ratowniczych pamiętać należy o ustawie marcowej i uciekać się do niej w razach niezbędnych, zwłaszcza, że nie pociąga ona ani zbyt wielkich kosztów, ani też nie wywołuje uciążliwych następstw w formie zarządu przymusowego czy nadzoru.

Wkońcu wspomnieć należy, że sąd przed udzieleniem wstrzymania licytacji, może zasięgnąć wiadomości o stanie gospodarczym dłużnika, bądź od instytucyj do tego powołanych, bądź bezpośrednio od biegłych. Oczywiście rolnik obowiązany jest umożliwić wydanie takiej opinii przez dostarczenie potrzebnych danych. W przeciwnym bowiem razie grozi odrzucenie wniosku o wstrzymanie licytacji.

Rozporządzeniem wykonawczem do ustawy z dnia 7 marca 1932 r. jest rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 7 maja 1932 r. wydane w porozumieniu z Ministrami Spraw Wewnętrznych, Rolnictwa i Reform Rolnych w sprawie określenia instytucyj, powołanych do pełnienia nadzoru nad przymusowym zarządem gospodarstw rolnych, poruczonym dłużnikom oraz do wydawania opinij o ich stanie gospodarczym (Dz. Ust. R. P. Nr. 50 poz. 464).

Rozporządzenie to postanawia, że prezesi sądów apelacyjnych ustalą, a następnie będą uzupełniać w porozumieniu z właściwymi wojewodami i po zasięgnięciu zdania wojewódzkich komitetów do spraw finansowo-rolnych, listy instytucyj, organizacyj i osób prawnych, którym będzie powierzany nadzór nad zarządem przymusowym, poruczonym dłużnikom oraz od których będzie sąd zasięgał opinij o stosunkach gospodarczych dłużników.

Rozporządzenie wymienia, iż do pierwszej czynności powołane są izby rolnicze, organizacje rolnicze, zarządy gmin miejskich i wiejskich, wydziały powiatowe, nadleśnictwa państwowe, urzędy ziemskie lub osoby prawne, zajmujące się podobnemi czynnościami, zaś do wyrażenia zdania o stanie gospodarczym dłużnika — izby rolnicze, organizacje rolnicze lub inne odpowiedzialne organizacje.

Równocześnie rozporządzenie stwierdza, że za organizacje rolnicze należy uznawać przede wszystkim wojewódzkie komitety do spraw finansowo-rolnych. W praktyce ustaliło się, że do opinjowania powołuje się wszędzie

aparatus finansowo-rolny, a do wykonywania nadzoru bądź tenże aparat, bądź izby rolnicze, w zależności od porozumień, zawartych między wojewódzkim komitetem a właściwą izbą rolniczą.

Na skutek przepisów wymienionego rozporządzenia, a także na skutek ustalonej już praktyki, rolnik, zamierzający złożyć do sądu wniosek o tymczasowe wstrzymanie licytacji nieruchomości, uczyni najlepiej, jeśli zwróci się do odpowiedniego biura do spraw finansowo-rolnych, które ułatwi umotywowanie wniosku i zgóry opracuje opinię, ułatwiającą sądowi decyzję.

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej

z dnia 21 czerwca 1932 r.

w sprawie uchylenia egzekucji z płodów na pniu (Dz. Ust. R. P. Nr. 52 poz. 495).

Dalszym krokiem w kierunku umożliwienia prowadzenia gospodarstw rolnych w dobie kryzysu przez zabezpieczenie przed dewastacją z powodu natarczywych egzekucyj — stanowi wymienione w tytule rozporządzenie, obowiązujące od dnia 25 czerwca 1932 r. Do tej pory na terenie zachodnich województw wierzyciele byli uprawnieni do zajmowania ziemiopłodów przed odłączeniem ich od ziemi, a więc na pniu. Przebieg tego typu licytacji wykazał, że ceny na nich osiągane stanowiły niejednokrotnie ósmą część bieżącej, już i tak niskiej, wartości. Nie przynosiły one zatem wielkiej korzyści wierzycielowi, a skazywały gospodarzy rolnych na wypożyczanie ziemiopłodów, potrzebnych do dalszego prowadzenia gospodarstwa, co w rezultacie pogarszało sytuację tak dłużnika, jak i jego wierzycieli. Ponieważ podobne przepisy egzekucyjne nie istniały w innych dzielnicach Państwa, ustawodawca uchylił je całkowicie.

Postanowienie, uchylające egzekucję z płodów na pniu jest stałem, gdyż nie zawiera klauzuli kryzysowej, dotyczy wszelkich ziemiopłodów, działa automatycznie z mocy samego prawa, a więc nie wymaga żadnych starań ze strony rolnika, a wreszcie odnosi się do wszelkich egzekucyj, a więc prowadzonych zarówno w trybie sądowym, jak administracyjnym i skarbowym.

Ponieważ wagę tego rozporządzenia odczuli dostatecznie zainteresowani rolnicy i ponieważ działa ono bez specjalnych zabiegów — nie wymaga zatem bliższych badań i wskazówek.

Inne przepisy antyegzekucyjne.

Wymienione trzy ustawy nie wyczerpują bynajmniej wszystkich środków, dostarczonych rolnikom przez ustawy finansowo-rolne przeciwko przymusowym egzekucjom.

Szczególnie ci rolnicy, którzy uciekają się pod opiekę ustaw, zaliczonych przez nas do innych grup, znajdują w nich postanowienia, zabezpieczające przed licytacjami.

Do tego typu postanowień należy przepis art. 12 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 23 sierpnia 1932 r. o zapobieganiu skutkom trudności płatniczych w rolnictwie (Dz. Ust. R. P. poz. 652), na mocy którego sąd może zabezpieczyć wniosek o odroczenie wypłat postanowieniem, zarządzającym wstrzymanie licytacji ruchomości i nieruchomości rolnika do czasu merytorycznego rozpatrzenia wniosku.

Art. 36 ustęp 2 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 23 sierpnia 1932 r. w sprawie segregacji wierzytelności na nieruchomościach ziemskich, parcelowanych w celu spłaty uciążliwych zobowiązań (Dz. Ust. R. P. Nr. 72 poz. 654) postanawia, że egzekucja nie może być prowadzona z nieruchomości, której właściciel wszczął postępowanie segregacyjne i w hipotece której zostało wpisane ostrzeżenie (adnotacja) w myśl art. 4 tegoż rozporządzenia.

Egzekucja może być skierowana tylko do części majątku nieulegającej parcelacji i to po jej wyodrębnieniu hipotecznem na wniosek i koszt zainteresowanych wierzyteli.

Art. 28 ustawy z dnia 28 marca 1933 r. o utworzeniu urzędów rozjemczych do spraw majątkowych posiadaczy gospodarstw wiejskich (Dz. Ust. R. P. Nr. 29 poz. 253) uprawnia do zabezpieczenia wniosku, złożonego przez rolnika w drodze wydania postanowienia, zawieszającego postępowanie egzekucyjne.

Wreszcie art. 3 ustawy z dnia 29 marca 1933 r. o ulgach w zakresie oprocentowania i terminu spłaty wierzytelności hipotecznych (Dz. Ust. R. P. Nr. 25 poz. 213) zabrania na czas do 1 października 1934 r. egzekucji kapitału wierzytelności, zabezpieczonych hipoteką umowną oraz z tytułu długów gruntowych.

Odrębne ustawy w zakresie egzekucji, wydane w okresie trwania kryzysu rolnego, a także postanowienia specjalne, dotyczące spraw egzekucji, pomieszczone w innych ustawach finansowo-rolnych, sprecyzowały dokładnie wolę ustawodawcy w tej dziedzinie.

Ustawodawca zmierza wyraźnie do tego, aby przede wszystkim uniemożliwić dewastowanie gospodarstw rolnych przez licytowanie środków produkcji i kapitałów obrotowych, a następnie chroni wszystkie te gospodarstwa, które popadły w trudności płatnicze na skutek kryzysu rolnego, starając się ułatwić im przetrwanie do czasów normalnych. Pamięć o tem umożliwi jedynie właściwą realizację przepisów, utrudniających przymusową egzekucję w stosunku do warsztatów rolnych.

Wykaz wszystkich tych przepisów został podany celowo. Zdarzyć się bowiem może, iż rolnik, który dotąd nie zdołał opracować właściwego planu dla uregulowania swych stosunków w zakresie ustaw finansowo-rolnych, znajduje się pod grozą egzekucji. Należy wybrać wówczas jako środek obrony ten z pośród wymienionych powyżej przepisów, który najłatwiej, najprościej

i najtaniej da się zastosować w takim poszczególnym wypadku. Uzyskawszy zaś odroczenie grożącego niebezpieczeństwa, rolnik powinien wykorzystać udzielony mu czas na przeprowadzenie najdalej idącego wyzyskania wszystkich możliwości, zawartych w ustawach finansowo-rolnych, a zmierzających do sanowania jego warsztatu rolnego.

Nowe prawo o sądowym postępowaniu egzekucyjnym.

Już po ukazaniu się ustaw z dnia 15 lutego i 7 marca 1932 r. zostały ogłoszone dwa rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 października 1932 r., a mianowicie: Prawo o sądowym postępowaniu egzekucyjnym (Dz. Ust. R. P. Nr. 93 poz. 803) oraz Przepisy wprowadzające prawo o sądowym postępowaniu egzekucyjnym (Dz. Ust. R. P. Nr. 93 poz. 804).

Oczywiście te rozporządzenia, jako późniejsze mogły uchylić ulgi w zakresie egzekucyj, zawarte w dwóch wymienionych ustawach finansowo-rolnych. Pozostałe przepisy, o których była mowa, uchyleniu ulec nie mogły, ponieważ były albo jeszcze później wydane, albo dotyczą tylko zabezpieczenia wniosków, a więc stanowią część składową ustaw specjalnych, albo wreszcie same zawierają uchylenie dawniejszego przepisu egzekucyjnego.

Jednakowoż i wymienione dwie ustawy pozostały nadal w mocy, pomimo wydania wspomnianych rozporządzeń, a to na skutek następujących postanowień:

1) Art. 202 Prawa o sądowym postępowaniu egzekucyjnym brzmi: „Jeżeli na licytacji nikt nie przystąpi do przetargu, komornik na wniosek wierzyciela wyznaczy drugą licytację, na której cenę wywołania stanowią dwie trzecie części sumy oszacowania. Cena ta jest najniższą, za którą można nabyć nieruchomość“.

2) § 2 art. IV Przepisów wprowadzających prawo o sądowym postępowaniu egzekucyjnym brzmi: „Pozostają w mocy wydane przez władze polskie przepisy, które przewidują ograniczenie egzekucji z niektórych majątków, ulgi w egzekucjach oraz wstrzymanie wykonania niektórych wyroków“.

3) Art. XXVIII tychże przepisów brzmi w pierwszej części: „Na obszarze, na którym obowiązuje tom X cz. 1 Zводу Praw: 1) inwentarz żywy i martwy oraz zapasy ziemiopłodów, niezbędne na najbliższy zasiew i utrzymanie ludzi i inwentarza żywego aż do nowych zbiorów, stanowią przynależność nieruchomości w rozumieniu art. 64 § 1 prawa o sądowym postępowaniu egzekucyjnym“.

4) Art. 64 § 1 Prawa o sądowym postępowaniu egzekucyjnym brzmi: „Przedmioty stanowiące na podstawie przepisów prawa prywatnego przynależność nieruchomości lub rzeczy głównej, nie podlegają egzekucji oddzielnie od nieruchomości lub rzeczy głównej“.

Przytoczone przepisy nie wymagają bliższych wyjaśnień, a wystarczają do stwierdzenia, że wszystkie ustawy i rozporządzenia finansowo-rolne, względnie oddzielne postanowienia niektórych ustaw, omówione w niniejszym rozdziale — pozostają nadal w mocy, pomimo nowego prawa o sądowym postępowaniu egzekucyjnym, względnie zostały zastąpione przez przepisy nowego kodeksu postępowania cywilnego o takiejże treści.

Specjalne przepisy dla Państwowego Banku Rolnego.

Państwowy Bank Rolny, wydając listy zastawne, jest w tym zakresie swego działania instytucją kredytu długoterminowego, podobnie jak np. Towarzystwo Kredytowe Ziemskie w Warszawie.

Instytucje tego rodzaju posiadają przeważnie przywilej prowadzenia egzekucyj we własnym zakresie, podczas gdy Państwowy Bank Rolny w dziedzinie egzekucyj posiadał uprawnienia zwykłego wierzyciela. W celu wzmocnienia zaufania do listów tego Banku, zostało wydane rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 21 października 1932 r. o wykonywaniu egzekucyj z nieruchomości przez Państwowy Bank Rolny (Dz. Ust. R. P. Nr. 91 poz. 769). Na podstawie tego rozporządzenia Państwowy Bank Rolny może egzekwować we własnym zakresie wierzytelności z tytułu kredytu, udzielonego w listach zastawnych lub obligacjach Banku, zahipotekowanych zasadniczo na pierwszym miejscu oraz z tytułu należności Funduszu Obrotowego Reformy Rolnej za rozparcelowane nieruchomości ziemskie.

Bliższe poznanie przepisów egzekucyjnych Państwowego Banku Rolnego powinno obowiązywać przede wszystkim tych, którzy ubiegają się o nowe pożyczki z tego Banku, ponieważ w stosunku do nich, w razie potrzeby, nowe przepisy będą niewątpliwie z całą surowością zastosowane. Dlatego też poprzestajemy jedynie na niniejszej wzmiance, bez wchodzenia w rozważanie poszczególnych postanowień tego rozporządzenia.

Na jedną tylko okoliczność należy zwrócić uwagę, a mianowicie na tę, że cenę wywołania zarówno w pierwszym, jak i w drugim terminie licytacji ustala sam Bank, a więc nie obowiązuje jako minimum ceny wywołania dwie trzecie ceny szacunkowej.

Druga grupa ustaw finansowo-rolnych.

Spadek cen na produkty rolne załamał dochodowość rolnictwa. Szczególnie silnie zaznaczyło się to w pierwszym okresie kryzysu, kiedy nakłady gospodarcze utrzymywano na poprzednim poziomie, zaś dochody silnie malały.

Akcja wyrównawcza rolników, zmierzająca do dostosowania wydatków do zmienionego poziomu dochodów, natrafiła na przeszkody w postaci t. zw. pożyczek sztywnych. Wśród nich najpoważniejszą, stanowią koszt obsługi długów. Pożyczki, zaciągnięte w okresie wysokiej dochodowości, nie wytrzymują kalkulacji w okresie kryzysu i muszą obalać wszelkie wysiłki do zbalansowania dwóch stron księgi buchalteryjnej: „winien“ i „ma“.

Obserwacja gospodarstw rolnych dostarczyła dowodów, że walka rolników o przywrócenie opłacalności jest zgóry skazana na niepowodzenie, jeżeli koszty obsługi zadłużenia rolniczego nie zostaną zmniejszone do odpowiedniego poziomu. Dość optymistyczne obliczenia doprowadziły do przekonania, iż ceny artykułów rolnych przeciętnie spadły (biorąc globalnie) o 40%. Ażeby więc zadłużenie nie stało na przeszkodzie do przywrócenia rentowności, należy koszt tego zadłużenia zmniejszyć również o owe 40%.

Taka jest logicznie umotywowana gospodarcza przesłanka, na której opiera się druga grupa ustaw finansowo-rolnych.

Trudno spierać się z tą przesłanką, ponieważ wiadomo, że deficytowość warsztatów rolnych rujnuje siłę nabywczą wsi, że musi spowodować nadmierny wzrost zobowiązań z tytułu procentów i że wreszcie, prędzej czy później doprowadziłaby do chaotycznego niekontrolowanego obrotu ziemią, przyczem nie byłoby żadnej gwarancji, że przejdzie ona we właściwe ręce czy to z punktu widzenia gospodarczego, czy finansowego, pomijając już wszystkie inne, również ważne wątpliwości.

Nie można stawiać zarzutów drugiej grupie ustaw finansowo-rolnych, można jedynie mieć obawy, wypływające z pytania: czy to wystarczy?

Przedewszystkiem nie jest pewnem, czy norma 40% odpowiada rzeczywistym potrzebom; następnie istnieje obawa, czy w praktyce we wszystkich wypadkach uda się zastosować maksymalne ulgi, przewidziane w ustawach i czy na skutek tego nie zmniejszy się w sposób znaczny preliminowana zniżka

obsługi kosztów zadłużenia rolniczego. Ponadto wiadomem jest, że długi rolnicze jeszcze przed kryzysem były oprocentowane nadmiernie, dlatego też niższa, jaka jest na skutek ustaw finansowo-rolnych możliwa, zmniejsza stopę procentową w przeważnej liczbie wypadków nie do poziomu kryzysowego, ale do normalnej dochodowości warsztatów rolnych. Wreszcie nie zostało rozwiązane zagadnienie narosłych w okresie trwania kryzysu procentów z powodu obowiązywania nazbyt dla rolnictwa wysokich prywatnych odsetek. Z tych wszystkich momentów należy sobie zdawać sprawę, aby nie przesadzać w ocenie oczekiwanych od tej grupy ustaw skutków, a także, aby wykorzystać zawarte w nich możliwości do najdalszej granicy. Pamiętać o tem winni zarówno rolnicy, jako klienci tych ustaw, jak i wszyscy, którym powierzone zostało ich wykonanie.

Są to jednak tylko wątpliwości.

Natomiast realna strona zagadnienia przedstawia się w ten sposób, że jeśli zadłużenie rolnictwa wynosi 4,6 miljarda zł. (ostatnie obliczenia Ministerstwa Skarbu), a koszty obsługi tego zadłużenia 500 milj. zł. rocznie—to po zastosowaniu ustaw finansowo-rolnych drugiej grupy, koszty te powinny zmniejszyć się o przeszło 200 milj. zł., czyli o tę ostatnią sumę rolnictwo polskie powinno wydawać mniej rocznie na płacenie rat, procentów i t. d. Stanowi to niewątpliwie ogromną ulgę.

Ustawy drugiej grupy są typowymi ustawami, ułatwiającymi przetrzymanie kryzysu, wychodzącymi ze słusznego założenia, że byłoby trudnem i nieuzasadnionem przerzucać cały koszt kryzysu na barki wyłącznie dłużników. Pewne wyrównanie w rozłożeniu ciężarów kryzysu między rolników i sfery wierzycielskie powinno nastąpić. Doprowadzają do tego omówione poniżej ustawy.

Całe zadłużenie rolnicze można podzielić na cztery działy, a mianowicie:

- 1) zadłużenie długoterminowe w instytucjach kredytu długoterminowego,
- 2) zadłużenie prywatne długoterminowe, oparte na hipotekach,
- 3) zadłużenie krótkoterminowe w instytucjach kredytu krótkoterminowego i
- 4) zadłużenie krótkoterminowe u prywatnych wierzycieli.

Stałą wielkością we wszystkich wymienionych kombinacjach jest rolnik, zmienną zaś — charakter długu oraz charakter wierzyciela.

Te zmienne czynniki zdecydowały o odmiennem ujęciu obniżenia kosztów obsługi każdego z czterech typów zadłużenia rolniczego.

Ustawy, dotyczące kredytu długoterminowego działają automatycznie, a w jednym wypadku decyzja spoczywa wyłącznie w rękach wierzyciela; ustawa, dotycząca krótkoterminowego kredytu na rynku zorganizowanym oddaje pełną inicjatywę wierzycielowi, umożliwiając dłużnikom jedynie obronę przed

wyraźną krzywdą, wreszcie w zakresie prywatnego zadłużenia krótkoterminowego inicjatywa leży w rękach dłużników. Nadmienić jeszcze wypada, że dla przeprowadzenia konwersji krótkoterminowego zadłużenia, powołano specjalne instytucje: Bank Akceptacyjny i Urzędy Rozjemcze.

Konwersja kredytu długoterminowego emisyjnego.

Długoterminowy kredyt emisyjny uchodzi za najwłaściwszy dla rolnictwa rodzaj kredytu, ze względu na stopniową długotrwałą umarzalność, co pozwala na amortyzowanie go w drodze eksploatawania tych inwestycji, na które był zaciągany, oraz ze względu na jego normalną taniość. Jednakowoż kredyt ten w Polsce nie był widocznie dostosowany do faktycznej dochodowości warstwatów rolnych, jeżeli zaległości w spłacaniu go stale rosły.

Według publikowanych danych, zaległości rolników wobec instytucji kredytu krótkoterminowego wynosiły na koniec września 1929 r. — 40 milj. zł., 1930 — 50,7 milj. zł., 1931 — 62 milj. zł. i wreszcie 30 września 1932 r. — 76,7 milj. zł.

Przytoczone cyfry wskazują, że rolnictwo weszło w okres kryzysu obciążone poważną kwotą zaległości w stosunku do instytucji kredytu długoterminowego, która to kwota uległa niemal podwojeniu w ciągu trzech lat kryzysu. O ile tę drugą okoliczność można uznać za zwykły objaw kryzysu, o tyle wytłumaczenia pierwszej należy szukać w nadmiernych kosztach tego najwłaściwszego dla rolnictwa kredytu.

W artykułach publikowanych w „Polsce Gospodarczej“, znajdują się obliczenia, wskazujące, że ogólne koszty kredytu długoterminowego emisyjnego wynosiły od 10,7% do 12,84%. Oczywiście, są to odsetki dla rolnictwa niewłaściwe.

Zaległości, o których mowa, niebezpieczne dla rolników, czego dowodem wystarczająco groźnym, są ogłaszane dwa razy do roku obfite spisy gospodarstw rolnych, wystawianych na licytację przez instytucję kredytu długoterminowego, są również niebezpieczne dla samych instytucji. Niebezpieczeństwa tego dowodzą małe ilości majątków, nabywanych przez instytucje kredytu długoterminowego na licytacjach, oraz straty kasowe, ponoszone przez te instytucje na majątkach nabytych.

W obopólnym więc interesie należało uregulować sprawę tych zaległości, zwłaszcza, że nie można było mieć nadziei na ściągnięcie ich w dobie kryzysu, że istniała obawa ich wzrostu i że po pewnym okresie instytucje traciły w stosunku do nieściągniętych zaległości prawo pierwszeństwa hipotecznego, co w konsekwencji musiało powodować zmniejszenie zabezpieczenia dla instytucji kredytu długoterminowego.

Według obowiązujących przepisów prawnych, zaległości ratalne w Poniańskim Ziemstwie Kredytowym mają pierwszeństwo na lat cztery, w b. za-
borze rosyjskim części umorzeniowe rat korzystają z przywileju pierwszeństwa
hipotecznego bez ograniczenia w czasie, ale inne zaległości tylko w ciągu lat
dwóch i za okres bieżący; wreszcie Towarzystwo Kredytowe Ziemskie we Lwo-
wie posiada przywilej pierwszeństwa hipotecznego w stosunku do rat umorze-
niowych bez ograniczenia, a w stosunku do innych zaległości za lat trzy.

Na skutek tych motywów zostało wydane rozporządzenie Prezydenta Rze-
czypospolitej z dnia 27 października 1932 r. o pierwszeństwie hipotecznem
i konwersji zaległości od pożyczek instytucyj kredytu długoterminowego (Dz.
Ust. R. P. Nr. 94, poz. 810).

Wymienione rozporządzenie posiada samo przez się pewną wartość
z punktu widzenia akcji finansowo-rolnej, a ponadto było w swoim czasie
pierwszym krokiem na drodze konwersji długoterminowego zadłużenia rol-
niczego.

Na zasadzie rozporządzenia październikowego, instytucje kredytu długo-
terminowego uzyskały prawo konwertowania zaległości na długoterminową po-
życzkę, posiadającą także samo prawo pierwszeństwa hipotecznego, jak po-
życzka pierwotna.

Konwersja może obejmować wszystkie należności powstałe od dnia ogło-
szenia omawianego rozporządzenia, a więc od dnia 29.X.1932 r. od pożyczek,
zabezpieczających listy zastawne, bądź obligacje. Zaległości otrzymują na
zawsze pierwszeństwo hipoteczne i nie ulegają przedawnieniu bez względu na
to, z jakiego tytułu powstały, a więc z rat umorzeniowych, odsetek, opłat admi-
nistracyjnych, podatków przejętych przez dłużnika do zapłaty, odsetek zwłoki
i kosztów egzekucyjnych, choćby nawet były odroczone w drodze ulgi.

Konwersja zależy wyłącznie od woli instytucji kredytu długoterminowego,
która może konwertować wszystkie zaległości danego dłużnika lub ich część
i to bez zgody dłużnika i niższych wierzycieli.

Dodać należy, że przywileje egzekucyjne instytucji kredytu długotermi-
nowego będą mogły być stosowane również do pożyczek powstałych w drodze
skonwertowania zaległości na mocy październikowego rozporządzenia. Koszty
konwersji obciążają dłużników.

Jakież mogą być teoretyczne następstwa tego rozporządzenia, na korzy-
stanie z którego zezwolił Minister Skarbu postanowieniem z 20 maja 1933 r.,
ogłoszonym w „Monitorze Polskim“ z dnia 30 maja 1933 r. Nr. 123, wszystkim
instytucjom kredytu długoterminowego.

Następstwa te dotyczą instytucji kredytowych, rolników i ich niższych
wierzycieli.

Główną korzyść instytucji stanowi rozszerzenie bezterminowego przywile-
ju pierwszeństwa hipotecznego na wszelkie zaległości, drugą zaś — stworzenie

możności uchylania się od gospodarczo szkodliwych licytacji przez przeprowadzanie konwersyj zaległości na nowe pożyczki.

Rolnicy formalnie mogą oczekiwać, że instytucje skonwertują ich zaległości i odpadnie widmo grożących egzekucyj, a prócz tego ułatwione będzie wywiązywanie się z bieżących rat.

Wreszcie w stosunku do niższych wierzycieli zachodzą dwie konsekwencje: z jednej strony tracą oni, ponieważ w razie konwersji wzrastają sumy na pierwszym miejscu hipotecznym, z drugiej jednak strony w takich wypadkach przestaje im grozić licytacja, do której najczęściej stawać nie mogli, ryzykując poniesienie faktycznych, a nie formalnych strat.

Tak wygląda teoria, ponieważ w praktyce stoi na przeszkodzie skonwertowaniu wszystkich zaległości sprawa lokaty nowych listów zastawnych, wypuszczonych w wyniku konwersji. Dlatego też instytucje kredytu długoterminowego nie przystąpiły do pełnej likwidacji zaległości, ale stosują każda w swym zakresie pewną politykę finansowo-konwersyjną. Tak np. Towarzystwo Kredytowe Ziemskie w Warszawie, dla wstrzymania kroków egzekucyjnych wymaga spłaty raty grudniowej 1932 r. oraz połowy raty czerwcowej 1932 r. wraz z odsetkami zwłoki i kosztami egzekucyjnymi. Jest to więc skorzystanie przede wszystkim z zabezpieczonego dla zaległości bezterminowego przywileju pierwszeństwa hipotecznego. Zapewne formalne przeprowadzenie konwersji zaległości nie nastąpi przed październikiem 1933 r.

W każdym jednak razie dotychczasowe wyniki rozporządzenia, o którym mowa, należy uważać za dodatnie, ponieważ pozwoliło ono na stosowanie przez instytucje kredytu długoterminowego bardziej liberalnej polityki egzekucyjnej. Przy przeprowadzeniu zaś zmiany zaległości na nowe pożyczki, zostaną zlikwidowane ujemne zjawiska w zakresie kredytu długoterminowego, powstałe w przeszłości.

Oczywiście należało pomyśleć równocześnie o zarządzeniach, które nie pozwoliłyby na powtarzanie się tych ujemnych zjawisk w przyszłości i w tym celu należało wprowadzić zmiany w ciężarach, ponoszonych przez rolnictwo w drodze obniżenia kosztów kredytu długoterminowego.

Sprawa ta została rozwiązana przez następujące akty prawne:

1) Ustawa z dnia 20 grudnia 1932 r. o obniżeniu oprocentowania i przedłużenia okresów umorzenia wierzytelności długoterminowych, zabezpieczających listy zastawne i obligacje, oraz wydanych na podstawie tych wierzytelności listów zastawnych i obligacyj (Dz. Ust. R. P. Nr. 115, poz. 950).

2) Rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 6 lutego 1933 r. w sprawie oprocentowania i okresów umorzenia pożyczek długoterminowych, zabezpieczających listy zastawne i obligacje Banku Gospodarstwa Krajowego i Państwowego Banku Rolnego (Dz. Ust. R. P. Nr. 7, poz. 46).

3) Rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 6 lutego 1933 r. w sprawie oprocentowania i okresów umorzenia listów zastawnych oraz obligacji, stanowiących własność instytucyj prawa publicznego, instytucyj państwowych i Skarbu Państwa (Dz. Ust. R. P. Nr. 7, poz. 47).

4) Rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 6 lutego 1933 r. w sprawie okresów umorzenia wierzytelności długoterminowych, zabezpieczających listy zastawne towarzystw kredytowych ziemskich i miejskich, banków hipotecznych i Wileńskiego Banku Ziemskiego, oraz obligacje banków komunalnych, jak również wydanych na podstawie tych wierzytelności listów zastawnych i obligacji (Dz. Ust. R. P. Nr. 7, poz. 48).

5) Rozporządzenie Ministrów Skarbu i Sprawiedliwości z dnia 22 maja 1933 r. w sprawie wykonania konwersji wierzytelności długoterminowych, zabezpieczających listy zastawne i obligacje oraz konwersji tych listów zastawnych i obligacji (Dz. Ust. R. P. Nr. 39, poz. 314).

Wymienione akty prawne, podobnie jak i rozporządzenie z dnia 27 października 1932 r. dotyczą całego kredytu długoterminowego, nie stanowią więc ulg specjalnych dla rolnictwa.

Według obliczeń Ministerstwa Skarbu, długoterminowe zadłużenie rolnictwa na rynku zorganizowanym przedstawiało się na dzień 1 października 1932 r. następująco w milionach złotych:

1) Prywatne instytucje ziemskiego kredytu długoterminowego wraz z zaległemi ratami	646,7
2) Państwowy Bank Rolny i Bank Gospodarstwa Krajowego	443,1
3) Fundusze administrowane przez Państwowy Bank Rolny	435,5
4) Instytucje kredytowe byłych państw zaborczych	308,0
5) Lokaty Skarbu Państwa	10,0
Razem	1.843.3

Obciążenie roczne kosztami tego kredytu wynosi według tychże obliczeń 154.900.000 zł.

W celu obniżenia tych kosztów zostało na mocy wymienionych aktów prawnych zastosowane zmniejszenie wysokości stopy procentowej, przedłużenie okresu umorzeniowego oraz wprowadzenie okresu karencyjnego.

Konwersja, przeprowadzająca te ulgi została zastosowana nie tylko do długoterminowego kredytu rolniczego, ale i do całego kredytu długoterminowego, z wyjątkami, jakie zostaną poniżej wskazane.

Ustawodawca potraktował różnorodnie konwersję kredytów długoterminowych w zależności od instytucyj wierzycielskich, które uszeregował w dwa działy, a mianowicie:

- 1) konwersja pożyczek zabezpieczających listy zastawne i obligacje banków państwowych,
- 2) konwersja pożyczek innych instytucyj kredytu długoterminowego.

Konwersja kredytów długoterminowych udzielonych przez instytucje kredytu długoterminowego, za wyjątkiem Banków Państwowych

Oprocentowanie wierzytelności, na podstawie których wypuszczone zostały listy zastawne i obligacje towarzystw kredytowych ziemskich i Wileńskiego Banku Ziemskiego, zostało obniżone do $4\frac{1}{2}\%$ w stosunku rocznym, zaś oprocentowanie wierzytelności, na podstawie których zostały wypuszczone listy zastawne i obligacje towarzystw kredytowych miejskich, banków hipotecznych i komunalnych — do 5%.

O ile odsetki płatne są zdolu, wówczas obniżka obowiązuje poczynając od rat, płatnych po dniu 3 stycznia 1933 r., jeżeli zaś płatne są inaczej (nie zdolu), wówczas obniżka obowiązuje, poczynając od rat, płatnych po dniu 30 listopada 1932 r.

Zniżce oprocentowania nie podlegają wierzytelności, na podstawie których wypuszczono listy zastawne i obligacje oprocentowane na 5% i niżej oraz emitowane w drodze emisji publicznej na rynkach zagranicznych i notowane na giełdach zagranicznych.

Przedłużono okres umorzeniowy na lat 55 dla wierzytelności, na podstawie których zostały wypuszczone, oprocentowane powyżej 5%, listy zastawne następujących instytucyj:

- a) Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego,
- b) Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego we Lwowie,
- c) Poznańskiego Ziemstwa Kredytowego i
- d) Wileńskiego Banku Ziemskiego.

Przez pierwsze trzy lata obowiązuje karencja w spłacie sumy kapitału, czyli spłacane mają być tylko procenty.

W zakresie wierzytelności Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego w Warszawie zachodzą dwa wyjątki, a mianowicie nie został przedłużony okres umorzeniowy dla wierzytelności, na podstawie których zostały wypuszczone 6% listy zastawne frankowe, oraz inaczej został uregulowany okres umorzeniowy dla wierzytelności, na podstawie których wypuszczono 8% dolarowe listy zastawne serji z roku 1924.

Każda z tych ostatnich wierzytelności zostanie podzielona na dwie części w stosunku 31,75 do 68,25. Dla pierwszej części, odpowiadającej poręce udzielonej przez Skarb Państwa, ustalono okres umorzenia na lat dziesięć, przy czem nie będzie do niej zastosowany okres karencyjny. Dla drugiej części natomiast obowiązuje przedłużenie okresu umorzeniowego na lat 55 i okres karencyjny na lat trzy.

Okres umorzenia wierzytelności, na podstawie których wypuszczono listy zastawne banków hipotecznych, przedłużony został na lat trzydzieści trzy, przyczem przez pierwsze trzy lata tego okresu została wstrzymana spłata kapitału.

O takiż sam przeciąg czasu przedłużono okres umorzenia wierzytelności, na podstawie których zostały wypuszczone obligacje banków komunalnych, jednakowoż nie został zastosowany okres karencyjny w zakresie spłaty sum kapitałowych.

Przedłużone okresy umorzenia zaczynają się od daty, od której biegnie najbliższa rata, przypadająca do zapłaty po dniu 3 stycznia 1932 r., o ile raty tych wierzytelności są płatne zdołu; jeżeli natomiast raty są płatne inaczej (nie zdołu), wówczas od daty, od której biegnie najbliższa rata, przypadająca do zapłaty po dniu 30 listopada 1932 r.

Oprócz tych postanowień, dotyczących wierzytelności długoterminowych wogóle, zostały zastosowane pewne ulgi w spłacie niektórych, niewymienionych powyżej wierzytelności.

A więc ustalony został na lat 33, poczynając od 1 stycznia 1933 r. okres umorzeniowy dla wierzytelności, na podstawie których Poznańskie Ziemstwo Kredytowe wypuściło listy zastawne dolarowe, które miały być płatne jednorazowo w dniu 1 lipca 1933 r.

Ponadto na lat 23, poczynając od 1 stycznia 1933 r. ustalono okres umorzeniowy dla wierzytelności, na podstawie których Poznańskie Ziemstwo Kredytowe wypuściło 6% listy zastawne, które były określone w równowartości żyta i miały być płatne w dniu 1 lipca 1933 r. Wierzytelności te, oraz wypuszczone na ich podstawie listy zastawne ulegają przerachowaniu na złote według ceny zł. 15,17 za 100 kg. żyta.

Dla obydwu wymienionych ostatnio wierzytelności ustalono trzyletni okres karencyjny, czyli wstrzymano spłatę kapitału.

Przy rozwiązywaniu zagadnienia konwersji wierzytelności długoterminowych, należało załatwić jeszcze sprawę funduszków gwarancyjnych oraz wierzytelności dodatkowych.

Ustawa postanowiła, że jeśli w chwili wejścia w życie ustawy grudniowej, spłata pożyczek była wstrzymana, a pobierano od nich opłaty na utworzenie funduszków gwarancyjnych, wówczas pobieranie tych opłat zostanie wstrzymane na przeciąg lat trzech; po upływie tego trzyletniego okresu, rozpocznie się ponowny pobór opłat na fundusze gwarancyjne przez taki przeciąg czasu, jaki pozostawał przed wejściem w życie ustawy konwersyjnej. W tych wypadkach zatem, okres umorzeniowy dla danej wierzytelności będzie odpowiednio skrócony, a mianowicie: o okres karencyjny i o okres na utworzenie reszty funduszu gwarancyjnego.

Konwersja wierzytelności dodatkowych może być dwójakiego rodzaju: a mianowicie wynikająca z ustawy, zezwalającej na konwertowanie zaległości na nowe pożyczki, oraz z przepisu, że towarzystwa kredytowe ziemskie i Wiłeński Bank Ziemski mogą zapisać na swoją rzecz, na nieruchomościach obciążonych ich wierzytelnościami, nową wierzytelność dodatkową, w wysokości nie-

przekraczającej 5% sumy nominalnej konwertowanej wierzytelności. Dla wierzytelności dodatkowych zostało zastrzeżone pierwszeństwo hipoteczne.

Wierzytelności dodatkowe, powstałe z konwersji zaległości, nie podlegają przedłużeniu okresów umorzenia w myśl ustawy grudniowej, gdy inne wierzytelności dodatkowe, otrzymują 55-letni okres umorzeniowy i wstrzymanie spłaty kapitału na pierwsze trzy lata.

Wierzytelności dodatkowe mają być użyte na zasilenie funduszków własnych każdej z instytucji.

Koszty konwersji ponosi dłużnik.

Równocześnie z konwersją wierzytelności, zostają skonwertowane listy zastawne i obligacje, wypuszczone na ich podstawie, przyczem instytucje kredytu długoterminowego miały przedstawić Ministrowi Skarbu w terminie do pierwszego marca 1933 r. do zatwierdzenia plany amortyzacyjne oraz wzory listów zastawnych, odpowiadające postanowieniom przepisów konwersyjnych.

Jak dotąd, tego obowiązku instytucje kredytu długoterminowego nie wypełniły i, o ile sądzić można, będzie to uskutecznione dopiero w październiku 1933 r.

Zaznaczyć wreszcie należy, że w stosunku do odsetek zwłoki, pobieranych od zaległości, nie zostały zastosowane w ustawie konwersyjnej żadne obniżki.

Cytowane na początku niniejszego rozdziału rozporządzenie Ministrów Skarbu i Sprawiedliwości z dnia 22 maja 1933 r. ustala szczegółowo sposób ujawnienia konwersji w księgach hipotecznych. Ujawnienie to nie wymaga ani zgody dłużnika, ani zgody niższych wierzycieli hipotecznych, przyczem nie stanowią przeszkody ani postępowanie spadkowe, ani ostrzeżenia o wywłaszczeniu, wykupie lub parcelacji, wszystko jedno w jakimkolwiek trybie zostały uczynione.

Również przepisy statutów instytucji kredytu długoterminowego nie mogą przeszkodzić w wykonaniu opisanej konwersji.

W księdze hipotecznej mają być ujawnione: pozostający do umorzenia kapitał wierzytelności oraz wszelkie inne należności dodatkowe, przyczem przy wierzytelnościach dodatkowych, musi być zaznaczone, że korzystają one z przewileju pierwszeństwa hipotecznego narówni z zasadniczą sumą dłużną.

Równocześnie przy przeprowadzaniu konwersji instytucja wierzycielska może zażądać przerachowania wierzytelności na złote.

Przy hipotekowaniu poręczonych przez Skarb Państwa 8% listów zastawnych dolarowych z 1924 r. w tej części, która jest gwarantowana, należy pamiętać, że dłużnik będzie płacił od tej części $4\frac{1}{2}\%$, zaś $3\frac{1}{2}\%$ ponosić będzie samo towarzystwo.

Równocześnie z przeprowadzeniem formalności hipotecznych instytucje kredytowe wymieniają listy zastawne i obligacje, będące w obiegu, na listy zastawne i obligacje konwersyjne, przyczem wymiana ta winna rozpocząć się najpóźniej w dniu 1 października 1933 r.

Tak jak na drodze przeprowadzenia konwersji, nie stoją żadne przeszkody prawne, tak konwersja nie wstrzymuje ani obowiązków terminowego płacenia należności, jak i płacenia odsetek zwłoki, jak wreszcie konwersja nie stanowi przeszkody ani do wdrożenia, ani do prowadzenia postępowania sądowego oraz egzekucji.

Na podstawie wymienionych przepisów mają być skonwertowane następujące wierzytelności instytucji kredytu długoterminowego (stan na 1.X. 1932 r.):

a) listy zastawne i obligacje Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego w Warszawie,

8% serji bezterminowej w złotych	36.509.000 zł.
8% serji z 1924 r. w dolarach	36.855.000 „
7% serji z 1928 r. w dolarach	45.198.000 „
7% serji z 1931 r. w dolarach	11.856.000 „

b) Poznańskiego Ziemstwa Kredytowego:

6% żytnie, rentowe	17.862.000 zł.
8% dolarowe nieamortyzacyjne	63.749.000 „
8% dolarowe amortyzacyjne	19.954.000 „

c) Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego we Lwowie:

8% serji z 1924 r. w dolarach	33.606.000 zł.
8% 33-letnie w dolarach	20.532.000 „

d) Wileńskiego Banku Ziemskiego:

8% z 1924 r. w dolarach	43.405.000 zł.
10% w dolarach	93.000 „

Jak z zestawienia wynika, pod ustawy konwersyjne podpadnie około 338 milionów zł.

Dla przykładu zaznaczymy, jaki będzie efekt finansowy dla rolnictwa z tytułu konwersji w zakresie wierzytelności Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego w Warszawie, a mianowicie:

8% pożyczki dolarowe z 1924 r. opłacać będą 49,22% wpłat dotychczasowych;

7% pożyczki dolarowe z 1928 r. — 64,34% ;

7% pożyczki dolarowe z 1931 r. — 64,68% ;

8% pożyczki złotowe serji bezterminowej — 57,87% ;

4½% konwersyjne przedwojenne — 85,87% ;

4% konwersyjne przedwojenne — 85,33% ;

6% frankowe (niepodlegające konwersji) — po zwolnieniu od opłat administracyjnych — 90,97½% .

W Ministerstwie Skarbu obliczają, że na skutek całej operacji konwersyjnej, w okresie trzyletniej karencji, rolnictwo będzie wydawało na obsługę zorganizowanego długoterminowego kredytu o 49 milj. zł. rocznie mniej. Jest to

niewątpliwie na tyle poważna kwota, że ułatwi wielu warsztatom rolnym dostosowanie swych wydatków do dochodów.

Ustawy i rozporządzenia, konwertujące długoterminowy kredyt rolniczy w instytucjach emitujących listy zastawne i obligacje, działają z mocy samego prawa i nie wymagają specjalnych zabiegów ze strony zainteresowanych rolników. Dlatego też, krótkie powyższe wyjaśnienia służyć mają jedynie po to, aby każdy z rolników mógł zorjentować się, czy w stosunku do niego zostały zastosowane w całości postanowienia konwersyjne, oraz by mógł wziąć pod uwagę ulgi stąd powstałe przy opracowywaniu planu uregulowania reszty swojego zadłużenia.

Konwersja kredytów długoterminowych, udzielonych przez Banki Państwowe

Oprocentowanie pożyczek ziemskich Banku Gospodarstwa Krajowego i pożyczek Państwowego Banku Rolnego uległo obniżeniu do $4\frac{1}{2}\%$ w stosunku rocznym, zaś dla innych pożyczek B. G. K. (komunalnych, przemysłowych i na domy mieszkalne) do $5\frac{1}{2}\%$.

Wymieniona obniżka oprocentowania rozpoczyna się od raty, zapadającej po 30 listopada 1932 r. Jeżeli dłużnik wpłacił ratę bez uwzględnienia tej obniżki, zostanie mu nadpłata zwrócona.

Zniżce oprocentowania nie uległy pożyczki komunalne, na podstawie których wypuszczono „8% gwarantowane złote obligacje komunalne Banku Gospodarstwa Krajowego w Polsce 1925 r.“ i „Gwarantowane i zabezpieczone 8% amortyzowane złote obligacje Banku Gospodarstwa Krajowego w Polsce 1926 r.“.

Zaznaczyć również należy, że odsetki zwłoki nie zostały objęte ustawą z 20 grudnia 1932 r., a więc nie uległy obniżce.

Okres umorzenia pożyczek został przedłużony, przyczem zastosowano różne okresy umorzenia dla pięciu poszczególnych typów pożyczek, z których dwa dotyczą rolnictwa, a mianowicie:

a) ustalono nowy okres umorzenia na lat 55, poczynając od 1 stycznia 1933 r. dla pożyczek ziemskich, zabezpieczających listy zastawne Banku Gospodarstwa Krajowego i dla pożyczek w listach zastawnych Państwowego Banku Rolnego,

b) nowy okres umorzenia dla pożyczek Państwowych Banku Rolnego, zabezpieczających obligacje meljoracyjne ustalono na lat 36.

Do nowych okresów umorzenia nie włącza się kapitału, objętego zaległymi ratami.

W pierwszych trzech latach nowych okresów umorzeniowych nie będą wymagały spłaty kapitału wierzytelności, wymienionych pod punktem a), jedynie procenty oraz każdorazowo obowiązujący dodatek administracyjny; zaś w stosunku do wierzytelności, wymienionych pod b), okres karencyjny wyno-

si lat 6. Następnie zaś kapitał umorzeniowy wraz z procentami spłacany będzie w półrocznych ratach amortyzacyjnych.

Koszty konwersji, wyłożone zastępczo przez Bank, ponosi dłużnik, z którego zostaną ściągnięte wraz z należnościami ratalnemi.

Minister Skarbu zatwierdzi typy planów amortyzacyjnych, oraz zasady obliczania kosztów konwersji zarówno pożyczek jak i listów zastawnych oraz obligacyj, opracowane przez Banki Państwowe.

Konwersja, jakiej dokonają w zakresie wierzytelności rolniczych Banki Państwowe, obejmuje listy zastawne i obligacje (stan na I.X.1932 r.).

a) Państwowego Banku Rolnego:

8% w zł. w złocie — na 86.137.000 zł.

7% w zł. w złocie — na 141.910.000 „

7% obligacje meljoracyjne w zł. w złocie — na 110.743.000 „

b) Banku Gospodarstwa Krajowego:

8% w zł. w złocie — na 31.970.000 zł.

6% w zł. w złocie — na 26.871.000 „

Razem więc konwersja w Bankach Państwowych obejmuje 397.631.000 zł.

Odpowiednio do konwersji pożyczek długoterminowych Banków Państwowych zostały ustalone zasady konwersji listów zastawnych i obligacyj tych Banków.

Konwersją zostały objęte listy i obligacje Banków Państwowych, o ile w dniu 1 stycznia 1933 r. stanowiły własność:

a) Skarbu Państwa,

b) Pocztovej Kasy Oszczędności,

c) Banku Gospodarstwa Krajowego,

d) Państwowego Banku Rolnego,

e) Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń Wzajemnych,

f) Zakładu Ubezpieczeń od Wypadków we Lwowie,

g) Zakładu Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych w Warszawie,

h) Zakładu Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych w Poznaniu,

i) Zakładu Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych w Król. Hucie,

j) Zakładu Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych we Lwowie,

k) Ubezpieczalni Krajowej w Poznaniu i

l) Zakładu Ubezpieczeń na wypadek Inwalidztwa w Król. Hucie.

Oprocentowanie listów zastawnych, wypuszczonych na podstawie pożyczek ziemskich Banku Gospodarstwa Krajowego oraz obligacyj meljoracyjnych i listów zastawnych Państwowego Banku Rolnego, zostało obniżone do $4\frac{1}{2}\%$ w stosunku rocznym, poczynając od 1 stycznia 1933 r.

Okres umorzenia dla listów zastawnych Banku Gospodarstwa Krajowego, wydanych na podstawie pożyczek ziemskich, został przedłużony do lat $55\frac{1}{2}$, dla listów zastawnych Państwowego Banku Rolnego — na lat 50, zaś dla obligacyj meljoracyjnych Państwowego Banku Rolnego — na lat 36.

Nie uległ przedłużeniu okres umorzenia 7% listów zastawnych Banku Gospodarstwa Krajowego w sumie nominalnej zł. 15.000.000 stanowiących własność Skarbu Państwa.

W pierwszych trzech latach nowego okresu umorzeniowego listy zastawne nie będą wycofywane z obiegu, zaś obligacje meljoracyjne — w ciągu pierwszych 6 lat.

Ustalono zostały cztery zasady wycofywania listów zastawnych:

a) w czasie od 1 stycznia 1933 r. do 1 stycznia 1936 r. Państwowy Bank Rolny będzie wycofywał z obiegu w każdym półroczu listy zastawne, których okres umorzenia nie został przedłużony,

b) wycofywane będą listy zastawne z przedłużonym okresem umorzenia, o ile niemi będzie dokonana przedterminowa spłata pożyczek,

c) po styczniu 1936 r. rozpocznie się wycofywanie listów zastawnych z obniżeniem oprocentowaniem i przedłużonym okresem spłaty, przyczem będzie się odbywało to łącznie z wycofywaniem listów tego samego typu, niepodlegających obniżeniu oprocentowania i przedłużeniu okresu umorzenia.

d) przedewszystkiem będą wycofywane listy z nieprzedłużonym okresem umorzenia, których termin obiegu upływa w danym półroczu.

Wreszcie zaznaczyć należy, że Skarb Państwa będzie pokrywał różnicę, jaka wyniknie między oprocentowaniem i umorzeniem listów zastawnych i obligacji, wypuszczonych przez Banki Państwowe, a obniżeniem oprocentowaniem i ratami amortyzacyjnymi, wynikającymi z przedłużenia okresów umorzenia wierzytelności, na podstawie których wypuszczono te listy zastawne i obligacje.

Konwersja zadłużenia drobnych rolników, powstałego przy nabywaniu ziemi z parcelacji.

Na skutek kryzysu wszyscy rolnicy znaleźli się w trudnym położeniu, które było tem trudniejsze, im bardziej był zadłużony warsztat rolny. Przy porównywaniu zadłużenia rolników, okazało się, że prawie zawsze są najbardziej obciążeni długami ci rolnicy, którzy nabyli grunta z parcelacji.

Stało się to na skutek tego, że najwięcej praw do nabycia ziemi z parcelacji przyznała ustawa o wykonaniu reformy rolnej ludziom słabym finansowo, którzy mogli otrzymywać różnorodne i bardzo wysokie kredyty, dochodząc w ten sposób do własnego gospodarstwa. W dążeniu do ułatwienia nabywania ziemi posiadaczom karłowatych gospodarstw, bezrobotnym oraz robotnikom rolnym, pracującym w parcelowanym majątku, nie zwrócono dostatecznej uwagi na dochodowość gospodarstw, powstających w wyniku parcelacji, ponieważ sprawa reformy rolnej była rozpatrywana przedewszystkiem z punktu widzenia socjalnego, a nie gospodarczego. Dlatego też nawet w okresie wysokich cen na artykuły rolnicze i dużej dochodowości warsztatów rolnych, położenie gospodarstw, powstałych w wyniku parcelacji było trudnem. Prostu nie starczało

dochodu na utrzymanie rodziny, nakład gospodarczy i podatki z jednej strony, a raty i procenty od zaciągniętych długów — z drugiej. Oczywiście z chwilą spadku dochodowości warsztatów rolnych, sytuacja znacznie się pogorszyła.

Trzeba bowiem pamiętać, że nabywcy ziemi z parcelacji mogli otrzymać przy parcelacji gruntów prywatnych kredyty w listach zastawnych Państwowego Banku Rolnego do wysokości $\frac{2}{3}$ szacunku ziemi, a ponadto uzupełniający kredyt gruntowy, aż do pełnej ceny sprzedaży z funduszu zapomóg i kredytu ulgowego, a wreszcie kredyt na potrzebne nakłady gospodarcze w wysokości 4300 zł. na gospodarstwo.

Jeżeli rolnik nabywał ziemię z parcelacji państwowej, wówczas mógł otrzymać ją w całości na kredyt (nawet nie płacąc gotówkowego zadatku), a także jeszcze kredyt na zagospodarowanie się.

Nie można się rolnikom dziwić, że starali się wykorzystać wymienione możliwości kredytowe, aby przy ich pomocy dojść do nabycia własnej gospodarki. Ale w rezultacie zdarzały się wypadki, że rolnik, kupując 10 morgów gruntu po 1500 zł. za morgę, zaciągał dług w wysokości 19.300 zł.

Jeżeli zważy się, że do niedawna listy zastawne Państwowego Banku Rolnego były oprocentowane na 7% i na 8%, przyczem, ponieważ pożyczki w listach nie były udzielane w sumie nominalnej ale w 80% (to znaczy że rolnik zaciągał pożyczkę w wysokości 100 zł., a faktycznie otrzymywał 80 zł.), procent był w rzeczywistości jeszcze wyższy, że kredyty z funduszu zapomóg były oprocentowane na 4%, a reszty ceny kupna gruntów państwowych na 5% — łatwo dojść do przekonania, że gospodarstwo nie mogło wypracować sum, potrzebnych na spłatę oprocentowania i umorzenia rat.

To też spłaty z tytułu pożyczek tego rodzaju wahały się od 120 do 250 zł. na 1 ha rocznie. Przyjmując przeciętną wartość 100 kg. żyta na 30 zł., należało przeznaczyć na obsługę zadłużenia od 4 do 8 centnarów, ale przy cenie 16 zł. za 100 kg., trzeba przeznaczyć na ten cel od $7\frac{1}{2}$ do $15\frac{1}{2}$ centnara z jednego hektara. Każdy, kto chociaż cokolwiek rozumie się na gospodarstwie rolnem dojdzie do wniosku, że takie spłaty są dla rolnika niemożliwe.

Sprawa ta jest o tyle ważna, że suma pożyczek, udzielona z tytułu nabycia gruntów przy parcelacji, wynosiła do końca 1932 r. — 307.858.550 zł.

Ustawa z dnia 20 grudnia 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 115, poz. 950) wprowadziła znaczne ulgi również w stosunku do pożyczek długoterminowych Państwowego Banku Rolnego w listach zastawnych. Ulgi te można uważać za wystarczające dla wszystkich rolników, z wyjątkiem właśnie tych, którzy, nabywając ziemię z parcelacji, obciążyli ją zanadto. Nawet bowiem przy zastosowaniu obniżenia oprocentowania pożyczek w listach zastawnych Państwowego Banku Rolnego, wysokość spłat rocznych byłaby jeszcze nadmierną.

Aby ułatwić tę sprawę, niezwykle ważną dla wielu drobnych rolników, wydano odrębne akty prawne, które poniżej zostaną wyjaśnione.

U s t a w a
z dnia 28 marca 1933 r.

o konwersji niektórych pożyczek w listach zastawnych Państwowego Banku Rolnego i niektórych zobowiązań wobec Skarbu Państwa na pożyczki z części kredytowej Funduszu Obrotowego Reformy Rolnej (Dz. U. R. P. Nr. 31, poz. 266).

Przedewszystkiem należy sobie odpowiedzieć na pytanie, kogo dotyczy wymieniona ustawa?

Ustawa ta dotyczy dwóch grup nabywców ziemi z parcelacji. Do pierwszej należą ci, którzy uzyskali kredyty:

- a) w listach zastawnych Państwowego Banku Rolnego,
- b) z funduszu zapomóg i kredytu ulgowego na nabycie gruntów,
- c) z funduszu zapomóg i kredytu ulgowego na zagospodarowanie.

Do drugiej grupy należą ci nabywcy gruntów z parcelacji, którzy obciążeni są tylko pożyczkami, wymienionymi w punktach a) i c).

Pierwsza grupa obejmuje 9.907 nabywców, których obciążenie wynosi 1.256 zł. na 1 ha., zaś druga — 3.953 nabywców, których obciążenie wynosi 836 zł. na 1 ha. Rozchodzi się zatem w tej ustawie o uregulowanie zadłużenia 13.860 rodzin włościańskich, zadłużonych wyżej wymienionymi pożyczkami na sumę 91.444.731 zł.

Ażeby przynieść ulgę drobnym rolnikom, ktoś musi stracić. Nie może to być Państwowy Bank Rolny, który udzielał tak wysokich pożyczek, wykonując politykę parcelacyjną Państwa. Dlatego też Rząd postanowił przejąć te straty na siebie.

W myśl tej decyzji ustawa postanawia, że wierzytelności Państwowego Banku Rolnego z tytułu długoterminowych pożyczek amortyzacyjnych w listach zastawnych, zabezpieczonych na nieruchomościach, które są obciążone równocześnie pożyczkami z funduszu zapomóg i kredytu ulgowego na nabycie gruntów i na zagospodarowanie się, albo też tylko na zagospodarowanie, o ile wypłacone były przed 1 stycznia 1933 r., przechodzą od tejże daty na rzecz Skarbu Państwa na rachunek Funduszu Obrotowego Reformy Rolnej.

Przejęte w ten sposób zostają reszty długów, zaległe raty, opłaty administracyjne, koszty sądowe i egzekucyjne oraz wyłożone przez Państwowy Bank Rolny za dłużników sumy na pokrycie podatków i składek ubezpieczeniowych od ognia.

Znaczy to, że ustawa upoważnia Skarb Państwa do zaciągnięcia zobowiązania wobec Państwowego Banku Rolnego, że spłaci mu za rolników w ratach, które będą później ustalone, wierzytelności, których sumę oblicza się na 53.000.000 zł. nominalnego długu. Ustawa postanawia, że procent, jaki Skarb Państwa będzie płacił Państwowemu Bankowi Rolnemu, nie może być wyższy od $4\frac{1}{2}\%$ w stosunku rocznym.

Od chwili przejęcia wymienionych wierzytelności przez Skarb Państwa, wierzycielem rolników przestanie być Państwowy Bank Rolny, a zostanie nim

Fundusz Obrotowy Reformy Rolnej. Suma wierzytelności zostanie zmniejszona z 53 milj. zł. na 46 milj. zł., procent będzie obniżony do 4%, zaś do 31 grudnia 1935 r. procent nie będzie wyższy, niż 3%, do tejże daty nie będzie wymagana spłata kapitału, poczem zaś będzie on spłacany w ciągu 32 lat.

W rezultacie rolnicy, których ta ustawa dotyczy, będą musieli płacić zamiast 3.710.000 rocznie w celu spłaty długów i procentów wobec Państwowego Banku Rolnego, w ciągu pierwszych lat trzech 1.200.000 zł., a w ciągu następnych lat 32 — zł. 1.840.000 rocznie.

Przewidywać należy, że ta ostatnia kwota może być zbyt uciążliwą, zwłaszcza, że nie będzie się rozkładała równomiernie pomiędzy wszystkich zainteresowanych rolników, ale obciąży szczególnie silnie tych, którzy nabywali grunta w okresie najwyższych cen ziemi. Dlatego jest możliwe, że Państwo w przyszłości, kiedy minie kryzys i będzie można określić normalną przeciętną dochodowość gospodarstw rolnych, zmieni te długi na niskoprocentową rentę. W każdym razie ustawa, która została omówiona, przynosi bardzo duże ulgi drobnym rolnikom, którzy znaleźli się w najtrudniejszej sytuacji i stanowi przez to wyraźny dowód opieki ze strony Państwa nad tymi, którzy nabyli ziemię z parcelacji.

**Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych
z dnia 24 maja 1933 r.**

wydane w porozumieniu z Ministrem Skarbu w sprawie ulg przy spłacie należności
Funduszu Obrotowego Reformy Rolnej (Dz. U. R. P. Nr. 47, poz. 377).

Ustawa powyżej omówiona nie obejmowała tych wszystkich rolników, którzy zadłużyli się w Funduszu Obrotowym Reformy Rolnej przy kupnie gruntów z majątków państwowych, oraz nie regulowała zadłużenia wobec tegoż Funduszu z tytułu pożyczek z tak zwanego funduszu zapomóg i kredytu ulgowego. Tymczasem zadłużenie tego rodzaju jest bardzo znaczne, gdyż na dzień 1 kwietnia 1933 r. wynosiło: zł. 179.137.000 i zł. 115.654.000, czyli razem 294.791.000 zł. Sprawę tę rozwiązuje wymienione w nagłówku rozporządzenie.

Ponadto rozporządzenie to reguluje sprawę zadłużenia rolniczego, powstałego w wyniku pożyczek, udzielonych przy scalaniu, melioracjach i z tytułu opłat przy znoszeniu służebności, które to pożyczki wynosiły na dzień 1 kwietnia 1933 r. zł. 82.424.000. Rozporządzenie zajmuje się następującymi sprawami:

- a) wstrzymaniem egzekucyj,
- b) wstrzymaniem spłaty kapitału,
- c) obniżeniem oprocentowania, i
- d) rozłożeniem na raty.

Rozporządzenie traktuje odrębnie zadłużenie z tytułu kupna gruntów państwowych i z funduszu zapomóg i kredytu ulgowego (pierwsza grupa zarządzeń) oraz odrębnie zadłużenie z tytułu scalania, melioracyj i znoszenia służebności (druga grupa zarządzeń).

Rozpatrzone zostaną one w wymienionej kolejności.

Należności Funduszu Obrotowego Reformy Rolnej z tytułu kupna gruntów państwowych i z funduszu zapomóg i kredytu ulgowego, płatne przed 1 stycznia, nie będą egzekwowane przed dniem 30 czerwca 1935 r.

Należności płatne od dnia 1 stycznia 1933 r. do dnia 30 czerwca 1935 r. wymagane będą w połowie, przyczem obliczony będzie taki procent, jaki obowiązywał dla rat, płatnych w 1932 r.

Odroczone zostają spłaty tych części należności, które przypadają na spłatę kapitału (a nie procentów) w okresie od 1 lipca 1933 r. do dnia 30 czerwca 1935 r.

Z powyższego wynika, że

a) wszystkie zaległości, należne do 1 stycznia 1932 r. zostały odroczone na dwa i pół roku,

b) wszystkie należności za 1932 r. (raty kapitałowe i procent poprzednio obowiązujący) są wymagane, mogą być egzekwowane i należy je spłacać.

c) połowa raty należnej na kapitał i dotychczasowe oprocentowanie za pierwsze półrocze 1933 r. są wymagane, mogą być egzekwowane i należy je spłacać,

d) od dnia 1 lipca 1933 r. do 30 czerwca 1935 r. nie będą wymagane raty na pokrycie kapitału, a tylko procenty, obniżone według stawek, które zostaną poniżej podane i które należy płacić w tych terminach, w jakich były płacone dotychczasowe raty.

Obniżka oprocentowania dotyczy nabywców samodzielnych gospodarstw rolniczych oraz działek ogrodniczo-warzywniczych i rzemieślniczych wiejskich, w następujących rozmiarach:

1) przy zadłużeniu 1 ha. nabytych gruntów do 1.000 zł. — procent wynosić będzie $3\frac{1}{2}\%$;

2) przy zadłużeniu 1 ha. nabytych gruntów od 1.000 do 1.166 zł. — procent wynosić będzie 35 zł. z 1 ha.;

3) przy zadłużeniu 1 ha. nabytych gruntów od 1.166 do 1.500 zł. — procent wynosić będzie 3%;

4) przy zadłużeniu 1 ha. nabytych gruntów od 1.500 do 1.800 zł. — procent wynosić będzie 45 zł. za 1 ha.

5) przy zadłużeniu 1 ha. nabytych gruntów od 1.800 do 2.000 zł. — procent wynosić będzie $2\frac{1}{2}\%$;

6) przy zadłużeniu 1 ha. nabytych gruntów od 2.000 do 2.500 zł. — procent wynosić będzie 50 zł. z 1 ha.;

7) przy zadłużeniu 1 ha. nabytych gruntów od 2.500 do 2.700 zł. — procent wynosić będzie 2%;

8) przy zadłużeniu 1 ha. nabytych gruntów od 2.700 do 3.600 zł. — procent wynosić będzie 54 zł. z 1 ha.;

9) przy zadłużeniu 1 ha. nabytych gruntów powyżej 3.600 zł. — procent wynosić będzie $1\frac{1}{2}\%$ zadłużenia.

Ci rolnicy, którzy nabyli działki dodatkowe, płacić będą procenty o jedną trzecią wyższe od tych, które były wyliczone.

Nabywcy parcel robotniczych oraz urzędniczych, a także działek wydzielonych na cele nierolnicze, płacić będą 3% od sumy zadłużenia.

Nabywcy parcel robotniczych i urzędniczych, położonych na obszarze województwa śląskiego, płacić będą mniej, bo tylko 2% od sumy zadłużenia.

Nabywcy, z którymi zawarto umowy przyrzeczenia kupna sprzedaży w markach i na których prawa własności zostały przeniesione w drodze orzeczeń okręgowych urzędów ziemskich po dokonaniu oszacowania, będą płacić 1% od sumy zadłużenia.

Rozporządzenie postanawia, że wyżej wymienione stawki procentowe mogą ulegać co roku rewizji.

Przy ustalaniu nowej stopy procentowej zadłużenia, rolnicy zostali podzieleni na dwie kategorie. Do pierwszej należą ci, którzy nie spłacili dotąd 15% zadłużenia, do drugiej zaś ci, którzy spłacili już co najmniej 15% zadłużenia.

Przy obliczaniu stopy procentowej dla pierwszej kategorii bierze się za podstawę sumę zadłużenia z tytułu nabycia działki i z tytułu pożyczek z części kredytowej Funduszu Obrotowego Reformy Rolnej, łącznie. Zadłużenie z tytułu nabycia działki przyjmuje się według stanu na początek okresu amortyzacyjnego zakredytowanej reszty należności, zaś zadłużenie w części kredytowej Funduszu Obrotowego Reformy Rolnej — według nominalnej sumy tych pożyczek, których termin płatności już nastąpił. Przy obliczaniu stopy procentowej dla drugiej kategorii dłużników, przyjmuje się za podstawę wysokość jeszcze niespłaconego kapitału, przyczem jeśli z obliczenia wypadnie mnożna, wówczas stosuje się stopę procentową, ustaloną dla zadłużenia na 1 ha. bezpośrednio większego.

A więc np. z obliczenia wypadnie, że niespłacony dotąd kapitał długu wynosi 1.600 zł. na 1 ha., a więc wypadnie mnożna 45 zł. z 1 ha., zamiast jednak zł. 45, z 1 ha. będzie płacił taki rolnik 3% od zadłużenia, czyli od każdych 1.600 zł. — zł. 48.

To postanowienie jest dlatego słuszne, że ci, którzy zdołali spłacić większą część swego długu, znajdują się w lepszych warunkach, aniżeli ci, którzy posiadają większe zobowiązania.

W jaki sposób będą spłacane odroczone należności, rozporządzenie, o którym mowa, nie ustala, bowiem terminy i warunki spłaty unormowane będą odrębnym postanowieniem.

Od korzystania z wymienionych ulg są wyłączone dwie grupy rolników. Pierwszą grupę stanowią ci, z którymi zostały zawarte umowy w markach, przerachowanych następnie według obowiązujących przepisów. Postanowienie

to jest o tyle słuszne, że wszyscy ci nabywcy kupili ostatecznie ziemię bardzo tanio i ciężące na nich zobowiązania są stosunkowo drobne.

Do drugiej grupy należą ci rolnicy, którzy przed 1 stycznia 1933 r. uzyskali jeszcze pożyczki w listach zastawnych Państwowego Banku Rolnego i którzy otrzymali już znaczne korzyści w postaci ulg, zastosowanych względem spłaty owych pożyczek w listach zastawnych Państwowego Banku Rolnego.

Oprócz opisanych ulg, rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych zezwala Państwowemu Bankowi Rolnemu (druga grupa zarządzeń):

a) w zakresie należności za techniczne wykonanie scalenia, za regulację hipotek w związku ze scalaniem gruntów, oraz z tytułu opłat przy zniesieniu służebności — wstrzymywać egzekucję;

b) w zakresie tychże należności, jeżeli one obciążają gospodarstwa nie same, ale razem z pożyczkami Funduszu Obrotowego Reformy Rolnej — odraczać i rozkładać na raty zaległe należności oraz przenosić spłatę ich do okresu amortyzacyjnego, nieprzekraczającego lat 30.

Przy wstrzymywaniu egzekucyj i rozłożeniu na raty nie będą pobierane odsetki zwłoki. Jednakowoż wstrzymanie egzekucji może być cofnięte, jeżeli rolnik będzie zalegał z płaceniem rat, należnych w okresie od 1932 r. do 1935 r.;

c) w zakresie pożyczek, udzielonych z sum, które obecnie wchodzą do części melioracyjnej Funduszu Obrotowego Reformy Rolnej:

1) obniża się oprocentowanie, poczynając od roku 1932 do 4% w stosunku rocznym,

2) Państwowy Bank Rolny może wstrzymać egzekucję w stosunku do tych rolników, którzy w latach 1933 i 1934 będą spłacać w ustalonych terminach co najmniej 9% swego zadłużenia, oraz przypadający dodatek Państwowego Banku Rolnego. Dług będzie obliczony w ten sposób, że przyjmuje się stan na dzień 2 stycznia 1933 r. sumy długu pozostałego do umorzenia, należnych rat zaległych i oprocentowania,

3) okres spłaty pożyczek może być przedłużony na skutek podania rolnika, najwyżej o trzy lata,

4) odsetki zwłoki od pożyczek, których egzekucja zostanie wstrzymana na lata 1933 i 1934, nie będą w tych latach pobierane,

5) Państwowy Bank Rolny może odraczać terminy płatności poszczególnych rat w wypadkach klęsk żywiołowych, nieurodzaju, oraz wtedy, gdy zostanie stwierdzone, że rolnik z wykonanych melioracyj nie odniósł spodziewanych korzyści. Termin płatności odroczonej raty nie może wypaść później, niż termin płatności ostatniej należnej raty. Jeżeli zaś odroczonej zostaje ostatnia rata, wtedy odroczenie nie może być dłuższe, niż na lat trzy.

We wszystkich tych wypadkach, w których rozporządzenie postanawia, że Państwowy Bank Rolny może, ale nie musi, zastosować pewne ulgi, powinien zainteresowany rolnik wystąpić do Państwowego Banku Rolnego z po-

daniem o zastosowanie możliwych ulg względem niego, udawadniając w podaniu swoje trudności płatnicze. Dotyczy to szczególnie spraw, omówionych w punktach a) i b) oraz pod numerami 2) 3) i 5) punktu c).

Równocześnie rolnik musi pamiętać o obowiązkach, od wypełnienia których zależy nieprzerwane stosowanie przyznanych mu ulg. Ponieważ wypełnianie tych obowiązków może być niejednokrotnie trudne, z powodu konieczności spłacania innych długów, powinien rolnik zwrócić się do Urzędu Rozjemczego o uregulowanie innych długów, przedstawiając dokładnie temu urzędowi, jakie ma do wypełnienia konieczne obowiązki. Dopiero bowiem w tym wypadku Urząd Rozjemczy będzie w stanie wydać orzeczenie, dostosowane do zdolności płatniczej rolnika. Bez współdziałania samego rolnika, żadne ustawy nie pomogą.

Konwersja kredytu długoterminowego prywatnego.

Drugie ogniwo w akcji, zmierzającej do obniżenia kosztów kredytu rolniczego, stanowi ustawa z dnia 29 marca 1933 r. o ulgach w zakresie oprocentowania i terminów spłaty wierzytelności hipotecznych (Dz. Ust. R. P. Nr. 25 poz. 213).

Wymieniona ustawa odnosi się do tych długów hipotecznych które nie zostały uregulowane postanowieniami poprzednio omówionych ustaw, dotyczących długoterminowego kredytu emisyjnego. Innymi słowy, ustawa marcowa ma uregulować t. zw. prywatne hipoteki.

Postanowienia ustawy dotyczą wierzytelności, które zostały zabezpieczone hipoteką umową (umownem prawem zastawu) oraz długów gruntowych.

Nie odgrywa przytem roli, czy zabezpieczenie to jest ujawnione w wykazie hipotecznym czystym wpisem (intabulacją), czy przez zastrzeżenie (prenotację).

Natomiast wierzytelności, które zostały zabezpieczone hipoteką zabezpieczającą, czyli t. zw. kaucją hipoteczną, nie podlegają przepisom omawianej ustawy, ponieważ ustawa ta nie uznaje ich za wierzytelności zabezpieczone hipotecznie.

Zaznaczyć należy, iż cechą kaucyj hipotecznych jest to, że treść wpisów w księdze hipotecznej nie określa ściśle wysokości samej wierzytelności, ale określa najwyższą wysokość sumy, do której służy zabezpieczenie wpisane do hipoteki.

Ulgi, wprowadzone ustawą, można ująć w trzy punkty, a mianowicie:

- a) obniżenie odsetek,
- b) odroczenie terminów spłaty kapitału,
- c) wstrzymanie egzekucji.

Odsetki, należne za czas od dnia 1 kwietnia 1933 r., a istniejące w dniu

wejścia w życie ustawy, t. j. w dniu 10 kwietnia 1933 r., zostaną obniżone do 6% w stosunku rocznym. Postanowienie to działa również w stosunku do odsetek już zasądzonych.

Splata kapitału wierzytelności, które zostały określone powyżej, nie może być wymagana przed dniem 1 października 1934 r. Oczywiście, jeżeli terminy płatności wierzytelności hipotecznych zapadają po 1 października 1934 r., to termin ich płatności nie będzie przez ustawę z 29 marca r. b. przyśpieszony.

Również do 1 października 1934 r. będzie niedopuszczalna egzekucja wierzytelności hipotecznych, jednakowoż wyłącznie w zakresie samego kapitału.

W celu zabezpieczenia powszechności ulg w stosunku do wierzytelności hipotecznych, art. 5 ustawy postanawia, że wszelkie umowy, zawarte między dłużnikiem a wierzycielem, w myśl których w razie ustawowego obniżenia odsetek, dłużnik zrzeka się zgóry korzystania z tego obniżenia i w myśl których wierzytelność może być przedterminowo wymagalna lub przedterminowo wypowiedziana — są nieważne w stosunku do tych postanowień. Inne postanowienia umów między dłużnikiem a wierzycielem, pozostają w mocy.

Jeżeli dłużnik zapłacił odsetki, których dotyczy omawiana ustawa, ponad wysokość w niej ustaloną, wówczas nadpłacone odsetki na życzenie dłużnika będą zarachowane na najbliższe raty procentowe od wierzytelności. Równocześnie w żądaniu tem może być wskazane, iż nadpłacone odsetki mają być zarachowywane na odsetki należne za czas od 1 kwietnia 1933 r., chociażby nawet odsetki z przed tej daty nie były zapłacone.

Rozszerzeniem zasadniczych ulg przyznanych przez marcową ustawę, są postanowienia art. 10-go, które stanowią, co następuje:

a) dłużnicy, którzy odpowiadają osobiście za wierzytelności hipoteczne, podpadające pod ustawę, korzystają również z ulg ustawowych. Znaczy to, że nie można od nich wymagać spłaty kapitału przed 1 października 1934 r. z innych majątków, poza majątkiem, obciążonym hipoteką, ani też domagać się zwrotu różnicy między procentem umówionym, a procentem ustalonym przez ustawę marcową;

b) zabezpieczenie hipoteczne dla odsetek wygasa z mocy samego prawa dla tej ich części, o którą zostały obniżone;

c) wszystkie ulgi przewidziane w ustawie marcowej są ważne nie tylko w stosunku do dłużnika, ale i w stosunku do stron i osób trzecich.

Ustawa postanawia szereg wyjątków od ulg w niej przewidzianych. Wyjątki te są następujące:

a) egzekucja odsetek i kosztów należnych od wierzytelności hipotecznych jest niedopuszczalna. Zaznaczyć jednak należy, że zainteresowani dłużnicy mogą odwołać się do Urzędów Rozjemczych, o których będzie poniżej mowa, z prośbą o rozterminowanie należności z tego tytułu, oraz o wstrzymanie eg-

zekucji. W każdym razie, ustawa marcowa nie odracza egzekucyj z powodu innych należności, a tylko z powodu samego kapitału wierzytelności;

b) jeżeli istnieją wzajemne należności między dłużnikiem a wierzycielem, wówczas ma nastąpić odpowiednie potrącenie między nimi i dopiero kwoty, które zostaną po owym potrąceniu, jako wierzytelności hipoteczne, będą korzystowały z ulg przyznanych ustawą marcową;

c) wierzyciel ma prawo domagać się wcześniejszej spłaty kapitału, jeżeli dłużnik własnym czynem zmniejszył wartość zabezpieczenia wierzytelności. Jeżeli jednak obniżka wartości zabezpieczenia wynika na skutek zmiany ogólnych warunków gospodarczych, a więc np. na skutek kryzysu rolniczego, wówczas nie może ona być powodem wcześniejszego wypowiedzenia wierzytelności.

d) ustawa, zmniejszając stopę procentową, ułatwia dłużnikowi wykonywanie jego obowiązków, równocześnie jednak pragnie zabezpieczyć wierzycielowi wpływy w wysokości, jakie dopuszcza ustawa. Dlatego też, jeżeli dłużnik będzie zalegał ze spłatą odsetek, należnych za czas od dnia 1 stycznia 1933 r., dłużej niż trzy miesiące, wówczas wierzyciel odroczonej na mocy ustawy marcowej wierzytelności — może ją przedterminowo wypowiedzieć. Zaznaczyć trzeba, że strony mogą zawrzeć umowę odmienną od tego ostatniego postanowienia, to znaczy, że zamiast możliwości wypowiedzenia sumy, ze strony wierzyciela, będzie podwyższony procent i odsetki, chociaż nieplacone, będą biec wyższe, aniżeli przewiduje ustawa. Granica górna umownych odsetek, została ustalona na 8% w stosunku rocznym.

e) wreszcie wierzyciel może udowodnić, że zdolność płatnicza i możliwości gospodarcze dłużnika pozwalają mu na spłacenie kapitału wierzytelności, który został odroczoney ustawą o ulgach w zakresie wierzytelności hipotecznych. Jeżeli dowód prawdy zostanie przez wierzyciela przeprowadzony, wówczas zostanie uchylone odroczenie spłaty do dnia 1 października 1934 r. Orzekać w tych sprawach będą sądy, według zasad kodeksu postępowania cywilnego. Jeżeli jednak idzie o wierzytelność, zabezpieczoną na nieruchomości, stanowiącej gospodarstwo wiejskie, wówczas orzekać będą właściwe Urzędy Rozjemcze. Znaczy to, że w wypadku, gdy gospodarstwo wiejskie nie przekracza 100 ha, właściwymi będą powiatowe urzędy rozjemcze, jeżeli zaś obszar gospodarstwa wiejskiego przekracza 100 ha — wtedy właściwymi będą wojewódzkie urzędy rozjemcze.

Urząd Rozjemczy, który orzeknie uchylenie odroczenia spłaty, a więc który przyzna słuszność twierdzeniom wierzyciela, może jednak rozłożyć spłatę kapitału na raty, przyczem związany jest wyłącznie postanowieniami ustawy o utworzeniu urzędów rozjemczych do spraw majątkowych posiadaczy gospodarstw wiejskich (Dz. Ust. R. P. Nr. 29 z 1933 r., poz. 253).

Oprócz wymienionych powyżej wyjątków szczegółowych, art. 12 ustawy określa wyjątki generalne.

Należą do nich:

a) wierzytelności instytucyj kredytu długoterminowego, zabezpieczone w listach zastawnych, obligacjach lub gotowiźnie, oraz wierzytelności, zabezpieczające obligacje własne instytucyj przemysłowych i fundacyj. Wierzytelności wymienione w tym punkcie, są przeważnie objęte ustawą konwersyjną i rozporządzeniami do niej wydanymi, w zakresie kredytu długoterminowego emisyjnego, którą to konwersję omówiono w poprzednim rozdziale.

b) następny generalny wyjątek stanowią wierzytelności, które podpadną formalnie pod ustawę z dnia 24 marca 1933 r. o ułatwieniach dla instytucyj kredytowych, przyznających dłużnikom ulgi w zakresie wierzytelności rolniczych (Dz. Ust. R. P. Nr. 25 poz. 211). Ustawa ostatnio wymieniona dotyczy jedynie wierzytelności rolniczych, z czego wynika, że wierzytelności innych gałęzi produkcji, które nie podpadły pod ustawę konwersyjną, dotyczącą instytucyj kredytowych, emitujących listy zastawne i obligacje, oraz pod ustawę obecnie omawianą, nie mają innych ulg.

Nie podpadają więc pod ustawę o ulgach w zakresie oprocentowania i terminów spłaty wierzytelności hipotecznych wierzytelności: banków państwowych, przedsiębiorstw bankowych, wymienionych w art. 2, 3 i 119 rozporządzenia Prezydenta Rz. P. z dnia 17.III. 1928 r. o prawie bankowem (Dz. Ust. R. P. Nr. 34 poz. 321), spółdzielni kredytowych, należących do tych związków rewizyjnych, których listę ustalił Minister Skarbu, Centralnej Kasy Spółek Rolniczych, Krajowej Kasy Pożyczkowej w Poznaniu, Pomorskiej Kasy Pożyczkowej w Toruniu, komunalnych kas oszczędności, Galicyjskiej Kasy Oszczędności i innych kas pożyczkowo-oszczędnościowych, wierzytelności instytucyj ubezpieczeniowych, mających siedzibę w kraju, oraz instytucyj finansowych i ubezpieczeniowych, mających siedzibę zagranicą, a wreszcie zakładów ubezpieczeń społecznych.

c) wierzytelności powstałe po dniu 1 lipca 1932 r.

Wyłączenia, które nazwaliśmy ogólnymi, stwierdzają wolę ustawodawcy do uregulowania ustawą o ulgach w zakresie oprocentowania terminów spłaty wierzytelności hipotecznych tylko pewnej części długów rolniczych, a mianowicie tych, które nie zostały objęte innymi ustawami konwersyjnymi, oraz tych, które z pod konwersji zostaną wogóle wyłączone. Do tej ostatniej kategorii należą wierzytelności, które powstały w połowie 1932 r., a więc w tym czasie, kiedy trwał kryzys gospodarczy i obie zainteresowane strony, a więc wierzyciel i dłużnik, mogli sobie zdawać sprawę z istniejącego stanu gospodarczego i z pomniejszonej dochodowości przedsiębiorstw i gospodarstw.

Jak już zaznaczono, omawiana ustawa dotyczy wszelkiego zadłużenia, a więc nie tylko zadłużenia warsztatów rolnych. Rolnicy korzystają przy niej jedynie z przywileju ochrony przed urzędami rozjemczymi, a nie przed sądami, przeciw ewentualnym zarzutom, iż są zdolni do spłacenia kapitału wierzytelności, odroczonego ustawą ulgową.

Według przypuszczalnych obliczeń, zadłużenie rolników, oparte na hipotekach w stosunku do osób prywatnych można przyjąć na 700 milionów złotych. Przyjmując, że przeciętna stopa procentowa z tego zadłużenia wynosiła 12% w stosunku rocznym, koszt jego równałby się około 84 milj. zł. rocznie. Ustalając procent na 6 w stosunku rocznym, ustawa obniżyłaby te koszty do 42 milj. zł.

Zaznaczyć jednak trzeba, że w wielu wypadkach odsetki umówione od prywatnych wierzytelności hipotecznych wynosiły więcej, aniżeli 12% w stosunku rocznym i dlatego można z dużą dozą słuszności twierdzić, że ulga przyzniesiona tą ustawą będzie jeszcze większa.

Ustawa scharakteryzowana powyżej nie wymaga ze strony rolnika żadnych czynności. Musi on tylko wiedzieć, jakie jego długi zostały przez nią uregulowane i w jaki sposób, ażeby nie ulegać nieuprawnionym żądaniom wierzycieli i ażeby wiedzieć, jakie swe długi musi uregulować przy pomocy innych ustaw. Ponadto rolnik musi pamiętać o tem, aby spłacać regularnie należne odsetki w obniżonej wysokości, przypadające za czas od 1 kwietnia 1933 r., w przeciwnym bowiem razie może być narażony na to, że wierzyciel wypowie mu przedterminowo sumę dłużną. W związku z tem należy wykorzystać zezwolenie ustawy na żądanie zarachowania nadpłaconych (jak to już było wyjaśnione powyżej) procentów na poczet procentów należnych od 1 kwietnia 1933 r. Wreszcie, jeżeliby wierzyciel korzystając z art. 11 ustawy pozwał rolnika przed urząd rozjemczy i spowodował orzeczenie uchylające odroczenie spłaty kapitału wierzytelności, wówczas rolnik winien pamiętać, iż ma prawo do zwrócenia się do urzędu rozjemczego o rozłożenie spłaty kapitału na raty w dostosowaniu do swych możliwości płatniczych.

Konwersja kredytu krótkoterminowego na rynku zorganizowanym.

Krótkoterminowe zadłużenie rolnicze w instytucjach kredytowych, a więc na rynku zorganizowanym, według obliczeń Ministerstwa Skarbu przedstawiało się na dzień 1.X. 1932 r., jak następuje:

1) spółdzielnie kredytowe i ich centrale z funduszów własnych i wkładów	210.000.000 zł.
2) komunalne kasy oszczędności	150.000.000 „
3) banki komercyjne	75.000.000 „
4) Państwowy Bank Rolny	100.000.000 „
5) Lokaty Skarbu Państwa w Państwowym Banku Rolnym i Państwowe Zakłady Przemysłowo - Zbożowe	32.000.000 „

6) Bank Gospodarstwa Krajowego	50.000.000 „
7) Kooperolna (kredyty Banku Gospodarstwa Krajowego)	36.200.000 „
8) Bank Polski	251.600.000 „

R a z e m: 904.800.000 zł.

Obsługa tego zadłużenia, po wyłączeniu kredytów Banku Polskiego szacowana jest na 70 milionów zł.

Następujące akty regulują, względnie mają uregulować konwersję tego zadłużenia:

1) Ustawa z dnia 24 marca 1933 r. o ułatwieniach dla instytucyj kredytowych, przyznających dłużnikom ulgi w zakresie wierzytelności rolniczych (Dz. U. R. P. Nr. 25, poz. 211),

2) Rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 26 czerwca 1933 r. o zasadach udzielania pomocy instytucjom, zawierającym układy z dłużnikami w zakresie wierzytelności rolniczych (Dz. U. R. P. Nr. 50, poz. 395).

3) Statut Banku Akceptacyjnego.

4) Regulamin kredytowy Banku Akceptacyjnego.

5) Instrukcja Banku Akceptacyjnego dla instytucyj wierzycielskich.

6) Lista spółdzielni kredytowych i komunalnych kas oszczędności, mogących korzystać bezpośrednio z pomocy Skarbu Państwa, ustalona przez Ministra Skarbu.

7) Regulamin Komitetu Konwersyjnego i warunki odwołania do niego, ustalone przez ten komitet.

Konwersja tego typu zadłużenia opiera się na dwóch przesłankach. Jedną z nich jest słuszne przekonanie Rządu, że winno nastąpić zmniejszenie tempa spłat i że przystosowanie kosztów obsługi zadłużenia rolniczego do obecnych warunków gospodarczych musi objąć całe zadłużenie. W przeciwnym bowiem razie ulgi, uzyskane przez rolnika na pewnych typach zadłużenia, ułatwiłyby nacisk na rolników ze strony tych wierzycieli, których wierzytelności nie zostałyby objęte akcją konwersyjną. Ten efekt zaś nie leżał bynajmniej w zamiarach ustawodawcy przy wydawaniu ustaw, dotyczących konwersji kredytów długoterminowych oraz ustawy o utworzeniu urzędów rozjemczych. Ustawodawca wyraźnie zmierza do obniżenia kosztów sztywnych warsztatu rolnego, aby ułatwić w ten sposób przywrócenie jego opłacalności i zapewnić prawidłową gospodarkę. Dlatego też nie mógł pozostać poza nawiasem akcji finansowo-rolniej krótkoterminowy kredyt rolniczy na rynku zorganizowanym.

Drugą, równie słuszną przesłankę stanowi troska o istniejący aparat kredytowy, oparty częściowo o wkłady i kapitały obce. W związku z tem nie mogą być zastosowane ani przymus bezwzględny, ani też jedna norma dla wszystkich instytucji kredytowych.

Dlatego też, dążąc do przeprowadzenia obniżenia obsługi zadłużenia rolniczego w zakresie krótkoterminowego kredytu na rynku zorganizowanym, ustawodawca stworzył zachętę dla instytucji kredytowych do przeprowadzania układów konwersyjnych z dłużnikami-rolnikami w formie pomocy ze strony Skarbu Państwa.

Zanim zostaną opisane rodzaje tej pomocy, w konsekwencji których ma nastąpić również ulga dla rolnictwa, należy zastanowić się nad obecną sytuacją zadłużenia rolniczego omawianego typu.

Oddawna już znaczna część tego zadłużenia nie jest faktycznie krótkoterminową. Przez pewien czas rolnicy wymieniali w instytucjach, w których są zadłużeni, weksle w terminach ich płatności, płacąc nieznaczną część kapitału i procenty, następnie w większości wypadków przerwano spłatę sum kapitałowych, potem procentów, które dopisywano do sum dłużnych, powiększając je stale — aż wreszcie był okres, kiedy z trudnością następowała wymiana blankietów wekslowych. Jeżeli do tego stanu rzeczy dodać jeszcze tę okoliczność, że wartość zabezpieczeniowa tych weksli również stale malała, nie trudno będzie można dojść do wniosku, że instytucje kredytowe miały sporo kłopotu z wekslami rolniczemi.

W tych warunkach niewątpliwie nietylko rolnicy będą stroną, którą zyska przy konwersji swego zadłużenia krótkoterminowego, zyskają również, i to nie mniej, zainteresowane instytucje kredytowe.

Pomoc, z jaką Skarb Państwa przychodzi dla instytucji kredytowych, posiadających wierzytelności rolnicze, dostosowana została do ich potrzeb. Potrzeby te zaś mogą być dwojakiego rodzaju, w zależności od źródeł, z jakich dana instytucja czerpała fundusze. Jeżeli instytucja opierała się na własnym kapitale, wówczas wystarczy dla niej odpowiednia pomoc gwarancyjna, jeżeli zaś na krótkoterminowych kapitałach obcych — potrzebną okaże się pomoc o charakterze upłynniającym.

Na podstawie ustawy z dnia 24 marca 1933 r. i na podstawie wymienionego już rozporządzenia Ministra Skarbu można ustalić następujące wytyczne dla konwersji krótkoterminowego zadłużenia rolniczego w instytucjach kredytowych.

Pomoc ze strony Skarbu Państwa może być udzielana następującym instytucjom:

- a) bankom państwowym,

b) przedsiębiorstwom bankowym, wymienionym w art. 2, 3 i 119 prawa bankowego z dnia 17 marca 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr. 24, poz. 321 *).

c) spółdzielniom kredytowym, komunalnym kasom oszczędności i gminnym kasom pożyczkowo-oszczędnościowym,

d) centralom finansowym i gospodarczym, oraz przedsiębiorstwom oznaczonym przez Ministra Skarbu.

Zasadniczo spółdzielnie kredytowe, komunalne kasy oszczędności i gminne kasy pożyczkowo-oszczędnościowe będą mogły korzystać z pomocy Skarbu Państwa tylko za pośrednictwem banków państwowych i centrali finansowych. Jednakowoż Minister Skarbu, na wniosek Rady Banku Akceptacyjnego, ustali listę spółdzielni kredytowych i komunalnych kas oszczędności, które będą mogły korzystać z pomocy Skarbu Państwa bezpośrednio.

Jak dotąd, Minister Skarbu nie ustalił listy central finansowych i gospodarczych oraz przedsiębiorstw, mogących korzystać z pomocy Skarbu Państwa, ani też listy spółdzielni kredytowych i komunalnych kas oszczędności, mogących korzystać bezpośrednio z tej pomocy.

Warunkiem zasadniczym, uprawniającym do korzystania z pomocy Skarbu Państwa, jest zawarcie przez instytucje wierzycielskie układów w zakresie wierzytelności rolniczych, zgodnie z zasadami, ustalonymi w rozporządzeniu Ministra Skarbu.

Za wierzytelność rolniczą rozumie się każdą wierzytelność, za którą odpowiada choć jedna osoba, będąca posiadaczem gospodarstwa wiejskiego, choćby wszystkie inne osoby, za daną wierzytelność odpowiedzialne, nie były posiadaczami gospodarstw wiejskich.

Pojęcie posiadacza gospodarstwa wiejskiego przyjęto także samo, jak określa ustawa z dnia 28 marca 1933 r. o utworzeniu urzędów rozjemczych do spraw majątkowych posiadaczy gospodarstw wiejskich (Dz. U. R. P. Nr. 29,

*) Art. 2. Bankami są przedsiębiorstwa bankowe, istniejące w formie bądź spółki akcyjnej, bądź spółki komandytowo-akcyjnej, oraz przedsiębiorstwa bankowe, założone na mocy przepisów o związkach międzykomunalnych (celowych), z wyjątkiem komunalnych kas oszczędności, objętych rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 13 kwietnia 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr. 38 poz. 339) i gminnych kas wiejskich pożyczkowo-oszczędnościowych, objętych rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 3 grudnia 1924 r. (Dz. U. R. P. Nr. 118 poz. 169).

Art. 3. Domami bankowymi są przedsiębiorstwa bankowe należące do osób fizycznych lub istniejące w formie spółki jawnej (firmowej) czy komandytowej, uprawnione do wykonywania: 1) bądź wszystkich zwykłych czynności bankowych (art. 24 i 25), 2) bądź wszystkich zwykłych czynności bankowych z wyjątkiem przyjmowania wkładów i depozytów, oraz dawania gwarancji.

Art. 119. Komunalny Bank Kredytowy w Poznaniu oraz Bank Ziemiański w Warszawie są bankami w rozumieniu niniejszego rozporządzenia.

Dom bankowy „Kratochwil i Pernaczyński” w Poznaniu uprawniony jest do używania w firmie słowa „bank”.

poz. 253). Gospodarstwem wiejskim więc jest gospodarstwo rolne, leśne, ogrodowe, hodowlane i rybne, zaś posiadaczem jest właściciel, użytkownik lub dzierżawca takiego gospodarstwa.

Akcja konwersyjna kredytu krótkoterminowego na rynku zorganizowanym pójdzie trzema torami:

Przy konwertowaniu wierzytelności, opartych na kapitałach długoterminowych danej instytucji kredytowej, wszystko jedno, czy własnych czy też obcych, zastosowana będzie gwarancja pokrycia strat, jakie powstaną na skutek zawarcia układów konwersyjnych.

Wierzytelności, które opierają się o sztywne oprocentowanie, będą mogły być skonwertowane przy pomocy pokrycia części różnicy między oprocentowaniem, jakie będzie otrzymywała dana instytucja od swoich dłużników na skutek układów konwersyjnych, a oprocentowaniem, jakie sama musi ponosić. Wierzytelności, które są oparte o krótkoterminowe kredyty obce zostaną upłynnione przy skonwertowaniu, przez zastąpienie weksli rolniczych akceptami Banku Akceptacyjnego.

Dla przeprowadzenia akcji konwersyjnej, w zakresie krótkoterminowego zadłużenia rolniczego na rynku zorganizowanym, został powołany Bank Akceptacyjny.

Na podstawie postanowienia Ministrów Skarbu oraz Przemysłu i Handlu z dnia 24 maja 1933 r. powstał Bank Akceptacyjny, Spółka Akcyjna, z siedzibą w Warszawie. Działalność tego Banku rozciąga się na całe Państwo i zagranicę, przyczem czas jego trwania jest nieograniczony. Bank Akceptacyjny, którego założycielami są: Skarb Państwa, Bank Polski, Bank Gospodarstwa Krajowego i Państwowy Bank Rolny, został zarejestrowany na mocy decyzji sądu okręgowego w Warszawie z dnia 19 czerwca 1933 r. za Nr. 13/LXI/8866. Bank Akceptacyjny (który w dalszym ciągu nazywać będziemy w skróceniu „Bankiem“), nie ma prawa otwierania oddziałów.

Kapitał zakładowy Banku wynosi 12.500.000 zł.

Według § 4 statutu, w zakres czynności Banku wchodzi:

- 1) udzielanie kredytu akceptacyjnego w drodze akceptowania weksli ciągłych lub wystawiania weksli własnych, i dostarczania ich kredytobiorcy;
- 2) wykonywanie czynności, poruczonych przez Ministra Skarbu w zakresie pomocy Skarbu Państwa, przewidzianej w części 1 ustawy z dnia 24 marca 1933 r. o ułatwieniach dla instytucji kredytowych, przyznających dłużnikom ulgi w zakresie wierzytelności rolniczych (Dz. U. R. P. Nr. 25, poz. 211);
- 3) przyjmowanie wkładów Skarbu Państwa, instytucji publicznych i kredytowych;
- 4) dokonywanie wszelkich zwykłych operacji bankowych, potrzebnych dla spełniania zadań Banku oraz zarządzanie jego kapitałami własnymi.

Ogólna suma zobowiązań Banku z tytułu wszelkiego rodzaju operacji nie może przenosić dwudziestokrotnej sumy kapitałów własnych, t. j. kapitału za-

kładowego i kapitału rezerwowego. W chwili obecnej zatem Bank może przyjąć zobowiązania do wysokości 250 milionów zł. Kapitał rezerwowy będzie powstawał w ten sposób, że z czystego zysku rocznego, jaki okaże się po potrąceniu wszelkich wydatków i odpisów na straty, odlicza się 25%.

Skarb Państwa objął porękę za 30% ogólnej sumy zobowiązań Banku, jaka będzie ustalona w bilansie likwidacyjnym Banku, jednakowoż ogólna odpowiedzialność Skarbu Państwa z tytułu tej poręki nie może przekroczyć 75 milionów zł.

Instytucja, która uzyska kredyt w Banku Akceptacyjnym, stworzy z wierzytelności i ich zabezpieczeń, służących za podkład kredytów akceptacyjnych, a także z wpływów na spłatę kapitału i odsetek tych wierzytelności — oddzielną masę. Wierzytelności należące do tej masy i ich zabezpieczenia będą wpisywane do oddzielnego rejestru.

Bank będzie nabywał wyłącznie te nieruchomości, których nabycie konieczne jest dla uchronienia się od strat, przyczem nieruchomości te winny być w najkrótszym czasie sprzedane.

Władzami Banku są:

- a) walne zgromadzenie akcjonariuszów,
- b) rada banku,
- c) komisja rewizyjna, i
- d) dyrekcja.

Ponadto stały nadzór nad operacjami Banku wykonywać będzie komisarz rządowy, mianowany przez Ministra Skarbu, który również wyda instrukcję, określającą zakres czynności komisarza.

Oprócz możliwości wydania płatnych akceptów, teoretycznie w danej chwili do wysokości 250 milionów zł., Bank Akceptacyjny dysponować będzie jeszcze 75 milj. zł. przeznaczonymi na pokrycie połowy strat, poniesionych przez instytucje kredytowe na układach konwersyjnych z wierzycielami.

Dla spraw, związanych z pomocą Skarbu Państwa będzie działać przy Banku Akceptacyjnym, ale niezależnie od niego, Komitet Konwersyjny, złożony z trzech członków i potrzebnej liczby zastępców, powołany przez Ministra Skarbu w porozumieniu z Ministrem Rolnictwa i Reform Rolnych. Komitet ten będzie działał przy Banku Akceptacyjnym i na zasadzie regulaminu zatwierdzonego przez Ministra Skarbu, w kompletach, składających się z trzech osób.

Dodać należy, że członkiem Komitetu Konwersyjnego może być również członek Rady Banku Akceptacyjnego.

Ażeby możliwie jasno przedstawić sprawę konwersji krótkoterminowego zadłużenia rolniczego na rynku zorganizowanym, zostaną wyjaśnione oddzielnie zasady udzielania pomocy ze strony Skarbu Państwa instytucjom kredytowym, zawierającym układy konwersyjne z rolnikami, a następnie sposób udzie-

lania kredytów przez Bank Akceptacyjny. Zestawienie tych dwóch typów czynności da dokładny obraz akcji konwersyjnej w tym zakresie.

Jako instytucje wierzycielskie, którym będzie udzielana pomoc Skarbu Państwa, pod warunkiem zawarcia przez nie układów konwersyjnych z rolnikami, rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 26 czerwca 1933 r. o zasadach udzielania pomocy instytucjom zawierającym układy z dłużnikami w zakresie wierzytelności rolniczych (Dz. U. R. P. Nr. 50, poz. 395) wymienia:

- a) Banki Państwowe,
- b) przedsiębiorstwa bankowe, wymienione w art. 2, 3 i 119 prawa bankowego z dnia 17 marca 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr. 34, poz. 321),
- c) spółdzielnie kredytowe, komunalne kasy oszczędności i gminne kasy pożyczkowo-oszczędnościowe,
- d) centrale finansowe i gospodarcze oraz przedsiębiorstwa oznaczone przez Ministra Skarbu.

Instytucje wierzycielskie, wymienione pod punktem c) będą mogły korzystać z pomocy Skarbu Państwa w zasadzie tylko za pośrednictwem banków państwowych i central finansowych, jednakowoż na wniosek Rady Banku Akceptacyjnego, Minister Skarbu ustali listę spółdzielni kredytowych i komunalnych kas oszczędności, które będą mogły korzystać z pomocy Skarbu Państwa bezpośrednio.

Warunkiem zasadniczym korzystania z pomocy Skarbu Państwa jest zawarcie układów konwersyjnych w zakresie wszystkich posiadanych wierzytelności rolników. Wynika stąd, że niema przymusu w stosunku do instytucji wierzycielskich w zakresie korzystania z pomocy Skarbu Państwa, ale istnieje przymus dla tych instytucyj, które z owej pomocy skorzystać zechcą, ażeby zawarły układy ze wszystkimi swoimi dłużnikami rolnikami w zakresie wszystkich wierzytelności rolniczych, zgodnie jednak z postanowieniami ograniczającymi omawianego rozporządzenia.

Postanowienie to jest ważne, ponieważ uniemożliwia przerzucenie do układów konwersyjnych wierzytelności gorzej zabezpieczonych i pozostawienie poza temi układami wierzytelności lepszych.

W ten sposób uniknie się narażenia na silniejszy nacisk instytucyj wierzycielskich na wiele gospodarstw rolnych.

W miarę zawierania umów konwersyjnych z dłużnikami przez instytucje wierzycielskie, Bank Akceptacyjny będzie zawierał z nimi umowy w przedmiocie pomocy Skarbu Państwa.

Układy zawierane przez instytucje wierzycielskie z rolnikami, będą przedstawione do zatwierdzenia Komitetowi Konwersyjnemu za pośrednictwem Banku Akceptacyjnego.

Do tego Komitetu należy ocena, czy układy objęły wierzytelności odpowiadające przepisom rozporządzenia, oraz czy warunki układu odpowiadają tym przepisom. Dłużnicy (za wyjątkiem dłużników Banków Państwowych),

z którymi nie zostaną zawarte układy konwersyjne, mają prawo odwołania się do Komitetu Konwersyjnego pod warunkami, które ustali ten Komitet. Zaznaczyć należy, że dotychczas wspomniane warunki nie zostały ustalone.

Jako wierzytelności, nienadające się do konwersji przy pomocy Skarbu Państwa, zostały uznane:

- a) wierzytelności nieściągalne,
- b) wierzytelności, które mogą być spłacone bez przeprowadzenia konwersji,
- c) wierzytelności przypadające od dłużników, niemogących dostarczyć odpowiednich (poniżej wymienionych) zabezpieczeń,

d) wierzytelności nowe, powstałe po dniu 1 lipca 1932 r. (wystawianie nowych obligów, celem wymiany w części lub w całości obligów dawniej wystawionych lub celem pokrycia dawniej zaciągniętych zobowiązań nie powoduje powstania nowej wierzytelności w rozumieniu omawianego rozporządzenia).

Powyższe ogólne sformułowanie wyjaśnia bliżej rozporządzenie, stanowiąc w pierwszym rzędzie, że nie mogą być objęte układami konwersyjnymi wierzytelności, które przypadają od dłużników „którzy z uwagi na swe nadmierne obciążenia finansowe, bądź z innych przyczyn nie mogliby wykonać warunków układów konwersyjnych“. Za takich dłużników rozporządzenie uważa wszystkich, których ogólne obciążenie hipoteczne przekracza 75% szacunku ich gospodarstw wiejskich. Dla ustalenia szacunku przyjmuje się taryfy instytucji ziemskiego kredytu długoterminowego. Na ten przepis należy zwrócić szczególną uwagę, ponieważ przy ustalaniu górnej granicy obciążenia, dla stwierdzenia czy można dokonać układu konwersyjnego, przyjmuje się pod uwagę wyłącznie zadłużenie hipoteczne, przyczem kaucje hipoteczne będą przyjmowane nie w wysokości wpisanej, ale w wysokości faktycznie istniejącego długu.

Jako wierzytelności, które mogą być spłacone bez przeprowadzenia konwersji, rozporządzenie uważa wierzytelności należne od dłużników, których ogólne zadłużenie nie przekracza następujących norm:

1) dla gospodarstw o obszarze do 100 ha. zadłużenie 25-50 zł. na 1 ha. Szczegółowe postanowienia w tej mierze ustali Komitet Konwersyjny, biorąc pod uwagę lokalne warunki gospodarcze.

2) dla gospodarstw o obszarze ponad 100 ha. — jeżeli wierzytelności nie przekraczają 35% szacunku gospodarstwa, ustalonego według taryf instytucji kredytu długoterminowego.

Wreszcie nie mogą podlegać konwersji wierzytelności tych dłużników, których zadłużenie w danej instytucji nie przekracza następujących norm:

1) dla gospodarstw o obszarze do 50 ha. — zł. 150.

2) dla gospodarstw o obszarze od 50 do 100 ha. — zł. 500.

3) dla gospodarstw o obszarze ponad 100 ha. — zł. 2.000.

Zestawiając powyższe postanowienia można stwierdzić, że konwersji podlegać będą wierzytelności, przypadające od dłużników, których ogólne obciążenie

zenie hipoteczne nie jest w żadnym razie większe aniżeli 75% szacunku ich gospodarstw, a w całości (i hipoteczne i inne) nie jest mniejsze — dla mniejszej własności, od 25 zł. do 50 zł. na 1 ha. (zależnie od warunków gospodarczych), zaś dla większych gospodarstw nie jest mniejsze od 35% szacunku.

Dodatkowe warunki stwarza ogólne zadłużenie w danej instytucji, które musi przekraczać wymienione powyżej normy.

Wspomniano już, że układy konwersyjne winny być odpowiednio zabezpieczone. Jako odpowiednie zabezpieczenia wymagane niezależnie od osobistego zobowiązania dłużnika, rozporządzenie uznaje:

1) papiery wartościowe w stosunku 85% ich kursu giełdowego lub kursu ustalonego przez radę Banku Akceptacyjnego, jeżeli ich kurs nie jest na giełdzie notowany;

2) zabezpieczenia hipoteczne, mieszczące się w 75% szacunku nieruchomości, ustalonego zgodnie z taryfami instytucji ziemskiego kredytu długoterminowego;

3) zabezpieczenia inne, które za dostateczne uzna Rada Banku. Jednocześnie uchwały Rady w tej mierze muszą być zatwierdzone przez Ministra Skarbu.

Dyrekcja Banku Akceptacyjnego, pragnąc ułatwić drobnym rolnikom korzystanie pośrednie z Banku, przygotowała następujący wniosek:

Rada Banku Akceptacyjnego w myśl postanowienia p-tu 3 § 9 Rozp. Min. Skarbu z dnia 26.VI.1933 r. (Dz. U. R. P. Nr. 50, poz. 395), o zasadach udzielania pomocy instytucjom, zawierającym układy z dłużnikami w zakresie wierzytelności rolniczych uchwala co następuje:

„W wypadkach niemożności dostarczenia przez dłużnika zabezpieczenia, przewidzianego w p-tach 1 i 2 § 9 cytowanego wyżej Rozp. Min. Skarbu, t. j. w formie zestawu papierów wartościowych lub też zabezpieczenia hipotecznego, gwarantującego układy konwersyjne oraz kredyty Banku Akceptacyjnego — uznać za dopuszczalne zabezpieczenie wekslowe dłużnika z poręką osób majątkowo odpowiedzialnych, jednakże pod warunkiem, że stan majątku dłużnika oraz jego solidność w regulowaniu zobowiązań są dokładnie znane instytucji wierzycielskiej, co też instytucja taka powinna stwierdzić na swoją odpowiedzialność.

Niezależnie od powyższego, o ile stosunki gospodarcze dłużnika na to pozwolą, weksel winien być wzmocniony formalną cesją ze strony dłużnika na rzecz instytucji wierzycielskiej jego stałych dochodów gospodarczych (np. należności z cukrowni za dostarczane buraki, należności z Państwowego Monopolu Spirytusowego za dostarczany spirytus i t. p.).

W tych wypadkach dłużnik winien złożyć wiążące go zobowiązanie do dalszego kultywowania w okresie trwania układu konwersyjnego odnośnych gałęzi produkcji rolniczej i corocznego cedowania należności za nie na rzecz wierzyciela. Tak dokonana cesja może, według uznania instytucji wierzycielskiej, zastąpić na rok dokonania tej cesji zobowiązanie wekslowe dłużnika.

Zabezpieczenie powyższe może być przyjęte na zobowiązanie nieprzekraczające zł. 5.000“.

Wymagania rozporządzenia w zakresie zabezpieczeń stanowią jeszcze jedno ograniczenie wierzytelności rolniczych, które mogą podlegać układom konwersyjnym.

Ażeby wyczerpać treść omawianego rozporządzenia Ministra Skarbu, należy omówić jeszcze dwa tematy, a mianowicie: na czym będą polegały układy konwersyjne i na czym będzie polegała pomoc ze strony Skarbu dla instytucji wierzycielskich, które takie układy przeprowadzą.

Układ konwersyjny obejmować będzie obniżenie stopy procentowej, zastosowanie karencji względem spłaty sum kapitałowych oraz rozterminowanie na raty.

Na okres pierwszych lat dwóch układy ustalą $6\frac{1}{4}\%$ w stosunku rocznym, następnie zaś wysokość stopy procentowej będzie ustalał Minister Skarbu.

W ciągu pierwszego roku, względnie pierwszych lat dwóch, spłata kapitału nie będzie wymagana.

Jeżeli karencja ta będzie wynosiła 1 rok — wówczas spłata kapitału rozpocznie się w roku drugim i wynosić będzie 5%, w trzecim 10%, w czwartym 15%, w piątym i szóstym 20%, a w siódmym 30% pierwotnego długu.

Jeżeli okres karencji został ustalony w układzie konwersyjnym na lat dwa — wówczas spłata kapitału rozpocznie się w trzecim roku i wyniesie 5% pierwotnego długu, w czwartym roku 10%, w piątym od 15% do 25%, w szóstym od 20% do 30% i w siódmym roku od 50% do 30%.

Pomoc Skarbu Państwa będzie dwojakiego rodzaju:

- a) dopłata do oprocentowania i
- b) pomoc dla wyrównania strat kapitałowych.

Instytucje wierzycielskie, które zawrą układy konwersyjne, będą otrzymywały w ciągu lat dwóch od daty uzyskania mocy prawnej przez poszczególne układy konwersyjne, następującą pomoc, w związku z obniżeniem oprocentowania:

- 1) jeżeli wszystkie wierzytelności rolnicze danej instytucji wynoszą najmniej 50% wszystkich kredytów, udzielonych przez instytucję, wówczas Skarb Państwa dopłacać będzie 2% od sum skonwertowanych;
- 2) jeżeli wierzytelności rolnicze stanowią od 33% do 50% ogólnej sumy kredytów — wówczas dopłata ze strony Skarbu Państwa wynosić będzie 1 i pół proc. w stosunku rocznym;
- 3) jeżeli wreszcie skonwertowane wierzytelności rolnicze wynoszą od 10% do 33% wszystkich kredytów, udzielonych przez daną instytucję, wówczas pomoc ze strony Skarbu Państwa wynosić będzie 1% w stosunku rocznym, od sum skonwertowanych.

Minister Skarbu jest mocen powiększyć tę pomoc do $3/4\%$ rocznie, spółdzielniom kredytowym, komunalnym kasom oszczędności i innym kasom pożyczkowo-oszczędnościowym.

Pomoc powyżej przedstawiona nie może jednak przekroczyć połowy strat instytucyj wierzyielskich, powstałych skutkiem obniżenia oprocentowania przez układy konwersyjne.

Data, według której będzie ustalony stosunek wierzytelności rolniczych każdej instytucji do ogólnej sumy udzielonych przez nie (każdą oddzielnie) kredytów, będzie data 31 grudnia 1932 r.

Również do wysokości 50% strat poniesionych na kapitale na skutek układów konwersyjnych, będzie pokrywał Skarb Państwa.

Jako kapitał stracony będzie uważany kapitał, który przypadał danej instytucji na mocy układu konwersyjnego, a który nie został uzyskany pomimo wszelkich środków egzekucyjnych, dokonanych przez instytucję wierzyielską. Ocena nieściągalności należeć będzie do Banku Akceptacyjnego, który w swej decyzji uwzględni zarówno stan finansowy dłużnika, jak i środki egzekucyjne, zastosowane przez instytucje wierzyielskie.

Na żądanie Banku Akceptacyjnego, instytucja wierzyielska przekaże wierzytelność uznaną za straconą Państwowemu Bankowi Rolnemu, który będzie nią administrował na rachunek Skarbu Państwa. Dopiero wtedy Bank Akceptacyjny otworzy tej instytucji rachunek do wysokości pomocy, przyznanej przez Skarb Państwa.

Dodać należy, że Bank Akceptacyjny, w wypadkach, kiedy wierzytelność należy do jednego z banków państwowych, nie będzie badał czy zostały wycozerpane przez te banki wszystkie środki egzekucyjne, czyli, że banki państwowe będą określały same, jaką wierzytelność należy uznać za straconą. Ponadto, Bank Akceptacyjny nie będzie żądał od Banku Gospodarstwa Krajowego przekazania wierzytelności, uznanych za stracone Państwowemu Bankowi Rolnemu.

Resumując wszystko wyżej powiedziane, można stwierdzić, że pomoc ze strony Skarbu wyrażać się będzie w pokrywaniu przez lat dwa połowy strat na obniżeniu oprocentowania, oraz w pokryciu połowy strat, wynikających z nieściągalnych wierzytelności, a powstałych z rat, ustalonych przy rozterminowaniu zadłużenia rolniczego.

Pomoc jaką mogą uzyskać instytucje wierzyielskie, przy bezpośrednim współudziale Banku Akceptacyjnego, określa regulamin kredytowy tego Banku. Pomoc ta będzie polegała na udzielaniu kredytu akceptacyjnego w drodze akceptowania przez Bank weksli ciągnionych i wystawiania weksli własnych oraz dostarczania ich kredytobiorcom. Podstawą tego kredytu będą wierzytelności rolnicze i ich zabezpieczenia, objęte układami konwersyjnymi w myśl rozporządzenia Ministra Skarbu o zasadach udzielania pomocy instytucjom, zawierającym układy z dłużnikami w zakresie wierzytelności rolniczych. Z tego wynika, że instytucja wierzyielska, która zawrze układy konwersyjne, może

równocześnie otrzymać pomoc ze strony Skarbu Państwa oraz pomoc ze strony Banku Akceptacyjnego, czyli że te dwa rodzaje pomocy będą się wzajem uzupełniać. Jest to o tyle słuszne, że chociaż każdy z tych rodzajów pomocy przyniesie inne rezultaty — to jednak mogą one być cenne dla każdej niemal instytucji, ponieważ posługują się one najróżnorodniejszymi źródłami kredytu.

Według wspomnianego regulaminu, kredyt akceptacyjny będzie udzielany następującym instytucjom wierzycielskim:

- 1) bankom państwowym,
- 2) przedsiębiorstwom bankowym,
- 3) centralom finansowym spółdzielni kredytowych,
- 4) centralom finansowym komunalnych kas oszczędności i Galicyjskiej Kasie Oszczędności,
- 5) poszczególnym spółdzielniom kredytowym i komunalnym kasom oszczędności,
- 6) instytucjom ziemskiego kredytu długoterminowego,
- 7) centralom gospodarczym i innym przedsiębiorstwom, oznaczonym przez Ministra Skarbu,
- 8) przedsiębiorstwom mającym na celu produkcję nawozów sztucznych, bądź maszyn i narzędzi rolniczych, korzystającym z bezpośredniego kredytu w Banku Polskim.

Do powyższego zestawienia należy dodać dwa wyjaśnienia: Rada Banku mianowicie ustali, które spółdzielnie i komunalne kasy oszczędności będą mogły korzystać bezpośrednio z kredytów akceptacyjnych w Banku Akceptacyjnym. Za podstawę takiej uchwały, przyjęta będzie wysokość udzielonych przez te instytucje kredytowe kredytów rolniczych z własnych środków, nigdzie nie-refinansowanych, lub też refinansowanych w Banku Polskim. Inne spółdzielnie i komunalne kasy oszczędności oraz gminne kasy pożyczkowo-oszczędnościowe będą mogły korzystać z kredytu akceptacyjnego za pośrednictwem banków państwowych i central finansowych.

Centrale gospodarcze i inne przedsiębiorstwa, które oznaczy Minister Skarbu, będą mogły korzystać bezpośrednio z kredytów Banku Akceptacyjnego, kiedy udowodnią, iż mają wierzytelności rolniczych, udzielonych z własnych środków na sumę co najmniej 750 tysięcy złotych, przyczem wierzytelności te muszą spełnić ten warunek, iż nie były nigdzie refinansowane, oprócz bezpośrednio w Banku Polskim.

Celem kredytów akceptacyjnych jest zastąpienie zobowiązań instytucji wierzycielskich weksłami, opatrzonemi podpisem Banku Akceptacyjnego, co ułatwi ich redyskontowanie. Również pewne kwoty zostały przeznaczone dla instytucji kredytu ziemskiego w związku z ich zobowiązaniami z tytułu kredytu lombardowego w Banku Polskim.

Kredyt akceptacyjny będzie udzielany stopniowo w miarę zawierania układów konwersyjnych. Zasadniczo termin tego kredytu został określony na lat

siedem, z tem, że będzie on odnawiany w drodze weksli prolongacyjnych co sześć miesięcy.

Splata kapitału będzie odbywała się na tychże podstawach, na jakich zostaną rozterminowane spłaty rolników w stosunku do instytucyj wierzycielskich, a więc będzie mogła być stosowana jednoroczna lub dwuletnia karencja, a następnie splata kapitału będzie rozterminowana na lat sześć względnie pięć, zgodnie z normami, które były powyżej przedstawione.

Zabezpieczenia kredytu akceptacyjnego polegać będą na zobowiązaniu osobistemu kredytobiorcy, zabezpieczonem na posiadanem przez niego zabezpieczeniu ze strony jego dłużników.

Regulamin kredytowy przewiduje również, że jeżeli wartość udzielonych zabezpieczeń obniży się, wówczas Bank Akceptacyjny może zażądać albo dodatkowego zabezpieczenia, albo też uiszczenia przed terminem tej części kredytu, dla której brak zabezpieczenia. Nie mogą służyć za podkład kredytu akceptacyjnego nowe wierzytelności, powstałe po 31 lipca 1932 r., przyczem wystawienie nowych obligów celem wymiany w części lub w całości obligów dawniej wystawionych, lub celem pokrycia dawniej zaciągniętych zobowiązań — nie jest uważane za powstanie nowej wierzytelności. Procent pobierany od kredytów akceptacyjnych odpowiadać będzie każdorazowej stopie dyskontowej Banku Polskiego, oprócz której Bank Akceptacyjny będzie miał prawo pobierania tytułem prowizji $1/8\%$ w stosunku rocznym od niespłaconej sumy długu.

Po wyjaśnieniu zasad udzielania pomocy ze strony Skarbu Państwa oraz udzielania kredytu akceptacyjnego, należy wyświetlić jeszcze dwie sprawy, a mianowicie: jak ma postąpić instytucja kredytowa, która pragnie korzystać z pomocy Skarbu Państwa oraz Banku Akceptacyjnego, oraz jak ma postąpić rolnik, który posiada krótkoterminowe zadłużenie w instytucjach, mogących z pomocy ze strony Skarbu Państwa i kredytów akceptacyjnych korzystać.

Instytucja wierzycielska ustali stan kredytów, udzielonych przez nią na dzień 31 grudnia 1932 r., i to tak kredytów wszystkich, jak i kredytów, udzielonych rolnikom.

Jeżeli instytucja kredytowa jest centralą gospodarczą, albo innem przedsiębiorstwem, oznaczonem przez Ministra Skarbu — musi przygotować dowody, iż posiada wierzytelności rolniczych, z własnych środków na sumę conajmniej 750.000 zł., nigdzie nie refinansowanych lub refinansowanych bezpośrednio w Banku Polskim.

Spółdzielnie i komunalne kasy oszczędności, które mogą korzystać bezpośrednio z kredytów Banku Akceptacyjnego, muszą przygotować odpowiednie dowody, wykazujące wysokość udzielonych przez nie, z własnych środków, kredytów rolniczych nigdzie nie refinansowanych, lub zrefinansowanych w Banku Polskim.

Następną czynnością będzie ustalenie, jakie wierzytelności z całego pakietu rolniczego mogą podlegać konwersji. Przy ustalaniu wielkości tego pakietu należy wziąć pod uwagę przepisy §§ 3, 8 i 9 rozporządzenia Ministra Skarbu o zasadach udzielania pomocy instytucjom, zawierającym układy z dłużnikami w zakresie wierzytelności rolniczych.

Po ustaleniu wierzytelności, nadających się do układów konwersyjnych, nastąpią układy warunkowe, jakie dana instytucja wierzycielska przeprowadzi ze swymi dłużnikami, przyjmując za podstawę przepisy § 9 wymienionego rozporządzenia.

Równocześnie z rozpoczęciem przeprowadzania układów z dłużnikami, instytucja wierzycielska zwróci się do Banku Akceptacyjnego, w celu zawarcia z nim układu, względnie układów przewidzianych w § 7 wymienionego rozporządzenia Ministra Skarbu oraz w celu zażądania kredytu akceptacyjnego, co nastąpi po stwierdzeniu przez Komitet Konwersyjny, że układy warunkowe odpowiadają przepisom i mogą być zatwierdzone.

Jeżeli rozterminowana wierzytelność rolnicza nie będzie spłacana w określonych terminach — wówczas instytucja wierzycielska postara się o wyegzekwowanie niewpłaconych w terminie rat. Jeśli egzekucja nie da wyniku — wtedy instytucja wierzycielska odwoła się do Banku Akceptacyjnego z prośbą o uznanie tej części wierzytelności za straconą i o spowodowanie pokrycia połowy powstałych stąd strat, w myśl postanowień art. 12 i 13 rozporządzenia Ministra Skarbu.

Szczegóły postępowania instytucji wierzycielskich znajdują się w odpowiedniej instrukcji Banku Akceptacyjnego, która w dniu 18 lipca 1933 r. została uchwalona przez Komisję powołaną w tym celu przez Radę Banku.

W myśl tej instrukcji Państwowy Bank Rolny i Bank Gospodarstwa Krajowego indywidualnych układów oraz załączników, uzasadniających zabezpieczenie skonwertowanych należności, Bankowi Akceptacyjnemu do zatwierdzenia przez Komitet Konwersyjny nie przesyłają.

Przesyłają one jedynie zbiorowe imienne wykazy zawartych układów konwersyjnych ze stwierdzeniami, że układy te odpowiadają ściśle przepisom rozporządzenia Ministra Skarbu z dnia 26.VI.1933 r. (Dz. U. R. P. Nr. 50, poz. 395) do Banku Akceptacyjnego, celem spowodowania zatwierdzenia tych układów przez Komitet Konwersyjny według treści wykazów.

Na żądanie Komitetu Konwersyjnego winny wymienione wyżej Banki dostarczyć temuż Komitetowi poszczególne układy do zbadania.

Wszystkie inne instytucje kredytowe przesyłają każdy indywidualny układ, zawarty na sumę wynoszącą lub przekraczającą zł. 25.000 Bankowi Akceptacyjnemu wraz ze wszystkimi załącznikami, celem spowodowania zatwierdzenia przez Komitet Konwersyjny. O ile zaś sumy skonwertowanych układami kredytów wynoszą w każdym poszczególnym przypadku mniej niż 25.000 zł., przedstawią tylko wykaz, jak Banki Państwowe. Bankowi Akceptacyjnemu

przysługiwać jednakże będzie prawo do rozszerzenia w każdym poszczególnym wypadku wyżej oznaczonej granicy zł. 25.000 do sumy zł. 50.000.

Przedsiębiorstwa i centrale gospodarcze, niezależnie od wysokości sumy przesyłają wszystkie indywidualne układy konwersyjne ze wszystkimi instrukcją wymaganymi załącznikami Bankowi Akceptacyjnemu, który je przedstawia Komitetowi Konwersyjnemu.

Przedsiębiorstwa i centrale gospodarcze mogą być przez Bank Akceptacyjny zwolnione od przedstawiania indywidualnych układów, nieprzekraczających sumy zł. 25.000 — o ile układy te będą stwierdzone przez delegata Banku. W tym wypadku koszty związane z delegacją przedstawicielstwa Banku Akceptacyjnego ponosi instytucja zainteresowana.

Instytucje wierzycielskie, zgłaszające układy konwersyjne, bądź indywidualnie, bądź na podstawie wykazów, do zatwierdzenia przez Komitet Konwersyjny, mogą jednocześnie wystąpić z podaniem o kredyt akceptacyjny na podstawie tych układów, przedstawiając sposoby zabezpieczenia tego kredytu.

Z chwilą otrzymania zatwierdzonych układów i promesy na kredyt akceptacyjny, instytucja wierzycielska prześle Bankowi Akceptacyjnemu, wraz z potwierdzeniem promesy, rejestr wierzytelności i ich zabezpieczenia, służący za podkład kredytu akceptacyjnego, stwierdzający zaliczenie ich do osobnej masy, służącej przedewszystkiem na zabezpieczenie należności Banku Akceptacyjnego.

Instytucje wierzycielskie mogą występować o kredyt Banku Akceptacyjnego na podstawie już dawniej zatwierdzonych układów konwersyjnych.

W razie istnienia zabezpieczeń wystarczających, przewidzianych regulaminem kredytowym Banku Akceptacyjnego, promesa podlega wykonaniu w ten sposób, że Bank Akceptacyjny zaakceptuje weksel ciągniony. W przeciwnym razie podanie o kredyt zostanie załatwione odmownie, bez obowiązku ze strony Banku wskazania powodów odmowy.

W układzie konwersyjnym należy przewidzieć, że w razie niespłacenia rat bądź kapitałowych, bądź odsetkowych, skonwertowanego długu, w terminach ustalonych w układzie—institucja wierzycielska wyznacza dłużnikowi, o ile tenże nie popadł w stan niewypłacalności lub upadłości, dodatkowy termin trzech miesięcy do zapłaty zaległych rat kapitału i odsetek z tem, że w przeciwnym razie instytucji wierzycielskiej służyć będzie prawo albo żądania zapłaty jednorazowej całego skonwertowanego długu, względnie całej niespłaconej reszty długu, albo też zalegających rat kapitałowych i odsetkowych z procentami zwłoki według stopy ustawowej.

Przy zawieraniu układów na sumy mniejsze, niż 50.000 zł., w razie niemożności przedstawienia przez dłużnika szacunku, sporządzonego zgodnie z wymaganiami § 9 p-tu 2 rozporządzenia Ministra Skarbu z dnia 26.VI.1933 r. (Dz. U. R. P. Nr. 50, poz. 395), dopuszczalne jest stwierdzenie przez instytucję

wierzycielską, że obciążenia łącznie z zabezpieczoną skonwertowaną wierzytelnością, nie przekraczają 50% obecnej wartości nieruchomości.

W tym jednak przypadku należy ściśle określić wysokość zadłużenia danego warsztatu. Gdyby instytucja wierzycielska w przyszłości ubiegać się miała o przyznanie jej 50% strat kapitałowych z pomocy Skarbu Państwa, pomoc ta może być udzielona pod warunkiem dokonania szacunku, na podstawie którego stwierdzi się, iż kwota ówczesnego zadłużenia nie przekraczała 50% szacunku, za którą to wysokość instytucja wierzycielska przyjęła odpowiedzialność.

Rolnik, posiadający zadłużenie krótkoterminowe na rynku zorganizowanym winien:

1) sprawdzić, czy instytucje, w których jest zadłużony, mogą korzystać z pomocy Skarbu Państwa (§ 4 rozporządzenia Ministra Skarbu) i czy mogą uzyskiwać kredyt akceptacyjny (§ 2 regulaminu kredytowego Banku Akceptacyjnego);

2) stwierdzić, ile wynosi szacunek wartości jego gospodarstwa wiejskiego według taryfy instytucji ziemskiego kredytu długoterminowego. Szacunek ten istnieje, jeżeli rolnik posiada długoterminową pożyczkę emisyjną. Jeżeli zaś szacunek jest niewiadomy, wówczas do obliczeń należy przyjąć metody szacowania, przyjęte przez tę instytucję ziemskiego kredytu długoterminowego, jaka przedewszystkiem działa na terenie, na którym znajduje się gospodarstwo danego rolnika;

3) zbadać, czy zadłużenie ogólne nie jest mniejsze, aniżeli 35% szacunku powyżej wskazanego, i czy zadłużenie hipoteczne nie jest większe aniżeli 75% szacunku. Jako zadłużenie hipoteczne przyjmować należy zadłużenie w instytucjach ziemskiego kredytu długoterminowego oraz zadłużenie, oparte na hipotekach umownych, a także długi gruntowe, gdyż tylko przy zadłużeniu hipotecznem w granicach od 35 do 75% szacunku mogą być zastosowane układy konwersyjne;

4) stwierdzić, że ogólne zadłużenie, a więc i hipoteczne i inne, wynosi następujące normy: dla gospodarstw do 100 ha. od 25 do 50 zł. na 1 ha., zaś dla gospodarstw o obszarze ponad 100 ha. — 35% szacunku. Wynika stąd, że rolnik, posiadający powyżej 100 ha., może ubiegać się o konwersję, jeżeli jest zadłużony powyżej 35% szacunku, zaś rolnik, posiadający mniej niż 100 ha. przy zadłużeniu najmniej 25 zł. na 1 ha., przyczem ta minimalna norma może być podwyższana aż do 50 zł. na 1 ha., w zależności od warunków gospodarczych. Ażeby sprawdzić, jaka jest minimalna norma, o ile nie ukażą się ogólne przepisy w tej sprawie, rolnik będzie musiał zwrócić się do Komitetu Konwersyjnego z zapytaniem, jakie minimum będzie obowiązywało w danych warunkach;

5) ustalić, wysokość zadłużenia w stosunku do każdej instytucji. Jeżeli zadłużenie w danej instytucji jest mniejsze niż 150 zł. (przy gospodarstwach do 50 ha.), względnie 500 zł. (przy gospodarstwach od 50 do 100 ha.), lub wresz-

cie 2.000 zł. (dla gospodarstw o obszarze powyżej 100 ha.), wówczas nie może nastąpić układ konwersyjny między rolnikiem i daną instytucją wierzycielską.

6) wreszcie rolnik winien sprawdzić, czy posiada możliwość zabezpieczenia układów konwersyjnych w stopniu wymaganym przez § 9 rozporządzenia Ministra Skarbu.

Sprawdziwszy w ten sposób, czy i które długi będzie mógł skonwertować, winien rolnik zwrócić się do instytucji, w której jest zadłużony, z prośbą o zawarcie z nim układu konwersyjnego. Jeżeli instytucja ta nie jest bankiem państwowym, a uchyla się od zawarcia układu konwersyjnego — rolnik ma prawo zwrócić się do Komitetu Konwersyjnego przy Banku Akceptacyjnym, prosząc o zbadanie, czy stanowisko instytucji wierzycielskiej jest słuszne. Wreszcie rolnik powinien dbać o to, ażeby układ z nim zawierany odpowiadał § 10 rozporządzenia Ministra Skarbu.

Wymieniony powyżej szereg czynności wykazuje, że nie wszyscy rolnicy będą mogli korzystać z układów konwersyjnych, że nie wszystkie wierzytelności rolników będą podlegały tym układom, i że przygotowanie materiału przez rolnika do układu konwersyjnego jest dość skomplikowane, a służy za podstawę do obrony przysługujących mu w tym zakresie uprawnień.

Dlatego też sądzić należy, że w przeważnej ilości wypadków rolnicy, zamierzający korzystać z konwersji swego zadłużenia wobec instytucji wierzycielskich, powinni udać się do biur finansowo-rolnych z prośbą o pomoc przy przygotowaniu materiałów, na podstawie których będzie można zabiegać o przeprowadzenie konwersji.

O jednym wszakże należy pamiętać, że decydującą rolę w sprawie konwersji odgrywa wola instytucji wierzycielskiej, która może zrezygnować całkowicie tak z pomocy ze strony Skarbu Państwa, jak i z pomocy Banku Akceptacyjnego i wówczas nie będzie ona miała obowiązku zawarcia układów konwersyjnych. Jeżeli jednak instytucja wierzycielska zdecyduje się na korzystanie z takiej pomocy, wówczas obowiązkiem jej będzie zawarcie układów konwersyjnych ze wszystkimi rolnikami, którzy odpowiadają wymienionym przepisom i w stosunku do wszystkich wierzytelności, które pod odpowiednie przepisy podpadają.

Zasadniczo instytucja, która pragnie korzystać z owej pomocy, winna zwracać się sama do wszystkich rolników, z którymi zamierza prowadzić układy konwersyjne, to też rolnicy powinni przygotować materiał i oczekiwać wezwania. Gdyby to wezwanie nie nadchodziło, a w szczególności wtedy, gdyby instytucja wierzycielska wymagała spłat, nie przeprowadzając układu, wówczas rolnik winien zwrócić się o zawarcie układu konwersyjnego przede wszystkim do danej instytucji, a w razie potrzeby, jak to już wskazaliśmy, do Komitetu Konwersyjnego.

Na zakończenie podajemy krótką charakterystykę korzyści, wynikających z omówionych przepisów dla instytucji wierzycielskich, rolników i interesu

publicznego. Charakterystyka ta wyszła z pod pióra p. Michała Wierusz-Kowalskiego, *) za którego zgodą ją umieszczamy.

„Zacznijmy od instytucyj kredytowych. Przyznana im zostaje przede wszystkim możność otrzymania zwrotu poniesionych ofiar przez obniżenie oprocentowania wierzytelności rolniczych. Ponieważ nie było zamiarem ustawodawcy przyczyniać się do urealnienia buchalteryjnie księgowanych zysków na oprocentowaniu, wyszedł on, przy obliczeniu wysokości bonifikat odsetkowych dla instytucyj kredytowych, ze ścisłej kalkulacji odnośnych kosztów kredytu. Dlatego też mamy bonifikaty o różnej wysokości, a główna korzyść polega na zapewnieniu danej instytucji regularnego wpływu odsetek w wysokości od 7,25 proc. do 8,25 proc. (z tego 6,25 proc. od rolnika a reszta od Skarbu Państwa) w miejsce fikcyjnego zapisywania 10 proc. lub więcej, bez najmniejszej nadziei ściągnięcia narastającego w ten sposób nowego zadłużenia.

Inną korzyścią, nie mniej istotną, jest gwarantowanie przez Skarb pokrycia 50 proc. strat poniesionych na wierzytelnościach rozterminowanych przy układach konwersyjnych. Tempo spłat kredytów rolniczych jest dzisiaj w niejednym wypadku równoznaczne z karencją, której wprowadzenie jest sankcjonowaniem faktycznego stanu rzeczy. Gwarantowanie strat wynikających z tego rozterminowania, jest więc właściwie dodatkowym dobrodziejstwem, poprawiającem znakomicie obecny istotny stan rzeczy.

Trzecią korzyścią będzie dopływ do instytucyj finansowych środków gotówkowych, a więc dopływ podstawowego elementu operacyj bankowych, rokujący możność obrotu pieniężnego, a zatem pobudzenia źródła dochodów instytucyj wierzytelskich. Pewna część coprawda kredytów akceptacyjnych, gdyż o nich tu mowa, służyć będzie na zastąpienie weksli podawanych do Banku Polskiego, a tem samem przyczyni się głównie do poprawy wartości portfelu Banku Polskiego. Ale należy również pamiętać, iż bez tego cały ten pakiet wierzytelności rolniczych, refinansowanych przez Bank Polski, nie mógłby ulec konwersji, trudno bowiem przypuszczać, aby Bank Polski mógł z zamkniętymi oczami przyjmować przez siedem lat i prawie bez wpłat weksle rolnicze podawane przez instytucje finansowe, jako teoretycznie krótkoterminowe, a właściwie zamrożone. Wprowadzenie na akceptach podpisu Banku Akceptacyjnego, polepsza o wiele wartość tego papieru w stosunku do dotychczasowych weksli rolniczych i umożliwia proces konwersyjny. Wreszcie należy pamiętać, że z chwilą, gdy stosunek z rolnikiem staje się już raz uregulowany układem konwersyjnym, dana instytucja finansowa skierowaną zostaje na daleko prostsze tory procedury kredytowo-likwidacyjnej, a mianowicie na bezpośredni stosunek z Bankiem Akceptacyjnym (jeżeli chodzi o prolongację środków, które mają upłynnić likwidujący się dług).

*) Codzienna Gazeta Handlowa z dnia 18 lipca 1933 r. Nr. 161.

Część kredytów akceptacyjnych przeznaczona jest na rzeczywiste upłynienie pewnych instytucyj finansowych; do tego mają służyć wolne redyskonta tychże instytucyj finansowych (skarżące się niejednokrotnie na brak odpowiedniego materiału wekslowego), albo też nawet i nowe redyskonta, które w miarę możliwości, ze względu na politykę walutową, będą mogły być przyznawane.

Jeżeli chodzi o natychmiastowe korzyści dla rolnika, są one naogół już dzisiaj znane; ustawa przynosi mu dwuletnie (a czasem jednoroczne) wstrzymanie spłat kapitału, rozłożenie na dalsze 5 lat, w powolnej progresji amortyzacyjnej, spłatę jego długu, zwolnienie w niejednym wypadku obliża żyranta (o ile główny dłużnik będzie w stanie dać swemu wierzycielowi wystarczające zabezpieczenie t. j. mieszczące się w 75 proc. szacunku) i wreszcie obniżenie oprocentowania do 6,25 proc.

Korzyści te są może z punktu widzenia materialnego mniej namacalne, tembardziej, gdy się weźmie pod uwagę, że niejeden przedsiębiorca rolny, zaprzestawszy płacić nawet bieżące procenty, nie będzie mógł po konwersji nie spełniać tego obowiązku, jednakże przyczyniają się do obniżenia kosztów produkcji i uporządkowania warunków gospodarczych.

Na zakończenie, może nie bez znaczenia będzie zestawienie kilku cyfr przybliżonych, oświetlających korzyści globalne, wynikające z obniżenia oprocentowania zadłużenia rolniczego w bankach:

Akcją konwersyjną objętych zostanie ca. 600 milionów złotych.

Oprocentowanie obecne tej kwoty wynosi średnio 54 milj. zł.

Przez obniżenie do 6,25 proc. wyniesie 34 milj. zł.

Czyli zmniejszenie kosztów obsługi wyniesie 20 milionów. Jak poważną rolę w rolnictwie odegrać może ta cyfra, wskaże choćby porównanie tej kwoty z sumą płaconych podatków gruntowych i dochodowych: jest to 25 proc. łącznych wpływów Skarbu Państwa z tych dwóch źródeł podatkowych“.

Konwersja kredytu krótkoterminowego prywatnego.

Czwartą ustawą konwersyjną jest ustawa z dnia 28 marca 1933 r. o utworzeniu urzędów rozjemczych do spraw majątkowych posiadaczy gospodarstw wiejskich (Dz. U. R. P. Nr. 29, poz. 253). Najogólniej mówiąc, ustawa ta ma za zadanie obniżenie kosztów tego zadłużenia rolniczego, które nie zostało objęte poprzednio omówionymi ustawami konwersyjnymi. Jak już wiadomo, inne ustawy uregulowały sprawę obniżenia kosztów długoterminowego kredytu emisyjnego, prywatnego kredytu hipotecznego i krótkoterminowego kredytu na rynku zorganizowanym, a więc w instytucjach kredytowych oraz w niektórych przedsiębiorstwach handlowych.

Według przypuszczalnych obliczeń Ministerstwa Skarbu, zadłużenie rolników, które podpadać będzie pod urzędy rozjemcze, wynosi około 800 miljo-

nów, zaś koszty jego obsługi — około 120 milionów rocznie. Uprawniając Urzędy Rozjemcze do obniżania procentów do 4 i pół w stosunku rocznym, ustawodawca zmierza do osiągnięcia zmniejszenia kosztów obsługi prywatnego kredytu rolniczego do 36 milionów zł. rocznie. Dopiero jeśli urzędy rozjemcze potrafią zmniejszyć wymienioną kwotę 120 milionów na 36 milionów, wówczas uzupełnią one skuteczność działania wszystkich ustaw konwersyjnych w ten sposób, że osiągnie się zamierzoną redukcję wydatków rolnictwa, związanych z jego zadłużeniem o wspomniane już 40%. Pamięć o tem powinna przyświecać wszystkim członkom urzędów rozjemczych, gdyż jedynie wówczas uda się doprowadzić wydatki rolników na obsługę ich zadłużenia do ustalonego w obliczeniach Rządu poziomu.

Ustawa o urzędach rozjemczych jest jedyną z ustaw konwersyjnych, która działać może wyłącznie na skutek życzenia zainteresowanych stron, a więc w praktyce najczęściej na skutek życzenia rolników. Od rolników więc zależy w znacznej mierze efekt, jaki uda się osiągnąć przy pomocy urzędów rozjemczych.

Jednocześnie wypada zwrócić uwagę, że niewykorzystanie urzędów rozjemczych osłabi w znacznym stopniu możliwy rezultat innych ustaw konwersyjnych.

Sprawę tę będzie można wyjaśnić bardziej szczegółowo po przedstawieniu zakresu działania ustawy o urzędach rozjemczych.

Dlatego też przedewszystkiem zostaną omówione zasady ustawy, następnie zaś podane wskazówki, w jaki sposób rolnik może i powinien z niej korzystać, aby umożliwić faktyczne przeprowadzenie konwersji długów rolniczych.

Wiadomo, że omawiana ustawa była poprzedzona rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 23 sierpnia 1932 r. o utworzeniu Urzędów Rozjemczych do spraw kredytowych małej własności rolnej (Dz. U. R. P. Nr. 72, poz. 653). Rozporządzenie to zezwalało urzędom rozjemczym, powołanym na jego podstawie, zajmować się pewną kategorią długów rolników, posiadających gospodarstwa, nieprzekraczające 50 ha. Po kilku miesiącach działalności urzędów rozjemczych okazało się, że stanowią one wyjątkowo dobrze pomyślany aparat, regulujący sprawę zadłużenia rolniczego, wobec czego postanowiono rozszerzyć działalność urzędów rozjemczych na wszystkich rolników, a równocześnie rozszerzyć zakres kompetencji tych urzędów.

Ustawa z 28 marca 1933 r., ustalając podmiotowy zakres działania urzędów rozjemczych wprowadziła najszersze ze wszystkich ustaw finansowo-rolnych określenie rolnika. Ponieważ jest to ostatnia z tych ustaw, stanowić ona może wytyczną przy interpretowaniu pojęcia: „rolnik“, zamieszczonego w innych ustawach finansowo-rolnych, i to wytyczną, wyraźnie rozszerzającą to pojęcie. Według ustawy o utworzeniu urzędów rozjemczych do spraw majątkowych posiadaczy gospodarstw wiejskich, gospodarstwem wiejskiem jest gospodarstwo rolne, leśne, ogrodowe, hodowlane i rybne, zaś posiadaczami gospodar-

stwa wiejskiego są właściciele, użytkownicy i dzierżawcy tych gospodarstw. Określenia te są sformułowane w ten sposób, aby nie wykluczały żadnego wypadku zadłużenia rolniczego z pod kompetencji urzędów rozjemczych. Szczególnie ważnym jest fakt, że ustawa uważa za część składową gospodarstw wiejskich zakłady i warsztaty przemysłowe, prowadzone w ich zakresie i to bez względu na wpisanie do rejestru handlowego. Jest to ujęcie przeciwne temu, jakie ma miejsce w rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej o zapobieganiu skutkom trudności płatniczych w rolnictwie (Dz. U. R. P. Nr. 72, poz. 652), gdzie zostało ustalone, że zakłady przemysłowe, wpisane do rejestru handlowego, są wykluczone z pod odroczenia wypłat i układów sądowych, jako niewchodzące z skład gospodarstw rolnych.

W myśl powyżej przedstawionego określenia, korzystać może z ustawy o urzędach rozjemczych i ten właściciel gospodarstwa wiejskiego, który sam gospodaruje, jak i ten, który je wydzierżawia; zarówno właściciel, jak i posiadacz, zarówno użytkownik, jak i dzierżawca.

Do urzędu rozjemczego wystąpić mogą równocześnie właściciel danego gospodarstwa wiejskiego, jak i dzierżawca tego gospodarstwa, każdy z powodu swoich długów.

Przedmiotem działalności urzędów rozjemczych są sprawy majątkowe gospodarstw wiejskich, które ustawa precyzuje przez wyłączenie, wyszczególniając, jakie sprawy do urzędów rozjemczych nie należą i stawiając dwie ogólne wskazówki.

Pierwsza z tych wskazówek ustala, że do kompetencji urzędów rozjemczych nie należą te sprawy majątkowe gospodarzy wiejskich które nie pozostają w związku ekonomicznym z gospodarstwem wiejskim. Wynika stąd, że z wszystkich spraw, które według brzmienia ustawy mogą być wniesione do urzędu rozjemczego, urząd ten będzie musiał każdorazowo odrzucać te, które jego zdaniem nie są w związku ekonomicznym z danym gospodarstwem. Znaczy to, że urząd rozjemczy ma pewną swobodę w określaniu swej właściwości. Nie wchodząc w zbyt szczegółową analizę pojęcia: „nie pozostają w związku ekonomicznym z gospodarstwem wiejskim“ należy ustalić, że urzędy rozjemcze winny bardzo troskliwie badać, czy to pojęcie musi znaleźć zastosowanie, porieważ znaczniejsza ilość spraw wyłączonych mogłaby zachwiać skutecznością całej ustawy. Jako najogólniejszą wskazówkę należałoby przyjąć, że wszystkie wydatki, które mogą być uznane za normalne w gospodarczej sytuacji rolnika, w której znajdował się on zaciągając zobowiązanie, którego następnie pokryć nie zdołał, pozostają w związku ekonomicznym z gospodarstwem wiejskim.

Druga ogólna wskazówka polega na rozszerzeniu kompetencji urzędu rozjemczego. Mianowicie wówczas, kiedy rolnik jest poręczycielem, lub też indosantem, to wtedy jest rzeczą obojętną, czy dany dług pozostaje w związku ekonomicznym z jakimkolwiek gospodarstwem wiejskim, czy też nie pozostaje.

Wynika stąd, że jeżeli rolnik zażyrował weksel przedsiębiorstwa przemysłowego czy handlowego — wówczas może wystąpić do urzędu rozjemczego tak, jakby to był dług, związany ekonomicznie z gospodarstwem wiejskim.

Ustawa ustaliła dwa rodzaje urzędów rozjemczych, a mianowicie: powiatowe urzędy rozjemcze, które zajmują się sprawami gospodarzy wiejskich, obszar gospodarstw których nie przekracza 100 ha. i wojewódzkie urzędy rozjemcze, dla tych gospodarstw wiejskich, obszar gospodarstw których wynosi ponad 100 ha.

Przy ustalaniu obszaru gospodarstwa, należy wziąć pod uwagę obszar wszystkich jednostek gospodarczych, które znajdują się w posiadaniu danego gospodarza, wszystko jedno, czy jest on właścicielem ich wszystkich czy też użytkownikiem niektórych, czy wreszcie dzierżawcą. Jeżeli łączny obszar wszystkich jednostek gospodarczych przekracza 100 ha., wówczas sprawy majątkowe danego gospodarza wiejskiego będą podpadały pod kompetencję właściwego wojewódzkiego urzędu rozjemczego.

Właściwym terytorjalnie będzie urząd rozjemczy powiatowy, względnie wojewódzki, na terenie działania którego znajduje się zarząd danego gospodarstwa, względnie na terenie którego zamieszkuje właściciel danego gospodarstwa, jeżeli odrębnego zarządu nie ma.

Ażeby określić przedmiotową kompetencję urzędów rozjemczych należy przedewszystkiem wyjaśnić, jakie sprawy majątkowe gospodarzy wiejskich nie mogą być przedmiotem postępowania przed temi urzędami. Do tych spraw należą wierzytelności:

- 1) Skarbu Państwa,
- 2) związków samorządu terytorjalnego, gospodarczego i zawodowego,
- 3) Banku Polskiego, banków, przedsiębiorstw lub instytucyj państwowych lub komunalnych,
- 4) instytucyj kredytu długoterminowego,
- 5) przedsiębiorstw bankowych, wymienionych w art. 2, 3 i 119 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 17 marca 1928 r. o prawie bankowym (Dz. U. R. P. Nr. 34, poz. 321),
- 6) Centralnej Kasy Kółek Rolniczych w Warszawie, komunalnych kas oszczędności, Galicyjskiej Kasy Oszczędności we Lwowie i Ukraińskiej Szczydnicy w Przemyśle,
- 7) gminnych kas pożyczkowo-oszczędnościowych,
- 8) spółdzielni kredytowych, należących do związków rewizyjnych, których listę ustala rozporządzenie Ministra Skarbu (rozporządzenie to zostało zamieszczone w drugiej części książki),
- 9) instytucyj ubezpieczeń społecznych,
- 10) z tytułu zaległości wynagrodzenia służby domowej, rzemieślników i robotników, zatrudnionych w gospodarstwach wiejskich.

Jak z powyższego wyliczenia widać, wyłączone są przedewszystkiem należności podatkowe oraz innych opłat, które regulują oddzielne akty ustawowe, następnie długoterminowy kredyt emisyjny którego konwersja została załatwiona omówionem już rozporządzeniem październikowym oraz ustawą grudniową i kredyt na rynku zorganizowanym, załatwiony ustawą o Banku Akceptacyjnym. Zadłużenie rolnicze, wymienione pod punktem 10) nie podlega żadnym ulgom.

Prywatne zadłużenie oparte na hipotekach nie stanowi pełnego wyjątku z pod kompetencyj urzędów rozjemczych; wyjaśnienie w jakiej mierze podlega ono działaniu wymienionej ustawy, zostanie podane po przedstawieniu czynności, jakie mogą skutecznie urzędy rozjemcze. Wtedy również zostaną wskazane wyjątki w których mogą być przedmiotem postępowania przed urzędami rozjemczymi wierzytelności, należące do instytucyj wymienionych w punktach od 3 do 9.

Urząd rozjemczy może:

- a) obniżyć korzyści majątkowe, które wierzyciel ma prawo pobierać do 4 i pół proc. w stosunku rocznym,
- b) rozłożyć spłatę długu na raty na okres czasu do lat 7, a w pewnych wypadkach do lat 12,
- c) wstrzymać spłatę kapitału na okres nie dłuższy niż lat 2,
- d) zarachować na konto należności nadmiernie pobrane lub zarachowane kwoty, tytułem procentów lub w innej formie,
- e) obniżyć czynsz dzierżawny,
- f) w pewnych wypadkach orzec o przedterminowym rozwiązaniu umowy dzierżawnej.

Czynności te mogą być dokonywane w stosunku do tych wszystkich długów rolniczych, które nie stanowią wierzytelności, wymienionych powyżej jako wyjątków.

Zagadnienie obniżenia oprocentowania jest ważną częścią działalności urzędów rozjemczych, ponieważ obniżka ta jest głównym czynnikiem zmniejszenia kosztów obsługi zadłużenia rolniczego w zakresie krótkoterminowego kredytu prywatnego. Dlatego też chociaż ustawa powiada że urząd rozjemczy może określić korzyści majątkowe wierzyciela nie poniżej 4 i pół proc. w stosunku rocznym, a więc zostawia urzędowi rozjemczemu swobodę w określaniu należnej stopy procentowej, to jednak jest rzeczą niewątpliwą, że ustawodawca, zmierzając przy pomocy ustaw konwersyjnych do wydatnego obniżenia kosztów obsługi zadłużenia rolniczego, nałożył w tym kierunku również wyraźny obowiązek na urzędy rozjemcze.

Pamiętać bowiem należy, że nawet najniższa stopa procentowa, do której dojść może urząd rozjemczy, jest właśnie tą stopą, która jest właściwa dla dochodowości warsztatów rolnych. Jeżeli zaś zważy się, że stopa ta ma stanowić ulgę w obecnych czasach zmniejszonej dochodowości gospodarstw rolnych, to

należy dojść do wniosku, że ustalanie odsetek w wysokości $4\frac{1}{2}\%$ powinno być raczej regułą, niż wyjątkiem. Wyjątki od tej reguły następować mogą przede wszystkim wówczas, kiedy położenie materialne wierzyciela wymaga zapewnienia mu większych dochodów od udzielonego kredytu. Jednak i w tych wypadkach należy skrupulatnie rozważyć, czy dłużnik będzie rzeczywiście w stanie płacić wyższą stopę procentową i czy nie lepiej będzie dla obu zainteresowanych stron, aby ustalić odsetki niższe, lecz bardziej realne.

Nie wydaje się właściwym, przyjęcie jako bezwzględnej wskazówki przy ustalaniu stopy procentowej przez urzędy rozjemcze, wysokości odsetek, jakie wierzyciel musi płacić od kwoty, którą sam następnie pożyczył rolnikowi. Przeciwnie takiej wskazówce przemawiają bowiem dwa względy: jednym z nich jest niemal pewnik, że przez pewien okres czasu rolnik płacił swemu wierzycielowi wyższy procent, aniżeli ten z kolei swojemu wierzycielowi, gdyż tak nakazywała niewątpliwie kalkulacja kupiecka; drugim względem jest konieczność zrealizowania poglądu, że nie można obarczać stratami, wynikającymi z kryzysu rolnego wyłącznie samych rolników. Współuczestnikami w tych stratach muszą być również ci, którzy pozostawali w związku ekonomicznym z gospodarstwami wiejskimi, czerpiąc w normalnych czasach korzyści z tego związku.

Dlatego też regułą przy obniżaniu stopy procentowej przez urzędy rozjemcze powinna być najniższa dopuszczalna stopa, a więc 4 i pół proc., wszelkie zaś inne odsetki powinny być traktowane jako wyjątek od powyższej reguły.

Urząd rozjemczy ma prawo określić, w jakim terminie lub w jakich terminach ma nastąpić spłata długu, przyczem rozłożenie na raty nie może przekraczać lat siedmiu od daty orzeczenia urzędu rozjemczego. W tych wypadkach, jeżeli zobowiązanie, które jest przedmiotem postępowania przed urzędem rozjemczym, pochodzi z tytułu umownych lub sądowych działań rodzinnych lub spadkowych, wówczas okres rozłożenia na raty może dochodzić do lat 12-tu, oczywiście również od daty orzeczenia urzędu.

Działalność urzędów rozjemczych w zakresie odterminowywania i rozterminowywania długów rolniczych może odegrać wielką rolę w uregulowaniu stosunków na odcinku zadłużenia rolniczego.

Ustawa pozostawia w tym względzie pełną swobodę, określając jedynie najdłuższy okres czasu rozłożenia na raty, datę też od samych urzędów rozjemczych zależy pewna skuteczność ustawy. Ustawodawca celowo nie wprowadził żadnych ograniczeń, sądząc słusznie, że każdy indywidualny wypadek będzie wymagał specjalnego rozważenia.

Należy jednak określić choćby najogólniejsze wytyczne, których jednolite zastosowanie mogłoby przyczynić się do osiągnięcia pełnego efektu z ustawy o urzędach rozjemczych. Wydaje się, że aby ustalić właściwe terminy spłacania zobowiązań krótkoterminowych danego rolnika, należy uwzględnić dwa podstawowe elementy.

Jednym z nich jest przypuszczalna średnia dochodowość gospodarstwa rolnego, oraz przypuszczalna obecna dochodowość tego gospodarstwa, — drugim zaś są obowiązki płatnicze, które istnieją dla danego rolnika, zarówno ze względu na nakład gospodarczy i utrzymanie rodziny, jak i ze względu na obowiązki podatkowe oraz wynikłe z ustaw konwersyjnych.

Pierwszy wzgląd, o którym jest mowa, pozwoli urzędowi rozjemczemu na ustalenie terminu pierwszej raty, przyczem może zajść okoliczność, że ta rata będzie obejmowała płatność całego długu i to w terminie najpóźniejszym, przewidzianym w ustawie. Okoliczność taka zajść może, jeśli dochodowość gospodarstwa jest mała, a straty spowodowane przez kryzys wyjątkowo duże. Drugi wzgląd umożliwi ustalanie takich terminów i takich wysokości rat, aby one, łącznie z płatnościami, wynikającymi z innych ustaw konwersyjnych były dostosowane do dochodowości gospodarstwa, a także do normalnych okresów większych wpływów gotówkowych w warsztatach rolnych.

Ażeby urzędy rozjemcze mogły właściwie wykorzystać uprawnienia ustawy w zakresie rozterminowywania długów rolniczych, koniecznem jest ściśle rozpatrzenie wszelkich okoliczności, które decydują o zdolności płatniczej rolnika.

Zgóry trzeba powiedzieć, że największe wysiłki urzędów rozjemczych nie przyniosą dostatecznych rezultatów, jeżeli nie będzie z nimi współdziałał zainteresowany rolnik w drodze dobrego przygotowania wniosku.

Ze względu na ważność tej sprawy, a także ze względu na niedostateczną znajomość zagadnień gospodarczych wśród ogółu rolników, wydaje się, iż niezbędnem będzie korzystanie przez rolników, przy przygotowywaniu wniosków do urzędów rozjemczych, z porad i usług biur do spraw finansowo-rolnych. Z wszelką pewnością niewielkie opłaty, jakie rolnik na ten cel przeznaczyć będzie musiał, opłacą mu się wielokrotnie, ponieważ przyczynią się do wydania właściwego orzeczenia przez urząd rozjemczy.

Podkreślić jeszcze należy, że niewłaściwe rozterminowanie może sprawić w rezultacie, znaczne trudności dla rolnika i dużo kłopotów dla wierzyciela. Rolnik bowiem wyjdzie z obecnego okresu płynności i nieściągalności swego zadłużenia, wejdzie w okres pewnego usztywnienia gospodarczego, oznaczonego przez terminy rat, i może nie móc wywiązać się z nałożonych obowiązków. Wierzyciel zaś, który liczył że w wyznaczonych terminach będą go dochodziły pewne wpływy, znajdzie się ponownie w uciążliwej sytuacji, pełnej niepewności i wymagającej ponownych wysiłków dla ściągnięcia swych wierzytelności.

Jasną jest rzeczą, że wytworzenie takiego stanu byłoby równoznaczne z obaleniem skutków, przewidywanych przez ustawy konwersyjne.

Biorąc pod uwagę obecny brak gotówki na wsi oraz wyniszczenie gospodarstw na skutek kryzysu rolnego, należy mniemać, iż najwłaściwszem rozwiązaniem zagadnienia rozterminowania długów przez urzędy rozjemcze będzie różniczkowanie wysokości rat w ten sposób, że w pierwszych latach byłyby

one mniejsze, a następnie wzrastałyby, aby wreszcie na końcu przyznanego okresu na spłatę kapitału, cały dług był spłacony w 100%.

Te same motywy przemawiają za jaknajbardziej liberalnem stosowaniem t. zw. karencji, to znaczy odroczenia spłaty kapitału na maksymalny dopuszczalny przeciąg czasu, a więc na lat dwa.

O ile bezwzględne zastosowanie we wszystkich wypadkach obniżenia stopy procentowej do 4 i pół proc. nie jest możliwe i musi podlegać pewnym wyjątkom, które powyżej starano się określić, to stosowanie maksymalnej karencji i maksymalnego okresu na rozterminowanie nie wywołuje specjalnych zastrzeżeń. Nieliczne wyjątki, jakie mogą zachodzić, zwłaszcza w wypadkach złego zabezpieczenia zadłużenia, muszą być zawsze skontrolowane pod kątem widzenia realności krótszego okresu wyznaczanego na spłatę. Omyłki, jakie mogą zajść w wyniku częstego stosowania maksymalnych możliwości w dziedzinie karencji i oznaczania terminów spłaty, będą w konsekwencjach napewno mniej szkodliwe, niżeli nawet nieliczne wypadki omyłek, polegających na skróceniu tych terminów w niewłaściwy dla danego gospodarstwa sposób.

Urząd rozjemczy nie może stosować ani obniżenia procentów, ani odroczenia spłaty kapitału, ani wreszcie rozłożenia na raty w stosunku do następujących trzech kategorii wierzytelności:

- 1) wierzytelności, które powstały po dniu 1 grudnia 1931 r. z tytułu dostawy towarów;
- 2) wierzytelności hipotecznych, które zostały uregulowane ustawą z dnia 29 marca 1933 r. o ulgach w zakresie oprocentowania i terminów spłaty wierzytelności hipotecznych (Dz. U. R. P. Nr. 25, poz. 213);
- 3) wierzytelności, powstałych po dniu 1 lipca 1932 r. z tytułu działów rodzinnych lub spadkowych.

Każdy z tych wyjątków wymaga pewnego omówienia.

Wierzytelności wymienione pod 1), są niewątpliwie nieliczne, ponieważ rolnicy wstrzymywali się w owym czasie od nabywania towarów, potrzebnych do nakładu gospodarczego, zaś kredyt na inne towary, potrzebne do konsumpcji osobistej był bardzo ograniczony. Postanowienie ustawy, wykluczające z pod działania urzędów rozjemczych kredyty towarowe z roku 1932, wydaje się o tyle słusznem, że obie strony w tym czasie zdawały już sobie sprawę ze skutków wywołanych przez kryzys i że wobec tego pożyczał towary na kredyt tylko ten rolnik, który miał szanse ich spłacenia bez stosowania specjalnych kryzysowych zabiegów. Tem postanowieniem ustawodawca dał wyraz swej trosce również o przedsiębiorstwa przemysłowe i handlowe, pracujące bez przerwy z rolnictwem.

Wyjątek drugi wymaga bardziej szczegółowego omówienia. Przypomnieć więc należy, że ustawa o ulgach w zakresie oprocentowania i terminów spłaty wierzytelności hipotecznych dotyczy wierzytelności prywatnych, powstałych

przed dniem 1 lipca 1932 r., a zabezpieczonych hipoteką umowną. Te więc wierzytelności nie mogą podpadać pod rozpatrywanie urzędów rozjemczych. Natomiast inne wierzytelności hipoteczne, a w szczególności kaucje hipoteczne podlegają rozpatrywaniu przez urzędy rozjemcze. Również podlegają rozpatrywaniu przez te urzędy zaległe odsetki i koszty od tych długów hipotecznych, które zostały załatwione ostatnio wymienioną ustawą.

W rezultacie należy stwierdzić, że z prywatnych długów hipotecznych nie podlegają urzędowi rozjemczym jedynie kapitały wierzytelności, zabezpieczone hipoteką umowną (umownem prawem zastawu) oraz długi gruntowe i to zarówno wtedy, kiedy zabezpieczenie ujawnione jest w wykazie hipotecznym czy stym wpisem (instabulacją), jak i przez zastrzeżenie (prenotację).

Wierzytelności, wymienione pod punktem 3), są dwojakiego rodzaju, a mianowicie: powstałe z tytułu działów rodzinnych i spadkowych, oraz powstałe z nowych operacji kredytowych, przyczem te ostatnie nie mogą pochodzić z tytułu dostawy towarów.

Odnosnie do wymienionych wierzytelności, datą prekluzyjną jest dzień 1 lipca 1932 r. Wierzytelności powstałe po tej dacie nie podlegają postępowaniu przed urzędami rozjemczymi. Ustalając tę zasadę, ustawodawca jednak wprowadza bardzo ważne określenie dotyczące pojęcia nowej operacji kredytowej. Ustalenie tego pojęcia jest ważne, ponieważ wszystkie krótkoterminowe długi rolnicze podlegały w okresie kryzysu ustawicznemu odnawianiu przez wystawianie nowych obligów. Według pojęcia prawa wekslowego, o ileby ustawodawca nie uczynił żadnych zastrzeżeń, wystawienie weksla wymiennego po 1 lipca 1932 r. byłoby nową operacją kredytową. Wówczas podpadłyby pod urzędy rozjemcze długi tych rolników, którzy odmówili po pierwszym lipca 1932 r. zamiany starych obligów na nowe, utrudniając w ten sposób sytuację swych wierzycieli, oraz wszystkich tych, którzy mają protestowane weksle. Ażeby uniknąć tej ewentualności, ustawa o utworzeniu urzędów rozjemczych postanawia, że wystawianie nowych obligów, celem wymiany w części lub w całości obligów dawniej wystawionych, lub celem pokrycia dawniej zaciągniętych zobowiązań, nie jest nową operacją kredytową. Wynika stąd, że wszystkie weksle wymienne, a także obligi, służące na pokrycie długów, zaciągniętych przed 1 lipca 1932 r. podlegają kompetencji urzędów rozjemczych.

Uchylenie z pod zakresu działania tych urzędów kredytów, zaciągniętych poczynając od połowy 1932 r., wynika z przekonania, że w tym czasie ograniczony kredyt rolniczy był dostępny tylko dla tych nielicznych jednostek, które bez wszelkiej pomocy ustaw finansowo-rolnych obejść się mogą, ponadto zaś ustalenie określonej daty, oddzielającej zadłużenie kryzysowe od zadłużenia niepodlegającego ustawom finansowo-rolnym, jest czynnikiem niezbędnym dla odrodzenia kredytu rolniczego. Obecnie, po wydaniu wszystkich ustaw konwersyjnych, nowe operacje kredytowe dla tych rolników, którzy nie są zbyt zadłużeni, są możliwe, ponieważ kredytodawcy mogą być pewni, że udzielone no-

we kredyty będą podlegały jedynie powszechnym normom prawnym i umowom zawartym z kredytobiorcami.

Omówione trzy wyjątki nie dotyczą następnej ważnej czynności urzędu rozjemczego, a mianowicie zaliczania na poczet długu nadmiernie pobranych przez wierzyciela korzyści.

Innemi słowy, wszystkie wierzytelności, jeżeli były nadmiernie oprocentowane, o ile tylko nie należą do wierzycieli, wymienionych poprzednio w dzieściu punktach (art. 13 ustawy), podpadają pod kompetencję urzędów rozjemczych, jednakowoż tylko odnośnie nadmiernie pobranych przez wierzyciela korzyści majątkowych.

Takie postanowienie ustawodawcy wypływa z woli zwalczania lichwy we wszelkich jej przejawach, a więc nietylko lichwy w ścisłym znaczeniu tego słowa, polegającej na wykorzystaniu przez wierzyciela trudnej sytuacji gospodarczej dłużnika, ale również polegającej na wymówieniu sobie nadmiernych korzyści, w jakiegokolwiek formie, w stosunku wyższym niż dozwala prawo. Działalność urzędu rozjemczego w kierunku zwalczania tak pojętej lichwy, nie jest ograniczona przez ustawę, ani terminem powstania długu, ani jego charakterem.

W tych wypadkach, w których wierzyciel pobierał w gotowiźnie lub w innej postaci korzyści majątkowe czy to tytułem procentów, czy w innej formie, w stosunku wyższym niż prawo dozwalało, urząd rozjemczy ustali kwoty, które były czy to nadmiernie pobrane, czy to dopiero zarachowane na kapitał długu i potrąci je od należności wierzyciela. Jak z tego widać, nie odgrywa roli przy tej czynności urzędu rozjemczego, względ na to, czy dłużnik rzeczywiście zapłacił już swemu wierzycielowi owe nadmierne korzyści, czy też wierzyciel je zarachował przez dopisywanie odpowiednich kwot przy udzielaniu prolongat i otrzymywaniu wymiennych obligów.

Urząd rozjemczy, potrąciwszy nadmiernie pobrane korzyści majątkowe, ustali należność wierzyciela w odpowiednio mniejszej kwocie, a jeżeli skutkiem potrącenia owych nadmiernie pobranych korzyści okaże się ona w całości pokryta, uzna wierzytelność za umorzoną.

O ile zajdzie wypadek, że przez pobranie nadmiernych korzyści, wierzytelność została nietylko pokryta, ale nawet sumy wybrane ją przekroczyły, wówczas rolnik może wystąpić do sądu w celu poszukiwania na wierzycielu nadpłaconej różnicy.

Ustawa wymienia przykładowo dwa wypadki lichwy (art. 4), wskazując urzędowi rozjemczemu, na potrzebę surowego ich ścigania. Jednym z nich jest wypadek, kiedy dokument znajdujący się w rękach wierzyciela, wydany został in blanco. W tych wypadkach wierzyciele mogliby przeczekać działanie czasowych ustaw finansowo - rolnych, a następnie wypełnić blankowe dokumenty sumami, w których mieściłaby się zarówno sama suma dłużna, jak i nadmierne procenty. Ażeby zapobiec takiemu procederowi, urząd rozjem-

czy może rozterminować dług, a więc ustalić terminy jego płatności, również dla długu, który jeszcze nie jest płatny, a jeżeli dokument wydany in blanco został przez wierzyciela wypełniony i jeśli przytem zarachował on sobie nadmierne procenty — wówczas urząd rozjemczy zastosuje odpowiednie obniżenie sumy, wypisanej przez wierzyciela na pierwotnie blankowym dokumencie.

Drugi przykład, wymieniony w ustawie, dotyczy wypadku, kiedy na skutek udzielenia kredytu przy sprzedaży rzeczy ruchomych (najczęściej towarów), cena ich została ustalona w kwocie niewspółmiernie wygórowanej tylko z tego powodu, że były one sprzedane na kredyt.

W czasie działania rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 23 sierpnia 1932 r. o urzędach rozjemczych dla spraw kredytowych małej własności rolnej, (Dz. Ust. R. P., Nr. 72, poz. 653), okazało się, że wielu wierzycieli, pragnąc uniemożliwić urzędowi rozjemczym zarachowanie nadmierne pobranych procentów, zbywało swe wierzytelności bądź fizycznym osobom trzecim, bądź też instytucjom, których wierzytelności nie mogą być przedmiotem postępowania przed urzędami rozjemczymi. Ażeby zapobiec uprawianiu takiego systemu obchodzenia ustawy, nowa ustawa postanowiła, że zbycie wierzytelności, z której tytułu były pobierane nadmierne korzyści nie stanowi przeszkody, do wszczęcia postępowania przed urzędami rozjemczymi przeciwko nabywcom tych wierzytelności. Postanowienie to odnosi się również do wierzytelności wekslowych, ale wówczas urząd rozjemczy musi ustalić, że wierzyciel zbył je bądź w zamiarze obejścia przepisów ustawy, bądź w zamiarze uniknięcia zarzutów, wynikających ze stosunku osobistego między nim a dłużnikiem. W wypadkach, w których wierzytelności zostały zbyte instytucjom, niepodlegającym postępowaniu przed urzędami rozjemczymi, a wymienionymi w spisie wyjątków, podanym powyżej w punktach od 3 do 9, nie ma przeszkody dla orzecznictwa urzędów rozjemczych, jeżeli zbycie to nastąpiło po 1 lipca 1932 r. Data ta została ustalona dlatego, że w owym czasie wierzyciele nie mogli przewidywać, iż ukaże się pierwsza ustawa o urzędach rozjemczych i czynności ich nie mogły być podyktowane chęcią obejścia ustawy. Zaznaczyć należy, że ustalenie daty nabycia przez jedną z instytucyj, niepodlegających urzędowi rozjemczym, należy do właściwości tych urzędów.

Następną czynnością, jakiej może dokonać urząd rozjemczy, jest zmniejszenie czynszu dzierżawnego, które może objąć okres 24 miesięcy od daty orzeczenia. Również urząd rozjemczy może obniżyć zaległy czynsz dzierżawny za okres od dnia 29 kwietnia 1931 r., to jest za okres nie dłuższy niż 24 miesiące wstecz od dnia wejścia w życie ustawy. Odnośnie zaległego czynszu, urząd rozjemczy może postanowić karencję, rozterminowanie na raty, i jeżeli jest oprocentowany, obniżenie procentów w granicach przewidzianych ustawą.

Wreszcie urząd rozjemczy może postanowić, za odpowiednim odszkodowaniem, przedterminowe rozwiązanie dzierżawy w całości lub w części, jeżeli

to jest niezbędne dla przeprowadzenia parcelacji oddłużeniowej, o której w dalszym ciągu będzie mowa.

Urząd rozjemczy może orzekać odnośnie czynszu dzierżawnego i przedterminowego rozwiązania dzierżawy, również wtedy, kiedy jedną ze stron (właściciel lub dzierżawca) jest jedna z instytucyj, nie podpadających pod działalność urzędu rozjemczego, a wymieniona w spisie wyjątków od punktów 3 do 9. Wyjątek zatem w tym zakresie stanowią jedynie Skarb Państwa, oraz związki samorządu terytorjalnego, gospodarczego i zawodowego.

Urzędy rozjemcze mogą wykonywać swe uprawnienia także wówczas, jeżeli należności zostały zasądzone prawomocnymi orzeczeniami sądowemi, przyczem zarachowanie nadmiernie pobranych korzyści może nastąpić w stosunku do zasądzonych należności tylko wtedy, jeżeli zarzut lichwy nie został rozpatrzony w postępowaniu cywilnem sądowem.

Bez tego postanowienia znakomita większość krótkoterminowego prywatnego zadłużenia rolniczego nie mogłaby zostać rozpatrzona przez urzędy rozjemcze, ponieważ w większości wypadków wierzyciele posiadają w rękach prawomocne wyroki sądowe.

Naturalnie w tych warunkach efekt działalności urzędów rozjemczych nie byłby duży.

Wyżej przedstawiony zakres działania urzędów rozjemczych należy uzupełnić jeszcze wskazaniem, że urząd rozjemczy może zabezpieczyć wniosek (art. 28), który do niego wpłynie, postanowieniem uprawniającem do wniesienia ostrzeżenia do wykazu hipotecznego, o ile wierzytelność jest hipoteczna, lub też postanowieniem, zawieszającym postępowanie egzekucyjne przeciwko dłużnikowi. Jeżeli w sprawie, która została wniesiona do urzędu rozjemczego, toczy się postępowanie sądowe, będzie ono zawieszone na czas postępowania przed urzędem rozjemczym, a następnie, w zależności od wyniku, będzie albo podjęte na nowo, albo też umorzone.

Ta krótka charakterystyka działalności urzędów rozjemczych nie jest bynajmniej szczegółowym komentarzem do ustawy *), ale wystarczy dla wyjaśnienia zainteresowanym, do jakich funkcyj zostały powołane urzędy rozjemcze.

Organizacja tych urzędów tylko w niektórych szczegółach odbiega od organizacji urzędów rozjemczych dla małej własności rolnej, powołanych na podstawie wspomnianego już rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej. Różnice te pokrótce przedstawiają się następująco.

Jak wiadomo, nowa ustawa powołała dwa typy urzędów: urzędy powiatowe dla gospodarzy wiejskich, posiadających do 100 ha. gruntu i urzędy wojewódzkie dla posiadających powyżej tej normy.

Powiatowy urząd rozjemczy obejmuje swą działalnością cały teren po-

*) W niedługim czasie ukaże się komentarz, opracowany przez p. sędziego J. Szulczyńskiego.

wiatu, łącznie z miastami wydzielonemi z powiatowego związku komunalnego. Jest to pierwsza zmiana, w porównaniu z poprzednią ustawą, w konsekwencji której gospodarze wiejscy, posiadający gospodarstwa w obrębie miast wydzielonych mogą wdrażać postępowanie przed urzędami rozjemczymi, oraz członkowie urzędów mogą być mieszkańcami tych miast.

Na terenie powiatu działa jeden urząd. W wypadkach, w których jest rzeczą konieczną dla udogodnienia ludności dostępu do urzędu rozjemczego, utworzenie stale działającego kompletu poza siedzibą urzędu rozjemczego, t. j. poza miastem, w którym mieści się powiatowy związek komunalny, można to uczynić, przyczem taki stały komplet orzekający działa jako powiatowy urząd rozjemczy na sesji wyjazdowej.

Komplet orzekający urzędu powiatowego składa się z przewodniczącego oraz dwóch ławników, z których jeden, jako główny zawód winien posiadać gospodarstwo wiejskie, drugi zaś — winien należeć do grona osób innych, zwłaszcza reprezentujących kredyt zorganizowany, zawody przemysłowe i handlowe.

O tych postanowieniach ustawy winni pamiętać zainteresowani rolnicy, ponieważ orzeczenia urzędu rozjemczego, wydane w niewłaściwym komplecie, mogłyby być następnie ze względów formalnych uchylone.

Dlatego też, w razie zauważenia, że skład kompletu orzekającego nie jest właściwy, rolnik może zażądać wyłączenia niewłaściwego sędziego.

W każdym województwie działa jeden wojewódzki urząd rozjemczy z siedzibą w mieście wojewódzkim. Komplet orzekający urzędu wojewódzkiego składa się z osób pięciu, t. j. z przewodniczącego i czterech ławników.

Zarówno w powiatowych, jak i wojewódzkich urzędach rozjemczych mogą przewodniczyć kompletom orzekającym zastępcy przewodniczącego równocześnie z nim powołani.

W wojewódzkim urzędzie rozjemczym przewodniczący i jego zastępcy powinni posiadać kwalifikacje sędziowskie, zaś członkowie, o ile możliwości wykształcenie prawnicze.

Z pośród czterech członków wojewódzkiego urzędu rozjemczego połowa z nich powinna być powołana z pośród osób, których głównym zawodem jest gospodarka wiejska, a połowa z pośród innych osób, zwłaszcza reprezentujących kredyt zorganizowany, zawody przemysłowe i handlowe.

W każdym zespole orzekającym wojewódzkiego urzędu rozjemczego winien zasiadać jeden ławnik, reprezentujący kredyt zorganizowany oraz przynajmniej jeden ławnik, oprócz przewodniczącego kompletu winien posiadać wykształcenie prawnicze.

Ponieważ urzędy rozjemcze, zarówno powiatowe, jak i wojewódzkie zostały już wszędzie zorganizowane i działają, nie zachodzi potrzeba przedstawiania w niniejszej książce sposobu ich organizacji. Wobec tego przechodzimy do opisanego postępowania tych urzędów.

Urząd rozjemczy nie działa z własnej woli, a jedynie na wniosek gospodarza wiejskiego lub wierzyciela gospodarza wiejskiego, lub wreszcie obu tych stron.

We wniosku muszą być przedstawione szczegółowo stosunki majątkowe dłużnika, przyczem należy zauważyć, że jeden wniosek może obejmować sprawy nietylko z jednym wierzycielem, ale również z kilku wierzycielami. Z punktu widzenia interesów rolnika, należałoby obejmować jednym wnioskiem wszystkie sprawy, jakie podpadają pod kompetencję urzędu rozjemczego. Tylko wtedy bowiem orzeczenia tego urzędu mogą dostosować w sposób właściwy koszty długu rolniczego do możliwości płatniczych rolnika.

Należy pamiętać, że urząd rozjemczy, chociaż nie jest związany żadnymi ustawowymi zasadami dowodowymi, lecz ma orzekać według swego przekonania, opartego na swobodnej ocenie wszelkich okoliczności, musi jednak znaleźć argumenty, które umożliwią mu sformułowanie orzeczenia. W tym też celu ustawa zezwala urzędowi rozjemczym na zasięganie opinii o stanie gospodarki dłużnika oraz o jego wierzycielach. W pierwszym rzędzie ustawa wskazuje, że taką instytucją opiniodawczą mają być komitety do spraw finansowo-rolnych. Ponieważ zgóry należy przewidywać, że opinia ta w większości wypadków okaże się konieczną i ponieważ najczęściej rolnik nie zdoła sam przygotować w sposób odpowiedni wniosku do urzędu rozjemczego, będzie najlepiej, jeżeli przygotowanie takiego wniosku powierzy odrazu właściwemu komitetowi do spraw finansowo-rolnych, który, przygotowując wniosek, zbada całokształt sprawy i zaopatrzy ją w potrzebną dla urzędu rozjemczego opinię.

Jeżeli rolnikowi grozi egzekucja, wówczas może zgłosić wniosek o wydanie zabezpieczenia przez wstrzymanie grożącej egzekucji. Postanowienie urzędu rozjemczego, zawieszające postępowanie egzekucyjne, jest ostateczne i natychmiast wykonalne, znaczy to, że nie ulega ono ani zaskarżeniu, ani żadnej rewizji. Dłużnik, otrzymawszy postanowienie urzędu zawieszające postępowanie egzekucyjne, winien zwrócić się do sądu grodzkiego, na terenie którego mieszka, w celu uzyskania na postanowieniu urzędu klauzuli wykonalności. Sąd nie bada pod względem merytorycznym postanowienia urzędów, a sprawdza jedynie, czy odpowiada ono przepisany formom. Jeśli tak, zaopatruje je natychmiast klauzulą wykonalności. Otrzymaawszy tę klauzulę, rolnik udaje się do komornika, który prowadził egzekucję i przedstawia mu zaopatrzone klauzulą sądową postanowienie urzędu rozjemczego. Komornik zobowiązany jest zawiesić postępowanie egzekucyjne.

Tendencją ustawy o urzędach rozjemczych jest, by sprawy wniesione do urzędów były rozpatrywane jaknajszybciej, przyczem ustawa wymienia nawet termin, powiadając, że rozprawę należy przeprowadzić, o ile możliwości w ciągu 21 dni od dnia złożenia wniosku. W pierwszej kolejności winny być roz-

patrywane sprawy, w których zostało zastosowane postanowienie, zawieszające egzekucję.

Urząd rozjemczy może przeprowadzić rozprawę i wydać orzeczenie nawet przy niestawiennictwie stron, które mogą być reprezentowane przed urzędem również przez pełnomocników. Dla wyjaśnienia sprawy urząd może wzywać i przesłuchiwać biegłych i świadków zarówno bez przysięgi, jak i pod przysięgą, może przesłuchiwać strony pod przysięgą, oraz żądać akt od sądów i organów egzekucyjnych. Na tę ostatnią okoliczność należy zwrócić szczególną uwagę, ponieważ łączy się ona ściśle z koordynacją działalności urzędów rozjemczych i władz sądowych. Wydaje się, iż w każdym wypadku będzie rzeczą pożądaną, ażeby urząd rozjemczy przed wydaniem orzeczenia zaznajomił się z całym materiałem, który może znajdować się w aktach sądowych i egzekucyjnych. Ułatwi to urzędowi jego działalność i zabezpieczy rolnika przed skutkami ewentualnych pomyłek, zwłaszcza organów egzekucyjnych.

Oczywiście rozprawy przed urzędem rozjemczym są ustne i jawne, natomiast posiedzenia kompletów orzekających są tajne. Protokoły posiedzeń urzędu rozjemczego powinny być podpisane przez przewodniczącego i osobę, prowadzącą protokół, zaś protokoły zeznań świadków i biegłych powinny być podpisane również przez te zeznające osoby.

Zainteresowani rolnicy winni zwracać baczną uwagę na to, co zostaje dyktowane do protokołu, ponieważ protokół stanowi główną podstawę dla wydania orzeczenia, a także jest miarodajnym dla wniesienia ewentualnej rewizji. Na sprawę tę nie zwraca się dotąd w powiatowych urzędach dostatecznej uwagi.

Dodać trzeba, że urzędy rozjemcze mogą nakładać kary grzywny na osoby, wezwane do przedstawienia dowodów i udzielenia wyjaśnień, za odmówienie złożenia tych wyjaśnień i dowodów. Grzywna może być również nałożona za nieusprawiedliwione niestawiennictwo, na świadków i biegłych za odmówienie przysięgi, a także na osoby zachowujące się niewłaściwie w czasie trwania rozprawy.

Wojewódzki urząd rozjemczy ma prawo zastosować kary grzywny do wysokości 100 złotych, zaś powiatowy urząd rozjemczy — do wysokości 30 zł.

Jeżeli wojewódzki urząd rozjemczy wyda postanowienie, nakładające grzywnę do wysokości 30 zł., a urząd powiatowy do wysokości 10 zł. wówczas takie postanowienie jest ostateczne.

Jeżeli kara grzywny została wymierzona powyżej 30, względnie 10 zł. — wówczas ukaranemu służy, w ciągu 14 dni od dnia doręczenia postanowienia, prawo odwołania do sądu grodzkiego. Właściwym do rozstrzygania tych kwestyj jest ten sąd grodzki, w okręgu którego znajduje się siedziba urzędu rozjemczego. Jest to więc wyjątek, ponieważ we wszystkich innych wypadkach właściwym jest sąd, w okręgu którego zamieszkuje rolnik.

Orzeczenie sądu grodzkiego jest w tych wypadkach ostateczne.

Najzwyczajniejszą formą działania urzędu rozjemczego jest wydanie orzeczenia, najczęściej na wniosek, złożony przez rolnika. Orzeczenie musi być sporządzone na piśmie najdalej w ciągu trzech dni po ukończeniu rozprawy i powinno zawierać:

- a) miejsce i datę wydania orzeczenia,
- b) oznaczenie urzędu,
- c) imiona i nazwiska członków zespołu orzekającego,
- d) dokładne oznaczenie stron, ich ustawowych zastępców i pełnomocników w sprawie (imiona i nazwiska, zawód, miejsce zamieszkania i stanowisko w sporze),
- e) wskazanie, na czyj wniosek wydano orzeczenie,
- f) orzeczenie co do przedmiotu sporu i w sprawie kosztów,
- g) krótkie przedstawienie stanu rzeczy i uzasadnienie.

Orzeczenie może również nałożyć obowiązek zabezpieczenia jego poszczególnych postanowień i winno być doręczone stronom na piśmie.

Jeżeli zainteresowany spostrzeże, że orzeczenie nie zawiera któregoś z wymienionych powyżej punktów, może i powinien zwrócić się do urzędu rozjemczego z prośbą o uzupełnienie zauważonych braków, ponieważ, jak to się później okaże, forma orzeczenia może mieć wpływ na jego ewentualną rewizję.

Przy sposobności należy zauważyć, iż niektóre powiatowe urzędy rozjemcze uznają jako zabezpieczenie wydanego orzeczenia postanowienie, iż jeżeli dłużnik nie zapłaci jednej raty w ustalonym terminie, wówczas cała suma dłużna staje się natychmiast wymagalna. Wydaje się, że tego rodzaju postanowienia nie liczą się w dostatecznej mierze ani z faktycznem położeniem rolników, ani z zamierzeniami, które przyświecały przy wydawaniu ustaw konwersyjnych.

Orzeczenia wydane przez urzędy rozjemcze są ostateczne, jednakowoż mogą ulec zaskarżeniu w następujących pięciu przypadkach:

- 1) jeżeli urząd rozjemczy przekroczył zakres swej właściwości,
- 2) jeżeli pogwałcono istotne przepisy postępowania,
- 3) jeżeli orzeczenie jest niezrozumiałe lub sprzeczne z prawem,
- 4) jeżeli nie zostały należycie wyświetlone okoliczności sprawy, mające wpływ stanowczy na rozstrzygnięcie,
- 5) jeżeli zachodzą przyczyny, które stanowią podstawę do skargi o wznowienie postępowania.

Jeżeli którakolwiek ze stron jest niezadowolona z orzeczenia urzędu rozjemczego i dojdzie do przekonania, że zachodzi jeden z pięciu wymienionych powyżej przypadków, może wnieść skargę o uchylenie orzeczenia. Skargę taką należy wnieść w ciągu dwóch tygodni od dnia doręczenia orzeczenia do sądu okręgowego za pośrednictwem tego urzędu rozjemczego, który orzeczenie

wydał. Podkreślić należy, że sąd okręgowy jest instancją odwoławczą zarówno dla powiatowych urzędów rozjemczych, jak i dla wojewódzkich. W sądzie okręgowym, przy rozpatrywaniu skargi na orzeczenie urzędu rozjemczego, mogą zajść trzy wypadki:

- 1) sąd odrzuca skargę, i wówczas orzeczenie urzędu rozjemczego pozostaje w mocy, ponieważ na orzeczenie sądu okręgowego niema zażalenia ani odwołania;
- 2) sąd okręgowy uzna słuszność skargi i wówczas uchyli orzeczenie urzędu rozjemczego i przekaże sprawę do ponownego rozpatrzenia temu samemu urzędowi rozjemczemu, ale w innym zespole orzekającym;
- 3) sąd okręgowy uzna, że w orzeczeniu urzędu rozjemczego niema pogwałcenia istotnych przepisów postępowania, ale jest naruszenie prawa materialnego. Wówczas zamiast odsyłać sprawę do urzędu rozjemczego, sąd może orzec co do samego przedmiotu sprawy. Jednocześnie wydając wyrok, sąd okręgowy jest związany tym stanem faktycznym, jaki został ustalony w orzeczeniu.

Urząd rozjemczy, rozpatrując sprawę odesłaną przez sąd okręgowy jest związany tą wykładnią prawa, którą w swym wyroku ustalił sąd okręgowy.

Drugą formą działania urzędów rozjemczych są ugody, zawarte przed temi urzędami. Ugody takie mogą zachodzić w dwóch wypadkach: w pierwszym z nich sprawę wniosły obie strony i odrazu przystąpiły do zawarcia ugody pod egidą urzędu, w drugiej zaś — strony zgodziły się na zawarcie ugody, po przeprowadzeniu potrzebnych dochodzeń przez urząd rozjemczy i pod jego wpływem.

I w jednym i w drugim wypadku, ugodę mają podpisać obie strony oraz zespół orzekający urzędu rozjemczego. Zarówno orzeczenia, jak i ugody urzędów rozjemczych, są wolne od opłat stemplowych oraz mają moc prawną na równi z wyrokiem sądowym i stanowią tytuł egzekucyjny.

Rozróżnienie trzech form działania urzędów rozjemczych jest potrzebne z tego względu, że przy każdej z nich są pobierane inne opłaty.

Opłaty przed urzędami rozjemczymi są trzech rodzajów, a mianowicie: wpis, opłata kancelaryjna i koszty postępowania. Opłaty te muszą być uiszczane w gotówce i wpłacane przez te osoby, na których żądanie urząd przystępuje do swych czynności.

Wpis wynosi półtora procent od wartości przedmiotu postępowania, ustalonej przez urząd rozjemczy. Wynika stąd, że przy początku sprawy, wniesione wpisowe może być większe, aniżeli ostatecznie ustalone. Nadwyżka pobrana ulega zwrotowi.

Jeżeli strony pogodzą się i zawrą ugodę przed urzędem rozjemczym, wówczas na żądanie strony, która wniosła wpisowe, zostanie zwrócona połowa wpisu, a więc wpis będzie wynosił tylko $\frac{3}{4}$ procent wartości przedmiotu postępowania. Jeżeli strony wnoszą zgodnie sprawę wyłącznie w celu zawarcia

ugody, wówczas wysokość wpisu wynosi tylko $\frac{1}{2}$ procent wartości przedmiotu ugody.

To zróżniczkowanie wysokości wpisu wskazuje wyraźnie na tendencje ustawodawcy do forytowania porozumień bezpośrednich między stronami. Jest to również wskazówką dla urzędów rozjemczych, które winny starać się przede wszystkim o doprowadzenie stron do zawarcia ugody, a dopiero wówczas, jeżeli to okaże się niemożliwym, względnie jeżeli proponowana przez jedną ze stron ugoda niewątpliwie byłaby szkodliwą dla strony drugiej — urząd rozjemczy wyda orzeczenie. Nadmienić jeszcze wypada, że ugody zawarte przed urzędem rozjemczym nie podlegają rewizji w drodze odwołania do sądu okręgowego.

Wysokość wpisu jest ograniczona granicą dolną, która dla urzędów powiatowych nie może być mniejsza niż zł. 2, zaś dla wojewódzkich nie mniejszą niż zł. 10.

Ponadto zostało postanowione, że jeżeli wysokość wpisu w postępowaniu przed powiatowym urzędem rozjemczym jest większa niż zł. 200, a w postępowaniu przed wojewódzkim urzędem rozjemczym większa niż zł. 1000 — wówczas urząd rozjemczy może obniżyć nadwyżkę wpisu ponad wymienione kwoty według własnego uznania.

Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych z dnia 10 czerwca 1933 r., wydane w porozumieniu z Ministrami: Skarbu, Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych, w sprawie opłat w postępowaniu przed urzędami rozjemczymi do spraw majątkowych posiadaczy gospodarstw wiejskich, daje dwie wskazówki dla urzędów rozjemczych przy obniżaniu sumy wpisu, a mianowicie: urząd winien wziąć pod uwagę finansową sytuację dłużnika oraz rzeczywistą wartość przedmiotu postępowania. Im sytuacja dłużnika będzie trudniejsza, tembardziej częste będą wypadki obniżania wpisu, ograniczone jednak wartością sporu.

Urzędy rozjemcze nie mają prawa zwalniania od obowiązku wpłacenia wpisu i nie mogą również stosować prawa ubogich.

Na wysokość innych opłat, pobieranych w postępowaniu przed urzędami rozjemczymi, oczywiście nie mają wpływu formy działania urzędów, ponieważ są to opłaty na pokrycie wydatków, dokonywanych na żądanie stron.

Na zakończenie wyjaśnień do ustawy o urzędach rozjemczych trzeba dodać, że wszyscy rolnicy, których sprawy zostały zakończone w postępowaniu przed urzędami rozjemczymi dla spraw malej własności rolnej, działającymi na podstawie rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 23 sierpnia 1932 r., a zastąpionymi przez powiatowe urzędy rozjemcze, powstałe na zasadzie omawianej ustawy, — mogą wnieść swe sprawy ponownie do tych urzędów. W tych wypadkach urzędy rozjemcze mogą obniżyć orzeczony uprzednio procent, biorąc pod uwagę, że wówczas najniższa stopa procentowa wynosiła 6 procent w stosunku rocznym, gdy obecnie wynosi 4 i pół %, oraz mogą za-

stosować dwuletni okres odroczenia spłaty kapitału na co nie zezwalało rozporządzenie Prezydenta, a wreszcie rozłożyć płatność długu na okres nieprzekraczający lat siedmiu (razem z udzielonym poprzednio terminem), zamiast dozwolonego rozporządzeniem Prezydenta okresu lat trzech.

Urzędy do spraw małej własności rolnej nie podlegały żadnemu nadzorowi, obecnie natomiast ustawa postanowiła, iż nadzór nad urzędami, tak wojewódzkimi jak i powiatowymi, sprawuje Minister Rolnictwa i Reform Rolnych. Na podstawie tego postanowienia, zarządzeniem z dnia 29 maja 1933 r., Minister Rolnictwa i Reform Rolnych porucił wykonywanie nadzoru w swym imieniu Centralnemu Biuru do Spraw Finansowo - Rolnych.

Czynności nadzoru zmierzają do usprawnienia oraz ujednolicenia działalności urzędów rozjemczych i polegają zarówno na działalności informacyjno-instrukcyjnej, jak i na wykonywaniu inspekcji.

Należy przypuszczać, że częste wizytacje urzędów rozjemczych przyczynią się poważnie do usprawnienia ich działalności, a tem samem i do spełnienia wszystkich zadań, do jakich zostały powołane.

Zaległości podatkowe.

Konwersja zadłużenia rolniczego nie byłaby pełną, gdyby pozostały na uboczu zaległości podatkowe wobec Skarbu Państwa, związków komunalnych oraz zaległości względem publicznych instytucji ubezpieczeniowych. Jasną jest bowiem rzeczą, że w obecnym okresie, można domagać się ze strony rolników takiego wysiłku, aby płacone były należności bieżące tych trzech rodzajów, trudno natomiast sobie wyobrazić, aby mogły być w szybkim czasie spłacone zaległości, datujące się czy to z przed kryzysu, czy też z okresu kryzysu rolnego. Sprawa ta posiada dwa stadja, w pierwszym z nich została unormowana sprawa zaległości podatkowych do dnia 15 sierpnia 1931 r., w drugim zaś będziemy mieli do czynienia z przepisami ostatniej doby, wprowadzającymi zasady spłaty zaległości w ten sposób, żeby mogły one być całkowicie wyczerpane.

Już w dniu 24 lutego 1932 r. Ministerstwo Skarbu zarządziło, aby nawet przy prowadzeniu egzekucji z tytułu zaległych podatków, unikać w miarę możliwości kroków, które utrudniałyby prowadzenie gospodarstwa rolnego. W szczególności zaś zostało zarządzone, by kierować egzekucję na przedmioty, które z samą gospodarką nie są związane, albo są związane luźnie. W każdym razie zarządzono, aby nie obejmować sekwestrem inwentarza żywego oraz ściśle przestrzegać postanowień co do pozostawiania zboża i ziemiopłodów w ilości niezbędnej do prowadzenia normalnego gospodarstwa. Zarządzenie to było zgodne z przepisami ustawy z dnia 15 lutego 1932 r., którą omówiono w dziale, poświęconym pierwszej grupie ustaw finansowo - rolnych. Równocześnie Ministerstwo Skarbu wyjaśniło urzędom skarbowym, że

nie można nakładać sekwestru na należności rolników w szeregu instytucyj, jak np. w cukrowniach za dostarczone buraki.

Sprawę zaległości podatkowych uregulowano początkowo ustawą z dnia 10 marca 1932 r., o spłacie zaległości podatkowych (Dz. U. R. P. Nr. 29, poz. 291). Ustawa ta zawiera jedynie pełnomocnictwa dla Ministra Skarbu do udzielania ulg w spłacie podatków skarbowych oraz do rozszerzania ich na samostne daniny komunalne.

Formalne ramy ustawy z dnia 10 marca 1932 r. wypełniło faktyczną treścią rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 15 marca 1932 r., wydane w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych, o ulgach w spłacie zaległości podatkowych rolników (Dz. U. R. P. Nr. 31, poz. 319). Ulgi dotyczą zaległości, powstałych przed dniem 31 października 1931 r. i obejmują podatki: gruntowy, dochodowy, majątkowy i spadkowy wraz z dodatkami państwowymi i komunalnymi. Zaległości te zostały odterminowane od 15 sierpnia 1931 r., do 15 sierpnia 1933 r. i za ten okres nie będą pobierane odsetki zwłoki.

Rozporządzenie przewiduje również, że ulgi nie będą stosowane w tych wypadkach, jeśli zaległości powstały na skutek jawnej złej woli płatnika. Do wydawania opinii w tym względzie zostały powołane wojewódzkie komitety do spraw finansowo - rolnych. Oprócz generalnego odroczenia zaległości powstałych przed 1 października 1931 r., rozporządzenie przewiduje, że zaległości, powstałe po tym terminie, mogą być na skutek indywidualnych podań płatników odraczane, względnie rozkładane na raty. Wreszcie rozporządzenie, o którym mowa wprowadziło szereg poważnych bonifikat dla płacących w pewnych terminach zaległości, stwarzając przez to zachętę do szybszego regulowania zaległych należności. Terminy ważności tych bonifikat były następnie przedłużane.

Pomimo to jednak, tylko niewielka liczba rolników zdołała z bonifikat skorzystać, ponieważ trudności gospodarcze sprawiły, że tylko przy największym wysiłku mogły być regulowane bieżące płatności, nie starczało zaś dochodu na pokrywanie zaległości. Obliczenia stwierdzają nawet, że ogółem biorąc, zaległe podatki i świadczenia wzrosły.

Przypuszczalne obliczenie tych zaległości na dzień 1.X. 1932 r. przedstawia się w zakresie rolnictwa następująco:

podatki państwowe	— 146.000.000 zł.
podatki samorządowe	— 73.000.000 „
ubezpieczenia ogniowe	— 95.000.000 „
ubezpieczenia społeczne	— 40.000.000 „

r a z e m: 354.000.000 zł.

Oczywiście trudno jest sobie wyobrazić, aby tak poważne kwoty mogły być w szybkim czasie przez rolnictwo uregulowane bez uszczerbku dla gospo-

darstw rolnych. Dlatego też Komitet Ekonomiczny Ministrów w dniu 14 lipca 1933 r., powziął uchwały, na podstawie których zostaną wydane akty prawne, regulujące sprawę spłaty zaległości z tytułu należności publiczno - prawnych. Przypuszczać należy, że odpowiednie rozporządzenia ukażą się we wrześniu 1933 r.

O ile wiadomo, unormowanie sprawy zaległości obejmie wszelkie zaległości, których termin płatności upłynął przed 1 października 1931 r., a dotyczyć będzie zarówno nieuiszczonych danin państwowych i komunalnych, jak i wkładek na rzecz instytucji ubezpieczeń społecznych.

Skreśleniu ulegną odsetki i kary za zwłokę, prawdopodobnie za okres do dnia 1 września 1933 r. oraz zaległości nieściągalne, co pozwoli na urealnienie globalnej sumy zaległości.

Spłata zaległości ma rozpocząć się po pewnym okresie czasu, możliwe, że dopiero od 1 stycznia 1935 r.

Zaległości, które zostaną zabezpieczone hipotecznie, będą rozterminowane na lat 10, przy oprocentowaniu $4\frac{1}{2}\%$ w stosunku rocznym, zaś zaległości, które nie zostaną zabezpieczone hipotecznie, zostaną rozterminowane na lat 3 i oprocentowane na 6% , ale będą do nich stosowane bonifikaty.

Wreszcie przewiduje się wydanie zarządzeń, które ułatwiłyby przekazywanie gruntów rolnych i budowlanych na rzecz Skarbu Państwa i związków komunalnych w celu spłaty zaległości.

Scharakteryzowane powyżej zasady uregulowania spłaty zaległości podatkowych, o ile zostaną zrealizowane, przyczynią się niewątpliwie do uporządkowania stosunków finansowych wsi.

Praca rolnika przy realizowaniu ustaw konwersyjnych.

Wskazywano już niejednokrotnie, że wszystkie ustawy konwersyjne łącznie stanowią pewną całość. Dopiero przy wykorzystaniu wszelkich możliwości zawartych w tych ustawach, przez wszystkich rolników, uda się osiągnąć zamierzony cel, a mianowicie zmniejszenie kosztów obsługi zadłużenia rolniczego w poważnym stopniu. Wzajemne zazębianie się ustaw konwersyjnych uwypukla się jeszcze bardziej przy rozważaniu przepisów o konwersji krótkoterminowego zadłużenia rolniczego. Wynika z nich bowiem, że zarówno układy konwersyjne, zawierane przez instytucje wierzycielskie z rolnikami mogą być w pewnych granicach różnorodne, jak w szczególności różnorodne mogą być orzeczenia urzędów rozjemczych, którym ustawa pozostawia znaczną swobodę działania.

Ażeby umożliwić zawieranie właściwych układów konwersyjnych, oraz wydawanie właściwych orzeczeń przez urzędy rozjemcze, rolnicy muszą doko-

nać poważnej pracy, której celem jest zestawienie stanu faktycznego obciążeń każdego rolnika i terminów płatności.

Zestawienie, o którym mowa, należy przeprowadzić, stosując podział, jaki został ustalony w niniejszej książce w rozdziale p. t. „Druga grupa ustaw finansowo-rolnych“.

1) Przedewszystkiem rolnik powinien ustalić, jakie jego zaległości długoterminowego kredytu emisyjnego zostały, względnie zostaną skonwertowane. W zależności od wyniku tego stwierdzenia, należy ustalić, jakie kwoty i w jakich terminach będzie musiał rolnik regulować. Okres, który należy przyjąć, jako obowiązujący dla zestawień obciążeń i terminów płatności, powinien obejmować przynajmniej lat siedem łącznie z 1933 rokiem, ponieważ w tych granicach czasu mieścić się będą przeważnie terminy płatności wierzytelności skonwertowanych, czy to przy pomocy Banku Akceptacyjnego, czy to przy pomocy urzędów rozjemczych.

2) Następną pozycję zestawienia winny stanowić kwoty rat i terminy ich płatności, powstałe w wyniku konwersji kredytu długoterminowego emisyjnego. Szczególną uwagę zwrócić należy na ustalenie wysokości rat, płatnych w okresie obowiązywania karencji i w okresie pokarencyjnym. Ponadto należałoby oddzielnie zestawzić te długoterminowe kredyty emisyjne, które konwersji nie uległy i oddzielnie wymienić wysokości rat, należne na skutek tych kredytów. Każdy rodzaj kredytu długoterminowego powinien być opracowany oddzielnie.

3) Rolnicy, którzy nabyli grunty z parcelacji i którzy na ten cel zadłużyli się, powinni dokładnie obliczyć, jak przedstawiają się ich obowiązki po dokonanej konwersji tego typu zadłużenia, określając w szczególności, jakie raty i w jakich terminach mają do spłacania.

4) Przy ustalaniu obowiązków, wynikających z kredytów, których dotyczy ustawa z dnia 29 marca 1933 r. o ulgach w zakresie oprocentowania i terminów spłaty wierzytelności hipotecznych, (Dz. U. R. P. Nr. 25, poz. 213), należy wyodrębnić następujące pozycje:

- a) kwoty, należne z tytułu bieżących procentów i terminy ich płatności,
- b) daty terminów, w których dane wierzytelności hipoteczne mają być w całości względnie częściowo płatne, po dniu 1 października 1934 r.

5) W zakresie krótkoterminowego kredytu na rynku zorganizowanym, należy wyodrębnić dwa działy. W jednym z nich znajdują się kredyty, które mogą podlegać konwersji, w drugim zaś te — które konwersji nie podlegną. I w jednym i w drugim dziale należy ustalić względnie przewidzieć, jakie kwoty i w jakich terminach będą wymagane.

6) Wreszcie w zakresie kredytu krótkoterminowego na rynku niezorganizowanym, należy zestawzić wszystkie zobowiązania, które podpadają pod kompetencje urzędów rozjemczych.

Takie zestawienie ułatwi niewątpliwie zarówno zawarcie układów konwersyjnych, jak i uzyskanie właściwego orzeczenia w urzędzie rozjemczym.

W celu uzyskania jasnego całokształtu swoich zobowiązań płatniczych, rolnik winien obliczyć wydatki na swą rodzinę i na gospodarstwo, a ponadto bieżące należności podatkowe oraz w stosunku do instytucyj ubezpieczeniowych.

Te ostatnie pozycje, łącznie z zestawieniem, wynikającym z obciążenia długami, pozwolą na ocenę niezbędnych wydatków, na jakie musi zapracować gospodarstwo rolne. Ponieważ dochodowość warsztatu rolnego jest mniej więcej znana i możliwa jest do przybliżonego obliczenia, wobec tego zarówno instytucje wierzycielskie przy układach konwersyjnych, jak i urzędy rozjemcze, otrzymawszy dokładny obraz zobowiązań i wydatków rolnika — będą w stanie ocenić jego sytuację finansową i zdolność płatniczą.

Do dokonania powyżej przedstawionej pracy przez rolników i do wykorzystania ustaw konwersyjnych należy jaknajusilniej namawiać, gdyż konwersja ta stanowi niewątpliwie podstawę do uzdrowienia pod względem finansowym warsztatów rolnych.

Nawet i ci rolnicy, którzy będą musieli uciec się do trzeciej grupy ustaw finansowo rolnych, a przede wszystkim do ustaw normujących parcelację odłużeniową — winni w pierwszym rzędzie wykorzystać ustawy konwersyjne.

Trzecia grupa ustaw finansowo-rolnych.

Ustawy konwersyjne, jak już wielokrotnie zaznaczono, zmierzają do zmniejszenia kosztów obsługi zadłużenia rolniczego, czyli mają na celu dostosowanie kosztów zadłużenia do zmniejszonej dochodowości warsztatów rolnych. Ustawy te jednak nie doprowadzają ani do zmniejszenia sum dłużnych (wyjątek stanowią wypadki lichwy), ani też nie dają środków na spłacenie długów w obecnych warunkach. Dlatego też w wielu wypadkach ustawy konwersyjne nie będą wystarczającym środkiem dla uzdrowienia poszczególnych warsztatów rolnych.

Posiadamy jednak ustawy, które mają na celu umożliwienie uregulowania zadłużenia rolniczego, a nawet jego zlikwidowanie, innymi słowy, mają na celu usanowanie poszczególnych gospodarstw.

Należą do nich: rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 23 sierpnia 1932 r. o zapobieganiu skutkom trudności płatniczych w rolnictwie (Dz. U. R. P. Nr. 72 poz. 652), rozporządzenia wykonawcze do niego, oraz ustawy i rozporządzenia, dotyczące parcelacji oddłużeniowej i segregacji wierzytelności hipotecznych.

Zaznaczyć należy, że przy zastosowaniu rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o zapobieganiu skutkom trudności płatniczych w rolnictwie, może zajść potrzeba (i to bardzo często) wykorzystania ustaw, umożliwiających parcelację na cele oddłużenia. Odwrotnie natomiast, parcelacja oddłużeniowa może być traktowana jako zabieg zupełnie samodzielny, nie wymagający uciekania się do pomocy innych ustaw finansowo-rolnych.

Zapobieganie skutkom trudności płatniczych w rolnictwie.

**Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej
z dnia 23 sierpnia 1932 r.
(Dz. U. R. P. Nr. 72 poz. 652).**

Przed ukazaniem się tego rozporządzenia, na które rolnictwo wyczekiwało z wielkim napięciem nerwów, wydawało się, że będzie ono stosowane w bardzo wielu wypadkach tak, że stworzono nawet pewien środek utrudniający uciekanie się pod jego opiekę (działalność delegatów Ministra Skarbu), w obawie, aby nie nastąpiły zbyt daleko idące przemiany na rynku pieniądza.

nym. Obecnie, na podstawie dotychczasowego doświadczenia, można stanowczo stwierdzić, że obawy te były niesłuszne. Ilość wypadków zastosowania wspomnianego rozporządzenia przez większą własność rolną jest niewielka, przez drobną zaś własność rolną — wprost znikoma.

Przyczyny, które wywołały taki stan rzeczy, są dość liczne, a do najważniejszych z nich należy zaliczyć z jednej strony znaczną ilość wyjątków, jakie przewiduje rozporządzenie odnośnie do poszczególnych rodzajów zadłużenia rolniczego, z drugiej — znaczne trudności, na jakie musi natrafić rolnik, chcący skorzystać z rozporządzenia sierpniowego.

Przewidywać można, że grupa ustaw konwersyjnych, umożliwiająca rolnikom dostosowanie znacznej części ich zadłużenia do obecnej dochodowości gospodarstw rolnych, przynajmniej w teorji, zmniejszy jeszcze liczbę ewentualnych kandydatów, którzy chcieliby skorzystać z rozporządzenia o zapobieganiu trudnościom płatniczym w rolnictwie.

Byłoby jednak niesłusznem sądzić, że rozporządzenie to spełniło już swą rolę i nie będzie miało dalszego zastosowania. Przedewszystkiem pamiętać należy, że wielu rolników, których zadłużenie jest tego typu, że nie będzie mogło ulec konwersji w drodze Banku Akceptacyjnego, nie będzie miało innego wyjścia, jak spróbowanie drogi, ustalonej w omawianem rozporządzeniu. Ponadto wszyscy ci rolnicy, którzy pragnęliby spłacić swoje długi już teraz, a którzy będą mogli to uczynić jedynie przez zmniejszenie sum dłużnych i rozparcelowanie części posiadanej substancji majątkowej, również nie znajdą innej drogi wyjścia. Dodać trzeba, że niejednokrotnie zmniejszenie sum dłużnych będzie korzystniejsze dla wierzycieli, o ile nastąpi stosunkowo szybka regulacja zadłużenia, aniżeli otrzymywanie należności w kilkuletnich ratach, i przy stosunkowo znacznem obniżeniu procentów.

W interesie więc obu stron, dłużnika i wierzyciela, może zająć potrzeba odwołania się do sierpniowego rozporządzenia Prezydenta.

Należy również rozważyć zagadnienie, czy można ubiegać się o uzyskanie nadzoru w drodze sierpniowego rozporządzenia, jeżeli zostały wyzyskane przez rolnika możliwości, zawarte w ustawach konwersyjnych. W przepisach wszystkich ustaw finansowo-rolnych niema ani jednego, który zabraniałby przeprowadzenia takiej kombinacji. Dlatego też teoretyczna odpowiedź musi wypaść pozytywnie. W praktyce jednak trzeba rozważyć, w jakich okolicznościach sąd będzie mógł przyznać rolnikowi, który wykorzystał ustawy konwersyjne, również wszystkie ulgi zawarte w rozporządzeniu o zapobieganiu skutkom trudności płatniczych w rolnictwie.

Wydaje się, że decydujące będą w takich razach dwa momenty: jeden z nich — będzie polegał na stwierdzeniu, że pewna, i to dość znaczna część zadłużenia danego rolnika nie mogła ulec konwersji, drugi zaś będzie polegał na udowodnieniu, że rolnik posiada realny plan zlikwidowania swoich długów w drodze odsprzedaży części, czy nawet całości posiadanego majątku.

Do takiego wniosku doprowadza logiczne rozumowanie, wychodzące z założenia, że ustawy finansowo-rolne tworzą pewną całość, złożoną z członów, zazębiających się wzajemnie i zastępujących się częściowo.

Chociaż więc nie można w tej chwili przewidywać, że rozporządzenie sierpniowe będzie często stosowane, to jednak nie należy o niem zapominać, ponieważ w niektórych wypadkach będzie jedynym środkiem na przyspieszenie zlikwidowania szkodliwych gospodarczo procesów. Niewątpliwie pewną przeszkodą przy stosowaniu tego rozporządzenia jest również jego konstrukcja, która decydujący głos przy rozstrzygnięciach natury gospodarczej powierza sądom, w innych natomiast ustawach finansowo-rolnych mają głos przede wszystkim, a nieraz wyłącznie, instytucje natury gospodarczej lub administracyjnej, jako to: instytucje kredytu długoterminowego, Bank Akceptacyjny, urzędy rozjemcze, okręgowe urzędy ziemskie.

Wskazawszy na horoskopy dalszego stosowania sierpniowego rozporządzenia, należy przedstawić jego treść oraz sposoby korzystania z niego.

Rozporządzenie postanawia, że korzystać z niego mogą właściciele, użytkownicy i dzierżawcy gospodarstw rolnych, leśnych, ogrodowych, hodowlanych i rybnych. Również zakłady i warsztaty przemysłowe, związane bezpośrednio z gospodarstwem rolnem mają być traktowane jako część tego gospodarstwa. Druga część art. 1 omawianego rozporządzenia powiada, że gospodarze rolni, wpisani do rejestru handlowego z tytułu posiadanych przez siebie przedsiębiorstw przemysłowych lub handlowych nie podlegają przepisom tego rozporządzenia. Ze względu na brzmienie tego przepisu („z tytułu”) oraz ze względu na to, że później wydane ustawy finansowo - rolne nie czynią takich wyjątków, sądzić należy, że interpretacja wymienionego wyjątku pójdzie w tym kierunku, że rolnik nie może korzystać z rozporządzenia sierpniowego w zakresie spraw, wynikłych z posiadania zakładu przemysłowego i handlowego, natomiast będzie mógł z niego korzystać w zakresie pozostałego swego majątku rolnego.

Rozporządzenie ustala, że odroczenie wypłat może być udzielone tylko temu gospodarzowi rolnemu, który posiada dostateczny majątek do zupełnego zaspokojenia swych wierzycieli, o ile wskutek wyjątkowych i niezależnych od siebie okoliczności zaprzestał czasowo wypłat, albo też przewiduje, iż w najbliższej przyszłości nastąpi konieczność czasowego jej zaprzestania.

Okazuje się więc, że aby uzyskać odroczenie wypłat, należy posiadać majątek tak duży w stosunku do zadłużenia, aby jego szacunek wynosił co najmniej tyle, ile zadłużenie posiadacza danego gospodarstwa rolnego.

Na szczególną uwagę zasługuje warunek, określający, iż rolnik winien być w takim położeniu, iż nie może regulować terminowo swych zobowiązań. Znaczy to, że jego dochody bieżące nie wystarczają na prowadzenie gospodarstwa i na pokrywanie procentów i rat od zadłużenia. Jako okoliczności, uza-

sadniające trudności płatnicze, rozporządzenie uznaje trudności, wynikające z ogólnego ciężkiego położenia gospodarczego w Polsce.

Wynika stąd, że pod opiekę rozporządzenia sierpniowego, może uciec się rolnik, który ucierpiał na skutek kryzysu rolnego, o ile jego niewypłacalność nie jest wynikiem takich czynów, które posiadałyby cechy czynu karalnego, względnie o ile jego długi nie powstały z lekkomyślnego zaciągania zobowiązań, rozrzutnego trybu życia i t. p. przyczyn.

Jeszcze trzy inne okoliczności, utrudniające zastosowanie rozporządzenia zostały w niem przewidziane: pierwszą z nich jest nadmierne zadłużenie, które sprawia, iż nie można przypuszczać, że uda się utrzymać gospodarstwo w rękach dotychczasowego właściciela, drugą — jest przekonanie sądu, że rolnik może zaspokoić swe długi bez żadnego uszczerbku dla gospodarstwa, a wreszcie trzecią — przekonanie sądu, że straty wierzycieli będą niewspółmiernie większe od korzyści rolnika. O ile zajdą te okoliczności, sąd odmówi udzielenia odroczenia wypłat.

Z dotychczasowych uwag wynika, że najważniejszym zagadnieniem, decydującem o tem, czy dane gospodarstwo może korzystać z rozporządzenia sierpniowego, jest sprawa wzajemnego stosunku między zadłużeniem rolnika, a szacunkiem jego majątku.

Ze względu na to, że sprawa szacunku powtarza się również w szeregu innych ustaw finansowo - rolnych, a w omawianem rozporządzeniu odgrywa specjalną rolę, należy się nad niem bliżej zastanowić.

Oszacowanie przedmiotu może dawać wyniki różnorakie, w zależności od celu, dla którego ma być dokonywany szacunek. Wiadomo np., że szacunek sporządzany dla celów licytacji przymusowych nie ma za zadanie ustalenia faktycznej wartości szacunkowej przedmiotu, przeciwnie, przewiduje się zgóry, że szacunek taki powinien być z reguły niższy, niżeli rynkowa wartość licytowanego przedmiotu, gdyż tylko wtedy możliwą zostaje licytacja wzwwyż.

Jeżeli tak jest, to należy odpowiedzieć sobie na pytanie jaki ma być szacunek dla celów rozporządzenia sierpniowego, a więc czy szacunek licytacyjny, czy rynkowy, czy „normalny“.

Ponieważ cała akcja finansowo-rolna w pewnym zakresie zmierza do unie możliwienia przymusowego sprzedawania majątków rolnych drogą licytacji — uznając, że ceny licytacyjne nie będą stały w żadnej proporcji do niedawnej rzeczywistej wartości majątków rolnych, nie można uznać szacunku licytacyjnego za właściwy.

Również nie można uznać za właściwy szacunek, stwierdzający obecną rynkową wartość gospodarstwa, ponieważ ta wartość jest właśnie jednym ze skutków kryzysu, który znacznie obniżył ceny ziemi i z którym toczy się walkę, między innemi w drodze ustaw finansowo rolnych.

Biorąc pod uwagę powyższe motywy, a także sposób, wskazany przez art. 13 rozporządzenia, szacowania gospodarstwa rolnego — należy dojść do przekonania, że ustawodawca pragnie operować typem szacunku, który nazwalibyśmy „normalnym“.

Rozporządzenie postanawia, że szacunek winien zawierać wartość ziemi według ceny przeciętnej, otrzymywanej w danej okolicy za grunt równej lub podobnej jakości, wartość użytkową budynków, inwentarzy martwych i wszelkich urządzeń rolnych, oraz wartość zasiewów i inwentarzy żywych. Już samo to zestawienie wskazuje, że ustawodawca pragnie otrzymać wartość jaknajbardziej zbliżoną do wartości z przed kryzysu, ponieważ wymienia skrupulatnie wszystko, co może wpłynąć na jej podniesienie.

Ponieważ w rozporządzeniu jest powiedziane, że należy podać ceny przeciętne za ziemię, otrzymywane w danej okolicy, bez podania w jakim okresie, należy sądzić, iż ustawodawca pragnie, aby przyjęto pod uwagę ceny za taki okres, aby były w nich ceny średnie, wysokie i niskie. Takim jest z pewnością okres, mieszczący się w latach 1926/27 do 1930/31. Na ten okres wskazuje również okoliczność, iż jest on wymieniony dla celów szacunkowych w rozporządzeniu o segregacji wierzytelności hipotecznych.

Rozporządzenie sierpniowe przewiduje dwa rodzaje ulg dla dłużników, a mianowicie: odroczenie wypłat i układ sądowy, przyczem odroczenie wypłat musi poprzedzać układ, ale układ nie jest koniecznem następstwem odroczenia.

Sąd może udzielić odroczenia wypłat na jednoroczny okres gospodarczy i to w ten sposób, że końcowy termin tego okresu musi być określony tak, aby gospodarstwo mogło jeszcze w tym okresie normalnie ukończyć i spieniężyć najbliższe zbiory. Jeżeli orzeczenie sądu zapadło w drugiej połowie okresu gospodarczego, sąd może w swem orzeczeniu przedłużyć termin odroczenia wypłat jeszcze o jeden rok gospodarczy. Jeżeli okazałoby się, że rolnik będzie mógł uzdrowić swe gospodarstwo, o ile uzyska przedłużenie wypłat jeszcze na jeden okres gospodarczy, sąd może to uczynić. W czasie odroczenia wypłat, ulegają przerwie wszelkie postępowania ogzekucyjne.

Rolnik, który zamierza ubiegać się o odroczenie wypłat, musi skontrolować przedewszystkiem, na jakie jego długi odroczenie rozciągnąć się może, a następnie zbadać, czy korzyści stąd osiągnięte, przewyższają ograniczenia, które za sobą pociąga odroczenie wypłat.

Pamiętać więc należy, że odroczeniu nie podlegają 1) podatki i opłaty państwowe i komunalne, 2) należności za pracę pracowników danego gospodarstwa, 3) bieżące opłaty za ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenia od ognia w zakładach publicznych, 4) alimenty wszelkiego rodzaju, 5) należności, które zostały zabezpieczone zastawem ruchomym, 6) należne raty z pożyczek długoterminowych, udzielonych przez banki państwowe lub instytucje kredytu długoterminowego, zabezpieczone na nieruchomości, 7) należności banków, za-

bezpieczone na nieruchomości z tytułu kredytów na parcelację, z zaliczek na pożyczki długoterminowe amortyzacyjne, kredytów z lokat osób trzecich, których spłaty bank wobec tych osób gwarantował, oraz gwarancyj, 8) procenty od innych należności, zabezpieczonych na nieruchomości w wysokości najwyższej stopy dyskontowej Banku Polskiego, 9) długi za towary służące do celów gospodarstwa rolnego, a powstałe po 1 grudnia 1930 r., 10) bieżące należności czynszu dzierżawnego.

Z powyższego zestawienia widać, że odroczeniu podlegają niemal wszystkie rodzaje długów krótkoterminowych prywatnych, przeważna część krótkoterminowych długów na rynku zorganizowanym i zadłużenie hipoteczne, oprócz zadłużenia emisyjnego.

W każdym zakresie wyjątek stanowią banki państwowe.

Dokładne uświadomienie sobie, jakie długi rolnicze mogą podlegać odroczeniu wypłat i porównanie ich z długami, podpadającymi pod poszczególne ustawy konwersyjne, pozwoli rolnikowi na zorientowanie się, czy będzie dla niego pożytecznem ubiegać się o odroczenie.

Z chwilą udzielenia odroczenia wypłat, sąd mianuje dłużnika zarządcą przymusowym jego majątku, nadzór zaś nad zarządem powierzy jednej z instytucyj powołanych do tego (najczęściej komitetowi do spraw finansowo-rolnych) bądź osobie bezpośrednio mianowanej.

Jeżeli dłużnik zrzeknie się sprawowania zarządu, albo jeżeli jego osoba nie wzbudza zaufania, wówczas zarządcą zostanie mianowana osoba postronna. W czasie trwania odroczenia wypłat, dłużnik nie ma prawa bez zezwolenia sądu czynić żadnych darowizn, ani rozporządzać swymi nieruchomościami, ani nawet prawami na tych nieruchomościach. Dłużnik niema prawa zaciągać żadnych innych zobowiązań, prócz tych, jakie są konieczne potrzebne do prowadzenia gospodarstwa i to oczywiście tylko wtedy, jeżeli sam jest zarządcą przymusowym.

Zanim wniosek rolnika o odroczenie wypłat dojdzie do sądu, musi być poddany opinii delegata do spraw finansowo rolnych, mianowanego przez Ministra Skarbu. Delegat wydaje swą opinię nietylko pod względem zdolności płatniczych dłużnika, lecz również i pod względem zgodności wniosku o odroczenie wypłat z wymaganiami ogólnego stanu gospodarczego i finansowego, oraz możliwości uzdrowienia stosunków w rolnictwie. Dopiero po wydaniu takiej opinii przez delegata, może sąd przystąpić do rozpatrywania złożonego wniosku. Biurem delegata jest biuro do spraw finansowo-rolnych.

Dodać należy, że sąd przed rozpoznaniem sprawy może zabezpieczyć wniosek przez wstrzymanie wszelkich egzekucyj, skierowanych tak w stosunku do majątku nieruchomego, jak i ruchomego danego rolnika. Przypuszczalnie stosowanie tego przepisu będzie dość rzadkie, ponieważ w tej chwili, niema specjalnego nacisku egzekucyjnego ze strony wierzycieli, ponieważ inne ustawy zezwalają na obronę przed licytacjami.

Wniosek o odroczenie wypłat powinien zawierać następujące załączniki:

1) Dokumenty, które stwierdzają prawo własności gospodarstwa rolnego, albo też prawo użytkowania, albo wreszcie prawo dzierżawy, a także stan obciążenia tych praw.

2) Bilans za ostatni rok gospodarczy, o ile dłużnik prowadzi prawidłową księgowość; jeżeli zaś prowadzi tylko podręczne księgi, albo zapiski gospodarcze, należy dołączyć zamknięcie dochodów i wydatków gospodarstwa rolnego w ostatnim roku gospodarczym.

3) Dokładny wykaz całego majątku posiadanego i użytkowanego, a także wykaz wszelkich innych źródeł dochodu, oczywiście o ile je rolnik posiada.

4) Spis należności, jakie rolnik posiada u innych osób, z podaniem ich imion, nazwisk i adresów, oraz z wymienieniem sum tych należności, procentów od nich należnych, oraz terminów płatności. Prócz tego rolnik powinien podać wyjaśnienia, czy te jego należności są ściągalne, to jest, czy jego dłużnicy mu płacą w terminach, względnie, czy są nieściągalne i w takim razie dlaczego.

Jeżeli rolnik posiada należności, które są zabezpieczone zastawem, hipoteką lub zastawniczym opisaniem, to powinien wyszczególnić je oddzielnie od innych należności i dokładnie oznaczyć przedmiot, pod którego zastaw lub hipotekę udzielił pożyczki.

5) To samo uczynić należy w stosunku do długów rolnika, który ubiega się o odroczenie wypłat. A więc trzeba podać spis długów, wskazując imiona, nazwiska i adresy wierzycieli, przytoczyć sumy dłużne, terminy płatności oraz wysokość oprocentowania. Ponadto należy podać, czy między rolnikiem a jego wierzycielami istnieją stosunki pokrewieństwa lub powinowactwa.

Jeżeli rolnik posiada długi zabezpieczone zastawem lub hipoteką, musi wyszczególnić je oddzielnie od swych innych zobowiązań i oznaczyć dokładnie przedmiot, który został obciążony zastawem, albo hipoteką i podać datę, od której liczy się pierwszeństwo zabezpieczenia tych długów.

6) Rolnik musi podać wykaz wszystkich poręczeń, które uzyskał albo których sam udzielił, wskazać wysokość tych długów, oraz podać, czy istnieją stosunki pokrewieństwa lub powinowactwa z osobami, które udzieliły mu poręczeń, względnie które od niego poręczenia uzyskały.

7) Wreszcie we wniosku o odroczenie wypłat trzeba podać wykaz wszystkich wyroków sądowych, zapadłych przeciwko dłużnikowi, które jeszcze nie zostały wykonane, a już mają prawo wykonalności.

Rolnik, ubiegający się o odroczenie wypłat musi złożyć na piśmie oświadczenie, że wszystkie te dane są rzetelne.

Wreszcie do podania dołączony być musi ogólny plan uzdrowienia gospodarstwa rolnego, przyczem nie ma obowiązku udawadniania realności tego planu i nie wiąże on na przyszłość rolnika, o ile w następstwie będzie się starał uzyskać układ sądowy.

Wniosek o odroczenie wypłat może składać posiadacz gospodarstwa rolnego, który pragnie to odroczenie otrzymać, a również każdy z jego wierzycieli, o ile wykaże swój prawny interes w dalszym prowadzeniu gospodarstwa rolnego przez dotychczasowego posiadacza.

Ponieważ sąd nie przystąpi do rozpoznania wniosku o odroczenie wypłat bez opinii delegata Ministra Skarbu i ponieważ biurem delegata Ministra Skarbu jest właściwe wojewódzkie biuro do spraw finansowo-rolnych, którego rola opiniodawcza jest również znaczna — więc wnioski o odroczenie wypłat należy, adresując do sądu, składać do wojewódzkiego biura, jako do biura delegata.

Z przepisów o postępowaniu sądowym w sprawie odroczenia wypłat, należy pamiętać o następujących:

1) jeżeli rolnik, który zgłosił wniosek o odroczenie wypłat nie stawi się na rozprawę osobiście lub przez pełnomocnika, lub nieusprawiedliwi swego niestawiennictwa, wtedy sąd uzna, że wniosek został cofnięty, natomiast gdy któryś z wierzycieli był wnioskodawcą i nie stawił się na rozprawę — to zainteresowany gospodarz rolny ma prawo zażądania rozpoznania sprawy także w nieobecności wnioskodawcy.

2) wyrok sądu, o ile nie zapadł przeciwko opinii delegata do spraw finansowo-rolnych, albo jeśli delegat nie zapowiedział apelacji — jest natychmiast wykonalny.

3) od wyroku pierwszej instancji służy skarga apelacyjna delegatowi do spraw finansowo-rolnych, zainteresowanemu gospodarzowi rolnemu, oraz jego wierzycielom. Jedynie odwołanie do drugiej instancji, złożone przez delegata do spraw finansowo-rolnych wstrzymuje wykonanie wyroku, zarządzającego odroczenie wypłat.

Na skargę apelacyjną przysługuje termin miesięczny.

Wyrok drugiej instancji jest ostateczny i nie ulega dalszemu zaskarżeniu.

Rolnicy, którzy uzyskali już odroczenie wypłat, są zainteresowani w drugiej części omawianego rozporządzenia, dotyczącej układu sądowego.

Rolnik, który uzyskał odroczenie wypłat, musi zastanowić się, czy samo odroczenie mu wystarczy. Jeżeli przewiduje, iż nie zdoła zaspokoić wszystkich swoich wierzycieli, wówczas winien przed upływem pierwszych 12 miesięcy od daty przyznania mu odroczenia wypłat, zgłosić wniosek o otwarcie postępowania układowego. Wniosek ten nie podlega opinii delegata do spraw finansowo-rolnych i winien być złożony w tym sądzie, który orzekł odroczenie wypłat.

Rolnik winien przedstawić wraz z wnioskiem propozycje układowe, równomierne dla wszystkich wierzycieli. Propozycje te zawierać mogą tylko co następuje:

- 1) odroczenie lub rozłożenie na raty spłaty długów,
- 2) zmniejszenie sumy długów,

3) obniżenie procentów i kosztów albo całkowite zwolnienie od nich,
 4) całkowitą lub częściową sprzedaż majątku,
 5) ograniczenie dłużnika na czas wykonywania układu, oraz dodanie mu nadzorcy, albo ustanowienie zarządcy majątku, działającego z ramienia wierzycieli.

6) określenie sposobu wykonania układu,

7) określenie sposobu zabezpieczenia zobowiązań, objętych układem.

Układ nie może obejmować należności uprzywilejowanych oraz zabezpieczonych umownym zastawem, lub wpisem do księgi hipotecznej, chyba tylko w tym wypadku, jeżeli wierzyciele zrzekną się uprzywilejowań i zabezpieczeń. Jednakowoż wszystkie należności, które w ostatnich 12 miesiącach przed zgłoszeniem wniosku o odroczenie wypłat zostały zabezpieczone hipotecznie na podstawie wyroków sądowych, wchodzą do układu.

Po otrzymaniu wniosku sąd wyznaczy na jeden z najbliższych dni czternaśtu termin rozpoznania sprawy. Jeżeli dłużnik, składający wniosek, nie stawia się ani osobiście, ani przez pełnomocnika, ani też nie usprawiedliwi swej nieobecności — wówczas sąd uzna wniosek za cofnięty, co pociąga za sobą nie tylko nierozpoczęcie postępowania układowego, ale również natychmiastowe przerwanie czasu trwania odroczenia wypłat.

Sąd po wysłuchaniu zarządcy i nadzorcy sądowego, rolnika i wierzycieli, oraz opinji komitetu do spraw finansowo-rolnych, (lub innych instytucyj) — zarządzi otwarcie postępowania układowego, jeżeli stwierdzi, iż rolnik nie jest w stanie uregulować wszystkich długów lub też nie jest w stanie regulować ich w terminach płatności, jednakowoż pod warunkiem, że stało się to skutkiem wyjątkowych i niezależnych od rolnika okoliczności, i że on sam działał w dobrej wierze.

Druga część postępowania układowego polega na ustaleniu i sprawdzeniu listy wierzycieli. Czynność tę wykonuje nadzorca sądowy, a w tych wypadkach, kiedy sam dłużnik nie jest zarządcą sądowym swego majątku, wykonywuje je zarządca sądowy.

Na listę wierzytelności zostaną wciągnięte należności, oparte albo na wpisach w prawidłowo prowadzonych ksiązkach rolnika, albo na tytułach bezspornych lub też nie budzących wątpliwości. Roszczenia które zostały odrzucone przez sąd w części albo w całości, a będące jeszcze przedmiotem postępowania sądowego, na żądanie wierzycieli, nadzorca sądowy wpisuje na listę wierzytelności, nie jako należności przesądzone, ale jako ich zabezpieczenie. Wreszcie, na listę zostaną wpisane pożyczki, które w ostatnich 12-tu miesiącach, przed zgłoszeniem wniosku o odroczenie wypłat, zostały zabezpieczone na hipotece nieruchomości na podstawie wyroku sądowego.

Oprócz listy wierzycieli, ma być sporządzony wykaz należności pozostałych w dwóch grupach. Do pierwszej należą należności uprzywilejowane, a do

drugiej należności zabezpieczone zastawem, zastawniczem opisaniem lub wpisem hipotecznym.

Po sprawdzeniu listy wierzytelności i zatwierdzeniu jej przez sąd, sąd zwołuje niezwłocznie ogólne zgromadzenie wierzycieli, którego termin winien być oznaczony najpóźniej w miesiąc po zatwierdzeniu listy wierzycieli.

W walnem zgromadzeniu wierzycieli biorą udział tylko wierzyciele wpisani na listę. Ogólnemu zgromadzeniu przewodniczy sędzia. Uchwały zgromadzenia będą prawomocne, jeśli weźmie w nich udział przynajmniej jedna trzecia część uprawnionych wierzycieli, którzy reprezentują przynajmniej dwie trzecie wierzytelności, wciągniętych na listę. Wierzyciel może zgłosić swój głos na piśmie i wówczas będzie traktowany, jako obecny na zebraniu.

Na pierwszym ogólnym zgromadzeniu wierzyciele, za zgodą dłużnika, mogą zgłaszać wnioski, a także proponować poprawki i uzupełnienia, dotyczące warunków układu. Jeżeli na skutek tych poprawek, proponowany układ ulega zmianie, sąd zarządzi zebranie ponownego walnego zgromadzenia, przyczem termin jego nie może nastąpić wcześniej, niż po upływie dni siedmiu, i nie później, niż po upływie dni 14-tu. Jeżeli pierwsze walne zgromadzenie nie dojdzie do skutku, wówczas sąd zwoła nowe ogólne zgromadzenie.

Ażeby uchronić postępowanie układowe przed sabotażem, rozporządzenie postanawia, że jeśli na pierwsze walne zgromadzenie w drugim terminie nie przybędzie niezbędna liczba wierzycieli, wówczas rolnik, albo część wierzycieli, która reprezentuje jedną piątą część wszystkich należności, wciągniętych na listę, może postawić wniosek o przedłużenie okresu odroczenia wypłat na dalszy okres gospodarczy. Sąd po wysłuchaniu zainteresowanych stron i instytucji opinującej, zezwoli na takie przedłużenie, co powoduje wszystkie jego dalsze skutki, to znaczy, że odroczenie wypłat ma trwać aż do czasu zatwierdzenia układu przez sąd.

Układ zapobiegawczy będzie uważany za przyjęty, kiedy wypowie się za nim przynajmniej jedna trzecia część wierzycieli, znajdujących się na liście i reprezentujących przynajmniej dwie trzecie wszystkich wierzytelności, wciągniętych na listę.

Jeżeli okaże się, że niema zgody stron, sąd ustali przyczyny braku zgody. Gdy okaże się, że układ nie dochodzi do skutku z winy dłużnika, ponieważ nie przyjął on do układu propozycji i zmian, uczynionych przez większość wierzycieli (jedna trzecia osób i dwie trzecie wierzytelności), chociaż jego stan majątkowy pozwala na przyjęcie tych propozycji, wówczas sąd uchyli odroczenie wypłat i umorzy całe postępowanie.

Gdy natomiast conajmniej takąż sama większość wierzycieli nie przyjęła warunków układowych, proponowanych przez dłużnika, chociaż dłużnik nie może ich zmienić na korzyść wierzycieli ze względu na swój stan majątkowy, wtedy sąd, na wniosek rolnika, albo wierzycieli, którzy reprezentują przynajmniej 20% wszystkich wierzytelności wpisanych na listę — zezwoli na prze-

dłużenie okresu odroczenia wypłat na dalszy okres gospodarczy. Po takiej decyzji sądu, dłużnik przed upływem nowych 12-tu miesięcy może wystąpić z ponownym projektem układu.

Układ zapobiegawczy ulega zatwierdzeniu sądu. Wyrok zatwierdzający jest natychmiast wykonalny, jednakowoż ulega on zaskarżeniu w drodze apelacji zarówno przez wierzycieli, jak i zainteresowanego rolnika. Wyrok drugiej instancji nie ulega zaskarżeniu.

Nie trzeba dodawać, że obowiązki, które na mocy układu przyjął na siebie rolnik, muszą być skrupulatnie wykonywane, w przeciwnym bowiem razie sąd może uchylić odroczenie wypłat.

Wszystkie koszty postępowania układowego ponosi dłużnik. Zostały one szczegółowo określone w rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej o kosztach sądowych (Dz. U. R. P. Nr. 93, poz. 805).

Za nierzetelne postępowanie, a w szczególności za zatajenie części majątku, za wskazywanie nieprawdziwych, a sztucznie wprowadzonych na listę dłużników, a wreszcie za udzielanie jednemu z wierzycieli specjalnych korzyści, za to by głosował za układem zapobiegawczym, są przewidziane kary aż do pięciu lat więzienia.

Rola biur finansowo-rolnych przy realizowaniu postanowień rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o zapobieganiu skutkom trudności płatniczych w rolnictwie, polega na:

- 1) udzielaniu porad zainteresowanym rolnikom we wszystkich stadjach postępowania o odroczenie wypłat i o zawarcie układu,
- 2) wykonywaniu czynności biur delegatów do spraw finansowo-rolnych,
- 3) wykonywaniu czynności opiniodawczych na żądanie sądu i przeprowadzaniu szacunku gospodarstw rolnych,
- 4) wykonywaniu nadzorów nad gospodarstwami rolnymi, którym zostało przyznane odroczenie wypłat.

Zestawienie tych czynności wskazuje, że rolnik, po zapoznaniu się z treścią omawianego rozporządzenia i zbadaniu w ogólnych zarysach, czy może ono być dla niego pomocnem, powinien udać się o pomoc przy staraniu o odroczenie wypłat i zawarcie układu sądowego—do wojewódzkiego biura do spraw finansowo-rolnych, o ile posiada gospodarstwo o obszarze większym, aniżeli 100 ha., a do powiatowego biura do spraw finansowo-rolnych, o ile posiada gospodarstwo nieprzekraczające obszaru 50 ha.

Parcelacja oddłużeniowa.

Zasadnicze postanowienia, dotyczące parcelacji zostały unormowane ustawą z dnia 28 grudnia 1925 r. o wykonaniu reformy rolnej (Dz. U. R. P. z roku 1926 Nr. 1, poz. 1), oraz rozporządzeniem wykonawczem do tej ustawy z dnia 7 grudnia 1926 r. (Dz. U. R. P. z 1927 r. Nr. 8, poz. 96). Postanowienia wy-

mienionych aktów prawnych mają za zadanie regulowanie parcelacyjnego obrotu ziemią, przyczem zmierzają do przebudowy struktury rolniczej wsi.

W związku z tem zawierają one szereg ograniczeń, które mogłyby być właściwe w normalnym okresie rozwoju rolnictwa, kiedy podaż ziemi była niewielka, a popyt niezwykle duży. Kontrola ze strony Państwa nad obrotem ziemią w tych warunkach nie stanowiła przeszkody przy przechodzeniu ziemi z rąk większej własności w ręce mniejszej. Należy zwrócić uwagę, że szczególną opieką byli otaczani nabywcy ziemi najsłabsi finansowo, dla których w tym celu zostały utworzone różnorodne kredyty, umożliwiające nabywanie ziemi i zagospodarowywanie nowoutworzonych gospodarstw. Z chwilą zmniejszenia się dochodowości gospodarstw rolnych i ogólnego zubożenia wsi, ta kategoria nabywców automatycznie odpadła. Równocześnie i zamożniejsi drobni rolnicy znaleźli się w trudnych warunkach, co wszystko razem wpłynęło na znaczne zmniejszenie się popytu na ziemię.

Kiedy w ten sposób malała ilość osób mogących nabyć ziemię, równocześnie rosła z drugiej strony ilość ziemi na sprzedaż, ponieważ zadłużona większa własność zdradzała i zdradza tendencje do zdobycia potrzebnych środków finansowych w wypróbowanej zdawna drodze — to znaczy przez parcelację.

Oczywiście, taki układ stosunków musiał wpłynąć decydująco na niżskę cen ziemi i to do tego stopnia, że w tej chwili ulokowanie posiadanej gotówki w gruntach jest niewątpliwym interesem.

Ażebymy przeciwdziałać zahamowaniu przez kryzys normalnego obrotu ziemią, oraz żeby poprzeć zdrowe zamiary rolników parcelowania części posiadanych gruntów w celu pokrywania najważniejszych zobowiązań, należało zmienić te wszystkie przepisy w ustawach, regulujących parcelacyjny obrót ziemią, które wpływały na ten ruch hamująco.

Następujące akty prawne zmierzają do osiągnięcia wyżej wskazanego celu:

1) Ustawa z dnia 12 marca 1932 r. o ułatwieniu spłaty uciążliwych zobowiązań, obciążających gospodarstwa rolne (Dz. U. R. P. Nr. 25, poz. 221).

2) Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 października 1932 r. w sprawie uzupełnienia ustawy z dnia 12 marca 1932 r. o ułatwieniu spłaty uciążliwych zobowiązań obciążających gospodarstwa rolne (Dz. U. R. P. Nr. 94, poz. 816).

3) Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 23 sierpnia 1932 r. w sprawie segregacji wierzytelności na nieruchomościach ziemskich, parcelowanych w celu spłaty uciążliwych zobowiązań. (Dz. U. R. P. Nr. 72, poz. 654).

4) Ustawa z dnia 29 marca 1933 r. w sprawie zmian w ustawie z dnia 12 marca 1932 r. o ułatwieniu spłaty uciążliwych zobowiązań, obciążających gospodarstwa rolne i w rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 23 sierpnia 1932 r. o segregacji wierzytelności na nieruchomościach ziemskich,

parcelowanych w celu spłaty uciążliwych zobowiązań (Dz. U. R. P., Nr. 31, poz. 271).

5) Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Ministra Reform Rolnych z dnia 6 czerwca 1932 r. w sprawie komisji, przewidzianych w ustawie z dnia 12 marca 1932 r. o ułatwieniu spłaty uciążliwych zobowiązań, obciążających gospodarstwa rolne. (Dz. U. R. P. Nr. 50, poz. 472).

6) Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych z dnia 30 lipca 1932 r. wydane w porozumieniu z Ministrem Skarbu o emisji złotych $4\frac{1}{2}\%$ -owych listów zastawnych Państwowego Banku Rolnego, serji pierwszej i o pożyczkach w tych listach udzielanych. (Dz. U. R. P. Nr. 75, poz. 677).

7) Rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 30 marca 1933 r. o przyjmowaniu złotych $4\frac{1}{2}\%$ listów zastawnych Państwowego Banku Rolnego Serji I-ej na spłatę zaległości podatkowych, (Dz. U. R. P. Nr. 24, poz. 198).

Postanowienia wszystkich tych aktów prawnych nie uchybiają ustawie o wykonaniu reformy rolnej, ponieważ przepisy, zawieszające niektóre postanowienia wymienionej ustawy, obowiązywać będą wyłącznie na czas trwania kryzysu.

Zarządzenia te mają:

- 1) ułatwić formalności, związane z parcelacją,
- 2) rozszerzyć grono możliwych nabywców,
- 3) ułatwić spłacanie długów ziemią,
- 4) umożliwić parcelację gruntów, obciążonych długami hipotecznymi
- 5) ułatwić nabywcom kupno ziemi.

Punktem wyjścia tych wszystkich ustaw i rozporządzeń jest ustawa z dnia 12 marca 1932 r. (lex Ludkiewicz — Dz. U. R. P. Nr. 25, poz. 221).

Parcelacja prowadzona w trybie tej ustawy nazywa się parcelacją oddłużeniową. Przy tego rodzaju parcelacji rolnik zwraca się z odpowiednim wnioskiem do właściwego wojewody za pośrednictwem wojewódzkiego komitetu do spraw finansowo - rolnych, który wydaje opinię zarówno co do potrzeby, jak i celowości zamierzonej parcelacji. Do wniosku składanego o zezwolenie na parcelację oddłużeniową należy dołączyć pełny wyciąg hipoteczny wszystkich nieruchomości, jakie posiada dany rolnik, szkic nieruchomości, jaka ma być parcelowana, a także oznaczenie na szkicu części nieruchomości, która ma podlec parcelacji, o ile nie cała nieruchomość ma być rozparcelowana, oraz świadectwo hipoteczne o prawnym miejscu zamieszkania wierzycieli.

Oprócz tego należy przedstawić szacunek całego majątku, a ponadto oddzielnie szacunek części proponowanej do parcelacji i podanie, na jakie długie zamierza się zużytkować wpływy z parcelacji.

Wojewódzki komitet do spraw finansowo - rolnych przedstawia wojewodzie złożony wniosek wraz ze swą opinią, wojewoda zaś nie jest formalnie związany opinią komitetu i decyduje według swobodnego uznania. Zaświadczenie wojewody, zezwalające na rozpoczęcie parcelacji oddłużeniowej zastę-

puje zezwolenie urzędu ziemskiego, oraz stanowi podstawę do ujawnienia w księgach hipotecznych ostrzeżenia o wszczęciu parcelacji w myśl ustawy z dnia 13 lutego 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 16, poz. 95).

Projekt parcelacyjny winien zawierać plan podziału, ze wskazaniem obszaru i przeznaczenia utworzonych działek, ich cenę sprzedażną oraz wykaz nabywców.

Przy parcelacji oddłużeniowej, rolnik nie jest skrępowany normami, ustalającymi maksymalny obszar działek rolniczych i ogrodniczo-warzywniczych, mogą więc one sięgać aż do 180 ha., a w okręgach przemysłowych i podmiejskich do 60 ha.

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 11 lipca 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr. 72, poz. 628) określa, co to są okręgi przemysłowe i podmiejskie.

Wskazany przepis jest ważny dla parcelacji oddłużeniowej dlatego, że przedtem gospodarz, który posiadał 20 ha, nie mógł nabywać dodatkowej parceli obecnie zaś stało się to możliwem, co ułatwia t. zw. parcelację sąsiedzką.

Również zaszły zmiany w sprawie przestrzegania kolejności nabywców, co zostało ustalone w art. 51 i 53 ustawy o wykonaniu reformy rolnej. Obecnie rolnik, parcelujący ziemię, ma prawo dobierania sobie nabywców, według ich zdolności finansowych, a nie według przysługujących im ustawowo przywilejów. Nieco inaczej została uregulowana sprawa jednej kategorii uprzywilejowanych nabywców, a mianowicie robotników rolnych, pracujących w parcelowanym gospodarstwie. Mianowicie, pracownikom folwarcznym przysługuje prawo pierwszeństwa tylko o tyle, jeżeli w ciągu miesiąca, po wskazanym przez właściciela terminie do zgłaszania się nabywców, wpłacą 10% ceny sprzedażnej nabywanej działki. Przepis ten pozwoli z jednej strony na celowe przeprowadzenie parcelacji oddłużeniowej, a z drugiej zapobiegnie tworzeniu się gospodarstw, które nie będą mogły egzystować z powodu braku środków finansowych.

Ci pracownicy folwarczni, którzy nie nabędą działek, otrzymają odprawę w kwotach przewidzianych w ustawie z dnia 12 marca 1932 r.

Ponieważ parcelacja sąsiedzka, na którą w chwili obecnej najwięcej liczyć można, wymaga dogodzenia gustom i potrzebom nabywających, a nie wszystkie działki, przeznaczone do parcelacji odpowiadać będą tym gustom, należało dać możność dużego wyboru działek. W tym też celu zostało ustalone, że w tych wypadkach, kiedy na parcelowanej nieruchomości znajdują się działki drobnych dzierżawców, właściciel parcelowanej nieruchomości, mając nabywców właśnie na te działki — może przenieść drobnych dzierżawców na działki inne, byleby one odpowiadały pod względem wartości rolniczej działkom poprzednim.

W celu ułatwienia spłaty długów w drodze odstępowania posiadanych obszarów, zostało postanowione, że wierzyciele mogą nabywać grunty nawet

wtedy, kiedy nie posiadają kwalifikacyj rolniczych, że mogą nabywać obszary gruntu większe, aniżeli ustalone w art. 4 ustawy o wykonaniu reformy rolnej, a wreszcie, że mogą nabywać w kilku pewien obszar gruntu na wspólną własność.

Zasadniczym warunkiem parcelacji oddłużeniowej jest postanowienie, aby wszelkie zadatki i wpłaty gotówkowe, uiszczane przez nabywców na poczet ceny kupna, były składane do ich depozytów w Państwowym Banku Rolnym. Depozyty te nie będą mogły być wycofane, chyba, że nastąpi rozwiązanie umowy, a sprzedawcy będą mogły być wypłacone dopiero po zatwierdzeniu kontraktu kupna - sprzedaży przez zwierzchność hipoteczną. Z sum wpłaconych, mogą być tylko, za zgodą okręgowego urzędu ziemskiego, wypłacane właścicielowi parcelowanego gruntu takie sumy, które są niezbędne na koszt parcelacji oraz na spłatę należnych rat instytucji kredytu długoterminowego.

Postanowienie to ma na celu zabezpieczenie nabywców przed możliwymi stratami, a jest sformułowane w ten sposób, że umożliwia przeprowadzenie rozpoczętej parcelacji nawet osobom, nieposiadającym własnej gotówki obrotowej.

W skróceniu więc można stwierdzić, że parcelacja oddłużeniowa upraszcza czynności przedwstępne i ułatwia otrzymanie zezwolenia, zezwala na nabywanie gruntów nawet tym, którzy posiadają maksymalnie duże działki własnego gruntu, nie krępuje kolejnością nabywców, udziela przywilejów wierzycielom, przejmującym ziemię za długi i dba o bezpieczeństwo wpłaconych przez nabywców kwot.

Parcelacja oddłużeniowa jest możliwa jedynie wtedy, jeżeli wierzyciele hipoteczni zgodzą się na bezciężarowe wydzielenie części długów, przeznaczonych na parcelację przedtem, zanim te należności zostaną spłacone. Ponieważ w tych wypadkach byłaby zawsze pomniejszona wartość zabezpieczenia, więc też wierzyciele bardzo rzadko zgadzali się na tego rodzaju propozycje. Dlatego ustawodawca wprowadził przepisy, które pozwalają na przymusowy podział wierzytelności hipotecznych, pomiędzy części parcelowane, aby w ten sposób umożliwić parcelację na cele oddłużenia.

Rolnik, który pragnie przeprowadzić segregację wierzytelności hipotecznych w celu sparcelowania części lub całości posiadanej nieruchomości, zwraca się z wnioskiem do okręgowego urzędu ziemskiego. Do wniosku tego należy załączyć:

- 1) zaświadczenie wojewody, zezwalające na przeprowadzenie parcelacji w trybie oddłużeniowym, przyczem w zaświadczeniu tem winien być ujawniony szacunek majątku, dokonany przez wojewódzki komitet do spraw finansowo-rolnych,
- 2) pełny wyciąg hipoteczny parcelowanej nieruchomości,
- 3) wykaz wszystkich wierzycieli z podaniem ich miejsca zamieszkania,

4) szkic nieruchomości z uwidocznieniem obszaru, przeznaczonego do parcelacji.

Przymusowa segregacja nie może być dokonana, jeżeli suma obciążeń, które istniały na parcelowanej nieruchomości w dniu wpisania do hipoteki ostrzeżenia o udzieleniu zezwolenia na parcelację, jest wyższą, aniżeli suma szacunku części nieruchomości, nieulegającej parcelacji i cen sprzedażnych wszystkich działek parcelowanych.

Instytucje kredytu długoterminowego, posiadające wierzytelności hipoteczne, zabezpieczające listy zastawne, obligacje oraz pożyczki długoterminowe, a także banki państwowe dokonywują same segregacji swych wierzytelności, najpóźniej w ciągu miesiąca od daty wezwania do wykonania tej czynności przez okręgowy urząd ziemski.

Jeżeli temu żądaniu nie uczyną zadość, wówczas okręgowy urząd ziemski przeprowadzi segregację tych wierzytelności we własnym zakresie.

Wymienione wyżej instytucje nie są zobowiązane do przenoszenia swych wierzytelności na takie działki, na które przypadłyby sumy niższe, niż 1.500 zł.

Po dokonaniu segregacji przez instytucje kredytu długoterminowego i banki państwowe, okręgowy urząd ziemski przeprowadza segregację pozostałych wierzytelności hipotecznych, przyjmując pod uwagę szacunek nieparcelowanej części nieruchomości oraz ceny sprzedażne działek.

Równocześnie przestrzegane być muszą następujące zasady segregacyjne:

1) poszczególne wierzytelności winny być umieszczone na jednej działce, a jeżeli wierzytelność jest duża, to na możliwie najmniejszej ilości działek.

2) wierzytelność, zabezpieczona na parcelowanej nieruchomości w granicach połowy szacunku, części nieparcelowanej oraz cen sprzedażnych działek, winna mieścić się w połowie ceny sprzedażnej działki na którą przypadnie, a jeżeli zostanie na nieparcelowanej części nieruchomości — w połowie szacunku tej części.

3) wierzytelność zabezpieczona na parcelowanej nieruchomości w granicach $\frac{2}{3}$ szacunku części nieruchomości nieulegającej parcelacji oraz cen sprzedażnych działek, winna mieścić się w $\frac{2}{3}$ ceny sprzedażnej działki na którą przypadnie, względnie $\frac{2}{3}$ szacunku nieparcelowanej części nieruchomości, jeżeli zostanie na niej zabezpieczona.

Orzeczenia okręgowego urzędu ziemskiego ustalające segregację, są ostateczne i nie podlegają zaskarżeniu do Najwyższego Trybunału Administracyjnego. Osoby, które uważają, że prawa ich przez takie orzeczenie zostały naruszone — mogą w ciągu dni 14-tu od dnia doręczenia im orzeczenia, zwrócić się za pośrednictwem tegoż samego okręgowego urzędu ziemskiego do sądu o ponowne dokonanie segregacji.

Podkreślić należy, że podstawą czynności segregacyjnych jest szacunek parcelowanego majątku, który ma być sporządzony w ten sposób, iż mają być brane pod uwagę ceny możliwe do osiągnięcia przy parcelacji danej nieru-

chomości, przy uwzględnieniu przeciętnych cen sprzedażnych w pięcioleciu 1926/27 do 1930/31, w najbliższej okolicy za podobne nieruchomości.

Ożywienie procesów parcelacyjnych, tak niezbędne dla życia gospodarczego, jest możliwe jedynie przy wytworzeniu warunków umożliwiających finansowanie parcelacji, stać się to zaś może tylko przez dostarczenie nabywcom dogodnego i taniego kredytu, uzupełniającego posiadane ich własne środki.

Państwowy Bank Rolny uruchomił taki kredyt, który polega na tem, że nabywcy ziemi z parcelacji mogą otrzymywać długoterminowe pożyczki amortyzacyjne na lat 40, w $4\frac{1}{2}\%$ -ych listach zastawnych. Listy te otrzymały szereg przywilejów, które podnoszą ich bieżącą wartość. Będą one przyjmowane według wartości nominalnej przez Skarb Państwa od każdego posiadacza na spłatę bezpośrednich podatków państwowych, a mianowicie: spadkowego i od darowizn, płatnych przed 1 października 1931 r., a także na poczet tych samych podatków, płatnych w czasie od dnia 1 października 1931 r. do dnia 31 grudnia 1932 r., w połowie należności podatkowych, jeżeli połowa będzie spłacona gotówką.

Właściciel majątku winien przyjąć od nabywcy listy Państwowego Banku Rolnego po cenie nominalnej. Spłata pożyczek w $4\frac{1}{2}\%$ -ych listach będzie dokonywana w 80 równych ratach półrocznych, które wynosić będą, łącznie z amortyzacją i dodatkiem administracyjnym $3,21\%$ sumy pożyczonej. Rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 30 marca 1933 r. postanawia, że listy te będą mogły być przyjmowane na spłatę zaległości następujących podatków państwowych, z dodatkami państwowymi, samorządowymi i karami za zwłokę: gruntowego, przemysłowego, dochodowego, majątkowego oraz od spadków i darowizn.

Ponadto mogą one być przyjmowane przez banki państwowe po kursie 75 za 100 na spłatę zobowiązań z tytułu kredytów krótkoterminowych.

Wicedyrektor instytucji centralnej Państwowego Banku Rolnego, p. Tadeusz Zdziechowski *), ujmuje w następujący sposób możliwości zbycia listów, jakie w wyniku parcelacji otrzyma właściciel parcelowanego majątku:

1) jeżeli parcelujący będzie miał osobiście do uregulowania zaległości podatkowe, przekaze listy bezpośrednio urzędowi skarbowemu po kursie 100 za 100,

2) jeżeli parcelujący ma w bankach państwowych zadłużenie, podlegające w myśl ustalonych przez Ministra Skarbu warunków spłaty w listach zastawnych — przekaze listy tym instytucjom po kursie 75 za 100,

3) parcelujący może zawrzeć umowę z wierzycielami hipotecznymi, przekazując otrzymane listy na pokrycie swego wobec nich zadłużenia, po umówionym kursie, przypuszczalnie we wszystkich wypadkach po kursie 100 za 100.

Zaznaczyć należy, że listy pochodzące z parcelacji, o ile nie zostaną przekazane Skarbowi Państwa, instytucjom kredytu długoterminowego, lub bankom państwowym na pokrycie zobowiązań danego rolnika — podlegają za-

*) Jan Garszyński: „Wskazówki parcelacyjne”.

trzymaniu w Państwowym Banku Rolnym na przeciąg lat dziesięciu w depozycie. Właściciele listów otrzymają świadectwa depozytowe, którymi będą mogli operować w drodze cesji.

W powyższym krótkim zarysie zostały scharakteryzowane zarządzenia, zmierzające do wzmożenia parcelacyjnego obrotu ziemią. Trudno jest wypowiedzieć pogląd, czy przepisy w nich zawarte wystarczają do osiągnięcia tego celu, ponieważ większość z nich została wydana tak niedawno, że nie mogła dotąd zdać egzaminu życiowego. Równocześnie nie można zapominać, że przed wyczerpaniem czynności, związanych z akcją konwersyjną, która dokładnie nie została omówiona w drugiej grupie ustaw finansowo - rolnych, nie można przypuszczać, że rolnicy zdobędą się na równorzędny wysiłek dla spłacania długu w drodze parcelacji.

Prawdopodobnie nastąpi to w szerszych rozmiarach wtedy, kiedy na skutek konwersji, zostaną ustalone: faktyczna wysokość zobowiązań poszczególnych rolników oraz koszty obsługi tych zobowiązań. Dopiero po takim uporządkowaniu zadłużenia rolniczego, będzie można przystąpić przede wszystkim do rozmów z wierzycielami, którzy zgadzaliby się na przejęcie ziemi wzamian za swe wierzytelności, a następnie do parcelacji w normalnem tego słowa znaczeniu.

Do ożywienia ruchu parcelacyjnego przyczynić się mogą również fluktuacje walut obcych, zwłaszcza dolara, co skłania nielicznych posiadaczy pewnych zasobów dolarowych na wsi do poszukiwania lokaty w ziemi.

Wreszcie w najbliższym czasie rozpocznie się parcelacja oddłużeniowa tych majątków, których posiadacze uzyskali odroczenie wypłat i w niedługim już czasie będą musieli ubiegać się o wdrożenie postępowania układowego.

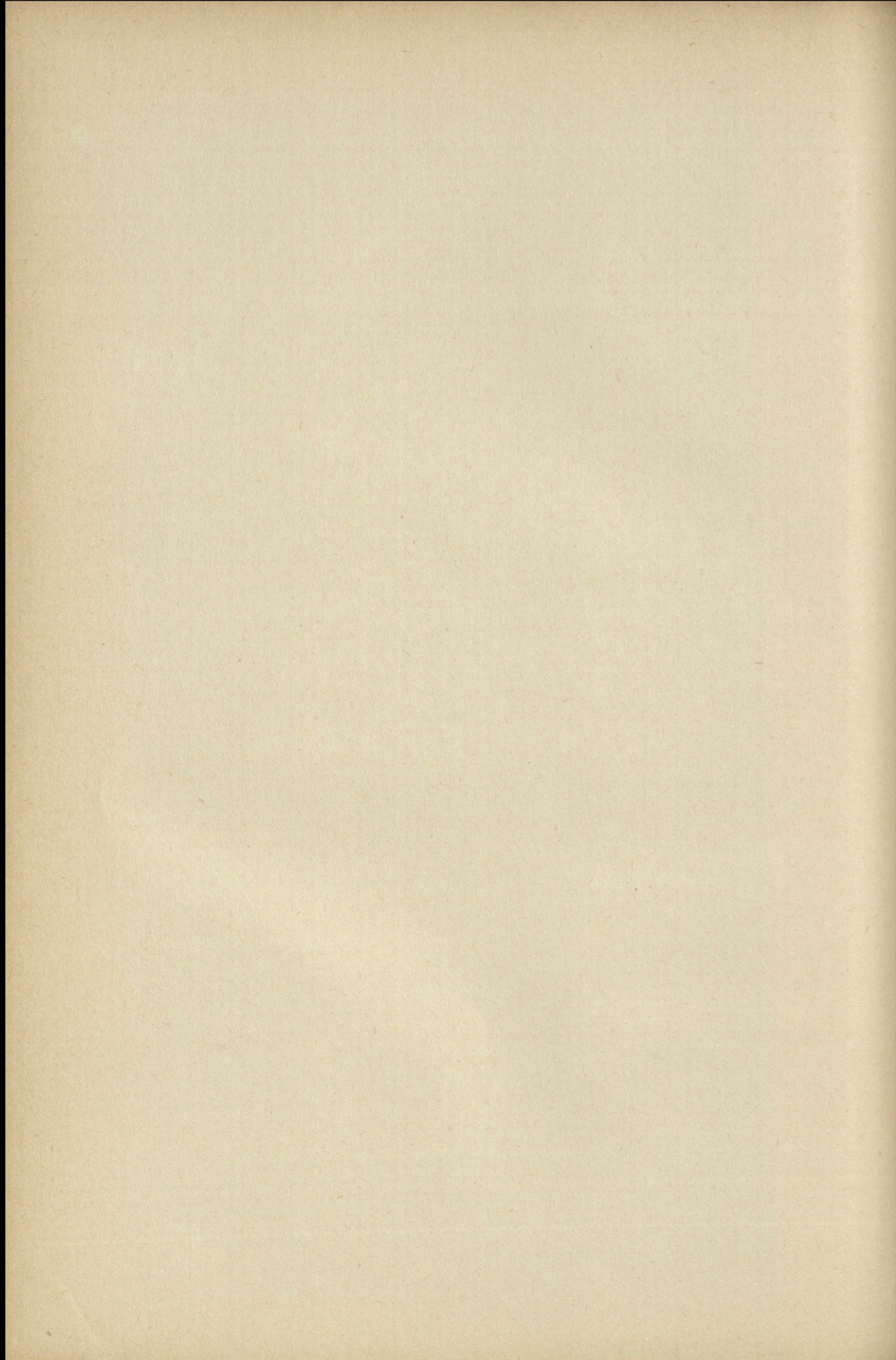
Ponieważ w większości wypadków układy te są uzależnione od sparcelowania części posiadanej ziemi i ponieważ najwygodniej będzie dokonać tej parcelacji w trybie oddłużeniowym, nastąpi w niedługim czasie pewien ruch i w tej dziedzinie ustawodawstwa finansowo-rolnego.

Prawdopodobnie przy pierwszych wypadkach parcelacji tego typu, przy której będą musiały być wyzyskane wszystkie przewidziane dla rolników ulgi, a więc zostanie zastosowana również segregacja wierzytelności — okaże się, czy i jakie zarządzenia będą wymagały zmian lub uzupełnień.

Jedno nie ulega wątpliwości, że po zakończeniu akcji konwersyjnej, jedyną ostoją dla rolników, potrzebujących dalszej pomocy, będą ustawy, omówione w trzeciej grupie ustaw, a w szczególności parcelacja oddłużeniowa.

W końcu zaznaczyć należy, że w drugiej części niniejszej książki zostały umieszczone teksty ustawy z dnia 12 marca 1932 r. i rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 23 sierpnia 1932 r., w formie scalonej, to jest po uwzględnieniu wszelkich zmian i poprawek, wprowadzonych w nich rozporządzeniem z dnia 27 października 1932 r. i ustawą z dnia 29 marca 1933 r. Minister Rolnictwa i Reform Rolnych ogłosił te teksty w Dzienniku Ustaw w drodze obwieszczenia.

Część II

W s t ę p.

MINISTERSTWO SPRAWIEDLIWOŚCI
Nr. I. U. 6887/32.

Warszawa, dnia 8 listopada 1932 r.

W sprawie stosowania ustaw i rozporządzeń finansowo - rolnych dla zwalczania kryzysu w rolnictwie.

Do

Panów Prezesów Sądów Apelacyjnych i Sądów Okręgowych oraz Kierowników Sądów Grodzkich.

Panujący od dłuższego czasu powszechny kryzys gospodarczy dotknął szczególnie ostro rolnictwo, zagrażając poważnie egzystencji i rozwojowi tej podstawowej dziedziny życia gospodarczego. Rozmiary kryzysu rolnego znacznie przekraczają zasób środków zaradczych, jakimi rozporządzają poszczególne jednostki gospodarcze i organizacje rolnicze. Okazało się zatem konieczne zorganizowanie szeroko zakrojonej akcji państwowej, mającej na celu udzielenie pomocy rolnictwu w walce z trudnościami, wynikającymi z kryzysu. Wyrazem tej akcji jest m. i. szereg nowych ustaw i rozporządzeń z zakresu finansowo - rolnego w celu zwalczania kryzysu w rolnictwie. Do wprowadzenia w życie nowych przepisów powołane są obok organów władzy administracyjnej i samorządowej także sądy. Przyczem ustawodawca, podając często tylko ogólne zasady postępowania, pozostawił swobodnej ocenie sądów decyzję, w jakich rozmiarach stosować należy przewidziane w ustawach środki zaradcze.

Mając na uwadze doniosłe zadanie, jakie przypadło sądom do spełnienia w ogólnopństwowej akcji zwalczania kryzysu rolnego, podaję do wiadomości następujące wyjaśnienia, które mają ułatwić sądom stosowanie rolniczych ustaw kryzysowych.

I. Wydane dotychczas w związku z kryzysem przepisy prawne z zakresu spraw finansowo - rolniczych stanowią konsekwentną całość, jako wyniki planowej akcji państwowej w celu zwalczania kryzysu rolnego. Całość tę tworzą następujące ustawy i rozporządzenia:

1) Ustawa z dnia 25 lutego 1932 r. o zmianie niektórych przepisów ustawy postępowania sądowego cywilnego z 1864 r. i ustawy o przetargu przymusowym i zarządzie przymusowym (Dz. U. R. P. Nr. 15, poz. 87).

2) Ustawa z dnia 7 marca 1932 r. o ulgach w egzekucji sądowej przeciwko gospodarzom rolnym (Dz. U. R. P. Nr. 25, poz. 219), wraz z rozporządzeniem wykonawczym Ministra Sprawiedliwości z dnia 7 maja 1932 r., wydanem w porozumieniu z Ministrami Spraw Wewnętrznych oraz Rolnictwa i Reform Rolnych w sprawie określenia instytucji

powołanych do pełnienia nadzoru nad przymusowym zarządem gospodarstw rolnych, poruczonym dłużnikom oraz do wydawania opinii o ich stanie gospodarczym (Dz. U. R. P. Nr. 50, poz. 464).

3) Ustawa z dnia 12 marca 1932 r., o ułatwieniu spłaty uciążliwych zobowiązań obciążających gospodarstwa rolne (Dz. U. R. P. Nr. 25, poz. 221), wraz z rozporządzeniem wykonawczym Ministra Rolnictwa i Ministra Reform Rolnych z dnia 6 czerwca 1932 roku w sprawie Komisji, przewidzianych w ustawie z dnia 12 marca 1932 r., o ułatwieniu spłaty uciążliwych zobowiązań obciążających gospodarstwa rolne. (Dz. U. R. P. Nr. 50, poz. 472).

4) Rozporządzenie Prezydenta Rzplitej z dnia 21 czerwca 1932 r. w sprawie uchylecia egzekucji z plodów na pniu (Dz. U. R. P. Nr. 52, poz. 495).

5) Rozporządzenie Prezydenta Rzplitej z dnia 23 sierpnia 1932 r. o zapobieganiu skutkom trudności płatniczych w rolnictwie (Dz. U. R. P. Nr. 72, poz. 652), wraz z rozporządzeniem wykonawczym Ministrów Skarbu i Sprawiedliwości z dnia 24 sierpnia 1932 r., wydanem w porozumieniu z Ministrem Rolnictwa i Reform Rolnych w sprawie powołania delegatów do spraw finansowo - rolnych (Dz. U. R. P. Nr. 72, poz. 658) i Rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 24 sierpnia 1932 r. w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych i Ministrem Rolnictwa i Reform Rolnych w sprawie określenia instytucji powołanych do współdziałania przy stosowaniu rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z dnia 23 sierpnia 1932 r. o zapobieganiu skutkom trudności płatniczych w rolnictwie (Dz. U. R. P. Nr. 72, poz. 653).

6) Rozporządzenie Prezydenta Rzplitej z dnia 23 sierpnia 1932 r. o utworzeniu urzędów rozjemczych do spraw kredytowych małej własności rolnej (Dz. U. R. P. Nr. 72, poz. 653), wraz z rozporządzeniem wykonawczym Ministra Sprawiedliwości, z dnia 24 sierpnia 1932 r., wydanem w porozumieniu z Ministrami Spraw Wewnętrznych oraz Rolnictwa i Reform Rolnych w sprawie określenia instytucji powołanych do udzielania opinii przy stosowaniu rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z dnia 23 sierpnia 1932 r. o utworzeniu urzędów rozjemczych do spraw kredytowych małej własności rolnej (Dz. U. R. P. Nr. 72, poz. 660).

7) Rozporządzenie Prezydenta Rzplitej z dnia 23 sierpnia 1932 r., w sprawie segregacji wierzytelności na nieruchomościach ziemskich parcelowanych w celu spłaty uciążliwych zobowiązań (Dz. U. R. P. Nr. 72, poz. 654).

8) Rozporządzenie Prezydenta Rzplitej z dnia 23 sierpnia 1932 r. w sprawie zmiany rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z dnia 29 czerwca 1924 r. o lichwie pieniężnej (Dz. U. R. P. Nr. 72, poz. 656).

II. Wymienione ustawy i rozporządzenia przeważnie nie zawierają przepisów generalnych, mających zastosowanie powszechne z mocy samego prawa. Przeciwnie, przewidując szereg środków zaradczych przeciwko trudnościom związanym z kryzysem, ustawy te mogą mieć zastosowanie tylko do niektórych warsztatów rolnych i pozostawiają inicjatywę zużytkowania przewidzianych środków interesowanym poszczególnym rolnikom. Wobec takiego zindywidualizowania pomocy finansowo - rolnej, cel gospodarczy powołanych przepisów zostanie osiągnięty jedynie przez konsekwentne i planowe stosowanie ich, oparte na zrozumieniu słusznych potrzeb życia gospodarczego. W tym celu, dla zapewnienia harmonijnej i planowej współpracy wszystkich organów biorących udział w akcji zwalczania kryzysu rolnego, została utworzona na mocy uchwały Rady Ministrów z dnia 7 marca 1932 r., organizacja pod nazwą: Centralny Komitet do Spraw Finansowo - Rolnych, która ześrodkowuje całą państwową akcję finansowo - rolną, pod kierownictwem Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych. Organem wykonawczym Centralnego Komitetu jest Centralne Biuro do Spraw Finansowo - Rolnych.

Począwszy od dnia 1 kwietnia 1932 r. zorganizowane zostały organy lokalne Centralnego Komitetu w postaci Wojewódzkich Komitetów do Spraw Finansowo-Rolnych, działających pod kierownictwem wojewodów, których organami wykonawczymi są Wojewódzkie Biura do Spraw Finansowo - Rolnych. Ponadto w celu udostępnienia tej organizacji mniejszym rolnikom utworzono przy starostwach Delegatury Powiatowe Wojewódzkich Komitetów do Spraw Finansowo - Rolnych oraz Biura Powiatowe do Spraw Finansowo-Rolnych.

Skład Wojewódzkich Komitetów ustaliło Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Ministra Reform Rolnych z dnia 6 czerwca 1932 r., w sprawie Komisji przewidzianych w ustawie z dnia 12 marca 1932 r., o ułatwieniu spłaty uciążliwych zobowiązań obciążających gospodarstwa rolne (Dz. U. R. P. Nr. 50, poz. 472).

Zadania Wojewódzkich Komitetów określiła uchwała Rady Ministrów następująco:

- a) rejestracja, w miarę potrzeby, zadłużenia gospodarstw rolnych oraz kwalifikowanie tych gospodarstw według stanu zadłużenia i rentowności,
- b) współdziałanie z władzami oraz wszelkimi organizacjami i instytucjami na terenie województwa w kierunku realizowania zadań Centralnego Komitetu,
- c) wydawanie opinii dla wojewodów w sprawie przeprowadzenia parcelacji oddłużeniowej;
- d) wydawanie dla sądów opinii przy zastosowaniu ustaw, przynoszących w dobre kryzysu rolniczego ulgi dla gospodarstw rolnych;
- e) organizowanie służby biegłych dla władz sądowych i administracyjnych, o ile odpowiednie przepisy przewidują potrzebę zasięgnięcia opinii rzeczoznawców;
- f) ułatwianie sądom pełnienia funkcji, związanych z prowadzeniem nadzoru sądowego w rolnictwie, oraz wykonywanie tego nadzoru w czasie odroczenia wypłat i pertraktacji układowych;
- g) współdziałanie przy układach wierzycieli i dłużników, dotyczących spłaty długów i zaległości;
- h) organizowanie sądów polubownych między zadłużonym rolnikiem a wierzycielami lub grupą wierzycieli;
- i) przygotowywanie projektów sanacji gospodarstw rolnych na wniosek dłużnika, sądu lub wierzycieli;
- j) współpraca przy koordynowaniu akcji egzekucyjnej w stosunku do poszczególnych warsztatów rolnych;
- k) uświadamianie opinii publicznej na terenie województwa o treści przepisów, zawartych w ustawach, rozporządzeniach, instrukcjach i okólnikach, dotyczących działalności Centralnego Komitetu do Spraw Finansowo - Rolnych, oraz doradztwo w celu ułatwienia rolnikom korzystania z uprawnień, zawartych w odnośnych przepisach.

Komitety do Spraw Finansowo-Rolnych są głównymi organami państwowej akcji zwalczania kryzysu rolnego. Z uwagi na konieczność planowego ujmowania zagadnień z dziedziny kryzysu i przestrzegania jednolitej linii postępowania, zaleca się by sądy w związku ze stosowaniem przepisów prawnych, dążących do zwalczania kryzysu rolnego porozumiewały się z Komitetami do Spraw Finansowo - Rolnych i korzystały z ich usług wszędzie, gdzie prawo zezwala na taką współpracę. Przedewszystkiem sądy winny zwracać się do Komitetów do Spraw Finansowo - Rolnych ilekroć będzie zachodzić potrzeba zasięgnięcia opinii lub wyjaśnień w sprawach, dotyczących zarówno ogólnego położenia rolnictwa, jak i też spraw gospodarczych i majątkowych poszczególnych rolników.

III. Głównym objawem kryzysu w rolnictwie jest zanik rentowności gospodarstwa rolnego, wskutek czego rolnicy nie są w stanie opłacać umówionych odsetek od pożyczonych kapitałów. Jednym z najważniejszych zadań akcji pomocy dla rolnictwa jest właśnie

obniżenie odsetek, które wobec zmienionych warunków gospodarczych najczęściej nabrały charakteru wygórowanych, często gospodarczo nierealnych i które stanowią główną przeszkodę do zrównoważenia budżetów gospodarstw rolnych.

Instytucje publiczne kredytu długoterminowego zapoczątkowały już obniżenie odsetek od pożyczek udzielonych rolnikom. Jeżeli jednak obniżka procentów ma dać rolnictwu zamierzoną pomoc, w takim razie nie może ograniczać się jedynie do wierzytelności instytucji kredytu długoterminowego, lecz powinna równomiernie objąć także procenty od wszelkich pożyczek udzielanych rolnikom. Zarówno Rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z dnia 23 sierpnia 1932 r. w sprawie zmiany rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z dnia 29 czerwca 1924 r. o lichwie pieniężnej (Dz. U. R. P. Nr. 72, poz. 656), jak i Rozporządzenie Prezydenta Rzplitej z dnia 23 sierpnia 1932 r., o utworzeniu urzędów rozjemczych do spraw kredytowych małej własności rolnej (Dz. U. R. P. Nr. 72, poz. 653) wskazują na wyraźną wolę ustawodawcy dostosowania wysokości odsetek do realnej zdolności płatniczej dłużnika, wynikającej z ogólnych warunków rentowności gospodarstwa rolnego.

MINISTER

w. z. (—) Sieczkowski,
PODSEKRETARZ STANU.

Pierwsza grupa ustaw finansowo-rolnych.

Ustawa

z dnia 25 lutego 1932 r.

o zmianie niektórych przepisów ustawy postępowania sądowego cywilnego z 1864 r.
i ustawy o przetargu przymusowym i zarządzie przymusowym.

Art. 1. Ustawa postępowania sądowego cywilnego z 1864 r., obowiązująca w okręgach sądów apelacyjnych w Warszawie, Lublinie i Wilnie, ulega następującym zmianom i uzupełnieniom:

1) Art. 975 otrzymuje brzmienie następujące:

„Art. 975. Ruchomości, wymienione w trzech pierwszych punktach poprzedzającego (974) artykułu, nie ulegają sprzedaży oddzielnie od majątku nieruchomego, o ile stanowią własność właściciela nieruchomości“.

2) Art. 1063 otrzymuje brzmienie następujące:

„Art. 1063. Jeżeli licytacja nie dojdzie do skutku, wierzycielom służy prawo większością głosów w stosunku do sumy ich należności żądać nowej licytacji lub zatrzymać majątek nie sprzedany na rzecz swoją w cenie nie niższej od sumy oszacowania“.

3) Art. 1064 otrzymuje brzmienie następujące:

„Art. 1064. Prawo do zatrzymania majątku na własność służy przedewszystkiem temu wierzycielowi, który ofiarował najwyższą cenę ponad sumę oszacowania, a przy równej cenie temu, na którego żądanie dokonano zajęcia, następnie zaś temu, czyja należność jest większa“.

4) Art. 1070 otrzymuje brzmienie następujące:

„Art. 1070. Ponowną licytację wyznacza się bez powtórnego oszacowania i dokonuje się podług przepisów, obowiązujących przy pierwszej licytacji z tą tylko różnicą, że majątek może być sprzedany nawet za cenę niższą, niż suma oszacowania, jednak nie niższą od 1/2 części tejże sumy“.

5) Art. 1171 otrzymuje brzmienie następujące:

„Art. 1171. W razie niedojścia do skutku licytacji, wierzyciele są władni żądać odbicia ponownej licytacji lub też zatrzymać dobra na własność w cenie nie niższej od sumy oszacowania“.

6) Art. 1182 otrzymuje brzmienie następujące:

„Art. 1182. Ponowna licytacja nie może być wyznaczona przed upływem terminu, wskazanego w art. 1143, i odbywa się bez powtórnego oszacowania według przepisów, postanowionych na pierwszej licytacji, z tą jedynie różnicą, że na drugiej licytacji dobra nie mogą być sprzedane poniżej 2/3 sumy oszacowania“.

Art. 2. Ustawa o przetargu przymusowym i zarządzie przymusowym z dnia 24 marca 1897 r. w brzmieniu obwieszczenia z dnia 20 maja 1898 r. (Dz. U. Rzeszy str. 713), obowiązująca w okręgach sądów apelacyjnych w Poznaniu i Toruniu oraz sądu okręgowego w Katowicach, ulega następującym zmianom i uzupełnieniom:

1) Po § 34 wprowadza się osobny dział pod tytułem: „IIa. Oszacowanie nieruchomości“, obejmujący postanowienia następujące:

IIa. Oszacowanie nieruchomości.

§ 34 a.

Po upływie miesiąca od zawiadomienia dłużnika o zarządzeniu przymusowej licytacji sąd zarządzi oszacowanie nieruchomości i o tem zarządzeniu zawiadomi dłużnika i wierzyciela popierającego egzekucję oraz uczestników (§ 91 i 41 ust. 3) z wymienieniem czasu i miejsca oszacowania.

§ 34 b.

Oszacowanie przeprowadza komornik za przybraniem biegłego, a w razie potrzeby kilku biegłych, którzy złożyli przed sądem przysięgę.

W oszacowaniu biegły poda osobno wartość nieruchomości, jej urządzeń, a osobno wartość całości. Biegły poda w razie potrzeby również wartość pieniężną poszczególnych praw, które z sumy, uzyskanej na licytacji za nieruchomość, mają być zaspokojone przez przyznanie odszkodowania pieniężnego, osobno zaś poda wartość pieniężną świadczeń z tytułu tych praw.

§ 34 c.

Protokół oszacowania będzie zawierał:

- a) oznaczenie nieruchomości i jej obszar;
- b) budowle i inne urządzenia ze wskazaniem ich przeznaczenia gospodarczego;
- c) przynależność nieruchomości;
- d) stwierdzone prawa i ciężary, przywiązane do nieruchomości;
- e) osobę, w której posiadaniu znajduje się nieruchomość;
- f) czynsz i czas trwania najmu lub dzierżawy, jeżeli nieruchomość jest wynajęta lub wydzierżawiona;
- g) inne dla nieruchomości istotne szczegóły;
- h) wyniki i podstawy oszacowania.

§ 34 d.

Jeżeli nieruchomość już była oszacowana w innym postępowaniu egzekucyjnym, sąd po wysłuchaniu stron może zezwolić na zaniechanie ponownego oszacowania, a zarządzić tylko sprostowanie, bądź uzupełnienie oszacowania, stosownie do zaszłych zmian.

§ 34 e.

Na podstawie wyniku oszacowania sąd ustali uchwałą:

- a) wartość nieruchomości (sumę oszacowania);
- b) cenę wywołania, poniżej której nieruchomość nie będzie na licytacji sprzedana, a która stanowi $\frac{2}{3}$ sumy oszacowania, a o ile najniższa oferta (§ 44) przewyższa $\frac{2}{3}$ sumy oszacowania, cenę wywołania stanowi najniższa oferta;
- c) wartość praw, które z sumy, uzyskanej z przetargu, mają być zaspokojone przez przyznanie odszkodowania pieniężnego.

Uchwała zostanie doręczona stronom i uczestnikom (§ 91 i 41 ust. 3). Uchwała ta ulega zaskarżeniu w drodze natychmiastowego zażalenia.

2) § 36 ust. 1 otrzymuje brzmienie następujące:

„Termin przetargu winien być wyznaczony dopiero po zajęciu i po uprawomocnieniu się oszacowania nieruchomości oraz po nadesłaniu przez urząd ksiąg gruntowych wiadomości, przewidzianych w § 19 ust. 2“.

3) Pierwsze zdanie ust. 2 § 77 otrzymuje brzmienie następujące:

„Drugą licytację dokonywa się według przepisów obowiązujących przy pierwszej licytacji. Jeżeli także druga licytacja jest bezskuteczna, to postępowanie zostanie uchylone“.

Art. 3. Wykonanie ustawy niniejszej porucza się Ministrowi Sprawiedliwości.

Art. 4. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia. Przepisy jej mają zastosowanie także do licytacji, odbyć się mających po wejściu w życie niniejszej ustawy, chociażby ich termin był wyznaczony przed jej wejściem w życie. (Dz. U. R. P. Nr. 15 poz. 87).

MINISTER SPRAWIEDLIWOŚCI

Warszawa

dnia 28 grudnia 1931 r.

Nr. I. U. 9188/31.

Do

Panów Prezesów Sądów Apelacyjnych w Warszawie,
Lublinie i Wilnie oraz do Panów Prezesów Sądów
Okręgowych na obszarach powyższych Sądów.

Do Ministerstwa Sprawiedliwości napływają liczne skargi, że komornicy przy wykonywaniu wyroków nie zachowują przepisów punktów 9 i 10 artykułu 973 u. p. c. O ile chodzi o obszary, będące pod rządem Kodeksu Napoleona to oprócz art. 973 u. p. c. należy stosować przepis art. 1551 u. p. c., a co zatem idzie przepis art. 524 Kod. Nap., mając na uwadze, że judykatura ustaliła, że nieruchomością z przeznaczenia są narzędzia rolnicze i zwierzęta wprowadzone przez właściciela do majątku na potrzeby tegoż majątku, a nie tylko zwierzęta przeznaczone bezpośrednio do uprawy roli. Co do wyrazów „właściciela“ to również judykatura ustaliła, że należy tu rozumieć również dzierżawcę i każdą osobę działającą za zgodą właściciela. Należy w każdym razie przedewszystkiem mieć na uwadze, aby nie wywołać rozstroju w gospodarstwie i baczyć na to, już nietylko przy stosowaniu art. 973 u. p. c., ale nawet art. 974 u. p. c., na co wyraźnie wskazuje przepis artykułu 975 u. p. c. Co do drobnych majątków rolnych należy bezwarunkowo stosować przepis zawarty w uwadze do art. 1545 u. p. c., — szczególny nacisk na przestrzeganie tego artykułu wywołany jest małymi obszarami tych gospodarstw i małą odpornością małych warsztatów rolnych. Co do obszarów, będących pod rządem 1 cz. X. tomu Zw. Praw., to oczywiście na tych terenach nieobowiązują art. 1551 i 1554 u. p. c., ani art. 524 Kod. Nap., natomiast należy zwracać baczną uwagę na przepisy art. 387 do 392 1 cz. X. tomu Zw. Pr. Co do artykułu 974 — 975 u. p. c., to stosowanie ich zostało wyżej wyjaśnione.

Wreszcie nasuwa się uwaga ogólna, że trzeba mieć na względzie, iż oprócz zaspokojenia zupełnie słusznych żądań wierzyciela, należy dążyć z całą dobrą wolą do tego, by dłużnik niepotrzebnie nie został wskutek tego zaspokojenia zrujnowany, — względ ten ma szczególniejsze znaczenie w czasach przejściowych kryzysów ekonomicznych i wywołanych tem trudności płatniczych.

MINISTER

w/z. (—) *Sieczkowski*,
Podsekretarz Stanu.

MINISTER SPRAWIEDLIWOŚCI

Warszawa

dnia 28 grudnia 1931 r.

Nr. I. U. 9346/31.

Do

Panów Prezesów Sądów Apelacyjnych w Poznaniu i Toruniu oraz okręgu Sądu Okręgowego w Katowicach i do Panów Prezesów Sądów Okręgowych na obszarze powyższych Sądów.

W sprawie wykonywania egzekucyj w okręgach Sądów Apelacyjnych w Poznaniu i Toruniu oraz Sądu Okręgowego w Katowicach.

W związku z wykonaniem egzekucyj z ruchomości i nieruchomości rolniczych doszło do mojej wiadomości:

że przeprowadza się odrębną egzekucję z martwego i żywego inwentarza gospodarstw rolnych,

że przy sprzedaży licytacyjnej sprzedaje się rzeczy poniżej połowy ich zwykłej wartości sprzedażnej,

że terminy licytacyjne nieruchomości ziemskich wyznacza się w okresie zimowym,

wobec tego zwracam uwagę na poniżej podane obowiązujące przepisy, celem ścisłego ich stosowania:

1) Według § 811 L. 4 p. c. odrębna egzekucja z ruchomości, stanowiących przynależność gruntów, jest niedopuszczalna. Przynależnością gruntu, w rozumieniu art. 98 k. c. jest każdy inwentarz żywy i martwy, przeznaczony do gospodarstwa rolnego, bez względu na to, czy do prowadzenia gospodarstwa tego jest niezbędnie potrzebny, a plody rolne tylko o tyle, o ile są potrzebne do dalszego prowadzenia gospodarstwa aż do najbliższych zbiorów.

2) Według rozporządzenia niemieckiej rady związkowej z dnia 8 października 1914 r. (R. G. Bl. str. 427) ruchomości w postępowaniu egzekucyjnym muszą być przed licytacją oszacowane z uwzględnieniem ich zwykłej wartości sprzedażnej, a nie mogą zaś być sprzedane na licytacji poniżej połowy szacunku.

3) Według rozporządzenia niemieckiej rady związkowej z dnia 8 czerwca 1916 r. (R. G. Bl. str. 454) ograniczono wierzycieli w dochodzeniu praw z hipotek długów rentowych, dając możność sądom odraczania terminów płatności tych wierzytelności, uchylania skutków prawnych w razie niepunktualnego spłacania ich oraz odraczania terminów przetargów przymusowych.

Jednocześnie przypominam pismo okólne Pruskiego Ministra Sprawiedliwości z 7 marca 1895 r., zalecające, by terminy licytacyjne majątków rolnych nie odbywały się w okresie, w którym niema wegetacji, a więc w porze zimowej.

MINISTER

w/z. (—) Sieczkowski

Podsekretarz Stanu.

MINISTER SPRAWIEDLIWOŚCI
Nr. I. U. 6139/32

Warszawa, dn. 16 września 1932 r.

Do

Panów Prezesów Sądów Apelacyjnych w Warszawie,
Lublinie i Wilnie oraz do Panów Prezesów Sądów
Okręgowych na obszarach powyższych Sądów.

Na skutek skarg napływających od Zrzeszeń i Urzędów, że komornicy niejednokrotnie sprzedają w drodze egzekucji również i drzewo opałowe potrzebne dla służby rolnej i leśnej, widzę się zmuszonym uzupełnić pismo moje z dnia 28 grudnia 1931 r. Nr. I. U. 9188 i wyjaśnić, że takie postępowanie komorników jest sprzeczne z wyraźnym tekstem art. 974 U. P. C. punkt 3), i z intencją prawodawcy: jeżeli w liczbie ziemiopłodów wyliczone są siano i słoma, to również do tej kategorii może być zaliczone i drzewo, o ile jest ono potrzebne dla utrzymania ludzi pracujących w majątku — co ma miejsce w wypadku, gdy jest ono używane na opał — ponieważ opał jest nieodzownym celem „utrzymania ludzi“; oczywiście do tej samej kategorii musi być zaliczony i torf, węgiel kamienny i inne materiały, które w danej miejscowości służą do opalania mieszkań pracowników lub budynków gospodarczych.

MINISTER

w/z. (—) *Sieczkowski*
Podsekretarz Stanu.

MINISTER SPRAWIEDLIWOŚCI
Warszawa
dnia 30 stycznia 1933 r.
Nr. I. U. 745/33

Do

Panów Prezesów Sądów Apelacyjnych w Warszawie
i Lublinie oraz do Panów Prezesów sądów okręgowych na obszarze powyższych sądów, na których obowiązuje Kodeks Napoleona.

W związku z wprowadzeniem nowego kodeksu postępowania cywilnego, mocą którego zostały uchylone przepisy art. 974 i 975 ustawy postępowania cywilnego z 1864 r., regulujące kwestję wyłączenia z oddzielnej egzekucji z ruchomości inwentarza żywego i martwego oraz ziemiopłodów gospodarstwa rolnego, nabiera w myśl art. 571 k. p. c. szczególnego znaczenia przepis art. 524 Kodeksu Napoleona. Wobec wielkiej doniosłości, jaką posiada powyższy przepis dla życia gospodarczego, należy przy jego stosowaniu mieć na uwadze niżej podane wyjaśnienia, które uzupełniają wyjaśnienia podane w pismach moich z dnia 28 grudnia 1931 r. Nr. I. U. 9188/31 i z dnia 16 września 1932 r. Nr. I. U. 6139/32.

Na podstawie przepisu art. 571 k. p. c. zostały wyłączone z oddzielnej egzekucji z ruchomości przedmioty, które według przepisów prawa prywatnego stanowią przynależność nieruchomości. Art. 524 Kodeksu Napoleona określa jako przynależność nieruchomości (nieruchomości z przeznaczenia) wszystkie przedmioty umieszczone w nieruchomości i przeznaczone do jej użytku i eksploatacji. Judykatura ustaliła, że wyliczenie niektórych nieruchomości z przeznaczenia w ustępie drugim tegoż artykułu ma charakter jedynie przykładowy i bynajmniej nie wyczerpuje wszystkich tego rodzaju przedmiotów. Nierucho-

mościami z przeznaczenia są więc wszystkie przedmioty odpowiadające definicji ustępu pierwszego art. 524, chociażby nie były wymienione w wyliczeniu ustępu drugiego. Do takich przedmiotów, które pomimo, że nie są objęte wyliczeniem ustępu drugiego, posiadają charakter nieruchomości z przeznaczenia i w myśl art. 571 k. p. c. nie podlegają egzekucji z ruchomości, należą między innymi wszelkie ziemiopłody, umieszczone w nieruchomości rolnej, przeznaczone do jej eksploatacji przez umożliwienie normalnego prowadzenia gospodarstwa rolnego.

Proszę Panów Prezesów sądów okręgowych powiadomić o treści niniejszego pisma wszystkie sądy grodzkie podległe Im okręgu, oraz komorników.

MINISTER

w. z. (—) Sieczkowski

Podsekretarz Stanu

MINISTERSTWO SKARBU

L. D. V. 386/1/33.

Warszawa, dnia 1 lutego 1933 r.

Do

wszystkich Izb Skarbowych, Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego (Wydział Skarbowy) oraz wszystkich Urzędów Skarbowych.

Ministerstwo Skarbu, dążąc do zachowania równomierności przy określaniu w gospodarstwach rolnych nadwyżek inwentarzy i ziemiopłodów, podlegających stosownie do obowiązujących przepisów zajęciu i sprzedaży w drodze egzekucji administracyjnej, — poleca Izbom Skarbowym (Wydziałowi Skarbowemu) ustalić, po zasięgnięciu opinii miarodajnych czynników, normy przeciętnej ilości inwentarza żywego i martwego, potrzebnej dla normalnego prowadzenia gospodarstw rolnych w poszczególnych miejscowościach okręgu Izby (powiatach względnie mniejszych strefach), jak również normy przeciętnej ilości zboża, siana, słomy i innych ziemiopłodów, niezbędnej na najbliższy zasiew i utrzymanie ludzi oraz zwierząt w tych gospodarstwach aż do nowych zbiorów.

Powyzsze normy winny być zróżniczkowane, zależnie od obszarów gruntów użytkowych w gospodarstwach rolnych, i w miarę możliwości dostosowane do warunków gospodarczych warsztatów rolnych (właściwości gleby, stopnia intensywności gospodarki i t. p.) w poszczególnych miejscowościach okręgu Izby.

Ustalone normy należy bezzwłocznie podać do wiadomości sekwestratorów dla orientacji przy zajęciu i sprzedaży w drodze egzekucji administracyjnej wspomnianych nadwyżek.

W wyjątkowych wypadkach, gdyby indywidualne cechy gospodarstwa rolnego uzasadniały podwyższenie względnie obniżenie ustalonych norm, jak również na uzasadnione żądania zobowiązanych, — winien sekwestrator ustalić omawiane nadwyżki protokolarnie, po wysłuchaniu opinii biegłych powołanych z grona miejscowych rolników, dających rękojmię, że opinia ich będzie fachową i bezstronną.

Sposób ustalenia norm oraz ich wysokość podadzą Izby Skarbowe do wiadomości Ministerstwa w terminie do dnia 15 lutego 1933 r.

MINISTER SKARBU

(—) Wł. Zawadzki.

U s t a w a

z dnia 7 marca 1932 r.

o ulgach w egzekucji sądowej przeciwko gospodarzom rolnym.

Postanowienia ogólne.

Art. 1. Za gospodarstwa rolne ustawa niniejsza uważa gospodarstwa rolne, leśne, ogrodowe, hodowlane i rybne oraz zakłady i warsztaty przemysłowe, związane bezpośrednio z gospodarstwem rolnym, o ile nie są wpisane do rejestru handlowego, za gospodarzy zaś rolnych — właścicieli, użytkowników i dzierżawców takich gospodarstw.

Zwolnienie roszczeń gospodarzy rolnych z tytułu świadczeń w naturze z pod egzekucji.

Art. 2. Egzekucji (zapowiedzeniu) na rzecz osób trzecich nie ulegają roszczenia z tytułu świadczeń w naturze (otręby, wytloki, wywar i inne odpadki), które gospodarze rolni zastrzegają sobie wzajemian za dostarczone ze swego gospodarstwa plody do przerobu, o ile te świadczenia są niezbędne do prowadzenia tegoż gospodarstwa.

Przymusowy zarząd gospodarstw rolnych.

Art. 3. W razie dozwolenia przymusowego zarządu gospodarstwa rolnego, należy zamianować zarządcą samego dłużnika, jeśli on ten zarząd przyjąć jest gotów i jeśli osoba jego daje dostateczną rękojmię należytego prowadzenia zarządu.

Dłużnik, któremu powierzono zarząd jego majątku, jest pod względem odpowiedzialności cywilnej i karnej za ten zarząd zrównany z zarządcą cudzego mienia.

Art. 4. Przed ustanowieniem dłużnika przymusowym zarządcą należy przesłuchać wierzyciela, popierającego egzekucję, i instytucję kredytu długoterminowego, na rzecz której zabezpieczona jest na nieruchomości, wchodzącej w skład gospodarstwa rolnego, pożyczka, udzielona w listach zastawnych lub obligacjach.

Art. 5. W razie poruczenia przymusowego zarządu dłużnikowi należy ustanowić nadzór nad zarządem i nadzór ten oddać izbie rolniczej lub organizacji rolniczej, albo urzędowi komunalnemu lub państwowemu, albo osobie prawnej, zajmującej się podobnymi czynnościami, lub specjalnym nadzorcom, zamianowanym bezpośrednio przez sąd egzekucyjny.

Instytucje, wymienione w ustępie poprzednim, winny w ciągu dni trzech po zawiadomieniu o poruczeniu im nadzoru wskazać osobę, którą upoważniły do czynności w ich imieniu, a za którą obejmują odpowiedzialność. Do tej osoby będą miały odpowiednie zastosowanie przepisy niniejszej ustawy, odnoszące się do nadzorców, o ile te przepisy nie odnoszą się specjalnie do nadzorców bezpośrednio przez sąd zamianowanych.

Instytucje, wymienione powyżej, określili bliżej rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości w porozumieniu z właściwymi ministrami.

Art. 6. O ile nadzór jest poruczony kilku osobom lub instytucjom, należy ściśle określić prawa i obowiązki każdej z nich.

Art. 7. Nadzorcą sądowym nie może być małżonek, wstępny, zstępny i rodzeństwo, powinowaty dłużnika w tym samym stopniu oraz osoba, pozostająca z dłużnikiem w stosunku przysposobienia.

Art. 8. Do nadzorcy sądowego należy dozór nad prowadzeniem gospodarstwa rolnego. Przy wykonywaniu tej czynności winien on uwzględnić w równej mierze potrzeby gospodarstwa rolnego i interesy wierzycieli dłużnika.

O ile spostrzeże wykroczenia dłużnika przeciwko swoim obowiązkom, winien on natychmiast donieść o tem sądowi egzekucyjnemu.

Nadzorca sądowy ma prawo w każdym czasie badać stan gospodarstwa rolnego i czynności zarządu oraz przeglądać księgi, zapiski i inne akty gospodarcze dłużnika.

Zarządca sądowy winien stosować się do zarządzeń nadzorcy sądowego co do wykonywania zarządu, o ile nie są sprzeczne ze wskazówkami sądu.

W zakresie wykonywania nadzoru winien nadzorca sądowy stosować się do poleceń sądu.

Art. 9. Dłużnik, który jest zarządcą sądowym, składa sądowi wszystkie swoje wnioski, oświadczenia, sprawozdania i rachunki za pośrednictwem nadzorcy, który je zaopatrzy w swoje oświadczenie.

Uchwały i zarządzenia sądu, doręczane dłużnikowi jako zarządcy sądowemu, winny być jednocześnie doręczane nadzorcy.

Art. 10. Dłużnik nie ma prawa do wynagrodzenia za prowadzenie powierzonego mu zarządu, może on tylko pokrywać z plodów gospodarstwa rolnego lub ich ceny najkonieczniejsze potrzeby swoje i swojej rodziny, w mierze, którą oznaczy sąd egzekucyjny, oraz wydatki swoje, związane z zarządem.

Urzędy i instytucje, którym został powierzony nadzór sądowy, mają prawo do zwrotu wydatków, połączonych z wykonywaniem nadzoru.

Nadzorca sądowy, bezpośrednio zamianowany przez sąd, ma ponadto prawo do skromnego wynagrodzenia za swoje czynności.

Art. 11. Przepisy art. 3 — 10 nie mają zastosowania w okręgach sądów apelacyjnych w Warszawie, Lublinie i Wilnie.

Tymczasowe wstrzymanie licytacji nieruchomości.

Art. 12. Dłużnik, który wskutek ogólnego ciężkiego położenia gospodarczego w rolnictwie popadł w trudności płatnicze, może zgłosić wniosek o tymczasowe wstrzymanie przymusowej licytacji nieruchomości w sądzie, którego komornik prowadzi egzekucję, bądź w sądzie egzekucyjnym, jeżeli egzekucję prowadzi sąd.

We wniosku należy szczegółowo przedstawić stosunki majątkowe dłużnika i odpowiednio je udowodnić, lub choćby tylko uprawdopodobnić. Wniosek taki może być zgłoszony w ciągu całego postępowania egzekucyjnego nie później jednak, niż na dwa tygodnie przed terminem, wyznaczonym na licytację.

Art. 13. Sąd po otrzymaniu wniosku wyznaczy niezwłocznie termin, najdalej dwutygodniowy, do rozpoznania sprawy i na termin ten wezwie dłużnika i wierzyciela, popierającego egzekucję. W razie niestawienia się dłużnika osobiście lub przez pełnomocnika, wniosek uważa się za cofnięty, chyba, że dłużnik usprawiedliwi swoje niestawienie.

Art. 14. Sąd w miarę potrzeby może przed rozprawą zasięgnąć o stanie gospodarczym dłużnika opinii izby rolniczej, organizacji rolniczych lub innych odpowiednich organizacji, a o ile przedmiotem egzekucji jest nieruchomość o większej wartości, także jednego lub kilku biegłych.

Dłużnik jest obowiązany osobie, wyznaczonej przez instytucje, wymienione w ustępie poprzednim, a które bliżej określi rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości w porozumieniu z właściwymi ministrami, bądź biegłym, ustanowionym przez sąd,—okazać księgi, rachunki, korespondencję i wszystko, co stwierdza jego stan gospodarczy — a to pod rygorem odrzucenia wniosku o tymczasowe wstrzymanie licytacji.

Art. 15. Sąd może zabezpieczyć wniosek o tymczasowe wstrzymanie licytacji tymczasową decyzją, odwołującą wyznaczony termin licytacyjny, o ile okoliczności, przytoczone we wniosku, dostatecznie uzasadniają jego słuszność.

Decyzja ta nie ulega odrębnemu zaskarżeniu.

Art. 16. Sąd zezwoli na tymczasowe wstrzymanie licytacji, gdy, uwzględniając wszelkie okoliczności, nabierze przekonania, że wierzyciel, popierający egzekucję, nie będzie przez wstrzymanie licytacji narażony na niewspółmierną szkodę, a zwłaszcza wtedy:

1) gdy wierzytelność poszukiwana jest zabezpieczona na nieruchomości na takim miejscu, że przypuszczalna — ze względu na rodzaj i położenie nieruchomości — najniższa cena, jakąby można za nią osiągnąć na licytacji, wystarczy na pokrycie tej wierzytelności, albo też

2) gdy wierzytelność poszukiwana jest zabezpieczona na nieruchomości na tak dalekim miejscu, że oczekiwana nawet najwyższa cena licytacyjna nie wystarczy na pokrycie wierzytelności.

Art. 17. Sąd odmówi tymczasowego wstrzymania licytacji, gdy nie zachodzą warunki, wymienione w artykule poprzednim, a zwłaszcza:

1) jeżeli została otwarta upadłość dłużnika,

2) jeżeli, uwzględniając wszelkie okoliczności, sąd nabierze przekonania, że z powodu zbyt wielkiego zadłużenia dłużnika, utrzymanie nieruchomości w jego rękach jest wogóle niemożliwe,

3) jeżeli bez uszczerbku dla gospodarstwa dłużnik może zaspokoić poszukiwany dług.

Art. 18. Wstrzymać tymczasowo licytację można najwyżej na jednoroczny okres gospodarczy, którego końcowy termin powinien być w ten sposób określony, aby gospodarstwo rolne mogło jeszcze ukończyć i spieniężyć najbliższe zbiory.

Jeżeli orzeczenie, wstrzymujące licytację, zapadło w drugiej połowie okresu gospodarczego, sąd może w swym orzeczeniu przedłużyć termin wstrzymania licytacji jeszcze na najbliższy okres gospodarczy. Pozatem okres, na który wstrzymano licytację, nie może być przedłużony ani wznowiony.

Po upływie tego okresu zostanie na wniosek wierzyciela, popierającego egzekucję, wyznaczony termin licytacyjny.

Art. 19. O decyzji sądu, wstrzymującej tymczasowo licytację nieruchomości, winna być uczyniona wzmianka w księdze hipotecznej (gruntowej).

Na decyzję taką może wierzyciel, popierający egzekucję, wnieść skargę incydentalną (rekurs, natychmiastowe zażalenie) do II instancji, której orzeczenie nie ulega dalszemu zaskarżeniu.

Art. 20. Tymczasowe wstrzymanie licytacji nie ma wpływu na tok i moc prawną czynności, poprzedzających wyznaczenie terminu licytacyjnego.

Art. 21. Przepisy, zawarte w artykułach poprzednich, nie mają zastosowania do egzekucji, wszczętej celem zaspokojenia następujących należności:

1) z podatków i opłat skarbowych i komunalnych,

2) z tytułu umów najmu pracy,

3) z opłat na ubezpieczenia społeczne,

4) z alimentów wszelkiego rodzaju, nie wyłączając wymiarów i wymów,

5) z pożyczek długoterminowych, udzielonych przez instytucje kredytu długoterminowego,

6) z tytułu nabycia po dniu 1 grudnia 1931 r. krajowych nawozów sztucznych.

Art. 22. Przepisy art. 12 — 21 mają charakter tymczasowy.

Upoważnia się Radę Ministrów do ustalenia w drodze rozporządzenia terminu, w którym przepisy te utracą swą moc.

Art. 23. Wykonanie niniejszej ustawy porucza się Ministrowi Sprawiedliwości.

Art. 24. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

(Dz. U. R. P. Nr. 25, poz. 219).

Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości

z dnia 7 maja 1932 r.

**w porozumieniu z Ministrami Spraw Wewnętrznych, Rolnictwa i Reform Rolnych
w sprawie określenia instytucji, powołanych do pełnienia nadzoru nad przymusowym
zarządem gospodarstw rolnych, poruczanym dłużnikom oraz do wydawania opinii o ich
stanie gospodarczym.**

Na podstawie art. 5, 14 i 23 ustawy z dnia 7 marca 1932 r. o ulgach w egzekucji sądowej przeciwko gospodarzom rolnym (Dz. U. R. P. Nr. 25, poz. 219), zarządza się co następuje:

§ 1. Artykuły, powołane w niniejszym rozporządzeniu bez bliższego określenia, oznaczają postanowienia ustawy z dnia 7 marca 1932 r. o ulgach w egzekucji sądowej przeciwko gospodarzom rolnym (Dz. U. R. P. Nr. 25, poz. 219).

§ 2. Do pełnienia nadzoru nad przymusowym zarządem gospodarstw rolnych, poruczonemu dłużnikom (art. 5), powołane są izby rolnicze, organizacje rolnicze, zarządy gmin miejskich i wiejskich, wydziały powiatowe, nadleśnictwa państwowe, urzędy ziemskie lub osoby prawne, zajmujące się podobnymi czynnościami, — z listy, którą dla każdego sądu ustalać i uzupełniać będą prezesi sądów apelacyjnych w Krakowie, Lwowie, Poznaniu, Toruniu i Katowicach, w porozumieniu z właściwymi wojewodami, po zasięgnięciu zdania wojewódzkich komitetów do spraw finansowo-rolnych.

§ 3. Do wyrażenia zdania o stanie gospodarczym dłużnika (art. 14), nie wyłączając stosunków jego gospodarczych, o których mowa w art. 16, 17 i 18, powołane są izby rolnicze, organizacje rolnicze, lub inne odpowiednie organizacje, — z listy, którą prezesi sądów apelacyjnych w porozumieniu z właściwymi wojewodami ustalać lub uzupełniać będą dla każdego sądu po zasięgnięciu zdania wojewódzkich komitetów do spraw finansowo-rolnych.

§ 4. Za organizacje rolnicze uważać należy w rozumieniu niniejszego rozporządzenia przede wszystkim wojewódzkie komitety do spraw finansowo - rolnych oraz założone przez nie biura.

§ 5. Pełnienie nadzoru (§ 2) i wydawanie opinii (§ 3) należy w jednej gminie lub okręgu poruczyć, o ile możności, tej samej instytucji.

§ 6. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

(Dz. U. R. P. Nr. 50 poz. 464).

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej

z dnia 21 czerwca 1932 r.

w sprawie uchylenia egzekucji z płodów na pniu.

Na podstawie art. 44 ust. 6 Konstytucji i art. 1 lit. a) ustawy z dnia 17 marca 1932 r. o upoważnieniu Prezydenta Rzeczypospolitej do wydania rozporządzeń z mocą ustawy (Dz. U. R. P. Nr. 22, poz. 165) postanawiam co następuje:

Art. 1. Egzekucję z płodów na pniu uchyła się.

Postanowienie to odnosi się do egzekucyj prowadzonych zarówno w trybie sądowym jak i administracyjnym i skarbowym.

Art. 2. Wykonanie rozporządzenia niniejszego porucza się Ministrom: Sprawiedliwości, Spraw Wewnętrznych i Skarbu.

Art. 3. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia i obowiązuje na obszarze sądów apelacyjnych w Poznaniu i Toruniu oraz sądu okręgowego w Katowicach.

Z dniem wejścia w życie niniejszego rozporządzenia tracą moc obowiązującą wszelkie przepisy sprzeczne z jego postanowieniami.

Egzekucyjne zajęcia płodów na pniu dokonane przed wejściem w życie niniejszego rozporządzenia tracą moc prawną.

(Dz. U. R. P. Nr. 52 poz. 495).

Druga grupa ustaw finansowo-rolnych.

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej

z dnia 27 października 1932 r.

o pierwszeństwie hipotecznem i konwersji zaległości od pożyczek instytucji kredytu długoterminowego.

Na podstawie art. 44 ust. 6 Konstytucji i art. 1 lit. a) ustawy z dnia 17 marca 1932 r. o upoważnieniu Prezydenta Rzeczypospolitej do wydawania rozporządzeń z mocą ustawy (Dz. U. R. P. Nr. 22, poz. 165) postanawiam co następuje:

Art. 1. Należności instytucji kredytu długoterminowego od pożyczek, zabezpieczających listy zastawne bądź obligacje, powstałe do dnia ogłoszenia niniejszego rozporządzenia z tytułu rat umorzeniowych, odsetek, opłat administracyjnych, podatków przejętych przez dłużnika do zapłaty, odsetek zwłoki i kosztów egzekucyjnych, bieżące, odroczone w drodze ulgi, oraz zaległe, posiadają bez względu na termin ich płatności, pierwszeństwo hipoteczne równe z kapitałem pożyczki i nie ulegają przedawnieniu.

Należności od pożyczek powstać mogące po dniu ogłoszenia niniejszego rozporządzenia posiadać będą pierwszeństwo hipoteczne równe z kapitałem, w granicach określonych przez przepisy prawa powszechnego i statutów (ustaw) instytucji kredytu długoterminowego.

Art. 2. Instytucja kredytu długoterminowego ma prawo, nawet w przypadku odmiennych postanowień statutu lub umów, bez zgody dłużnika i niższych wierzycieli, skonwertować w całości lub w części wymienione w art. 1 należności na pożyczkę dodatkową długoterminową w gotowiźnie bądź za zgodą Ministra Skarbu w listach zastawnych lub obligacjach, opiewającą na sumę równą sumie rzeczonych należności z tem, że tej dodatkowej pożyczce wraz z jej należnościami ubocznymi będzie przysługiwało pierwszeństwo hipoteczne równe z pożyczką, z której powstały skonwertowane należności. Emitowanie przez instytucje kredytu długoterminowego listów zastawnych lub obligacji na podstawie dodatkowych pożyczek gotówkowych wymaga zgody Ministra Skarbu.

Pożyczka dodatkowa może opiewać na walutę polską bądź też na walutę, lub waluty, w których były wyrażone należności konwertowane.

Przepisy i uprawnienia szczególne instytucji kredytu długoterminowego, dotyczące egzekucyj należności z tytułu długoterminowych pożyczek, udzielonych przez te instytucje, stosują się również i do pożyczek udzielonych na mocy niniejszego rozporządzenia.

Art. 3. Prawo dokonywania konwersji w warunkach wskazanych w art. 2 będzie przysługiwało tylko tym instytucjom kredytu długoterminowego, którym udzieli odpowiedniego zezwolenia Minister Skarbu postanowieniem, ogłoszonym w Monitorze Polskim.

Art. 4. Towarzystwo Kredytowe Ziemskie w Warszawie ma prawo, na mocy uchwały swego ogólnego zebrania władz, zatwierdzonej przez Ministra Skarbu postanowieniem ogłoszonym w Monitorze Polskim, skapitalizować i skonwertować, bez zgody dłużników i niższych wierzycieli, opłaty, na których oparte są obligacje, przewidziane w art. 263⁷ jego ustawy — na oprocentowane pożyczki dodatkowe w gotowiźnie lub w listach zastawnych, odpowiadających warunkom wymienionym w art. 2 niniejszego rozporządzenia, z tem, że pożyczkom tym wraz z ich należnościami ubocznymi przysługiwać będzie pierwszeństwo hipoteczne równe z innymi pożyczkami Towarzystwa, ciężącemi na tychże dobrach, oraz z tem, że konwersja ta nie będzie uchybiać prawu Towarzystwa do zabezpieczenia i pobierania opłat administracyjnych, ustawą Towarzystwa przewidzianych.

Art. 5. Konwersja wskazana w art. 2 i 4 winna być dokonywana zgodnie z przepisami prawa bankowego względnie statutami państwowych instytucyj kredytu długoterminowego.

Przepisy rozporządzenia niniejszego nie uchybiają prawu instytucji kredytu długoterminowego do dokonywania konwersyj na zasadach, przewidzianych w jej statucie lub w innych ustawach.

Art. 6. Wydziały (sądy) hipoteczne, dokonywują konwersyj wymienionych w art. 2 i 4 na jednostronny wniosek instytucji albo na wniosek dłużnika za pisemną zgodą instytucji. Wpisy o toczącym się postępowaniu spadkowym, o ogłoszeniu spadku wakującego, o ograniczeniu zdolności właściciela nieruchomości do działań prawnych, o wszczęciu sporu co do własności nieruchomości bądź co do pożyczki, od której powstały należności na rzecz instytucji, ani żadne inne przeszkody, wynikające z treści księgi hipotecznej (gruntowej) nie tamują ujawnienia konwersji wpisem hipotecznym (czystym).

Koszty konwersji obciążają dłużników.

Art. 7. Wykonanie rozporządzenia niniejszego porucza się Ministrowi Skarbu.

Art. 8. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

(Dz. U. R. P. Nr. 94, poz. 810).

Postanowienie Ministra Skarbu

z dnia 20 maja 1933 r.

w sprawie udzielenia instytucjom kredytu długoterminowego zezwoleń na dokonywanie konwersji zaległości od pożyczek.

Na podstawie art. 3 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 października 1932 r. o pierwszeństwie hipotecznem i konwersji zaległości od pożyczek instytucyj kredytu długoterminowego (Dz. U. R. P. Nr. 94, poz. 810) zarządzam, co następuje:

§ 1.

Zezwalam:

Bankowi Gospodarstwa Krajowego,
Państwowemu Bankowi Rolnemu,
Towarzystwu Kredytowemu Ziemskiemu w Warszawie,
Towarzystwu Kredytowemu Ziemskiemu we Lwowie,
Poznańskiemu Ziemstwu Kredytowemu w Poznaniu,
Wileńskiemu Bankowi Ziemskiemu, Spółce Akcyjnej w Wilnie,
Towarzystwu Kredytowemu Przemysłu Polskiego w Warszawie,
Polskiemu Bankowi Komunalnemu, Spółce Akcyjnej w Warszawie,
Komunalnemu Bankowi Kredytowemu w Poznaniu,
Akcyjnemu Bankowi Hipotecznemu we Lwowie,

Piotrkowskiemu Towarzystwu Kredytowemu Miejskiemu w Piotrkowie Trybunalskim,
 Lubelskiemu Towarzystwu Kredytowemu Miejskiemu w Lublinie,
 Towarzystwu Kredytowemu Miasta Kalisza,
 Towarzystwu Kredytowemu Miasta Kielc,
 Towarzystwu Kredytowemu Miasta Radomia,
 Towarzystwu Kredytowemu Miasta Łodzi,
 Towarzystwu Kredytowemu Miasta Siedlec,
 Towarzystwu Kredytowemu Miasta Częstochowy,
 Towarzystwu Kredytowemu Miasta Wilna,
 Zachodnio - Polskiemu Towarzystwu Kredytowemu Miejskiemu w Poznaniu,
 Towarzystwu Kredytowemu Miejskiemu we Lwowie —

— na dokonywanie konwersji zaległości od pożyczek na dodatkowe pożyczki na warunkach, określonych w art. 2 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 października 1932 r. o pierwszeństwie hipotecznem i konwersji zaległości od pożyczek instytucyj kredytu długoterminowego (Dz. U. R. P. Nr. 94, poz. 810).

§ 2.

Postanowienie niniejsze wchodzi w życie w dniu ogłoszenia.

Minister Skarbu

(—) Wł. Zawadzki

(Monitor Polski z dn. 30.V.1933 r.).

U s t a w a

z dnia 20 grudnia 1932 r.

o obniżeniu oprocentowania i przedłużeniu okresów umorzenia wierzytelności długoterminowych, zabezpieczających listy zastawne i obligacje, oraz wydanych na podstawie tych wierzytelności listów zastawnych i obligacyj.

Art. 1. (1) Odsetki, pobierane od wierzytelności, istniejących w dniu 1 stycznia 1933 r., a zabezpieczających listy zastawne i obligacje towarzystw kredytowych ziemskich i miejskich, banków hipotecznych i komunalnych, Wileńskiego Banku Ziemskiego oraz banków państwowych, obniża się z mocy samego prawa według zasad, wskazanych w art. 2 niniejszej ustawy:

- a) o ile są płatne zgóry, poczynając od rat, przypadających do zapłaty po dniu 30 listopada 1932 r.;
- b) o ile są płatne zdołu, poczynając od rat, płatnych po dniu 3 stycznia 1933 r.;
- c) o ile są płatne na warunkach odmiennych niż określone pod a) i b), poczynając od rat, przypadających do zapłaty po 30 listopada 1932 r.

(2) Postanowienia ust. 1 nie dotyczą wierzytelności, na podstawie których wypuszczono no listy zastawne i obligacje:

- 1) oprocentowane na 5% i niżej;
- 2) emitowane w drodze emisji publicznej na rynkach zagranicznych, a notowane na giełdach zagranicznych.

Art. 2. Odsetki, pobierane od wierzytelności, wskazanych w ust. 1 art. 1, obniża się jak następuje:

1) od wierzytelności, na podstawie których wypuszczono listy zastawne i obligacje towarzystw kredytowych ziemskich i Wileńskiego Banku Ziemskiego, — do 4½%;

2) od wierzytelności, na podstawie których wypuszczono listy zastawne i obligacje towarzystw kredytowych miejskich, banków hipotecznych i komunalnych, — do 5%;

3) od wierzytelności, na podstawie których wypuszczono listy zastawne i obligacje banków państwowych, — nie wyżej 5½%; szczególne postanowienia, dotyczące tego obniżenia, wyda Minister Skarbu w drodze rozporządzenia.

Art. 3. (1) Minister Skarbu w terminie do dnia 1 kwietnia 1933 r. wyda rozporządzenia, dotyczące wymienionych w art. 1 wierzytelności, które:

- a) przedłużą okresy umorzenia tych wierzytelności;
- b) ustalą nowe plany amortyzacyjne;
- c) skonwertują wierzytelności, płatne w całości jednorazowo, na wierzytelności spłacalne w trybie stopniowej amortyzacji długoterminowej.

(2) Powyższe nowoustanowione okresy umorzenia nie mogą być dłuższe niż lat 56 od daty konwersji i mogą zawierać — o ile szczególne przepisy nie przewidują dłuższych okresów — 3-letni okres, w ciągu którego spłata kapitału będzie wstrzymana.

Art. 4. Listy zastawne i obligacje, wypuszczone na podstawie wierzytelności, objętych ust. 1 art. 1 — z wyjątkiem listów zastawnych i obligacji, za które udzielił poręki Skarb Państwa — ulegają konwersji na listy zastawne i obligacje oprocentowane i umarżalne na zasadach, odpowiadających oprocentowaniu i okresom umorzenia tych wierzytelności.

(2) Postanowienia niniejszego artykułu dotyczą również listów zastawnych i obligacji, płatnych w całości jednorazowo.

Art. 5. Postanowienia art. 4, niniejszej ustawy nie dotyczą listów zastawnych i obligacji:

- 1) banków państwowych;
- 2) za które udzielił poręki Skarb Państwa;
- 3) oprocentowanych na 5% i niżej;
- 4) wypuszczonych w drodze emisji publicznej na rynkach zagranicznych, a notowanych na giełdach zagranicznych.

Art. 6. Upoważnia się Ministra Skarbu do obniżania oprocentowania i przedłużania okresów umorzenia listów zastawnych, obligacji i innych zapisów długu, stanowiących własność instytucji prawa publicznego, instytucji państwowych i Skarbu Państwa, nie wyłączając funduszu, określonego w cz. IV pkt. 1 lit. f) załącznika do rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 13 października 1927 r. o planie stabilizacyjnym i zaciągnięciu pożyczki zagranicznej (Dz. U. R. P. Nr. 88, poz. 789).

Art. 7. Do budżetu corocznie wprowadzane będą sumy potrzebne na uzupełnienie różnicy między oprocentowaniem i umorzeniem listów zastawnych i obligacji, wypuszczonych przez banki państwowe, a obniżonym oprocentowaniem i ratami amortyzacyjnymi, wynikającymi z przedłużonych okresów umorzenia wierzytelności, na podstawie których wypuszczono te listy zastawne i obligacje.

Art. 8. Oprocentowanie obligacji, opartych na opłatach administracyjnych towarzystw kredytowych ziemskich, z mocy samego prawa obniża się do 4½%, a ich okres umorzenia przedłuża się na 56 lat, z trzyletnim okresem, nie zawierającym spłaty kapitału, poczynając od 1 stycznia 1933 r.

Art. 9. Postanowienia niniejszej ustawy nie naruszają praw instytucji, wymienionych w ust. 1 art. 1, do pobierania opłat administracyjnych według obowiązujących przepisów.

Art. 10. Obniżenie oprocentowania listów zastawnych i obligacji, wymienionych w niniejszej ustawie, następuje, poczynając od kuponów, płatnych po dniu 3 stycznia 1933 r.

Art. 11. Wydane przed wejściem w życie niniejszej ustawy promesy przez instytucje, wymienione w ust. 1 art. 1, na pożyczki w listach zastawnych i obligacjach, niezgodne z postanowieniami niniejszej ustawy, tracą moc obowiązującą.

Art. 12. (1) Hipoteki lub długi gruntowe, odpowiadające różnicy, powstałej z obniżenia odsetek na mocy niniejszej ustawy, wygasają.

(2) Upoważnia się Ministra Skarbu do wydania w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości rozporządzenia o ujawnianiu i przeprowadzaniu w księgach hipotecznych, objętych niniejszą ustawą, konwersyj wierzytelności oraz konwersyj listów zastawnych i obligacyj.

Art. 13. Wszelkie pisma, wnioski i wpisy hipoteczne, dotyczące wykonania konwersji, objętej niniejszą ustawą, są wolne od opłat stemplowych i hipotecznych; na obszarze sądów apelacyjnych w Warszawie, Lublinie i Wilnie pisarze hipoteczni mają prawo pobierać za wniosek o dokonanie konwersji i wniesienie odpowiedniej treści do wykazu hipotecznego oraz wydanie instytucji wierzycielskiej świadectwa o dokonanych wpisach o konwersji jedynie opłatę stałą w wysokości 10 zł.

Art. 14. (1) Koszty konwersji wierzytelności, objętych niniejszą ustawą, ponosi dłużnik.

(2) Zasady obliczania kosztów konwersji i opłat na rzecz instytucji wierzycielskich za czynności tych instytucji, związane z konwersją, ustali Minister Skarbu.

Art. 15. Wierzytelności i wypuszczone na ich podstawie listy zastawne, wyrażone w zbożu, ulegają konwersji na odpowiednie zobowiązania, wyrażone w złotych. Minister Skarbu określi miarę przerachowania zboża na złote według przeciętnych cen żyta, notowanych na giełdzie zbożowej w Poznaniu w miesiącach październiku i listopadzie 1932 r.

Art. 16. (1) Towarzystwa kredytowe ziemskie i Wileński Bank Ziemski mogą przeprowadzić zapisanie na swą rzecz na nieruchomościach obciążonych wierzytelności dodatkowych w 4½%-owych listach zastawnych lub w gotowiznie w wysokości, nieprzekraczającej 5% sumy nominalnej wierzytelności konwertowanych z tem, że ta wierzytelność dodatkowa, zabezpieczona na danej nieruchomości, o ile będzie wyrażona w listach zastawnych, będzie miała równe pierwszeństwo z poprzednimi wierzytelnościami tej instytucji, a jeżeli będzie wyrażona w gotowiznie — będzie miała pierwszeństwo po wierzytelnościach tej instytucji, lecz przed innymi wierzytelnościami hipotecznymi. Wpisy takich wierzytelności dodatkowych mogą być dokonane bez zgody niższych wierzycieli, a w razie uchwały ogólnego zebrania instytucji, powziętej zwykłą większością głosów, także bez zgody poszczególnych dłużników na mocy jednostronnego wniosku instytucji.

(2) Minister Skarbu może wstrzymać wykonanie postanowień art. 3 w odniesieniu do towarzystw kredytowych ziemskich i Wileńskiego Banku Ziemskiego, które nie skorzystają z uprawnień, określonych w ust. 1 niniejszego artykułu, w terminie do dnia 15 lutego 1933 r.

(3) sumy, ujawnione w bilansach towarzystw kredytowych ziemskich i Wileńskiego Banku Ziemskiego na skutek wykonania niniejszego artykułu, są wolne od podatku dochodowego.

Art. 17. Wykonanie niniejszej ustawy porucza się Ministrowi Skarbu.

Art. 18. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

(Dz. U. R. P. Nr. 115, poz. 950).

Rozporządzenie Ministra Skarbu

z dnia 6 lutego 1933 r.

w sprawie oprocentowania i okresów umorzenia pożyczek długoterminowych, zabezpieczających listy zastawne i obligacje Banku Gospodarstwa Krajowego i Państwowego Banku Rolnego.

Na podstawie art. 3 ustawy z dnia 20 grudnia 1932 r. o obniżeniu oprocentowania i przedłużeniu okresów umorzenia wierzytelności długoterminowych, zabezpieczających listy zastawne i obligacje, oraz wydanych na podstawie tych wierzytelności listów zastawnych i obligacyj (Dz. U. R. P. Nr. 115, poz. 950) zarządzam co następuje:

§ 1. Oprocentowanie pożyczek, na których podstawie wypuszczono listy zastawne i obligacje Banku Gospodarstwa Krajowego i Państwowego Banku Rolnego, ulega obniżeniu jak następuje:

1) dla pożyczek ziemskich Banku Gospodarstwa Krajowego i dla pożyczek Państwowego Banku Rolnego — do $4\frac{1}{2}\%$ w stosunku rocznym;

2) dla pożyczek Banku Gospodarstwa Krajowego komunalnych, przemysłowych oraz udzielonych na domy mieszkalne — do $5\frac{1}{2}\%$ w stosunku rocznym, przyczem od pożyczek długoterminowych udzielonych na konwersję kredytów budowlanych, korzystających ze świadczeń Państwowego Funduszu Rozbudowy Miast, dłużnicy będą płacić po 3% w stosunku rocznym.

Obniżenie oprocentowania rozpoczyna się od raty, zapadającej po 30 listopada 1932 r.

Dłużnikom, którzy uiścili raty bez przewidzianej w rozporządzeniu niniejszem obniżki oprocentowania, — Bank Gospodarstwa Krajowego względnie Państwowy Bank Rolny zwróci powstałą stąd różnicę.

Nie ulega obniżeniu oprocentowanie długoterminowych pożyczek komunalnych, na których podstawie wypuszczono „8% gwarantowane złote obligacje komunalne Banku Gospodarstwa Krajowego w Polsce 1925 r.“ (Guaranteed and Municipally Secured 8% Sinkind Fund Bonds of the National Economic Bank, Poland, 1925) oraz „Gwarantowane i zabezpieczone 8% amortyzacyjne złote obligacje Banku Gospodarstwa Krajowego w Polsce 1926 r.“ (National Economic Bank, Poland, Guaranteed and Secured 8% Sinkind Fund Gold Bonds, 1926).

§ 2. Przepisy artykułu 1 ustawy z dnia 20 grudnia 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 115, poz. 950) nie mają zastosowania do odsetek zwłoki, pobieranych przez Bank Gospodarstwa Krajowego i Państwowy Bank Rolny.

§ 3. Okresy umorzenia pożyczek, zabezpieczających listy zastawne i obligacje Banku Gospodarstwa Krajowego i Państwowego Banku Rolnego, ustala się jak następuje:

1) dla pożyczek ziemskich, zabezpieczających listy zastawne Banku Gospodarstwa Krajowego i dla pożyczek w listach zastawnych Państwowego Banku Rolnego, — na lat 55, poczynając od 1 stycznia 1933 r., przyczem przez pierwsze 3 lata tego okresu wstrzymuje się spłatę kapitału tych wierzytelności; w ciągu tego 3-letniego okresu dłużnicy będą płacić w ratach półrocznych jedynie procenty oraz każdorazowo obowiązujący dodatek administracyjny; po upływie 3-letniego okresu nieumorzony kapitał spłacany będzie wraz z procentami w półrocznych ratach amortyzacyjnych;

2) dla pożyczek, zabezpieczających obligacje meljoracyjne Państwowego Banku Rolnego, włączając dotychczasowy okres wstrzymania spłaty kapitału, — na lat 36, z zachowaniem pozatem innych warunków, przewidzianych rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych z dnia 30 lipca 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 70, poz. 638);

3) dla pożyczek na domy mieszkalne, udzielonych na konwersję kredytów budowlanych, korzystających ze świadczeń Państwowego Funduszu Rozbudowy Miast, a zabezpieczających listy zastawne i obligacje budowlane Banku Gospodarstwa Krajowego, — na lat $20\frac{1}{2}$, $35\frac{1}{2}$ i 47, poczynając od 1 stycznia 1933 r., zaś dla innych pożyczek, udzielonych na domy mieszkalne, a zabezpieczających listy zastawne Banku Gospodarstwa Krajowego, — na lat 20, $36\frac{1}{2}$ i 46, poczynając od 1 stycznia 1933 r.;

4) dla pożyczek, zabezpieczających obligacje komunalne Banku Gospodarstwa Krajowego z wyjątkiem obligacji, wymienionych w ustępie ostatnim § 1 niniejszego rozporządzenia, — na lat 20, $36\frac{1}{2}$ i 46, poczynając od 1 kwietnia 1933 r.;

5) dla pożyczek przemysłowych, zabezpieczających obligacje bankowe Banku Gospodarstwa Krajowego, — na lat $10\frac{1}{2}$, 15 i 20, poczynając od 1 kwietnia 1933 r.

Przedłużenie okresów umorzenia pożyczek, wymienionych w punktach 3, 4 i 5, dokonane będzie w ten sposób, że każdy dotychczasowy okres ulega przedłużeniu co najmniej do najbliższego z pomiędzy odnośnych nowych okresów umorzenia.

Do nowych okresów umorzenia ulega przeniesieniu reszta nieumorzonego kapitału pożyczek, z wyjątkiem części kapitału objętej zaległymi ratami.

§ 4. Bank Gospodarstwa Krajowego i Państwowy Bank Rolny są obowiązane w terminie do dnia 1 marca 1933 r. przedstawić Ministerstwu Skarbu do zatwierdzenia typy planów amortyzacyjnych, odpowiadające przepisom niniejszego rozporządzenia, oraz zasady obliczenia kosztów konwersji pożyczek jak również listów zastawnych i obligacji.

Koszty konwersji, wyłożone zastępczo przez Bank Gospodarstwa Krajowego i Państwowy Bank Rolny za dłużników, ulegają ściągnięciu razem z należnościami ratalnemi.

§ 5. Na podstawie art. 11 ustawy z dnia 20 grudnia 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 115, poz. 950) z dniem 24 grudnia 1932 r. tracą moc obowiązującą promesy Banku Gospodarstwa Krajowego i Państwowego Banku Rolnego na pożyczki w listach zastawnych i obligacjach oraz na pożyczki długoterminowe, na których podstawie w myśl zastrzeżenia w promesie Bank Gospodarstwa Krajowego i Państwowy Bank Rolny mają prawo wydać listy zastawne względnie obligacje.

§ 6. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

(Dz. U. R. P. Nr. 7, poz. 46).

Rozporządzenie Ministra Skarbu

z dnia 6 lutego 1933 r.

w sprawie oprocentowania i okresów umorzenia listów zastawnych oraz obligacji, stanowiących własność instytucji prawa publicznego, instytucji państwowych i Skarbu Państwa.

Na podstawie art. 6 ustawy z dnia 20 grudnia 1932 r. o obniżeniu oprocentowania i przedłużeniu okresów umorzenia wierzytelności długoterminowych, zabezpieczających listy zastawne i obligacje, oraz wydanych na podstawie tych wierzytelności listów zastawnych i obligacji (Dz. U. R. P. Nr. 115, poz. 950) zarządzam co następuje:

§ 1. Okresy umorzenia listów zastawnych i obligacji Banku Gospodarstwa Krajowego i Państwowego Banku Rolnego, stanowiących w dniu 1 stycznia 1933 r. własność Skarbu Państwa, nie wyłączając funduszu określonego w cz. IV p. 1 lit. f) załącznika do rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 13 października 1927 r. o planie stabilizacyjnym i zaciąganiu pożyczki zagranicznej (Dz. U. R. P. Nr. 88, poz. 789), Pocztovej Kasy Oszczędności, Banku Gospodarstwa Krajowego, Państwowego Banku Rolnego, Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń Wzajemnych, Zakładu Ubezpieczeń od Wypadków we Lwowie, Zakładu Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych w Warszawie, Zakładu Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych w Poznaniu, Zakładu Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych w Królewskiej Hucie, Zakładu Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych we Lwowie, Ubezpieczalni Krajowej w Poznaniu i Zakładu Ubezpieczenia na wypadek inwalidztwa w Królewskiej Hucie, — przedłuża się według następujących zasad:

1) dla listów zastawnych Banku Gospodarstwa Krajowego, wydanych na podstawie pożyczek ziemskich, — na lat 55½, oraz dla listów zastawnych Państwowego Banku Rolnego, — na lat 55, poczynając od dnia 1 stycznia 1933 r., przyczem przez pierwsze 3 lata tego okresu listy zastawne nie będą wycofywane z obiegu; nie ulega przedłużeniu okres umorzenia 7% listów zastawnych Banku Gospodarstwa Krajowego w sumie nominalnej zł. 15 milj., stanowiących własność Skarbu Państwa;

2) dla obligacji meljoracyjnych Państwowego Banku Rolnego, włączając dotychczasowy okres wstrzymania spłaty kapitału, — na lat 36;

3) dla listów zastawnych Banku Gospodarstwa Krajowego, wypuszczonych na podstawie pożyczek na domy mieszkalne, — na lat 50½, poczynając od 1 stycznia 1933 r.;

4) dla obligacji budowlanych Banku Gospodarstwa Krajowego, — na lat 50½, poczynając od 1 stycznia 1933 r.;

5) dla obligacji komunalnych Banku Gospodarstwa Krajowego, — na lat 49½, poczynając od 1 kwietnia 1933 r.;

6) dla obligacji bankowych Banku Gospodarstwa Krajowego, — na lat 23½, poczynając od 1 kwietnia 1933 r.

§ 2. Obniża się oprocentowanie listów zastawnych i obligacji, wskazanych w § 1, według następujących zasad:

1) oprocentowanie listów zastawnych, wypuszczonych na podstawie pożyczek ziemskich Banku Gospodarstwa Krajowego, oraz obligacji meljoracyjnych i listów zastawnych Państwowego Banku Rolnego — do 4½% w stosunku rocznym, poczynając od terminów, od których przedłuża się okres umorzenia tych listów zastawnych i obligacji w myśl § 1 niniejszego rozporządzenia;

2) oprocentowanie innych listów zastawnych oraz wszystkich obligacji Banku Gospodarstwa Krajowego — do 5½% w stosunku rocznym, poczynając od terminów, od których przedłuża się okres umorzenia tych listów zastawnych i obligacji w myśl § 1 niniejszego rozporządzenia.

Nie ulega obniżeniu oprocentowanie 7% listów zastawnych Banku Gospodarstwa Krajowego w sumie nominalnej zł. 15.000.000, stanowiących własność Skarbu Państwa.

§ 3. Obniżenie oprocentowania i przedłużenie okresów umorzenia listów zastawnych i obligacji Banku Gospodarstwa Krajowego i Państwowego Banku Rolnego uwidocznione będzie na odnośnych listach zastawnych i obligacjach względnie na tymczasowych zaświadczeniach w drodze ostemplowania po ich uprzednim zarejestrowaniu.

§ 4. W okresie, w którym dłużnicy w myśl p. 1 § 3 rozporządzenia Ministra Skarbu z dnia 6 lutego 1933 r. w sprawie oprocentowania i okresów umorzenia pożyczek długoterminowych, zabezpieczających listy zastawne i obligacje Banku Gospodarstwa Krajowego i Państwowego Banku Rolnego (Dz. U. R. P. Nr. 7, poz. 46) nie będą uiszczać spłat kapitałowych z tytułu pożyczek w listach zastawnych Państwowego Banku Rolnego (t. j. w czasie od 1 stycznia 1933 r. do 1 stycznia 1936 r.), Państwowy Bank Rolny będzie wycofywał z obiegu w każdym półroczu tylko listy zastawne, których okres umorzenia, w myśl niniejszego rozporządzenia, nie podlega przedłużeniu. Listy te będą wycofywane z obiegu w każdym półroczu na sumę, odpowiadającą takiej części funduszu umorzenia listów zastawnych — według stanu w dniu ostatniego losowania, odbytego przed wejściem w życie niniejszego rozporządzenia, — jaka odpowiada stosunkowi w tymże dniu listów zastawnych, niepodlegających przedłużeniu okresu umorzenia do ogólnej, będącej w obiegu sumy listów zastawnych.

Ponadto wycofywane będą z obiegu listy zastawne z przedłużonym okresem umorzenia, któremi będzie dokonana przedterminowa spłata pożyczek.

Po upływie 3-letniego okresu, t. j. poczynając od dnia 1 stycznia 1936 r., wycofywanie z obiegu listów zastawnych z obniżeniem oprocentowaniem i przedłużonym okresem spłaty będzie się odbywało łącznie z wycofywaniem listów samego typu, niepodlegających obniżeniu oprocentowania i przedłużeniu okresu umorzenia. W każdym półroczu kalendrzowym wycofana będzie z obiegu ilość listów na taką sumę, jaka odpowiada sumie kwot, przypadających w danym półroczu do uiszczenia na spłatę kapitału podług planu umorzenia długoterminowych pożyczek, przy uwzględnieniu przedłużenia okresu ich spłaty, powiększonej o sumę spłat przedterminowych w gotówce, uskuteczniionych z tytułu pożyczek w od-

nośnych listach zastawnych w okresie czasu między terminami płatności rat poprzedniego i obecnego półrocza.

Do listów zastawnych, podlegających wycofaniu w każdym półroczu, należy przede wszystkim zaliczyć listy z nieprzedłużonym okresem umorzenia, których ostateczny termin obiegu upływa w danym półroczu.

§ 5. W związku z art. 7 ustawy z dnia 20 grudnia 1932 r. o obniżeniu oprocentowania i przedłużeniu okresów umorzenia wierzytelności długoterminowych, zabezpieczających listy zastawne i obligacje, oraz wydanych na podstawie tych wierzytelności listów zastawnych i obligacyj (Dz. U. R. P. Nr. 115, poz. 950), Bank Gospodarstwa Krajowego i Państwowy Bank Rolny obowiązane są każdego roku przedstawiać Ministerstwu Skarbu szczegółowe obliczenia kwot, obejmujących:

1) różnicę między zmniejszonym oprocentowaniem pożyczek a pełnym oprocentowaniem tych listów zastawnych i obligacyj Banku Gospodarstwa Krajowego i Państwowego Banku Rolnego, których oprocentowanie nie podlega obniżeniu;

2) sumy, niezbędne na wykup listów zastawnych Państwowego Banku Rolnego, podlegających wycofaniu w 3-letnim okresie ulgowym;

3) różnicę, jaka powstanie w wypadkach, jeżeli suma listów zastawnych względnie obligacyj Banku Gospodarstwa Krajowego i Państwowego Banku Rolnego z nieprzedłużonym okresem umorzenia, podlegających wycofaniu w danym półroczu ze względu na ostateczny termin ich umorzenia, będzie przewyższała ogólną sumę, przeznaczoną zgodnie z planami amortyzacyjnymi pożyczek i obowiązującymi przepisami na umorzenie w danym półroczu listów zastawnych względnie obligacyj odpowiedniej emisji lub serii.

§ 6. Oprocentowanie 8% dolarowych listów zastawnych Towarzystwa Kredytowego Przemysłu Polskiego, stanowiących własność Skarbu Państwa ulega obniżeniu do 6% w stosunku rocznym, poczynając od dnia 1 stycznia 1933 r.; okres umorzenia tych listów nie ulega zmianie.

Towarzystwo Kredytowe Przemysłu Polskiego zwracać będzie dłużnikom nadwyżkę oprocentowania wierzytelności, na których podstawie wypuszczono 8% listy zastawne dołarowe, wynikającą z obniżenia oprocentowania tych listów zastawnych.

Walne zgromadzenie towarzystwa obowiązane jest powziąć uchwałę w sprawie zwracania dłużnikom, wynikającej z obniżenia oprocentowania 8% dolarowych listów zastawnych nadwyżki oprocentowania wierzytelności, na których podstawie wypuszczono te listy zastawne. O ile powyżej wymieniona uchwała walnego zgromadzenia nie będzie powzięta w ciągu 50 dni od dnia ogłoszenia niniejszego rozporządzenia Minister Skarbu może wstrzymać wykonanie postanowienia ustępu 1 niniejszego paragrafu.

§ 7. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

(Dz. U. R. P. Nr. 7, poz. 47).

Rozporządzenie Ministra Skarbu

z dnia 6 lutego 1933 r.

w sprawie okresów umorzenia wierzytelności długoterminowych zabezpieczających listy zastawne towarzystw kredytowych ziemskich i miejskich, banków hipotecznych i Wileńskiego Banku Ziemskiego, oraz obligacje banków komunalnych, jak również wydanych na podstawie tych wierzytelności listów zastawnych i obligacyj.

Na podstawie art. 3 i 17 ustawy z dnia 20 grudnia 1932 r. o obniżeniu oprocentowania i przedłużeniu okresów umorzenia wierzytelności długoterminowych, zabezpieczających listy zastawne i obligacje oraz wydanych na podstawie tych wierzytelności listów zastawnych i obligacyj (Dz. U. R. P. Nr. 115, poz. 950) zarządzam co następuje:

§ 1. Okres umorzenia wierzytelności amortyzacyjnych, na podstawie których wypuszczono oprocentowane powyżej 5% rocznie listy zastawne Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego w Warszawie (z wyjątkiem wierzytelności, na podstawie których wypuszczono 6% listy zastawne frankowe oraz z wyjątkiem ustanowionym w § 2), Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego we Lwowie i Poznańskiego Ziemstwa Kredytowego w Poznaniu, jak również okres umorzenia wierzytelności amortyzacyjnych i nieamortyzacyjnych, na podstawie których wypuszczono oprocentowane powyżej 5% rocznie listy zastawne Wileńskiego Banku Ziemskiego Spółki Akcyjnej w Wilnie — ustala się na lat 55, przyczem przez pierwsze trzy lata tego okresu wstrzymuje się spłatę kapitału tych wierzytelności.

§ 2. Każda z wierzytelności, na podstawie których wypuszczono 8% dolarowe listy zastawne Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego w Warszawie serji z roku 1924 zostanie podzielona na dwie części w stosunku 31,75 do 68,25 czyli w takim stosunku, w jakim znajduje się poręczona przez Skarb Państwa część tej serji listów zastawnych do części nieporęczonej. Okres umorzenia części wierzytelności, odpowiadającej części poręczonej, ustala się na lat dziesięć, bez zastosowania okresu wstrzymania spłaty kapitału. Okres umorzenia oraz wstrzymania spłaty kapitału części wierzytelności, odpowiadającej części nieporęczonej ustala się zgodnie z postanowieniem § 1 niniejszego rozporządzenia.

§ 3. Okres umorzenia wierzytelności, na podstawie których wypuszczono listy zastawne towarzystw kredytowych miejskich ustala się na lat trzydzieści sześć, przyczem przez pierwsze trzy lata tego okresu wstrzymuje się spłatę kapitału tych wierzytelności.

§ 4. Okres umorzenia wierzytelności, na podstawie których wypuszczono listy zastawne banków hipotecznych ustala się na lat trzydzieści trzy, przyczem przez pierwsze trzy lata tego okresu wstrzymuje się spłatę kapitału tych wierzytelności.

§ 5. Okres umorzenia wierzytelności, na podstawie których wypuszczono obligacje banków komunalnych ustala się na lat trzydzieści trzy.

§ 6. Jeżeli w chwili wejścia w życie ustawy z dnia 20 grudnia 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 115, poz. 950) spłata kapitału wierzytelności, wymienionych w paragrafach poprzedzających, była wstrzymana a pobierano od nich opłaty na fundusze gwarancyjne, to w ciągu pierwszych trzech lat nowoustalonych niniejszem rozporządzeniem okresów umorzenia, będzie wstrzymana zarówno spłata kapitału tych wierzytelności jak i pobór opłat na fundusze gwarancyjne; po upływie trzech lat wznowiony będzie tylko pobór opłat na fundusze gwarancyjne na przeciąg conajmniej takiego okresu, jaki pozostawał jeszcze zgodnie z warunkami danej emisji na utworzenie funduszu gwarancyjnego; po upływie tego ostatniego okresu rozpocznie się umorzenie wierzytelności, które nastąpi w ciągu czasu pozostałego z odpowiednich okresów umorzenia, ustanowionych rozporządzeniem niniejszem.

§ 7. Przedłużone okresy umorzenia wierzytelności wymienionych w § 1 do 5 rozporządzenia niniejszego rozpoczynają się:

- 1) o ile raty tych wierzytelności są płatne zgóry — od daty, od której biegnie najbliższa rata, przypadająca do zapłaty po dniu 30 listopada 1932 roku,
- 2) o ile raty tych wierzytelności są płatne zdołu — od daty, od której biegnie najbliższa rata, przypadająca do zapłaty po dniu 3 stycznia 1933 roku,
- 3) o ile raty tych wierzytelności są płatne na warunkach odmiennych, niż określone pod punktami 1 i 2 — od daty, od której biegnie najbliższa rata, przypadająca do zapłaty po dniu 30 listopada 1932 roku.

Do nowych okresów umorzenia ulega przeniesieniu pozostający do umorzenia kapitał wierzytelności.

Jeżeli wskutek postanowień ust. 1 niniejszego paragrafu powstanie na korzyść instytucji różnica pomiędzy pierwszymi kuponami od skonwertowanych listów zastawnych i obligacji, a pierwszą ratą przeznaczoną na pokrycie tych kuponów, to instytucja różnicę tę zwróci dłużnikom, którzy tę pierwszą ratę uiścili.

§ 8. Okres umorzenia wierzytelności, na podstawie których Poznańskie Ziemstwo Kredytowe w Poznaniu wypuściło listy zastawne dolarowe, płatne w dniu 1 lipca 1933 r., ustala się na lat 33, poczynając od dnia 1 stycznia 1933 roku, przyczem przez pierwsze trzy lata tego okresu wstrzymuje się spłatę kapitału tych wierzytelności.

§ 9. Okres umorzenia wierzytelności, na podstawie których Poznańskie Ziemstwo Kredytowe w Poznaniu wypuściło 6% listy zastawne, określone w równowartości żyta, płatne w dniu 1 lipca 1933 r., ustala się na lat 23, poczynając od dnia 1 stycznia 1933 r., przyczem przez pierwsze trzy lata tego okresu wstrzymuje się spłatę kapitału tych wierzytelności.

§ 10. Listy zastawne i obligacje, wypuszczone na podstawie objętych konwersją wierzytelności wymienionych w paragrafach poprzedzających, z wyjątkiem 8% dolarowych listów zastawnych Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego w Warszawie serji z roku 1924, za które udzielona została poręka Skarbu Państwa, ulegają konwersji na listy zastawne i obligacje umarzalne na zasadach, odpowiadających okresom umorzenia i wstrzymania spłaty kapitału tych wierzytelności. Listy zastawne 8% dolarowe Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego w Warszawie serji z roku 1924, za które udzielona została poręka Skarbu Państwa (§ 2 niniejszego rozporządzenia) umarzane będą amortyzacyjnie jako odrębna serja w okresie do dnia 22 grudnia 1941 roku.

§ 11. Wierzytelności, zabezpieczające listy zastawne Poznańskiego Ziemstwa Kredytowego w Poznaniu, określone w równowartości żyta oraz wypuszczone na ich podstawie listy zastawne, ulegają przerechowaniu na złote według przeciętnych cen żyta, notowanych na giełdzie zbożowej w Poznaniu w miesiącach październiku i listopadzie 1932 roku, którą to przeciętną cenę żyta ustala się na zł. 15 gr. 17 za 100 kg.

§ 12. Instytucje, których wierzytelności oraz listów zastawnych i obligacyj dotyczy rozporządzenie niniejsze, obowiązane są w terminie do dnia 1 marca 1933 roku przedstawić Ministerstwu Skarbu do zatwierdzenia plany amortyzacyjne, oraz wzory listów zastawnych i obligacyj, odpowiadające przepisom rozporządzenia niniejszego.

§ 13. Niezwłocznie po zatwierdzeniu wzoru listów zastawnych lub obligacyj danej serji, instytucja obowiązana będzie wystąpić o dopuszczenie tych listów zastawnych lub obligacyj do notowań na właściwej giełdzie pieniężnej. Rada Giełdowa, wydając decyzję, uwzględniającą wniosek instytucji, obowiązana będzie jednocześnie zarządzić wykluczenie z obrotów i notowań giełdowych podlegające konwersji wysokooprocentowane listy zastawne lub obligacje tej serji.

§ 14. Instytucje obowiązane są przedstawić Ministrowi Skarbu do zatwierdzenia zasady obliczenia kosztów konwersji wierzytelności oraz listów zastawnych i obligacyj.

Koszty konwersji wierzytelności oraz listów zastawnych i obligacyj, wyłożone zastępczo przez instytucję za dłużnika, podlegają ściągnięciu razem z należnościami instytucji w terminie lub terminach ustalonych przez tę instytucję.

§ 15. Przepisy art. 1 ustawy z dnia 20 grudnia 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 115, poz. 950) nie rozciągają się na odsetki zwłoki, pobierane przez instytucję od zaległości. Przepisy art. 4 tejże ustawy nie dotyczą obligacyj, wypuszczonych na podstawie zaległości.

§ 16. 1) Wierzytelności dodatkowe przewidziane w art. 16 ustawy z dnia 20 grudnia 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 115, poz. 950) powinny być użyte na zasilenie funduszków własnych instytucji. Wierzytelności te zapisane bądź w listach zastawnych bądź w gotowiznie, wynosić będą 5% nieumorzonej sumy wierzytelności konwertowanych i powinny być oprocentowane na 4 i pół procent w stosunku rocznym.

2) Jeżeli powyższe wierzytelności dodatkowe będą zahipotekowane na danej nieruchomości pod postacią jednej lub więcej wierzytelności samodzielnych, instytucja może: bądź wydać na ich podstawie listy zastawne nowej serji, bądź włączyć do poszczególnych seryj swych listów — listy zastawne wypuszczone na podstawie odpowiednich wierzytelności do-

datkowych. W pierwszym przypadku, oraz w razie hipotekowania wierzytelności w gotówkę, okres umorzenia tych wierzytelności oraz listów zastawnych ustala się na lat 55, poczynając od daty, od której biegnie pierwsza rata odsetek wierzytelności skonwertowanych, przyczem spłata kapitału będzie wstrzymana przez pierwsze 3 lata tego okresu. W drugim przypadku okres umorzenia i spłaty kapitału wierzytelności dodatkowych będzie ustalony w taki sposób, jak dla odpowiednich wierzytelności głównych.

3) Jeżeli wierzytelności dodatkowe będą zahipotekowane w drodze powiększenia o 5% nieumorzonej części każdej z wierzytelności zabezpieczonych na danej nieruchomości, instytucja powinna włączyć do poszczególnych seryj swych listów zastawnych — listy zastawne wypuszczone na podstawie odpowiednich wierzytelności dodatkowych, przyczem okres umorzenia i wstrzymania spłaty kapitału będzie dla tych wierzytelności ustalony w taki sposób jak dla wierzytelności głównych powiększanych.

4) Z tytułu wierzytelności na podstawie których wypuszczono 8% listy zastawne dolarowe Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego w Warszawie serji z roku 1924 zapisane zostaną wierzytelności dodatkowe w wysokości 5% nieumorzonej sumy tej tylko części omawianych wierzytelności, która odpowiada nieporęczonej przez Skarb Państwa części serji.

5) Od wierzytelności dodatkowych nie mogą być pobierane opłaty na fundusze gwarancyjne. Przepis ten obowiązuje również w przypadku włączania listów zastawnych opartych na wierzytelnościach dodatkowych do odpowiednich seryj listów zastawnych.

§ 17. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

(Dz. U. R. P. Nr. 7, poz. 48).

Rozporządzenie Ministrów Skarbu i Sprawiedliwości

z dnia 22 maja 1933 r.

w sprawie wykonania konwersji wierzytelności długoterminowych, zabezpieczających listy zastawne i obligacje, oraz konwersji tych listów zastawnych i obligacji.

Na podstawie art. 12 i 17 ustawy z dnia 20 grudnia 1932 r. o obniżeniu oprocentowania i przedłużeniu okresów umorzenia wierzytelności długoterminowych, zabezpieczających listy zastawne i obligacje, oraz wydanych na podstawie tych wierzytelności listów zastawnych i obligacji (Dz. U. R. P. Nr. 115, poz. 950), postanawia się co następuje:

§ 1. Konwersja wierzytelności hipotecznych, postanowiona ustawą z dnia 20 grudnia 1932 r., będzie ujawniona w księgach hipotecznych na jednostronny wniosek instytucji wierzytelskiej bez zgody dłużnika, niższych wierzyteli hipotecznych oraz innych osób, mających ujawnione prawa w księdze hipotecznej.

Wpisy o toczącym się postępowaniu spadkowym, o ogłoszeniu spadku wakującego, o ograniczeniu zdolności właściciela nieruchomości do działań prawnych, o wszczęciu sporu co do własności nieruchomości, bądź co do wierzytelności skonwertowanych, ani żadne inne przeszkody, wynikające z treści księgi hipotecznej nie tamują ujawnienia konwersji czystym wpisem.

§ 2. Do wniesienia do księgi hipotecznej wszelkich wpisów, przewidzianych ustawą z dnia 20 grudnia 1932 r. i rozporządzeniami wykonawczymi do niej, ze skutkami w stosunku do całego obszaru nieruchomości, obciążonego podlegającymi konwersji wierzytelnościami, nie stoją na przeszkodzie jakiekolwiek ostrzeżenia (adnotacje) o wywłaszczeniu, wykupie lub parcelacji danej nieruchomości w jakimkolwiek trybie, a w szczególności ostrzeżenia zapisywane na mocy: ustawy z dnia 13 marca 1929 r. o umowach sprzedaży lub przyrzeczeniach sprzedaży nieruchomości ziemskich na obszarze sądów apelacyjnych w Warszawie, Lublinie i Wilnie, ustawy z dnia 23 marca 1929 r. o uregulowaniu stanu hipotecznego

nieruchomości oddanych w toku parcelacji w posiadanie nabywców na obszarze województw krakowskiego, lwowskiego, stanisławowskiego i tarnopolskiego, ustawy z dnia 13 lutego 1932 r. o ujawnieniu hipotecznym zezwoleń na parcelację gruntów i ustawy z dnia 18 marca 1932 r. o uregulowaniu prawa własności gruntów, oddanych w drodze parcelacji w posiadanie nabywców na obszarze województw centralnych i wschodnich.

§ 3. Przepisy statutów instytucji wierzycielskich nie mogą być przeszkodą do wykonania konwersji, przewidzianej ustawą z dnia 20 grudnia 1932 r.

§ 4. W księdze hipotecznej ulegają ujawnieniu:

- a) pozostający do umorzenia kapitał wierzytelności hipotecznej, po odliczeniu kwot kapitałowych, zawartych w ratach płatnych przed terminami wskazanymi w punktach a, b i c, art. 1 ustawy z dnia 20 grudnia 1932 r.;
- b) wszelkie inne należności dodatkowe.

We wpisie hipotecznym uczyniona będzie wzmianka, że zaległościom od pierwszej sumy nominalnej wierzytelności, podlegającej konwersji, służy, w granicach określonych w art. 1 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 października 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 94, poz. 810), równe pierwszeństwo z przeniesionym do nowego okresu umorzenia kapitałem wierzytelności. Do wzmianki tej stosują się postanowienia § 1 niniejszego rozporządzenia.

§ 5. Instytucja ma prawo zaokrąglić przenoszony do nowego okresu umorzenia kapitał każdej z wierzytelności wniżej lub wwyż nie więcej niż o połowę sumy wypuszczonego przez instytucję najniższego odcinka konwersyjnego listu zastawnego lub obligacji danej serii (emisji). W każdym jednak razie instytucja ma prawo zaokrąglić każdą z tych wierzytelności w granicach do 200 zł. lub równowartości tej kwoty w innych walutach. W przypadku zaokrąglenia wniżej, instytucja ma prawo żądać od dłużnika spłaty kwoty, o którą zmniejszono wierzytelność, przyczem kwota ta ulega ściągnięciu razem z należnościami instytucji w terminie lub terminach, ustalonych przez tę instytucję.

W przypadku zaokrąglenia wwyż instytucja winna zaliczyć kwotę, o którą zwiększono wierzytelność, według swego wyboru: na poczet zaległości lub najbliższej należności z tytułu rat.

§ 6. Ujawniając wierzytelności dodatkowe, przewidziane w art. 16 ustawy z dnia 20 grudnia 1932 r., instytucja ma prawo żądać ujawnienia wszelkich obowiązków, nakładanych na dłużnika zgodnie ze statutem przy zaciąganiu pożyczki długoterminowej, nie wyłączając odpowiednich zapisów kaucyjnych.

§ 7. Instytucja może żądać ujawnienia konwersji wszystkich jej wierzytelności, obciążających daną nieruchomość, i ujawnienia wierzytelności dodatkowych w jednym wniosku.

We wniosku tym może być zgłoszone również żądanie przerachowania wierzytelności w myśl art. 14 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 3 listopada 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr. 97, poz. 855).

§ 8. W okręgach sądów apelacyjnych w Warszawie, Lublinie i Wilnie konwersja wierzytelności hipotecznych ulega ujawnieniu przez wniesienie odpowiednich treści do kolumny zlewkowej działu IV wykazu hipotecznego. Zapis wierzytelności dodatkowych z mocy art. 16 ustawy z dnia 20 grudnia 1932 r. może być dokonany bądź przez wniesienie odpowiednich treści do kolumny głównej działu IV wykazu hipotecznego z odpowiednią wzmianką o pierwszeństwie, przysługującym tym wierzytelnościom dodatkowym, bądź przez wniesienie do kolumny zlewkowej tych działów odpowiednich treści — albo samodzielnych albo wspólnych — dla każdej wierzytelności głównej i dodatkowej.

W okręgach sądów apelacyjnych w Poznaniu i Toruniu oraz w okręgu sądu okręgowego w Katowicach zapisanie stopnia pierwszeństwa dodatkowych wierzytelności z mocy art. 16 ustawy z dnia 20 grudnia 1932 r. nastąpi bez przedstawienia listów hipotecznych, wydanych co do praw rzeczowych, wpisanych już do księgi gruntowej. Jeżeli list hipoteczny

zostanie przedłożony później — urząd ksiąg gruntowych powinien na nim zaznaczyć wpis stopnia pierwszeństwa.

Sporządzenie listu hipotecznego na dodatkowe wierzytelności z mocy wyżej powołanego art. 16 następuje na jednostronny wniosek instytucji. Koszty sporządzenia listu hipotecznego ponosi dłużnik.

§ 9. Części wierzytelności Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego w Warszawie, odpowiadające poręczonej przez Skarb Państwa części serji 8% listów zastawnych dolarowych z roku 1924 (§ 2 rozporządzenia Ministra Skarbu z dnia 6 lutego 1933 r. — Dz. U. R. P. Nr. 7, poz. 48), będą zahipotekowane, jako udzielone w tych poręczonych 8% listach zastawnych, z tem zastrzeżeniem, że dłużnik (stowarzyszony) obowiązany będzie płacić tytułem odsetek jedynie $4\frac{1}{2}\%$ w stosunku rocznym, różnicę zaś oprocentowania w wysokości $3\frac{1}{2}\%$ w stosunku rocznym ponosić będzie samo Towarzystwo.

We wpisie uczynione będą wzmianki: a) że w przypadkach, gdy ustawa (statut) Towarzystwa zezwala na spłatę części lub całości wierzytelności w listach zastawnych, spłata części wierzytelności, odpowiadającej poręczonej przez Skarb Państwa części serji, może być dokonana jedynie w 8% listach zastawnych tej serji, poręczonych przez Skarb Państwa; b) że przedterminowa spłata części wierzytelności, odpowiadającej nieporęczonej przez Skarb Państwa części rzeczzonej serji, może być dokonana dopiero po uprzedniej spłacie części wierzytelności, odpowiadającej poręczonej części tej serji.

§ 10. Wierzytelności długoterminowe, niehipoteczne, na których podstawie wypuszczono obligacje, ulegają konwersji nawet w razie niewydania przez dłużnika dokumentu uzupełniającego. Instytucja ma jednak prawo żądać od dłużnika dokumentu uzupełniającego.

§ 11. Instytucja wymieni objęte konwersją listy zastawne i obligacje, pozostające w obiegu, na listy zastawne i obligacje konwersyjne.

Instytucja, o ile statut jej na to zezwala, ma prawo dołączyć do konwersyjnych listów zastawnych i obligacyj arkusze kuponów, wyrażających odsetki tylko za część okresu umorzenia, z zastrzeżeniem wydawania we właściwych terminach dodatkowych arkuszy kuponowych.

§ 12. Instytucje obowiązane są rozpocząć wymianę listów zastawnych i obligacyj, objętych konwersją, najpóźniej w dniu 1 października 1933 r.

O rozpoczęciu wymiany listów zastawnych i obligacyj instytucja obowiązana jest uczynić jednorazowe ogłoszenie w Monitorze Polskim i w dwóch co najmniej dziennikach, z zaznaczeniem daty rozpoczęcia wymiany. Data może być różna dla poszczególnych seryj (emisji).

Wymiana listu zastawnego lub obligacji powinna być dokonana w ciągu miesiąca od daty złożenia instytucji listu lub obligacji.

Minister Skarbu może na wniosek instytucji przedłużyć w poszczególnych przypadkach terminy, przewidziane w ust. 1 i 3 niniejszego paragrafu.

Odsetki, płatne po 3 stycznia 1933 r., będą wypłacane przez instytucję po złożeniu przez posiadacza kuponu od listu zastawnego lub obligacji konwersyjnych z następującymi wyjątkami:

- a) jeżeli instytucja nie rozpoczęła wymiany listów zastawnych lub obligacji danej serji (emisji) do dnia 15 maja 1933 r., posiadacze listów zastawnych lub obligacji tej serji (emisji) mogą żądać od instytucji wypłacenia im we właściwym terminie pierwszego kuponu od papieru konwersyjnego za złożeniem kuponu od papieru, ulegającego konwersji, lecz w kwocie, ustalonej ustawą z dnia 20 grudnia 1932 r. i rozporządzeniami wykonawczymi do niej;

- b) to samo prawo służy posiadaczowi listu zastawnego lub obligacji, który złoży go do wymiany co najmniej na miesiąc przed terminem płatności kuponu, a instytucja do tego terminu wymiany nie dokona.

§ 13. Listy zastawne i obligacje powinny być złożone do wymiany ze wszystkimi kuponami płatnymi po 3 stycznia 1933 r. Jeżeli do złożonego papieru nie będą dołączone wszystkie te kupony, składającemu zostanie wydany list zastawny lub obligacja z kuponami, których terminy płatności będą odpowiadać terminom złożonych kuponów.

Kupony, złożone bez listu zastawnego lub obligacji, do których należą, mogą być wymienione na kupony od listu zastawnego lub obligacji konwersyjnych tylko w tym wypadku, jeżeli list zastawny lub obligacja, do których należą zostały już wymienione.

§ 14. Instytucja ma prawo wymienić listy zastawne lub obligacje na konwersyjne w innych odcinkach oraz z inną numeracją.

Jeżeli suma nominalna listów zastawnych, względnie obligacji, danej serii (emisji) nie była ograniczona w dacie rozpoczęcia emisji, — do serii tej mogą być włączane listy zastawne, względnie obligacje, innej serii (emisji) lub nowoemitowane, o ile te listy zastawne, względnie obligacje, są wypuszczane na takich samych warunkach, oraz — w przypadku włączania serii (emisji) już istniejącej, o ile suma nominalna papierów tej serii również nie była ograniczona w dacie rozpoczęcia emisji.

Towarzystwo Kredytowe Ziemskie w Warszawie ma prawo połączyć 8% obligacje z r. 1929 i 8% obligacje z r. 1930 w jedną serię.

Wymiana listów zastawnych i obligacji oraz kuponów od nich jest dla posiadaczy ich bezpłatną.

§ 15. Za zezwoleniem Ministra Skarbu instytucja ma prawo — zamiast wydawania nowych — ostemplować podlegające konwersji listy zastawne lub obligacje określonej serii (emisji), bądź też listy zastawne i obligacje, stanowiące własność Skarbu Państwa, instytucyj państwowych i instytucyj prawa publicznego, jak również kupony od powyższych listów zastawnych i obligacji.

Przepisy niniejszego rozporządzenia o wymianie listów zastawnych lub obligacji stosują się odpowiednio w razie stemplowania tych papierów.

§ 16. Jeżeli instytucja umarza listy zastawne lub obligacje danej serii (emisji) w trybie losowania, losowanie będzie obejmować listy zastawne lub obligacje zarówno wymienione na konwersyjne, jak i niewymienione.

§ 17. Konwersja nie wstrzymuje ani obowiązku uiszczenia w terminie wszelkiego rodzaju należności z tytułu wierzytelności, ani obowiązku płacenia odsetek zwłoki.

Konwersja nie stanowi przeszkody ani do wdrożenia ani do prowadzenia postępowania sądowego, egzekucji sądowej lub egzekucji we własnym zakresie instytucyj wierzytelności.

Zmiany w stanie wierzytelności, wynikające z konwersji, powinny być w postępowaniu egzekucyjnym ujawnione przed rozpoczęciem licytacji na podstawie jednostronnego oświadczenia instytucji wierzytelności, zgłoszonego do protokołu licytacji. Ustalona jednak wysokość wadium licytacyjnego nie ulega zmianie.

§ 18. Poza zmianami, dokonaniem ustawą z dnia 20 grudnia 1932 r. oraz rozporządzeniami wykonawczymi do niej, wszelkie prawa instytucyj wierzytelności, wynikające z dotychczasowych tytułów dłużnych, pozostają w mocy.

§ 19. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

(Dz. U. R. P. Nr. 39, poz. 314).

Ustawa

z dnia 28 marca 1933 r.

o konwersji niektórych pożyczek w listach zastawnych Państwowego Banku Rolnego i niektórych zobowiązań wobec Skarbu Państwa na pożyczki z części kredytowej Funduszu Obrotowego Reformy Rolnej.

Art. 1. (1) Wierzytelności Państwowego Banku Rolnego z tytułu długoterminowych pożyczek amortyzacyjnych w listach zastawnych tegoż Banku, zabezpieczone na nieruchomościach, obciążonych pożyczkami z Funduszu Obrotowego Reformy Rolnej na nabycie gruntu lub na zagospodarowanie, wypłaconemi przed dniem 1 stycznia 1933 r., oraz zabezpieczające je hipoteki przechodzą na mocy ustawy niniejszej z dniem 1 stycznia 1933 r. na rzecz Skarbu Państwa na rachunek części kredytowej Funduszu Obrotowego Reformy Rolnej wraz z wszelkimi związanymi z temi pożyczkami należnościami, a mianowicie: zaległymi ratami, opłatami administracyjnymi, kosztami sądowymi i egzekucyjnymi, oraz wierzytelnościami z tytułu uiszczonych przez Bank za dłużników podatków i składek ubezpieczeniowych od ognia.

(2) Przepis ust. (1) może mieć zastosowanie również do wierzytelności Państwowego Banku Rolnego, zabezpieczonych na nieruchomościach, które były obciążone pożyczkami z funduszu pomocy kredytowej na zagospodarowanie i pobudowanie osadnikom cywilnym i wojskowym lub z funduszu zapomóg i kredytu ulgowego, spłaconemi w związku z uzyskaniem pożyczki długoterminowej w listach zastawnych Państwowego Banku Rolnego.

(3) Przepis ust. (1) nie dotyczy tych gospodarstw, powstałych z parcelacji, przeprowadzonej przez Państwowy Bank Rolny, którym są udzielane ulgi, dalej idące, niż przewidziane w art. 4.

Art. 2. Wartość premjowanych przez Skarb Państwa wierzytelności z tytułu nieumorzonego kapitału pożyczek ustalona będzie według bilansowej wartości własnego portfelu listów zastawnych Państwowego Banku Rolnego, w których pożyczki zostały udzielone; skonwertowana suma pożyczki powiększona będzie o równowartość przejmowanych przez Skarb Państwa w myśl art. 1 należności gotówkowych, związanych z przejmowanymi pożyczkami.

Art. 3. (1) Upoważnia się Ministra Skarbu do zaciągnięcia zobowiązania wobec Państwowego Banku Rolnego w wysokości, wynikającej z art. 2, przy oprocentowaniu nie wyżej niż 4,5% w stosunku rocznym od sumy przejętych przez Skarb Państwa wierzytelności i do stopniowego umorzenia tego zobowiązania drogą rocznych dotacyj budżetowych.

(2) Stosownie do postanowienia ust. 3 art. 7 ustawy z dnia 10 czerwca 1921 r. w przedmiocie utworzenia Państwowego Banku Rolnego (Dz. U. R. P. z 1932 r. Nr. 117, poz. 966) Państwowy Bank Rolny wycofa z własnego portfelu listy zastawne na sumę, odpowiadającą nieumorzonemu kapitałowi nabytej przez Skarb Państwa wierzytelności w listach zastawnych.

Art. 4. (1) Przejęte przez Skarb Państwa na mocy art. 1 wierzytelności konwertuje się z mocy ustawy niniejszej na gotówkowe pożyczki amortyzacyjne z części kredytowej Funduszu Obrotowego Reformy Rolnej.

(2) Suma skonwertowanej pożyczki, przypadającej na każdego dłużnika, obliczona będzie z uwzględnieniem zasad art. 2.

(3) Warunki pożyczki konwersyjnej ustala się według zasad, stosowanych przy udzielaniu pożyczek na nabycie gruntu z funduszu zapomóg i kredytu ulgowego przy najdłuższym okresie umorzenia. W okresie do dnia 31 grudnia 1935 r. pobierane będzie od tych pożyczek wyłącznie oprocentowanie, którego wysokość ustalać będzie dla poszczególnych kate-

goryj dłużników Minister Rolnictwa i Reform Rolnych w porozumieniu z Ministrem Skarbu; oprocentowanie to nie może przekraczać 3% w stosunku rocznym.

Art. 5. Wierzytelności Funduszu Obrotowego Reformy Rolnej, nieprzeznaczone w księgach hipotecznych wpisami osób trzecich od wierzytelności tegoż Funduszu, powstałych z konwersji, przeprowadzonej w myśl art. 4, mogą być złączone z nimi w jedną łączną pożyczkę na warunkach, przewidzianych w art. 4. Warunki spłaty, przewidziane w art. 4, mogą mieć zastosowanie również do innych pożyczek niezłączonych, a podlegających spłacie na rzecz części kredytowej Funduszu Obrotowego Reformy Rolnej.

Art. 6. Nieruchomość, obciążona pożyczką skonwertowaną w myśl art. 4 i 5, nie może być sprzedana z licytacji publicznej pod rygorem nieważności tej licytacji za sumę, niepokrywającą 2/3 wierzytelności Funduszu Obrotowego Reformy Rolnej.

Art. 7. (1) Pożyczki, skonwertowane w myśl ustawy niniejszej, zachowują takie samo pierwszeństwo hipoteczne, jakie służyło pierwotnym pożyczkom, i będą ujawnione w hipotece bez udziału wierzycieli hipotecznych na jednostronny pisemny lub ustny wniosek Państwowego Banku Rolnego lub właściciela gospodarstwa.

(2) Wpisy o toczącym się postępowaniu spadkowym, o ogłoszeniu spadku wakującego, o ograniczeniu zdolności właściciela nieruchomości do działań prawnych, o wszczęciu sporu co do własności nieruchomości, bądź co do pożyczki konwersyjnej, ani żadne inne przeszkody, wynikające z treści wpisu do ksiąg hipotecznych (gruntowych), nie wstrzymują ujawnienia konwersji.

(3) Koszty konwersji ponosi dłużnik.

(4) Na obszarze właściwości sądów apelacyjnych w Lublinie, Warszawie i Wilnie pisarze hipoteczni za ujawnienie konwersji oraz wydanie Państwowemu Bankowi Rolnemu świadectwa o dokonanych wpisach o konwersji mają prawo pobierać jedynie opłatę stałą w wysokości 10 złotych. Podania i wpisy hipoteczne oraz inne czynności, związane z ujawnieniem konwersji w księgach hipotecznych (gruntowych), wolne są od opłat sądowych.

Art. 8. Wykonanie ustawy niniejszej porucza się Ministrowi Rolnictwa i Reform Rolnych oraz Ministrowi Skarbu, w sprawach zaś, dotyczących art. 7, w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości.

Art. 9. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia. (Dz. U. R. P. Nr. 31, poz. 266).

Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych

z dnia 24 maja 1933 r.

wydane w porozumieniu z Ministrem Skarbu w sprawie ulg przy spłacie należności Funduszu Obrotowego Reformy Rolnej.

Na podstawie art. 25, cz. 2 ustawy z dnia 9 marca 1932 r. o Funduszu Obrotowym Reformy Rolnej (Dz. U. R. P. Nr. 26, poz. 236) zarządza się co następuje:

§ 1. Przy spłacie należności Funduszu Obrotowego Reformy Rolnej z tytułu zakredytowanej reszty należności za rozparcelowane grunty państwowe i z tytułu pożyczek z części kredytowej Funduszu Obrotowego Reformy Rolnej, z wyjątkiem pożyczek, wymienionych w § 8, stosowane będą ulgi, określone w §§ 2 — 6.

§ 2. Egzekucję należności, płatnych przed dniem 1 stycznia 1932 r., wstrzymuje się do dnia 30 czerwca 1935 r.

§ 3. Spłatę części należności, przypadającej na amortyzację kapitału w ratach, płatnych w czasie od dnia 1 lipca 1933 r. do dnia 30 czerwca 1935 r., odracza się. W ratach płatnych w czasie od dnia 1 stycznia do dnia 30 czerwca 1933 r., odroczenie obejmuje po-

łową raty, obliczonej przy zastosowaniu oprocentowania, jakie obowiązywało dla rat, płatnych w 1932 r. Sposób, terminy i warunki spłaty należności odroczonych normuje osobne rozporządzenie.

§ 4. Zamiast części należności, stanowiącej odsetki od kapitału wraz z dodatkiem administracyjnym, pobierane będą w czasie od dnia 1 lipca 1933 r. do dnia 30 czerwca 1935 r. od dłużników w terminie płatności rat kwoty, obliczone według zasad następujących:

- a) dla nabywców samodzielnych gospodarstw rolniczych, oraz działek ogrodniczo-warzywniczych i rzemieślniczych wiejskich, których zadłużenie (§ 5) na jeden hektar nabytych gruntów wynosi:

do 1.000 zł.	— rocznie w wysokości 3½% zadłużenia,
od 1.000 zł. do 1.166 zł.	— rocznie w wysokości 35 zł. z 1 hektara,
od 1.166 zł. do 1.500 zł.	— rocznie w wysokości 3% zadłużenia,
od 1.500 zł. do 1.800 zł.	— rocznie w wysokości 45 zł. z 1 hektara,
od 1.800 zł. do 2.000 zł.	— rocznie w wysokości 2½% zadłużenia,
od 2.000 zł. do 2.500 zł.	— rocznie w wysokości 50 zł. z 1 hektara,
od 2.500 zł. do 2.700 zł.	— rocznie w wysokości 2% zadłużenia,
od 2.700 zł. do 3.600 zł.	— rocznie w wysokości 54 zł. z 1 hektara,
powyżej 3.600 zł.	— rocznie w wysokości 1½% zadłużenia.
- b) dla nabywców działek dodatkowych kwoty o ⅓ wyższe od obliczonych według p. a),
- c) dla nabywców parcel robotniczych i urzędniczych oraz działek wydzielonych na cele nierolnicze, w wysokości 3% zadłużenia rocznie,
- d) dla nabywców parcel robotniczych i urzędniczych, położonych na obszarze województwa śląskiego, w wysokości 2% zadłużenia rocznie,
- e) dla nabywców, z którymi zawarte były umowy sprzedaży lub przyrzeczenia sprzedaży, ustalające cenę sprzedażną działek w markach, a na których prawo własności działek nabytych przeniesione zostało w drodze orzeczeń, wydanych na podstawie art. 61 ustawy z dnia 28 grudnia 1925 r. o wykonaniu reformy rolnej (Dz. U. R. P. z 1926 r. Nr. 1, poz. 1), po dokonaniu oszacowania działek w myśl art. 68 powołanej ustawy w wysokości 1% zadłużenia rocznie,
- f) stawki, ustalone w punktach a) — e), mogą podlegać rewizji co rok.

§ 5. 1. Przy ustalaniu stopy procentowej lub mnożnej w złotych z hektara oraz przy obliczaniu wysokości pobieranych w myśl § 4 kwot bierze się za podstawę sumę zadłużenia łącznego z tytułu nabycia działki, według stanu tej należności na początek okresu amortyzacyjnego zakredytowanej reszty należności i z tytułu pożyczek z części kredytowej Funduszu Obrotowego Reformy Rolnej, których termin płatności już nastąpił, według nominalnej sumy pożyczki.

2. Dla nabywców, którzy w całkowicie uiszczonych ratach wpłacili na umorzenie kapitału co najmniej 15% zadłużenia, obliczonego w myśl cz. 7, należy stosować postanowienie cz. 1 z tem, że:

- a) zamiast mnożnej, gdy wypadnie ona z obliczenia, stosuje się stopę procentową, ustaloną dla zadłużenia na jeden ha bezpośrednio większego,
- b) przy obliczaniu pobieranych kwot bierze się za podstawę wysokość nieumorzzonego kapitału.

§ 7. 1. Ulg, określonych w §§ 2—6, nie stosuje się:

- a) do nabywców, z którymi zawarte były umowy sprzedaży, ustalające cenę sprzedażną działek w markach, przerachowanych na złote według rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 maja 1924 r. o przerachowaniu zobowiązań prywatno-prawnych (Dz. U. R. P. Nr. 42, poz. 441), którego tekst jednolity ogłoszony został w załączniku do rozporządzenia Ministra Skarbu z dnia 25 marca 1925 r. (Dz. U. R. P. Nr. 30, poz. 213),

- b) do pożyczek, określonych w § 1, o ile pożyczki te ciąży na gospodarstwach, obciążonych ponadto przed dniem 1 stycznia 1933 r. pożyczką długoterminową w listach zastawnych Państwowego Banku Rolnego.

2. Ulg, określonych w §§ 3—6 nie stosuje się do nabywców osad likwidacyjnych, sprzedanych przez Komisarjat b. Głównego Urzędu Likwidacyjnego na b. zabór pruski, którym reszta ceny kupna zakredytowana została w życie.

§ 8. 1. Państwowy Bank Rolny może wstrzymać egzekucję, odraczać i rozkładać na raty zaległe należności oraz przenosić spłatę należności do dłuższego okresu amortyzacyjnego, nieprzekraczającego lat 30, w stosunku do należności z tytułu pożyczek, udzielonych przy scalaniu i pożyczek na meljorację, dokonywane w związku z przebudową ustroju rolnego, udzielonych z sum, wchodzących obecnie do części kredytowej Funduszu Obrotowego Reformy Rolnej.

2. Państwowy Bank Rolny w stosunku do należności za techniczne wykonanie scalenia, za regulację hipotek w związku ze scalaniem gruntów oraz z tytułu opłat przy znoszeniu służebności, może wstrzymać egzekucję, ponadto zaś, gdy należności te obciążają gospodarstwa razem z innymi należnościami Funduszu Obrotowego Reformy Rolnej, może odraczać i rozkładać na raty zaległe należności do okresu amortyzacyjnego, nieprzekraczającego lat 30.

3. Wstrzymanie egzekucji na podstawie cz. 1 i 2 może być cofnięte w razie zalegania dłużnika z uiszczeniem poszczególnych rat, przypadających w latach 1932—1935.

4. Od zaległości, których egzekucja zostanie wstrzymana w myśl cz. 1 i 2, a do których nie zostanie zastosowane postanowienie cz. 3, nie pobiera się odsetek zwłoki.

§ 9. Przy spłacie należności z tytułu pożyczek, udzielonych z sum, wchodzących obecnie do części meljoracyjnej Funduszu Obrotowego Reformy Rolnej, stosowane będą ulgi następujące:

1. Państwowy Bank Rolny może wstrzymać egzekucję należności zaległych tylko w stosunku do tych dłużników, którzy w latach 1933 i 1934 uiszczać będą w terminach wskazanych przez Państwowy Bank Rolny zaliczki, wynoszące rocznie co najmniej 9% ogólnej sumy zadłużenia, oraz przypadający w tych ratach dodatek administracyjny Państwowego Banku Rolnego.

2. Ogólna suma zadłużenia (cz. 1) obliczona będzie z uwzględnieniem zarówno sumy długu pozostałego do umorzenia, jak sumy zaległych rat i oprocentowania według stanu na dzień 2 stycznia 1933 r.

3. Od zaległości, których egzekucja zostanie w myśl cz. 1 wstrzymana, nie pobiera się odsetek zwłoki w latach 1933 i 1934.

4. Okres spłaty pożyczek, może być na skutek podań dłużników przedłużony, nie więcej jednak niż o trzy lata, przyczem przedłużenie okresu spłaty nie ma wpływu na ustalony przy udzielaniu pożyczki termin płatności pierwszej raty pożyczki.

5. Niezależnie od postanowień cz. 4, Państwowy Bank Rolny może odraczać termin płatności poszczególnych rat pożyczek w wypadkach klęsk żywiołowych lub nieurodzaju oraz w wypadkach wyjątkowych, w których stwierdzone zostanie, że dłużnik z wykonanych meljoracji nie odniósł przewidywanych korzyści. Termin płatności raty odroczonej nie może być późniejszy, niż termin płatności ostatniej raty pożyczki, a jeżeli odroczeniu ulega ostatnia rata — okres odroczenia nie może przekraczać lat 3. Udzielając odroczenia Państwowy Bank Rolny ustali równocześnie sposób spłaty odroczonej raty oraz odsetek.

6. Oprocentowanie należności, określonych w § 9, obniża się, począwszy od roku 1932 do 4% w stosunku rocznym.

§ 10. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia. Równocześnie tracą moc obowiązującą: rozporządzenie Ministra Reform Rolnych z dnia 1 marca 1932 r. wydane w porozumieniu z Ministrami Skarbu, Rolnictwa i Sprawiedliwości w sprawie ulg przy spłacie należności Skarbu Państwa związanych z przebudową ustroju rolnego (Dz. U. R. P. Nr. 29, poz. 296) i rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych z dnia 14 lipca 1932 r. wydane w porozumieniu z Ministrem Skarbu w sprawie ulg przy spłacie niektórych należności Funduszu Obrotowego Reformy Rolnej (Dz. U. R. P. Nr. 68, poz. 627). (Dz. U. R. P. Nr. 47, poz. 377).

U s t a w a

z dnia 29 marca 1933 r.

o ulgach w zakresie oprocentowania i terminów spłaty wierzytelności hipotecznych.

Art. 1. (1) Odsetki od wierzytelności hipotecznych, istniejących w dniu wejścia w życie ustawy niniejszej, należne za czas od dnia 1 kwietnia 1933 r. choćby już zasądzone, obniża się do 6% w stosunku rocznym.

(2) Przepis powyższy dotyczy wierzytelności, zabezpieczonych hipoteką umowną (umownem prawem zastawu), oraz długów gruntowych, — bez względu na to, czy zabezpieczenie jest ujawnione w wykazie hipotecznym czystym wpisem (intabulacją), czy przez zastrzeżenie (prenotację).

(3) Wierzytelności, zabezpieczone kaucją hipoteczną (hipoteką zabezpieczającą), nie są wierzytelnościami hipotecznymi w rozumieniu niniejszej ustawy.

Art. 2. Spłata kapitału wierzytelności, zabezpieczonych hipoteką umowną (umownem prawem zastawu), oraz spłata kapitału długów gruntowych nie może być wymagana w terminie przed dniem 1 października 1934 r.

Art. 3. Niedopuszczalna jest do dnia 1 października 1934 r. egzekucja kapitału wierzytelności, wymienionych w art. 2; egzekucja odsetek i kosztów jest dopuszczalna.

Art. 4. Dłużnik nie ma prawa korzystać z przepisów art. 2 i 3 w takim zakresie, w jakim może lub będzie mogło być dokonane potrącenie wzajemnych należności między nim a wierzycielem.

Art. 5. (1) Nieważne są postanowienia umowy, zawartej przed wejściem w życie niniejszej ustawy, w myśl których w razie ustawowego obniżenia odsetek:

1) dłużnik obowiązany jest zrzec się korzyści, wynikających dla niego z tytułu tego obniżenia;

2) wierzytelność staje się wymagalna lub może być przedterminowo wypowiedziana.

(2) Nieważność powyższych postanowień umowy nie pociąga za sobą nieważności innych jej postanowień.

Art. 6. Wierzycielowi służy prawo domagania się wcześniejszej spłaty kapitału, jeżeli zmniejszenie się wartości zabezpieczenia rzeczowego było spowodowane czynem dłużnika. Obniżenie się wartości nieruchomości skutkiem ogólnych warunków gospodarczych nie może być powodem wypowiedzenia wierzytelności.

Art. 7. (1) Jeżeli dłużnik zapłacił odsetki należne za czas od dnia 1 kwietnia 1933 r. ponad miarę, określoną w ustawie niniejszej, ma prawo zarachować nadpłacone odsetki na najbliższe raty procentowe od wierzytelności.

(2) Dłużnik ma prawo żądać, aby wpłacane przez niego dobrowolnie odsetki były przedewszystkiem zarachowywane na odsetki należne za czas od 1 kwietnia 1933 r., choćby nie były jeszcze zapłacone odsetki za czas przed tym terminem.

Art. 8. Wierzyciel należności, której zapłata ulega odroczeniu z mocy niniejszej ustawy, może wypowiedzieć przedterminowo kapitał wierzytelności, jeżeli dłużnik zalega z zapłatą odsetek, należnych za czas od dnia 1 kwietnia 1933 r. dłużej niż 3 miesiące.

Art. 9. Jeżeli strony umówiły się, że w razie niezapłacenia w terminie odsetek, biec będą odsetki wyższe, to w razie niezapłacenia odsetek, przypadających za czas od dnia 1 kwietnia 1933 r., rygor ten pozostaje w mocy z tem zastrzeżeniem, że umówione odsetki wyższe nie mogą przekraczać 8% w stosunku rocznym.

Art. 10. (1) Z ulg, przewidzianych ustawą niniejszą, korzystają również dłużnicy osobiście odpowiedzialni za wierzytelność hipoteczną.

(2) Zabezpieczenie hipoteczne odsetek wygasa dla tej ich części, o którą zostały obniżone.

(3) Ulgi w zakresie oprocentowania i terminów spłaty, ustanowione ustawą niniejszą, osiągają skutek z mocy samego prawa wobec stron i osób trzecich, nawet bez ujawnienia ich w wykazie hipotecznym (w księdze gruntowej).

Art. 11. (1) Jeżeli zdolność płatnicza i możliwości gospodarcze dłużnika pozwalają mu na spłacenie kapitału wierzytelności, którego spłata została odroczone ustawą niniejszą, wierzyciel ma prawo żądać uchylenia odroczenia spłaty, przewidzianego w art. 2.

(2) Ciężar dowodu co do zdolności płatniczej i możliwości gospodarczych dłużnika spoczywa na wierzycielu. Spłata kapitału może być rozłożona na raty.

(3) Do orzekania powołane są sądy według zasad kodeksu postępowania cywilnego. Jeżeli chodzi o wierzytelność, zabezpieczoną na nieruchomości, stanowiącej gospodarstwo wiejskie, do orzekania powołane są właściwe urzędy rozjemcze.

Art. 12. Postanowienia ustawy niniejszej nie dotyczą:

1) wierzytelności instytucyj kredytu długoterminowego, zabezpieczonych w listach zastawnych, obligacjach lub gotowiźnie, oraz wierzytelności, zabezpieczających obligacje własne (częściowe zapisy długu) instytucyj przemysłowych i fundacyj;

(2) wierzytelności banków państwowych, przedsiębiorstw bankowych, wymienionych w art. 2, 3 i 119 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 17 marca 1928 r. o prawie bankowym (Dz. U. R. P. Nr. 34, poz. 312), spółdzielni kredytowych, należących do tych związków rewizyjnych, których listę ustali Minister Skarbu, Centralnej Kasy Spółek Rolniczych, Krajowej Kasy Pożyczkowej w Poznaniu, Pomorskiej Kasy Pożyczkowej w Toruniu, komunalnych kas oszczędności, Galicyjskiej Kasy Oszczędności, gminnych kas pożyczkowo - oszczędnościowych, wierzytelności instytucyj ubezpieczeniowych, mających siedzibę w kraju, instytucyj finansowych i ubezpieczeniowych, mających siedzibę zagranicą, oraz zakładów ubezpieczeń społecznych;

3) wierzytelności, powstałych po dniu 1 lipca 1932 r.

Art. 13. Wykonanie ustawy niniejszej porucza się Ministrom Sprawiedliwości i Skarbu.

Art. 14. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia. (Dz. U. R. P. Nr. 25, poz. 213).

U s t a w a

z dnia 24 marca 1933 r.

o ułatwieniach dla instytucyj kredytowych, przyznających dłużnikom ulgi w zakresie wierzytelności rolniczych.

1. Pomoc dla instytucyj kredytowych.

Art. 1. Upoważnia się Ministra Skarbu do udzielania pomocy w zakresie, przewidzianym ustawą niniejszą, spółdzielniom kredytowym, komunalnym kasom oszczędności, gminnym kasom pożyczkowo - oszczędnościowym, Galicyjskiej Kasie Oszczędności, Cen-

tralnej Kasie Spółek Rolniczych, Krajowej Kasie Pożyczkowej w Poznaniu, Pomorskiej Krajowej Kasie Pożyczkowej w Toruniu, Ukraińskiej Szczędnicy w Przemyśle, przedsiębiorstwom bankowym, wymienionym w art. 2, 3 i 119 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 17 marca 1928 r. o prawie bankowym (Dz. U. R. P. Nr. 34, poz. 321), bankom państwowym oraz wyjątkowo innym przedsiębiorstwom i spółdzielniom, nie zajmującym się czynnościami bankowymi, a oznaczonym przez Ministra Skarbu pod warunkiem, że te instytucje i przedsiębiorstwa zawrą z dłużnikami układy, mające za przedmiot rozłożenie spłat i obniżenie oprocentowania wierzytelności rolniczych.

Art. 2. Na pomoc Skarbu Państwa, określoną w art. 1, przeznaczają się 75.000.000 złotych.

Art. 3. (1) Pomoc Skarbu Państwa wyniesie 50% strat, poniesionych przez daną instytucję lub przedsiębiorstwo na wierzytelnościach rolniczych, objętych układami, wymienionymi w art. 1.

(2) Minister Skarbu określać będzie wszelkie okoliczności, związane z udzieleniem tej pomocy, a między innymi którym z instytucji i przedsiębiorstw, wymienionych w art. 1, i w jakich kwotach będzie udzielona pomoc, jakie warunki muszą być dopełnione przez instytucje i przedsiębiorstwa przed udzieleniem pomocy, na jakich warunkach muszą być zawierane układy z dłużnikami, co należy uważać za stratę w rozumieniu ustępu poprzedzającego, w jaki sposób straty te będą ustalane, oraz jakie wierzytelności należy uważać za rolnicze.

(3) Udzielenie pomocy może być uzależnione od bezpłatnego przekazania na rzecz Skarbu Państwa wierzytelności, które zgodnie z ustaleniem, dokonaniem w warunkach, określonych przez Ministra Skarbu, miałyby być odpisane na stratę.

Art. 4. (1) Minister Skarbu ustala corocznie sumy potrzebne na wydatki, związane z udzieleniem pomocy, przewidzianej w artykułach poprzedzających, i wprowadza je do budżetu.

(2) Upoważnia się Ministra Skarbu niezależnie od pomocy, przewidzianej w artykułach poprzedzających, do udzielania pomocy bankom państwowym z lokat Skarbu Państwa, znajdujących się w tych bankach. Pomoc, udzielana w tym trybie, nie jest ograniczona przepisami art. 2 i 3.

2. Bank Akceptacyjny.

Art. 5. Upoważnia się Ministra Skarbu:

1) do założenia instytucji kredytowej pod nazwą „Bank Akceptacyjny“, której zadaniem będzie udzielanie kredytu akceptacyjnego;

2) do obejmowania części lub całości kapitału zakładowego powyższej instytucji;

3) do pokrywania obejmowanego kapitału zakładowego w gotówiznie lub walorami, w szczególności walorami funduszu, stworzonego na podstawie części IV-ej pkt. 1 lit. f) załącznika do rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 13 października 1927 r. o planie stabilizacyjnym i zaciągnięciu pożyczki zagranicznej (Dz. U. R. P. Nr. 88, poz. 789).

Art. 6. Bank Akceptacyjny będzie założony jako spółka akcyjna, zgodnie z przepisami rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 17 marca 1928 r. o prawie bankowym (Dz. U. R. P. Nr. 34, poz. 321), z tem, że ogólna suma zobowiązań powyższej instytucji nie może przenosić dwudziestokrotnej sumy jej kapitałów własnych (zakładowego i rezerwowych).

Art. 7. (1) Skarb Państwa obejmuje porękę za 30% ogólnej sumy zobowiązań Banku Akceptacyjnego, ustalonych w bilansie likwidacyjnym tej instytucji, sporządzonym według stanu z dnia, w którym powzięta będzie uchwała o likwidacji.

(2) Ogólna odpowiedzialność Skarbu Państwa z tytułu tej poręki nie może jednak przekroczyć 75.000.000 złotych.

Art. 8. Wierzytelności i ich zabezpieczenia, służące za podkład kredytów akceptacyjnych, jak również wpływy na spłatę kapitału i odsetek tych wierzytelności, stanowiąc będą w majątku instytucji, która uzyskuje kredyt, osobną masę, służącą przede wszystkim na zaspokojenie należności Banku Akceptacyjnego. Do powyższej osobnej masy włączone będą wszelkie zobowiązania, powstałe z prolongaty i nowacji zobowiązań do niej należących. Wierzytelności, należące do tejże masy, i ich zabezpieczenia będą wpisywane do osobnego rejestru.

3. Ulgi w opłatach stemplowych.

Art. 9. Minister Skarbu władny jest zwolnić od opłat stemplowych:

- 1) pisma, stwierdzające układy, wymienione w art. 1;
- 2) pisma, dotyczące założenia Banku Akceptacyjnego oraz powiększenia jego kapitału zakładowego;
- 3) weksle, wystawione lub akceptowane przez Bank Akceptacyjny;
- 4) obligi, stwierdzające zobowiązanie dłużne wobec tej instytucji, oraz pisma, stwierdzające ustanowienie zastawu lub hipoteki, celem zabezpieczenia wierzytelności, stwierdzonej takim obligiem;
- 5) pisma, stwierdzające cesję wierzytelności na rzecz Banku Akceptacyjnego.

4. Przepisy końcowe.

Art. 10. Wykonanie ustawy niniejszej porucza się Ministrowi Skarbu.

Art. 11. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia. (Dz. U. R. P. Nr. 25, poz. 211).

Rozporządzenie Ministra Skarbu

z dnia 26 czerwca 1933 r.

o zasadach udzielania pomocy instytucjom, zawierającym układy z dłużnikami w zakresie wierzytelności rolniczych.

Na podstawie art. 3 i 10 ustawy z dnia 24 marca 1933 r. o ułatwieniach dla instytucji kredytowych, przyznających dłużnikom ulgi w zakresie wierzytelności rolniczych (Dz. U. R. P. Nr. 25, poz. 211), zarządzam co następuje:

§ 1. Czynności, dotyczące pomocy Skarbu Państwa, przewidzianej w części pierwszej ustawy z dnia 24 marca 1933 r., o ułatwieniach dla instytucji kredytowych, przyznających dłużnikom ulgi w zakresie wierzytelności rolniczych, z wyjątkiem pomocy przewidzianej w ustępie drugim art. 4 tej ustawy, wykonywane będą przez Bank Akceptacyjny Spółkę Akcyjną.

Przy Banku Akceptacyjnym Sp. Akc. będzie działał Komitet Konwersyjny dla spraw związanych z pomocą Skarbu Państwa, złożony z trzech członków i potrzebnej liczby zastępców, powołanych przez Ministra Skarbu w porozumieniu z Ministrem Rolnictwa i Reform Rolnych. Członkiem Komitetu Konwersyjnego może być również członek Rady Nadzorczej Banku Akceptacyjnego Sp. Akc. Komitet spełnia swe czynności w kompletach, składających się z trzech osób z pośród członków i ich zastępców. Komitet Konwersyjny będzie działał zgodnie z przepisami specjalnego regulaminu, zatwierdzonego przez Ministra Skarbu.

§ 2. Pomoc Skarbu Państwa w wysokości 75.000.000 zł. będzie przeznaczona na pokrycie strat instytucji z tytułu odsetek i kapitału (§§ 11 i 12) na wierzytelnościach rolniczych, objętych układami zawartymi na zasadach, przewidzianych w rozporządzeniu niniejszem.

Układy takie będą w dalszym ciągu tego rozporządzenia nazywane układami konwersyjnymi.

§ 3. Wierzytelność jest rolniczą w rozumieniu rozporządzenia niniejszego, jeżeli którakolwiek z osób odpowiedzialnych za zobowiązanie jest posiadaczem gospodarstwa wiejskiego w rozumieniu art. 2 ustawy z dnia 28 marca 1933 r. o utworzeniu urzędów rozejmowych do spraw majątkowych posiadaczy gospodarstw wiejskich (Dz. U. R. P. Nr. 29, poz. 253).

§ 4. Pomoc Skarbu Państwa może być udzielana następującym instytucjom:

- 1) bankom państwowym,
- 2) przedsiębiorstwom bankowym, wymienionym w art. 2, 3 i 119 prawa bankowego (Dz. U. R. P. z 1928 r. Nr. 34, poz. 321),
- 3) spółdzielniom kredytowym, komunalnym kasom oszczędności i gminnym kasom pożyczkowo - oszczędnościowym,
- 4) centralom finansowym i gospodarczym oraz przedsiębiorstwom, oznaczonym przez Ministra Skarbu.

Wymienione wyżej instytucje i przedsiębiorstwa nazywane będą w rozporządzeniu niniejszym instytucjami wierzytelijskimi.

Spółdzielnie kredytowe, komunalne kasy oszczędności i gminne kasy pożyczkowo - oszczędnościowe będą mogły korzystać z pomocy Skarbu Państwa w zasadzie tylko za pośrednictwem banków państwowych i centrali finansowych.

Minister Skarbu na wniosek Rady Banku Akceptacyjnego Sp. Akc. ustali listę spółdzielni kredytowych i komunalnych kas oszczędności, które będą mogły korzystać z pomocy Skarbu Państwa bezpośrednio.

Z pomocy Skarbu Państwa korzystać również mogą komunalne kasy oszczędności, które zawarły układy z wydziałami powiatowymi o przejęciu i likwidacji wierzytelności rolniczych.

§ 5. Pomoc Skarbu Państwa udzielana będzie instytucjom wierzytelijskim pod warunkiem zawarcia przez nie układów konwersyjnych z dłużnikami.

§ 6. Instytucje wierzytelijskie, zamierzające korzystać z pomocy Skarbu Państwa, winny zawrzeć z dłużnikami układy konwersyjne co do wszystkich swoich wierzytelności rolniczych, które nadają się do konwersji, zgodnie z przepisami rozporządzenia niniejszego, a w szczególności z postanowieniami §§ 3, 8 i 9.

Układy te powinny być przedstawiane do zatwierdzenia Komitetowi Konwersyjnemu (§ 1) za pośrednictwem Banku Akceptacyjnego Sp. Akc.

Komitet Konwersyjny ocenia, czy wierzytelności, objęte układem, oraz warunki układu odpowiadają przepisom rozporządzenia niniejszego.

Dłużnik, z którym nie został zawarty układ, ma prawo odwołania do Komitetu Konwersyjnego. Przepis ten nie dotyczy dłużników banków państwowych.

Warunki, pod którymi mogą być wnoszone przez dłużników odwołania do Komitetu Konwersyjnego, będą ustalone przez ten Komitet.

§ 7. Bank Akceptacyjny Sp. Akc., będzie zawierał z instytucjami wierzytelijskimi umowy w przedmiocie pomocy Skarbu Państwa, przewidzianej w rozporządzeniu niniejszym.

Umowy te powinny przewidywać rygory na wypadek uchylania się instytucji wierzytelijskich od zastosowania przepisów rozporządzenia niniejszego, a zwłaszcza przepisów § 6.

Umowy rzeczono podlegają zatwierdzeniu Ministra Skarbu.

Zawieranie umów co do pomocy Skarbu Państwa odbywać się będzie stopniowo w miarę zawierania przez instytucje wierzytelijskie układów konwersyjnych z dłużnikami.

§ 8. Za nienadające się do konwersji przy pomocy Skarbu Państwa należy uważać:

- I. wierzytelności nieściągalne,
- II. wierzytelności, które mogą być spłacone bez przeprowadzenia konwersji,
- III. wierzytelności, przypadające od dłużników, którzy nie mogą dostarczyć zabezpieczeń, wymienionych w § 9.

W szczególności nie mogą być objęte układami konwersyjnymi wierzytelności, przypadające:

1) od dłużników, którzy z uwagi na swe nadmierne obciążenia finansowe, bądź z innych przyczyn, nie mogliby wykonać warunków układów konwersyjnych, a zwłaszcza od dłużników, których ogólne obciążenie hipoteczne przekracza 75% szacunku ich gospodarstw wiejskich, ustalonego według taryf instytucji ziemskiego kredytu długoterminowego,

2) od dłużników, których ogólne zadłużenie nie przekracza:

A. dla gospodarstw o obszarze do 100 ha — od 25 zł. do 50 zł. za hektar, a to w zależności od lokalnych warunków gospodarczych; szczegółowe postanowienia w tej mierze ustali Komitet Konwersyjny;

B. dla gospodarstw o obszarze ponad 100 ha — 35% szacunku gospodarstwa, ustalonego według taryf instytucji ziemskiego kredytu długoterminowego.

3) Od dłużników, których ogólne zadłużenie w danej instytucji nie przekracza:

A. dla gospodarstw o obszarze do 50 ha — 150 zł,

B. dla gospodarstw o obszarze od 50 do 100 ha — 500 zł,

C. dla gospodarstw o obszarze ponad 100 ha — 2.000 zł.

Ponadto nie mogą być objęte układami konwersyjnymi nowe wierzytelności, powstałe po dniu 1 lipca 1932 r.; wystawienie nowych obligów, celem wymiany w części lub w całości obligów dawniej wystawionych lub pokrycia dawniej zaciągniętych zobowiązań, nie powoduje powstania nowej wierzytelności w rozumieniu paragrafu niniejszego.

§ 9. Układy konwersyjne winny być zabezpieczone, niezależnie od osobistego zobowiązania dłużnika:

1) papierami wartościowymi o stałym, bądź niestałym, oprocentowaniu w stosunku 85% ich kursu giełdowego, lub kursu ustalonego przez Radę Banku Akceptacyjnego Sp. Akc., jeżeli kurs ich na giełdzie nie jest notowany, albo

2) hipotekami (czystymi wpisami, kaucjami hipotecznymi i t. d.), mieszczącymi się w 75% szacunku nieruchomości, ustalonego zgodnie z taryfami instytucji ziemskiego kredytu długoterminowego, albo

3) innymi zabezpieczeniami, uznanymi za dostateczne przez Radę Banku Akceptacyjnego Sp. Akc. Uchwały Rady w tej mierze muszą uzyskać zatwierdzenie Ministra Skarbu.

§ 10. Układy konwersyjne z dłużnikami, zawierane będą w zasadzie na okres 7 lat. Za zgodą dłużników okres ten może być krótszy.

Kapitał długu, objętego układem, nie będzie podlegał spłacie w ciągu pierwszego roku, bądź w ciągu pierwszych dwóch lat, stosownie do oceny instytucji wierzycielskiej, która powinna uwzględniać stopień ogólnego zadłużenia krótkoterminowego dłużnika. W ciągu pozostałych 6, bądź 5 lat kapitał długu będzie ulegał spłacie według jednej z następujących skali:

1) przy dwuletniej karencji ulega spłacie	
w trzecim roku	— 5%
w czwartym roku	— 10%
w piątym roku	od 15 do 25%
w szóstym roku	od 20 do 30%
w siódmym roku	od 50 do 30% pierwotnego długu,

2) przy jednorocznej karencji ulega spłacie

w drugim roku	— 5%
w trzecim roku	— 10%
w czwartym roku	— 15%
w piątym roku	— 20%
w siódmym roku	— 30% pierwotnego długu.

Oprocentowanie długów, objętych układami konwersyjnymi, ustalać będzie Minister Skarbu. Oprocentowanie to na okres pierwszych dwóch lat wykonywania układów ustala się na 6¼% w stosunku rocznym.

§ 11. Pomoc Skarbu Państwa w związku z obniżeniem dłużnikom odsetek przy zawieraniu układów konwersyjnych przyznawana będzie instytucjom wierzyielskim w umowach zawieranych przez nie z Bankiem Akceptacyjnym Sp. Akc. (§ 7) tylko w ciągu pierwszych 2 lat od daty uzyskania mocy prawnej przez poszczególne układy konwersyjne, przyczem instytucje wierzyielskie otrzymywać będą od wierzytelności, objętych układami konwersyjnymi:

1) 2% w stosunku rocznym, jeżeli wszystkie wierzytelności rolnicze instytucji stanowią co najmniej 50% ogólnej sumy kredytów, udzielonych przez instytucję,

2) 1½% w stosunku rocznym, jeżeli wszystkie wierzytelności rolnicze instytucji stanowią od 33% do 50% ogólnej sumy kredytów, udzielonych przez instytucję,

3) 1% w stosunku rocznym, jeżeli wszystkie wierzytelności rolnicze instytucji stanowią od 10% do 33% ogólnej sumy kredytów, udzielonych przez instytucję.

Ponadto spółdzielniom kredytowym, komunalnym kasom oszczędności i gminnym kasom pożyczkowo-oszczędnościowym może być przyznana, na podstawie decyzji Ministra Skarbu, dodatkowa pomoc, nieprzekraczająca ¼% rocznie.

Stosunek sumy wierzytelności rolniczych instytucji, do ogólnej sumy udzielonych przez nią kredytów, ustalać się będzie według stanu z dnia 31 grudnia 1932 r.

Ogólna suma, przypadająca instytucjom wierzyielskim z tytułu pomocy Skarbu Państwa, przewidzianej w paragrafie niniejszym, nie może przekroczyć połowy ogólnej sumy strat tych instytucji, powstałych skutkiem obniżenia oprocentowania przy zawieraniu układów konwersyjnych.

§ 12. Pomoc Skarbu Państwa z tytułu strat na kapitale udzielana będzie instytucjom wierzyielskim w wysokości 50% sumy strat, poniesionych przez te instytucje na kapitale wierzytelności, objętych układami konwersyjnymi.

§ 13. Kapitał wierzytelności rolniczej będzie uznany za stracony (nieściągalny), jeżeli dłużnik nie uiścił należności, przypadającej na mocy układu konwersyjnego, a środki egzekucyjne, przeprowadzone przez instytucję wierzyielską, nie doprowadziły do uzyskania pokrycia tych należności.

O stracie (nieściągalności) całości, lub części kapitału wierzytelności decyduje Bank Akceptacyjny Sp. Akc. po uwzględnieniu wszelkich okoliczności, dotyczących stanu majątkowego dłużnika i środków egzekucyjnych, zastosowanych przez instytucję wierzyielską. Decyzja Banku Akceptacyjnego Sp. Akc. w tej mierze jest ostateczna. Przepisy ustępu niniejszego nie dotyczą banków państwowych.

Na żądanie Banku Akceptacyjnego Sp. Akc. instytucja wierzyielska będzie obowiązana przekazać wierzytelność, uznaną za straconą (nieściągalną), Państwowemu Bankowi Rolnemu, który będzie nią administrował na rachunek Skarbu Państwa.

Przepis ustępu poprzedniego nie dotyczy wierzytelności Banku Gospodarstwa Krajowego, uznanych za stracone (nieściągalne).

Po przekazaniu wierzytelności, uznanej za straconą (nieściągalną), Bank Akceptacyjny Sp. Akc. otworzy instytucji rachunek do wysokości przyznanej pomocy Skarbu Państwa.

§ 14. Bank Akceptacyjny, Sp. Akc. będzie sporządzał za każde ubiegłe półrocze kalendarzowe zestawienie sum, potrzebnych na cele pomocy Skarbu Państwa z tytułu strat ponoszonych przez instytucje wierzycielskie na odsetkach i kapitale wierzitelności, objętych układami konwersyjnymi i będzie przedkładał te zestawienia Ministrowi Skarbu dla otrzymania dotacji, przeznaczonej na wykonanie pomocy Skarbu Państwa.

§ 15. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

(Dz. U. R. P. Nr. 50, poz. 395).

Regulamin kredytowy Banku Akceptacyjnego Sp. Akc.

Na podstawie ustawy z dnia 24 marca 1933 r. (Dz. U. R. P. Nr. 25, poz. 211) o ułatwieniach dla instytucyj kredytowych, przyznających dłużnikom ulgi w zakresie wierzitelności rolniczych oraz Statutu Banku Akceptacyjnego Sp. Akc. ustala się następujący regulamin kredytowy dla Banku Akceptacyjnego Sp. Akc.

§ 1.

Podstawą kredytu akceptacyjnego będą wierzitelności rolnicze i ich zabezpieczenia, objęte układami zawartymi przez instytucje wierzycielskie z dłużnikami, zgodnie z Rozp. Min. Skarbu o zasadach udzielania pomocy instytucjom, zawierającym układy z dłużnikami w zakresie wierzitelności rolniczych z dnia 26 czerwca 1933 r. (Dz. U. R. P. Nr. 50, poz. 395).

Bank Akceptacyjny udzielać będzie kredytu akceptacyjnego w drodze akceptowania weksli ciągnionych lub wystawiania weksli własnych i dostarczania ich kredytobiorcom.

§ 2.

Kredyt akceptacyjny udzielany będzie następującym instytucjom wierzycielskim:

- 1) bankom państwowym,
- 2) przedsiębiorstwom bankowym, wymienionym w art. 2, 3 i 119 prawa bankowego z dnia 17 marca 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr. 34, poz. 321),
- 3) centralom finansowym spółdzielni kredytowych,
- 4) centralom finansowym Komunalnych Kas Oszczędności i Galicyjskiej Kasie Oszczędności,
- 5) poszczególnym spółdzielniom kredytowym i komunalnym kasom oszczędności,
- 6) instytucjom ziemskiego kredytu długoterminowego,
- 7) centralom gospodarczym i innym przedsiębiorstwom oznaczonym przez Min. Skarbu,
- 8) przedsiębiorstwom, mającym na celu produkcję nawozów sztucznych, bądź maszyn i narzędzi rolniczych, korzystających z bezpośredniego kredytu w Banku Polskim,
- 9) właścicielom gospodarstw wiejskich oraz uprzemysłowionym warsztatom rolniczym, korzystającym z kredytu bezpośredniego w Banku Polskim.

Wymienione wyżej instytucje i przedsiębiorstwa są nazywane w niniejszym regulaminie „kredytobiorcami“.

Rada Banku ustali osobną uchwałą, które spółdzielnie i komunalne kasy oszczędności korzystać mogą bezpośrednio z kredytów w Banku Akceptacyjnym; pozostałe spółdzielnie i komunalne kasy oszczędności oraz gminne kasy pożyczkowo-oszczędnościowo będą mogły korzystać z tego kredytu za pośrednictwem banków państwowych i central finansowych.

Z kredytów również korzystać mogą komunalne kasy oszczędności, które zawarły układy z wydziałami powiatowymi o przyjęcie i likwidację wierzitelności rolniczych.

Przedsiębiorstwa, wymienione w p. 7, § 2 niniejszego regulaminu, bezpośrednio z kredytu w Banku Akceptacyjnym korzystać mogą wówczas, kiedy udowodnią, iż z własnych środków mają wierzitelności rolniczych na sumę co najmniej 750.000 zł. nigdzie nie refinansowanych, lub zrefinansowanych bezpośrednio w Banku Polskim.

§ 3.

Kredyt akceptacyjny może być udzielony kredytobiorcom:

1) na zastąpienie zobowiązań ich wobec Banku Polskiego — weksłami opatrzonymi podpisem Banku Akceptacyjnego,

2) na zastąpienie zobowiązań instytucji ziemskiego kredytu długoterminowego z tytułu kredytu lombardowego w Banku Polskim — weksłami opatrzonymi podpisem Banku Akceptacyjnego,

3) w celu ułatwienia uzyskania kredytu w Banku Polskim na podstawie weksli, opatrzonych podpisem Banku Akceptacyjnego; kredyt ten nie może być przeznaczony na nowe operacje aktywne.

Z kredytu akceptacyjnego korzystać będą te instytucje, które zobowiążą się objąć układami konwersyjnymi wszystkie swoje wierzytelności rolnicze odpowiadające zasadom Rozp. Min. Skarbu, w celu umożliwienia kredytobiorcom wykonania zawartych układów z ich dłużnikami.

Kredyt akceptacyjny będzie udzielany stopniowo w miarę zawierania przez instytucje wierzyielskie układów konwersyjnych z dłużnikami w zakresie wierzytelności rolniczych, bez względu na to, w jaką formę prawną są ujęte zobowiązania tych dłużników (weksle, rachunki bieżące i t. p.).

§ 4.

Kredyt akceptacyjny może być udzielony tylko na zastąpienie zobowiązań mających charakter rolniczy, bądź w celu umożliwienia zawarcia układu w zakresie takich zobowiązań.

Zobowiązanie ma charakter rolniczy, jeżeli którakolwiek z osób układających się, a zarazem odpowiedzialnych za zobowiązanie, jest posiadaczem gospodarstwa wiejskiego w rozumieniu art. 2 ustawy z dnia 28 marca 1933 r. o utworzeniu urzędów rozjemczych dla spraw majątkowych posiadaczy gospodarstw wiejskich (Dz. U. R. P. Nr. 29, poz. 253).

§ 5.

Kredyt akceptacyjny udzielony będzie w zasadzie na 7 lat.

Za zgodą dłużników okres ten może być krótszy.

Weksle opatrzone podpisem Banku Akceptacyjnego będą wystawiane z terminem płatności 6-miesięcznym i po upływie tego terminu będą ulegały wymianie na nowe weksle (prolongacyjne).

Bank Akceptacyjny zaciągnie zobowiązanie co do prolongaty kredytu, kredytobiorca natomiast zobowiąże się, że w oznaczonych terminach będzie dokonywał ustalonych spłat z tytułu kapitału i odsetek, oraz że będzie dostarczał weksli wymiennych (prolongacyjnych).

Kapitał długu nie będzie podlegał spłacie w ciągu pierwszego roku względnie w ciągu pierwszych dwóch lat, zależnie od wysokości ogólnego zadłużenia krótkoterminowego dłużnika stosownie do oceny instytucji wierzyielskich.

W ciągu zaś pozostałych 5, względnie 6 lat — kapitał długu będzie ulegał spłacie według jednej z następujących skali:

I. Przy dwuletniej karencji ulega spłacie:

w trzecim roku ulega spłacie	5%,
w czwartym roku ulega spłacie	10%,
w szóstym roku ulega spłacie	od 15% do 25%,
w piątym roku ulega spłacie	od 20% do 30%,
w siódmym roku ulega spłacie	od 50% do 30% pierwotnego długu.

II. Przy jednorocznej karencji ulega spłacie:

w drugim roku ulega spłacie	5%,
w trzecim roku ulega spłacie	10%,
w czwartym roku ulega spłacie	15%,
w piątym roku ulega spłacie	20%,
w szóstym roku ulega spłacie	20%,
w siódmym roku ulega spłacie	30% pierwotnego długu.

§ 6.

Oprocentowanie kredytu akceptacyjnego odpowiadać będzie każdorazowej stopie dyskontowej Banku Polskiego.

Niezależnie od tego Bank Akceptacyjny będzie miał prawo pobierać za udzielenie kredytu akceptacyjnego tytułem prowizji 1/8% w stosunku rocznym od niespłaconej sumy długu.

§ 7.

Kredyt akceptacyjny powinien być zabezpieczony według uznania Banku Akceptacyjnego:

- 1) zobowiązaniem osobistym kredytobiorcy, zabezpieczonem na zobowiązaniach dłużnika kredytobiorcy oraz zabezpieczeniami przywiązaniem do tych zobowiązań, lub
- 2) zobowiązaniem osobistym kredytobiorcy dostatecznie zabezpieczonem.

§ 8.

Wierzytelności i ich zabezpieczenia, służące za podkład kredytów akceptacyjnych, jak również wpływy na spłatę kapitału i odsetek tych wierzytelności stanowić będą w majątku kredytobiorcy osobną masę służącą przedewszystkiem na zaspokojenie należności Banku Akceptacyjnego.

Do powyższej osobnej masy włączone będą wszelkie zobowiązania, powstałe z proлонaty i nowacji zobowiązań do niej należących.

Wierzytelności, należące do tej masy i ich zabezpieczenia, będą wpisywane do osobnego rejestru, prowadzonego w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach, przy czem jeden z nich winien być dostarczony Bankowi Akceptacyjnemu.

Szczegółowe przepisy dotyczące układu rejestru i jego prowadzenia ustala instrukcje Banku Akceptacyjnego.

Kredytobiorca z pełną odpowiedzialnością winien dbać o formalno-prawny stan i wartość zabezpieczeń.

Bank Akceptacyjny będzie miał prawo w każdej chwili dokonywać kontroli stanu tych zabezpieczeń.

Na żądanie Banku Akceptacyjnego kredytobiorca winien na swój koszt, w obowiązującej formie prawnej, powyższe wierzytelności scedować na rzecz Banku Akceptacyjnego lub na rzecz instytucji przez Bank Akceptacyjny wskazanej.

§ 9.

Tytułem zabezpieczeń o których mowa w punktach 1 i 2 § 7 oraz § 8, Bank może przyjąć:

a) papiery wartościowe o stałym i niestałym oprocentowaniu w stosunku 85% ich kursu giełdowego lub kursu ustalonego przez Radę Banku, jeżeli kurs ich na giełdzie nie jest notowany,

a) hipoteki (czyste wpisy, kaucje hipoteczne i t. p.), mieszczące się w 75% szacunku nieruchomości, ustalonego zgodnie z taryfami i zasadami instytucji ziemskiego kredytu długoterminowego, względnie, o ile chodzi o nieruchomości miejskie lub przemysłowe, zgodnie z taryfami i zasadami instytucji kredytu długoterminowego, udzielających kredytu na tego rodzaju hipoteki, lub zakładów ubezpieczeń od ognia.

W przypadku, gdy Bank Akceptacyjny uzna to za konieczne, winien być dokonany nowy szacunek na koszt dłużnika lub kredytobiorcy przez instytucje lub rzeczoznawców, przez Bank Akceptacyjny wskazanych.

c) osobiste zobowiązania dłużników, z poręką majątkową odpowiedzialnych osób w odniesieniu do kredytów udzielonych przez instytucje drobnego kredytu; zabezpieczenia te w stosunku do dłużników posiadających uregulowaną hipotekę uwzględnione będą tylko na sumy nieprzekraczające 1.500 zł.

d) inne zabezpieczenia uznane za dostateczne przez Radę Banku; uchwały Rady w tej mierze muszą uzyskać zatwierdzenie Ministra Skarbu.

e) krótkoterminowe skrypty dłużne, prywatnych instytucji ziemskiego kredytu długoterminowego, oparte na zaległościach i całym majątku tych instytucji w stosunku 100% wartości nominalnej tych walorów, obligacje oraz listy zastawne oparte na zaległościach w stosunku 85% wartości nominalnej tych walorów.

Wymienione wyżej skrypty dłużne będą wystawione z zachowaniem prawa pierwszeństwa dla listów zastawnych danej instytucji kredytu długoterminowego zgodnie z przepisami jej statutu.

§ 10.

Jeżeli wartość udzielonych zabezpieczeń obniży się tak dalece, że nie będzie już dosięgać granic wskazanych w § 9 regulaminu, Bank może zażądać bądź ustanowienia dodatkowego zabezpieczenia dla niezabezpieczonej części kredytu, bądź przedterminowego uiszczenia tej części kredytu.

Jeżeli kredytobiorca nie dopełnił jakichkolwiek swoich zobowiązań, Bank może zażądać przedterminowego uiszczenia kredytu.

W obu powyższych przypadkach Bank nie będzie obowiązany podpisywać weksli prolongacyjnych.

Kredytobiorca podpisywać będzie deklarację, w której obowiązany będzie przyjąć powyższe zastrzeżenia.

§ 11.

Układ zawarty pomiędzy kredytobiorcą a jego dłużnikiem powinien, oprócz osobistego zobowiązania dłużnika, być zabezpieczonym na zasadach, wskazanych w § 9 niniejszego regulaminu.

§ 12.

Układ taki powinien być zawarty co do terminów spłaty i oprocentowania na zasadach dostosowanych do warunków jakie kredytobiorca może otrzymać w Banku Akceptacyjnym.

Bliższe postanowienia w tej mierze będą zawarte w instrukcjach Banku Akceptacyjnego.

§ 13.

Bank Akceptacyjny winien zażądać, aby współzobowiązani (poręczyciele, żyranci i t. p.) z dłużnikiem, który ma zawrzeć układ z kredytobiorcą, byli zwolnieni ze swych zobowiązań z tego tytułu, jeżeli dłużnik może udzielić niewątpliwych pewnych zabezpieczeń po myśli § 9.

§ 14.

Nie mogą korzystać z kredytów akceptacyjnych dłużnicy, którzy nie odpowiadają postanowieniom przepisów § 8 i 9 Rozp. Min. Skarbu o zasadach udzielania pomocy instytucjom zawierającym układ z dłużnikami w zakresie wierzytelności rolniczych.

Do kredytu akceptacyjnego udzielonego instytucjom ziemskiego kredytu długoterminowego odnoszą się postanowienia tych paragrafów, w których instytucje te są wymienione, a pozatem postanowienia § 6.

§ 15.

Nie mogą służyć za podkład dla kredytu akceptacyjnego nowe wierzytelności powstałe po dniu 1 lipca 1932 r.; przepis ten nie dotyczy konwersji zobowiązań instytucji kredytu ziemskiego długoterminowego (p. 2 § 3 niniejszego regulaminu); wystawianie nowych obligów, celem wymiany w części lub całości obligów dawniej wystawionych lub pokrycia dawniej zaciągniętych zobowiązań nie powoduje powstania nowej wierzytelności w rozumieniu niniejszego paragrafu.

§ 16.

Odstąpienie w wyjątkowych wypadkach od postanowień niniejszego regulaminu dopuszczalne jest tylko za zgodą Ministra Skarbu.

Rozporządzenie Ministra Skarbu

z dnia 7 lipca 1933 r.

w sprawie zwolnienia od opłat stemplowych pism, wiążących się z działalnością Banku Akceptacyjnego.

Na podstawie art. 9 ustawy z dnia 24 marca 1933 r. o ułatwieniach dla instytucji kredytowych, przyznających dłużnikom ulgi w zakresie wierzytelności rolniczych (Dz. U. R. P. Nr. 25, poz. 211), zarządzam co następuje:

§ 1. Wolne są od opłat stemplowych:

1) pisma, stwierdzające układy, wymienione w art. 1 powołanej ustawy z dnia 24 marca 1933 r.,

2) weksle, wystawione lub akceptowane przez Bank Akceptacyjny,

3) obligi, stwierdzające zobowiązanie dłużne wobec Banku Akceptacyjnego oraz pisma, stwierdzające ustanowienie zastawu lub hipoteki celem zabezpieczenia wierzytelności, stwierdzonej takim obligiem,

4) pisma, stwierdzające cesję wierzytelności na rzecz Banku Akceptacyjnego.

§ 2. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

(Dz. U. R. P. Nr. 55, poz. 418).

Ustawa

z dnia 28 marca 1933 r.

o utworzeniu urzędów rozjemczych do spraw majątkowych posiadaczy gospodarstw wiejskich.

Rozdział I.

Postanowienia ogólne.

Art. 1. (1) Tworzy się urzędy rozjemcze do spraw majątkowych posiadaczy gospodarstw wiejskich.

(2) Do zakresu działania tych urzędów należą sprawy, wymienione w art. 3 — 13.

(3) Nie należą do zakresu działania urzędów rozjemczych te sprawy majątkowe posiadaczy gospodarstw wiejskich, które nie pozostają w związku ekonomicznym z gospodarstwem wiejskiem. Wyłączenie to nie dotyczy zobowiązań z tytułu poręki lub indosu.

Art. 2. (1) Za gospodarstwa wiejskie ustawa niniejsza uważa gospodarstwa rolne, leśne, ogrodowe, hodowlane i rybne, zaś za posiadaczy tych gospodarstw ich właścicieli, użytkowników i dzierżawców.

(2) Zakłady i warsztaty przemysłowe, prowadzone w zakresie gospodarstw wiejskich, uważa się za ich część składową.

(3) Za mniejsze gospodarstwa wiejskie ustawa niniejsza uważa gospodarstwa, prowadzone na obszarze, nieprzekraczającym 100 ha, za większe zaś — gospodarstwa, prowadzone na obszarze, przekraczającym 100 ha.

(4) Przy ustalaniu obszaru gospodarstwa należy uwzględnić łączną przestrzeń wszystkich wiejskich jednostek gospodarczych, będących w posiadaniu danej osoby.

Rozdział II.

Zakres działania.

Art. 3. Jeżeli wierzyciel pobierał w gotowiźnie, przez włączanie do kapitału lub w innej postaci, korzyści majątkowe — tytułem procentów lub w innej formie — w stosunku wyższym, niż prawem dozwolony, urząd rozjemczy ustali kwoty, nadmiernie pobrane lub zarachowane za okres od dnia 1 stycznia 1927 r., potrąci je od należności wierzyciela i ustali tę należność odpowiednio w mniejszej kwocie lub uzna ją za umorzoną, jeżeli skutkiem potrącenia okaże się w całości pokryta. Jeżeli roszczenia dłużnika z tytułu pobrania od niego nienależnych odsetek przewyższają roszczenia wierzyciela, dłużnik może poszukiwać przypadającej na jego rzecz różnicy przed właściwymi sądami.

Art. 4. Przepisy art. 3 ustawy niniejszej stosuje się również odpowiednio:

1) jeżeli dokument, znajdujący się w rękach wierzyciela, wydany został in blanco;

2) jeżeli udzielenie kredytu nastąpiło w drodze sprzedaży rzeczy ruchomych z obowiązkiem zapłaty ceny po upływie pewnego okresu czasu, przyczem z powodu odroczenia zapłaty cena została ustalona w kwocie niewspółmiernie wygórowanej.

Art. 5. (1) Zbycie wierzytelności, z której tytułu były pobierane wygórowane korzyści majątkowe na rzecz osób innych, niż wymienione w punktach 1) — 9) art. 13, nie stanowi, bez względu na datę zbycia, przeszkody do wszczęcia przeciwko nabywcom tych wierzytelności postępowania przed urzędem rozjemczym. Postanowienie to odnosi się także do wierzytelności wekslowej, jeżeli urząd rozjemczy ustali, że wierzyciel zbyt ją w zamiarze obejścia przepisów ustawy niniejszej lub w zamiarze uniknięcia zarzutów, wynikających ze stosunku osobistego.

(2) Przeciwno nabywcy wierzytelności hipotecznej postępowanie przed urzędem rozjemczym nie może być wszczęte. Nie dotyczy to jednak wierzytelności, zabezpieczonej kaucją hipoteczną (hipoteką zabezpieczającą).

(3) Nabywcy wierzytelności, przeciwko którym może być wszczęte postępowanie w trybie ustawy niniejszej, mogą w razie obniżenia lub umorzenia ich wierzytelności, zgodnie z art. 3 i 4, wystąpić z regresem przeciwko swym prawozbywcom przed właściwe sądy.

Art. 6. (1) Urząd rozjemczy określić może:

1) termin lub terminy spłaty długu, także z rozłożeniem na raty, na okres czasu, nie przenoszący 7 lat, a jeżeli zobowiązanie pochodzi z tytułu umownych lub sądowych działań rodzinnych, względnie spadkowych — nie przenoszący 12 lat, licząc od daty orzeczenia; przyczem nie więcej, niż przez pierwsze 2 lata tego okresu, może być wstrzymana spłata kapitału. Urząd rozjemczy, mając na uwadze, aby bezpieczeństwo długu w okresie odroczenia nie uległo zmniejszeniu, powinien w miarę możliwości uzależnić odroczenie lub rozłożenie na raty spłaty długu od dopełnienia przez dłużnika określonych w orzeczeniu warunków, bądź od odpowiedniego zabezpieczenia długu. Urząd rozjemczy może wydać orzeczenie, przewidziane w niniejszym punkcie, także co do długu, który jeszcze nie jest płatny;

2) korzyści majątkowe, które wierzyciel może pobierać, poczynając od daty orzeczenia, nie poniżej $4\frac{1}{2}\%$ w stosunku rocznym.

(2) Przepisy artykułu niniejszego stosują się odpowiednio do odsetek i kosztów, które mogą być egzekwowane w myśl art. 3 ustawy o ulgach w zakresie oprocentowania i terminów spłaty wierzytelności hipotecznych.

Art. 7. Zgłoszone pretensje wzajemne ulegają potrąceniu z wyjątkiem następujących wypadków:

1) jeżeli wierzyciel stał się dłużnikiem posiadacza gospodarstwa wiejskiego dopiero po wszczęciu postępowania przed urzędem rozjemczym;

2) jeżeli dłużnik posiadacza gospodarstwa wiejskiego nabył po wszczęciu postępowania przed urzędem rozjemczym wierzytelność, powstałą przed wszczęciem tego postępowania.

Art. 8. Przepisy art. 6 ust. (1) nie mogą być stosowane do:

1) wierzytelności, powstałych po dniu 1 grudnia 1931 r. z tytułu dostawy towarów;

2) wierzytelności hipotecznych, wymienionych w art. 1 ust. (2), w art. 2 i art. 12 ustawy o ulgach w zakresie oprocentowania i terminów spłaty wierzytelności hipotecznych;

3) wierzytelności, powstałych po dniu 1 lipca 1932 r. z tytułu działów rodzinnych lub spadkowych, albo nowych operacyj kredytowych, przyczem wystawianie nowych obligów celem wymiany w części lub całości obligów dawniej wystawionych, lub pokrycia dawniej zaciągniętych zobowiązań, nie jest w rozumieniu niniejszej ustawy nową operacją kredytową.

Art. 9. (1) Urząd rozjemczy może orzec na okres, nie dłuższy niż 24 miesiące, licząc od daty orzeczenia, odpowiednie zmniejszenie czynszu dzierżawnego, gdy ten jest nadmierny w stosunku do zmienionych warunków gospodarczych. Zmniejszenie to może również dotyczyć zaległego czynszu za okres, nie dłuższy niż 24 miesiące wstecz od dnia wejścia w życie ustawy niniejszej.

(2) Co do zaległego czynszu dzierżawnego urząd rozjemczy może zastosować postanowienia art. 6.

Art. 10. Urząd rozjemczy może postanowić przedterminowe rozwiązanie umowy dzierżawnej w całości lub w części za odpowiedniemu odszkodowaniem, które będzie uiszczone lub należycie zabezpieczone przed opuszczeniem dzierżawy, jeżeli to będzie nieodzownym warunkiem zastosowania ustawy z dnia 12 marca 1932 r. o ułatwieniu spłaty uciążliwych zobowiązań, obciążających gospodarstwa rolne (Dz. U. R. P. Nr. 25, poz. 221).

Art. 11. Uprawnienia, przewidziane w art. 3 — 6, służą urzędowi rozjemczemu także w stosunku do należności, zasądzonych prawomocnymi orzeczeniami sądowymi, przyczem uprawnienie z art. 3 służy urzędowi rozjemczemu tylko wtedy, jeżeli zarzut lichwy pieniężnej nie został rozpatrzony w postępowaniu sądowym.

Art. 12. Skuteczność orzeczenia urzędu rozjemczego w sprawie zobowiązania, za które odpowiadają oprócz dłużnika jeszcze i inne osoby (solidarnie, subsydjarnie lub z tytułu jakiegokolwiek poręki), rozciąga się z mocy prawa na wszystkie zobowiązane osoby, z wyjątkiem instytucji kredytu zorganizowanego (art. 13, ust. (1), pkt. 3) — 9), jeżeli orzeczenie zapadło na korzyść dłużnika, który pobrał walutę z tego zobowiązania. Przy zobowiązaniach wekslowych za dłużnika, który pobrał walutę, uważa się akceptanta przy wekslach ciągniętych, a wystawcę przy wekslach własnych.

Art. 13. (1). Przedmiotem postępowania przed urzędami rozjemczymi nie mogą być wierzytelności:

1) Skarbu państwa;

2) związków samorządu terytorjalnego, gospodarczego i zawodowego;

3) Banku Polskiego, banków, przedsiębiorstw lub instytucji państwowych lub komunalnych;

4) instytucji kredytu długoterminowego;

5) przedsiębiorstw bankowych, wymienionych w art. 2, 3 i 119 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 17 marca 1928 r. o prawie bankowym (Dz. U. R. P. Nr. 34, poz. 321);

6) Centralnej Kasy Spółek Rolniczych w Warszawie, komunalnych kas oszczędności, Galicyjskiej Kasy Oszczędności we Lwowie i Ukrainskiej Szczadnicy w Przemyśle;

7) gminnych kas pożyczkowo-oszczędnościowych;

8) spółdzielni kredytowych, należących do związków rewizyjnych, których listę ustala rozporządzenia Ministra Skarbu;

10) z tytułu zaległości wynagrodzenia służby domowej, rzemieślników i robotników, zatrudnionych w gospodarstwach wiejskich.

(2) Wierzytelności, nabyte przez jedną z instytucji, wymienionych w ust. (1) pkt. 3) — 9), mogą być jednak przedmiotem postępowania przed urzędami rozjemczymi, jeżeli podlegają orzecznictwu tych urzędów w myśl art. 3 — 12, a nabycie nastąpiło po dniu 1 lipca 1932 r. Ustalenie daty nabycia wierzytelności przez jedną z tych instytucji należy do właściwości urzędu rozjemczego. Przyjęcie przez te instytucje nowych obligów celem wymiany w części lub w całości obligów, dawniej wystawionych, lub pokrycia dawniej udzielonych kredytów, oraz dyskonto i redyskonto wierzytelności, pochodzących z nowych operacji kredytowych, dokonanych po 1 lipca 1932 r., nie jest nabyciem wierzytelności w rozumieniu niniejszego artykułu.

(3) Urząd rozjemczy może orzekać w sprawach, wymienionych w art. 9 i 10, choćby jedną ze stron była jedna z instytucji, wymienionych w ust. (1) pkt. 3) — 9) artykułu niniejszego.

R o z d z i a ł I I I .

Organizacja urzędów rozjemczych.

Art. 14. (1) Urzędy rozjemcze działają:

a) przy urzędach wojewódzkich — wojewódzkie urzędy rozjemcze do spraw majątkowych posiadaczy większych gospodarstw wiejskich (wojewódzkie urzędy rozjemcze),

b) przy powiatowych związkach komunalnych — powiatowe urzędy rozjemcze do spraw majątkowych posiadaczy mniejszych gospodarstw wiejskich (powiatowe urzędy rozjemcze).

(2) Przepisy ustawy niniejszej, które mówią o urzędach rozjemczych, dotyczą obu wymienionych rodzajów tych urzędów.

Art. 15. Działalność wojewódzkiego urzędu rozjemczego rozciąga się na obszar województwa.

Art. 16. (1) Przewodniczącego wojewódzkiego urzędu rozjemczego oraz jego zastępców mianuje i odwołuje Minister Sprawiedliwości w porozumieniu z Ministrem Skarbu oraz Ministrem Rolnictwa i Reform Rolnych.

(2) Pozostałych członków tego urzędu (ławników) mianuje i odwołuje prezes sądu apelacyjnego w porozumieniu z wojewodą, który uprzednio zasięga w tej mierze opinii wojewódzkiego komitetu do spraw finansowo-rolnych.

(3) W miarę możliwości przewodniczący i jego zastępcę powinni posiadać kwalifikacje sędziowskie, członkowie zaś wojewódzkiego urzędu rozjemczego powinni w miarę możliwości posiadać wykształcenie prawnicze.

(4) Członkowie urzędu rozjemczego, z wyjątkiem przewodniczącego i jego zastępców, muszą być powołani z pośród osób, zamieszkałych na obszarze działania danego urzędu, przytem połowa z nich z pośród osób, których głównym zawodem jest gospodarka wiejska, a połowa z pośród innych osób, zwłaszcza reprezentujących kredyt zorganizowany, zawody przemysłowe i handlowe.

Art. 17. Działalność powiatowego urzędu rozjemczego rozciąga się na okręg powiatowego związku komunalnego oraz na miasta, wydzielone z tego związku.

Art. 18. Przewodniczącego, jego zastępców oraz pozostałych członków (ławników) powiatowego urzędu rozjemczego mianuje i odwołuje prezes sądu okręgowego z pośród kan-

dydatów, mających, o ile możliwości, wykształcenie prawnicze, przedstawionych mu przez wydział powiatowy, który przed postawieniem wniosku wysłuchuje opinii wojewódzkiego komitetu do spraw finansowo-rolnych. Wszyscy członkowie powiatowego urzędu rozjemczego muszą być powołani z pośród osób, zamieszkających na obszarze działalności tego urzędu, przyczem połowa z nich z pośród osób, których głównym zawodem jest gospodarka wiejska, a połowa z pośród innych osób, zwłaszcza reprezentujących zawody przemysłowe i handlowe.

Art. 19. (1) Od powołania na członka urzędu rozjemczego uchyłać się mogą jedynie kobiety, duchowni i zakonnicy, wojskowi i funkcjonariusze policji państwowej w służbie czynnej, urzędnicy publiczni, adwokaci, obrońcy sądowi, drobni przemysłowcy i kupcy, osoby, żyjące z płacy dziennej lub tygodniowej, osoby mające ponad 65 lat ukończonych, oraz osoby, którym stan zdrowia nie pozwala na pełnienie tych obowiązków.

(2) O zasadności uchylenia się od powołania na członka wojewódzkiego urzędu rozjemczego rozstrzyga ostatecznie prezes sądu apelacyjnego.

(3) Osoba, uchylająca się bez uzasadnionej przyczyny od przyjęcia godności członka wojewódzkiego urzędu rozjemczego, podlega karze grzywny do 200 zł.

(4) O zasadności uchylenia się od powołania na członka powiatowego urzędu rozjemczego rozstrzyga ostatecznie prezes sądu okręgowego.

(5) Osoba, uchylająca się bez uzasadnionej przyczyny od przyjęcia godności członka powiatowego urzędu rozjemczego, podlega karze grzywny do 100 złotych.

Art. 20. (1) Członkowie wojewódzkiego urzędu rozjemczego składają na ręce prezesa sądu apelacyjnego lub sędziego, przez niego wyznaczonego, przysięgę, że będą gorliwie i bezstronnie pełnili swój urząd i dochowają tajemnicy urzędowej.

(2) Członkowie powiatowego urzędu rozjemczego składają przysięgę tej samej treści na ręce prezesa sądu okręgowego lub sędziego, przez niego wyznaczonego.

Art. 21. (1) Członkowie urzędu rozjemczego, którzy bez należytego usprawiedliwienia nie przybywają na posiedzenie urzędu, opóźniają się lub uchylają się od pełnienia swoich urzędowych obowiązków, podlegają za każdym razem karze grzywny, a mianowicie: członkowie wojewódzkiego urzędu rozjemczego — do 100 złotych, członkowie zaś powiatowego urzędu rozjemczego — do 30 złotych.

(2) O karze grzywny, oznaczonej w art. 19 i w artykule niniejszym, orzeka na wniosek przewodniczącego urzędu sąd grodzki, w którego okręgu mieści się siedziba urzędu. Orzeczenie będzie wydane po wysłuchaniu zainteresowanego członka urzędu rozjemczego i jest ostateczne.

(3) Członkowie urzędu rozjemczego, którzy dopuścili się rażącego naruszenia obowiązków urzędowych, mogą być usunięci z urzędu przez władzę, która ich mianowała.

Art. 22. Wysokość wynagrodzenia przewodniczącego i jego zastępców oraz członków urzędu rozjemczego ustala Minister Rolnictwa i Reform Rolnych w porozumieniu z Ministrami Skarbu, Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych.

Art. 23. Właściwy miejscowo jest ten urząd rozjemczy, na którego obszarze działania znajduje się gospodarstwo wiejskie; jeżeli gospodarstwo jest położone na obszarach działalności więcej, niż jednego urzędu rozjemczego, właściwość miejscową ustala się według położenia miejscowości, w której znajduje się zarząd gospodarstwa.

Rozdział IV.

Zespół orzekający.

Art. 24. (1) W skład zespołu orzekającego wojewódzkiego urzędu rozjemczego wchodzi pięciu członków, a mianowicie: przewodniczący lub jego zastępca, dwóch ławników, których głównym zawodem jest gospodarka wiejska, i dwóch ławników z pośród innych

członków urzędu. W zespole orzekającym musi znajdować się przynajmniej jeden przedstawiciel kredytu zorganizowanego. Przynajmniej jeden z członków zespołu powinien mieć wykształcenie prawnicze.

(2) W skład zespołu orzekającego powiatowego urzędu rozjemczego wchodzi trzech członków, a mianowicie: przewodniczący lub jego zastępca, jeden ławnik, którego głównym zawodem jest gospodarka wiejska, i jeden ławnik z pośród innych członków urzędu.

Art. 25. (1) Do członków zespołu orzekającego mają odpowiednie zastosowanie przepisy o wyłączeniu sędziów w sprawach cywilnych. Przewodniczący zespołu ma prawa przewodniczącego na posiedzeniach sądowych w sprawach cywilnych.

(2) Narady członków zespołu są tajne. Orzeczenia i postanowienia zespołu zapadają większością głosów i powinny być wyluszczone na piśmie i opatrzone podpisami wszystkich członków zespołu.

(3) Jeżeli któryś z członków odmówi podpisu lub nie może podpisać orzeczenia, postanowienia lub ugody, pozostali zaznaczają to na samem orzeczeniu, postanowieniu lub ugodzie. Orzeczenie, postanowienie lub ugoda, podpisane przez większość członków zespołu, ma taką samą moc, jak podpisane przez wszystkich.

R o z d z i a ł V.

Postępowanie.

Art. 26. (1) Urząd rozjemczy działa na wniosek posiadacza gospodarstwa wiejskiego, wierzyciela lub obu tych stron.

(2) We wniosku należy szczegółowo przedstawić stosunki majątkowe dłużnika i powołać się na odpowiednie dowody.

(3) Jeden wniosek może obejmować spór z jednym lub większą liczbą wierzycieli.

Art. 27. (1) Urząd rozjemczy może zasięgnąć opinii o stanie gospodarczym dłużnika, oraz o wierzycielu od osób i instytucji, według swego uznania, a w szczególności od komitetów do spraw finansowo - rolnych, izb przemysłowo - handlowych oraz rolniczych.

(2) Zarówno dłużnik, jak i wierzyciel obowiązani są okazać przedstawicielowi lub przedstawicielom instytucji, wskazanej przez urząd rozjemczy, księgi, rachunki, korespondencję i wszystko, co stwierdza ich stan gospodarczy lub ma związek z daną sprawą.

(3) Urząd rozjemczy ma również prawo żądać bezpośredniego przedstawienia mu dowodów, wskazanych w ustępie poprzedzającym.

(4) Jeżeli od wypełnienia powyższych obowiązków uchyła się strona, która wniosła sprawę, urząd rozjemczy odrzuci wniosek.

Art. 28. (1) Urząd rozjemczy ma prawo zabezpieczyć wniosek:

a) postanowieniem, uprawniającem do wniesienia ostrzeżenia (adnotacji) do wykazu hipotecznego w przypadku, gdy wierzytelność wpisana jest do hipoteki;

b) postanowieniem, zawieszającym postępowanie egzekucyjne przeciwko dłużnikowi.

(2) Postępowanie, wszczęte przed urzędem rozjemczym, powoduje zawieszenie postępowania sądowego w tejże sprawie. Postępowanie sądowe będzie następnie umorzone, bądź podjęte nanowo zależnie od wyniku sprawy w urzędzie rozjemczym.

Art. 29. (1) Urząd rozjemczy wzywa strony na rozprawę z zagrożeniem, że niestawienie się nie wstrzyma rozprawy oraz wydania orzeczenia. Rozprawę należy przeprowadzić, o ile możliwości, w ciągu 21 dni od złożenia wniosku. Sprawy, w których zastosowano art. 28, winny być rozpatrywane w pierwszej kolejności.

(2) Wezwane strony powinny stawić się osobiście, albo przez pełnomocnika. Urząd rozjemczy ma jednak prawo żądać osobistego stawiennictwa stron. Strony i ich pełnomocnicy powinni zgodnie z prawdą udzielić wyjaśnień, żądanych przez urząd.

(3) Urząd rozjemczy może przedsiębiorć wszelkie dochodzenia, potrzebne do wydania orzeczenia, a w szczególności wzywać i przesłuchiwać bez przysięgi lub pod przysięgą osoby (świadków i biegłych), które mogą udzielić wyjaśnień, jak również może przesłuchiwać strony pod przysięgą.

Art. 30. (1) Wojewódzki urząd rozjemczy nakłada kary grzywny do 100 zł, zaś powiatowy urząd rozjemczy — do 30 złotych — na osoby, wezwane do przedstawienia dowodów lub udzielenia wyjaśnień za odmówienie złożenia tych wyjaśnień i dowodów, a także na świadków i biegłych za odmówienie złożenia przysięgi, oraz na osoby, zachowujące się niewłaściwie podczas rozprawy.

(2) Postanowienie wojewódzkiego urzędu rozjemczego, nakładające grzywnę do 30 złotych, a powiatowego urzędu rozjemczego do 10 złotych — jest ostateczne.

(3) Od postanowienia wojewódzkiego urzędu rozjemczego, nakładającego grzywnę ponad 30 złotych, i od postanowienia powiatowego urzędu rozjemczego, nakładającego grzywnę ponad 10 złotych, służy w ciągu 14 dni od dnia doręczenia postanowienia prawo odwołania się do sądu grodzkiego, w którego okręgu znajduje się siedziba urzędu rozjemczego. Orzeczenie sądu grodzkiego jest ostateczne.

(4) Urzędnik publiczny, wezwany do złożenia wyjaśnień z tytułu piastowanego urzędu, odpowiada za czyny lub zaniechania, wymienione w ust. 1, w drodze służbowej.

Art. 31. Wszystkie władze i urzędy powinny udzielać urzędowi rozjemczemu pomocy prawnej. W szczególności sądy oraz organa egzekucyjne winny dostarczać na żądanie urzędu rozjemczego potrzebnych akt.

Art. 32. Rozprawy są ustne i jawne. Jawność należy wyłączyć na zgodny wniosek obu stron, a na wniosek choćby jednej strony wówczas, gdy mają być rozpatrywane wydarzenia z życia prywatnego lub tajemnice zawodowe. Publiczne ogłoszenie treści rozprawy tajnej jest wzbronione. Zakaz ten nie dotyczy orzeczenia.

Art. 33. (1) Urząd rozjemczy może dopuszczać i przeprowadzać dowody nawet nie powołane przez strony i nie jest związany żadnymi ustawowymi zasadami dowodowymi, lecz ma orzekać według swego przekonania, opartego na swobodnej ocenie wszelkich okoliczności.

(2) W szczególności może:

1) przyjąć i uwzględnić dowód ze świadków i przesłuchania stron przeciwko dowodom z dokumentów;

2) wziąć pod uwagę ustne przyrzeczenia dane przed, przy lub po sporządzeniu dokumentu, chociażby nie były zgodne z dokumentem.

Art. 34. (1) Protokoły posiedzeń urzędu rozjemczego powinny być podpisane przez przewodniczącego i osobę, prowadzącą protokół. Protokoły zeznań świadków oraz przesłuchania biegłych powinny być podpisane również przez te osoby.

(2) Wypisy postanowień, orzeczeń i ugód oraz pisma, wezwania, zaświadczenia i t. p., pochodzące od urzędu rozjemczego, powinny być zaopatrzone podpisem przewodniczącego oraz pieczęcią urzędu.

(3) Urzędy rozjemcze używają okrągłych pieczęci z godłem państwowym, naokoło którego znajduje się nazwa urzędu i oznaczenie jego siedziby.

R o z d z i a ł VI.

Ugody i orzeczenia.

Art. 35. (1) Uгода, zawarta przed urzędem rozjemczym, jeżeli ją podpisały strony i zespół orzekający, ma moc prawną narówni z wyrokiem sądowym i stanowi tytuł egzekucyjny.

(2) Ugody, zawarte przed urzędem rozjemczym, są wolne od opłat stemplowych.

Art. 36. (1) Orzeczenie może być wydane dopiero wówczas, gdy strony miały możliwość wypowiedzenia się tak co do okoliczności sprawy, jak i co do wyniku przeprowadzonych w danej sprawie dochodzeń.

(2) Orzeczenie należy sporządzić na piśmie najdalej w ciągu trzech dni po ukończeniu rozprawy.

Art. 37. (1) Orzeczenie urzędu rozjemczego winno zawierać: a) miejsce i datę wydania orzeczenia, b) oznaczenie urzędu, c) imiona i nazwiska członków zespołu orzekającego, d) dokładne oznaczenie stron, ich ustawowych zastępców i pełnomocników w sprawie (imiona i nazwiska, zawód, miejsce zamieszkania i stanowisko w sporze), e) wskazanie, na czyj wniosek wydano orzeczenie, f) orzeczenie co do przedmiotu sporu i w sprawie kosztów, g) krótkie przedstawienie stanu rzeczy i uzasadnienie.

(2) Orzeczenie może nałożyć obowiązek zabezpieczenia wykonania jego poszczególnych postanowień.

(3) Orzeczenie winno być doręczone stronom na piśmie.

(4) Orzeczenia urzędów rozjemczych są wolne od opłat stemplowych.

Art. 38. (1) Orzeczenie urzędu rozjemczego jest ostateczne i ulega zaskarżeniu

1) jeżeli urząd rozjemczy przekroczył zakres swej właściwości, tylko w przypadkach następujących:

2) jeżeli pogwałcono istotne przepisy postępowania,

3) jeżeli orzeczenie jest niezrozumiałe lub sprzeczne z prawem,

4) jeżeli nie zostały należycie wyświetlone okoliczności sprawy, mające wpływ stanowczy na rozstrzygnięcie,

5) jeżeli zachodzą przyczyny, które stanowią podstawę do skargi o wznowienie postępowania.

(2) Skargę o uchylenie orzeczenia należy wnieść za pośrednictwem urzędu rozjemczego do sądu okręgowego w ciągu dwóch tygodni od doręczenia orzeczenia. Właściwy jest sąd okręgowy, w którego okręgu położone jest gospodarstwo wiejskie lub jego zarząd.

(3) Z orzeczeniami zrównane są postanowienia, kończące postępowanie.

Art. 39. (1) Sąd okręgowy w razie uwzględnienia skargi uchyła orzeczenie urzędu rozjemczego i przekazuje sprawę temu samemu urzędowi do ponownego rozpatrzenia w innym zespole orzekającym.

(2) Jeżeli sąd okręgowy uzna, że niema pogwałcenia istotnych przepisów postępowania, a zachodzi naruszenie prawa materialnego, może orzec co do przedmiotu sprawy zamiast odesłania sprawy do ponownego rozpatrzenia. Przy wydaniu wyroku sąd okręgowy jest związany stanem faktycznym, ustalonym w zaskarżonym orzeczeniu.

(3) Na orzeczenie sądu okręgowego niema zażalenia ani odwołania.

(4) Urząd rozjemczy, któremu sprawa została odesłana, związany jest wykładnią prawa, zawartą w orzeczeniu sądu okręgowego. Nie można opierać skargi na orzeczenie urzędu rozjemczego, wydane po ponownym rozpoznaniu sprawy, na podstawach, sprzecznych z wykładnią prawną, ustaloną przez sąd okręgowy.

Art. 40. Prawomocne orzeczenie urzędu rozjemczego ma moc prawną narówni z wyrokiem sądowym i stanowi tytuł egzekucyjny.

R o z d z i a ł VII.

Koszty.

Art. 41. Koszty, związane z utworzeniem i utrzymaniem wojewódzkich urzędów rozjemczych, pokrywane są z budżetu Ministerstwa Rolnictwa i Reform Rolnych, koszty zaś, związane z utrzymaniem powiatowych urzędów rozjemczych, z budżetu powiatowych związków komunalnych.

Art. 42. (1) Wnioskodawca wnosi koszty postępowania oraz specjalne opłaty od wniosku o rozpoznanie sprawy i od wydanych przez urząd rozjemczy dokumentów.

(2) Łączna wysokość opłat, wymienionych w poprzednim ustępie, nie może przenosić odpowiednich opłat sądowych. Wysokość i sposób poboru opłat ustala Minister Rolnictwa i Reform Rolnych w porozumieniu z Ministrami Skarbu, Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych.

(3) Powyższe koszty i opłaty w sprawie przed wojewódzkim urzędem rozjemczym wpływają na dochód budżetu Ministerstwa Rolnictwa i Reform Rolnych, w sprawie zaś przed powiatowym urzędem rozjemczym — na rzecz powiatowego związku komunalnego oraz delegatury komitetów do spraw finansowo - rolnych według stosunku, który określi Minister Rolnictwa i Reform Rolnych w porozumieniu z Ministrami Skarbu i Spraw Wewnętrznych.

(4) Grzywny, wymierzone na podstawie ustawy niniejszej, będą ściągane w trybie administracyjnym. Jeżeli grzywny te zostały nałożone na członków wojewódzkiego urzędu rozjemczego, bądź w sprawach, toczących się przed tym urzędem, wpływają na dochód budżetu Ministerstwa Rolnictwa i Reform Rolnych, grzywny natomiast, nałożone na członków powiatowego urzędu rozjemczego, bądź w sprawach, toczących się przed tym urzędem, wpływają na dochód budżetu powiatowego związku komunalnego.

Art. 43. (1) Jeżeli postępowanie przed urzędem rozjemczym zostanie zakończone ugodą, rozdział kosztów postępowania powinien być przewidziany w tej ugodzie.

(2) W innych wypadkach urząd określi, kto i w jakich częściach ponosi koszty.

Art. 44. W postępowaniu ze skargi o uchylenie orzeczenia urzędu rozjemczego pobiera się opłaty według przepisów o kosztach sądowych. Opłata sądowa od skargi o uchylenie wynosi połowę wpisu stosunkowego.

R o z d z i a ł VIII.

Postanowienia końcowe.

Art. 45. Nadzór nad działalnością urzędów rozjemczych w zakresie administracyjnym sprawuje Minister Rolnictwa i Reform Rolnych.

Art. 46. (1) Urzędy rozjemcze, powstałe na podstawie rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 23 sierpnia 1932 r. o utworzeniu urzędów rozjemczych do spraw kredytowych małej własności rolnej (Dz. U. R. P. Nr. 72, poz. 653), stają się z mocy prawa powiatowymi urzędami rozjemczymi w rozumieniu ustawy niniejszej.

(2) Sprawy, które w chwili wejścia w życie ustawy niniejszej toczą się przed urzędami rozjemczymi do spraw kredytowych małej własności rolnej, będą zakończone w trybie przepisów ustawy niniejszej. Jeżeli od orzeczeń tych urzędów zostały wniesione odwołania z art. 13 ust. 2 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej, wymienionego w ust. (1), podlegają one rozstrzygnięciu według przepisów tego rozporządzenia, jednak z zastosowaniem art. 6 niniejszej ustawy.

(3) Zakończenie orzeczeniem prawomocnem spraw, rozstrzygniętych na podstawie rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej, wymienionego w ust. (1), nie pozbawia stron możliwości wszczęcia postępowania w zakresie art. 6 ustawy niniejszej, z tem jednak, że ulgi, przyznane w obu postępowaniach, nie mogą przewyższać ulg, przewidzianych ustawą niniejszą.

Art. 47. Wykonanie ustawy niniejszej porucza się Ministrom Rolnictwa i Reform Rolnych, Skarbu, Sprawiedliwości oraz Spraw Wewnętrznych, każdemu we właściwym zakresie działania.

Art. 48. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia i traci moc obowiązującą w terminie i na obszarach, które określi Rada Ministrów w drodze rozporządzeń,

ustalając jednocześnie przepisy przejściowe. Z dniem wejścia w życie ustawy niniejszej traci moc obowiązującą rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 23 sierpnia 1932 r. o utworzeniu urzędów rozjemczych do spraw kredytowych małej własności rolnej (Dz. U. R. P. Nr. 29, poz. 253).

Rozporządzenie Ministra Skarbu

z dnia 24 maja 1933 r.

o ustaleniu list związków rewizyjnych, zrzeszających spółdzielnie kredytowe, których wierzytelności nie podlegają przepisom ustawy z dnia 29 marca 1933 r. o ulgach w zakresie oprocentowania i terminów spłaty wierzytelności hipotecznych oraz nie mogą być przedmiotem postępowania przed urzędami rozjemczymi, przewidzianymi ustawą z dnia 28 marca 1933 r. o utworzeniu urzędów rozjemczych do spraw majątkowych posiadaczy gospodarstw wiejskich.

Na podstawie art. 12 p. 2 ustawy z dnia 29 marca 1933 r. o ulgach w zakresie oprocentowania i terminów spłaty wierzytelności hipotecznych (Dz. U. R. P. Nr. 25, poz. 213) oraz art. 13 p. 8 ustawy z dnia 28 marca 1933 r. o utworzeniu urzędów rozjemczych do spraw majątkowych posiadaczy gospodarstw wiejskich (Dz. U. R. P. Nr. 29, poz. 253) zarządzam co następuje:

§ 1. Postanowienia ustawy z dnia 29 marca 1933 r. o ulgach w zakresie oprocentowania i terminów spłaty wierzytelności hipotecznych (Dz. U. R. P. Nr. 25, poz. 213) nie dotyczą wierzytelności spółdzielni kredytowych w rozumieniu art. 6 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 17 marca 1928 r. o prawie bankowym (Dz. U. R. P. Nr. 34, poz. 321), o ile w dniu 10 kwietnia 1933 r. należały do następujących związków rewizyjnych:

Związek Spółdzielni Zarobkowych i Gospodarczych w Poznaniu,
Związek Spółdzielni Polskich w Warszawie,
Związek Stowarzyszeń Zarobkowych i Gospodarczych we Lwowie,
Związek Rewizyjny Spółdzielni Rolniczych w Warszawie,
Patronat Spółdzielni Rolniczych we Lwowie,
Związek Spółek Rolniczych w Cieszynie,
Związek Rewizyjny Polskich Spółdzielni Raiffeisena - Stefczyka w Katowicach,
Związek Rewizyjny Spółdzielni Rolniczych w Toruniu,
Związek Spółdzielni Spożywców Rzeczypospolitej Polskiej w Warszawie,
Związek Żydowskich Towarzystw Spółdzielczych w Polsce z siedzibą w Warszawie,
Związek Żydowskich Kupieckich Stowarzyszeń Spółdzielczych w Polsce z siedzibą w Warszawie,

Powszechny Związek na własnej pomocy opartych spółdzielni we Lwowie,
Centralny Związek Spółdzielni Samopomocowych w Polsce z siedzibą we Lwowie,
Związek Rewizyjny Spółdzielni Ukraińskich we Lwowie,
Ruski Związek Rewizyjny we Lwowie,
Związek Spółek Niemieckich w Polsce z siedzibą w Łodzi,
Związek Spółdzielni Niemieckich w Polsce z siedzibą w Łodzi,
Związek Spółdzielni Niemieckich w Polsce z siedzibą w Poznaniu,
Związek Spółdzielni Rolniczych na Polskę Zachodnią w Poznaniu,
Związek Niemieckich Spółdzielni Rolniczych w Polsce z siedzibą we Lwowie,
Związek Wiejskich Spółdzielni Województwa Pomorskiego w Grudziądzu.

§ 2. Przedmiotem postępowania przed urzędami rozjemczymi do spraw majątkowych posiadaczy gospodarstw wiejskich (art. 13 punkt 8 ustawy z dnia 28 marca 1933 r. Dz. U. R. P. Nr. 29, poz. 253) nie mogą być wierzytelności spółdzielni kredytowych w ro-

zumieniu art. 6 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 17 marca 1928 r. o prawie bankowem (Dz. U. R. P. Nr. 34, poz. 321), o ile należą do następujących związków rewizyjnych:

Związek Spółdzielni Zarobkowych i Gospodarczych w Poznaniu,
 Związek Spółdzielni Polskich w Warszawie,
 Związek Stowarzyszeń Zarobkowych i Gospodarczych we Lwowie,
 Związek Rewizyjny Spółdzielni Rolniczych w Warszawie,
 Patronat Spółdzielni Rolniczych we Lwowie,
 Związek Spółek Rolniczych w Cieszynie,
 Związek Rewizyjny Polskich Spółdzielni Raiffeisena - Stefczyka w Katowicach,
 Związek Rewizyjny Spółdzielni Rolniczych w Toruniu,
 Powszechny Związek na własnej pomocy opartych spółdzielni we Lwowie,
 Centralny Związek Spółdzielni Samopomocowych w Polsce z siedzibą we Lwowie,
 Związek Rewizyjny Spółdzielni Ukraińskich we Lwowie,
 Ruski Związek Rewizyjny we Lwowie,
 Związek Spółek Niemieckich w Polsce z siedzibą w Łodzi,
 Związek Spółdzielni Niemieckich w Polsce z siedzibą w Poznaniu,
 Związek Spółdzielni Rolniczych na Polskę Zachodnią w Poznaniu,
 Związek Niemieckich Spółdzielni Rolniczych w Polsce z siedzibą we Lwowie,
 Związek Wiejskich Spółdzielni Województwa Pomorskiego w Grudziądzu.

§ 3. Przynależność spółdzielni do związku rewizyjnego stwierdza się na podstawie zaświadczenia pisemnego, wystawionego przez związek rewizyjny, ustalającego: w przypadku przewidzianym w § 1, że spółdzielnia była członkiem związku w dniu 10 kwietnia 1933 r. a w przypadku przewidzianym w § 2, — że spółdzielnia jest członkiem związku w chwili wystawienia zaświadczenia.

§ 4. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia. (Dz. U. R. P. Nr. 42, poz. 332).

Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych

z dnia 10 czerwca 1933 r.

**wydane w porozumieniu z Ministrami: Skarbu, Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych
 w sprawie opłat w postępowaniu przed urzędami rozjemczymi do spraw majątkowych
 posiadaczy gospodarstw wiejskich.**

Na podstawie art. 42 i 47 ustawy z dnia 28 marca 1933 r. o utworzeniu urzędów rozjemczych do spraw majątkowych posiadaczy gospodarstw wiejskich (Dz. U. R. P. Nr. 29, poz. 253) zarządza się co następuje:

§ 1. Opłaty w postępowaniu przed urzędami rozjemczymi są następujące:

- 1) wpis,
- 2) opłata kancelaryjna,
- 3) koszty postępowania.

§ 2. Opłaty uiszczać należy w gotówce. Urząd rozjemczy nie podejmie żadnej czynności, jeżeli strona obowiązana do uiszczenia opłaty obowiązku tego nie dopełni.

§ 3. Wpis pobiera się od wniosku o wszczęcie postępowania przed urzędem rozjemczym.

Wysokość wpisu zależna jest od wartości przedmiotu postępowania i wynosi 1½% tej wartości, ustalonej przez urząd rozjemczy, przyczem każde rozpoczęte 100 zł. liczy się za pełne.

§ 4. Na żądanie strony zwraca się połowę wpisu w razie cofnięcia wniosku przed rozpoczęciem rozprawy oraz w przypadku zawarcia ugody.

Jeżeli strony zgodnie wniosą o wszczęcie postępowania wyłącznie w celu zawarcia ugody, wysokość wpisu wynosi $\frac{1}{2}\%$ wartości przedmiotu ugody.

§ 5. Suma wpisu nie może wynosić w powiatowym urzędzie rozjemczym mniej niż 2 złote, w wojewódzkim zaś urzędzie rozjemczym — mniej niż 10 zł.

§ 6. Jeżeli suma wpisu w postępowaniu przed powiatowym urzędem rozjemczym przewyższa 200 zł., a w postępowaniu przed wojewódzkim urzędem rozjemczym 1.000 zł. — urząd rozjemczy może nadwyżkę wpisu, przewyższającą te kwoty, obniżyć według własnego uznania, biorąc pod uwagę finansową sytuację dłużnika i rzeczywistą wartość przedmiotu postępowania.

§ 7. Za wypisy, odpisy, zaświadczenia, wyciągi oraz inne dokumenty, wydawane przez urząd rozjemczy, pobiera się opłatę kancelaryjną: w powiatowym urzędzie rozjemczym w wysokości 50 groszy, w wojewódzkim urzędzie w wysokości 1 złotego — za każdą stronę wydanego dokumentu, przyczem każda rozpoczęta strona liczy się za całą.

§ 8. Do kosztów postępowania należą:

- 1) należności świadków, biegłych i tłumaczy,
- 2) opłaty należne innym władzom, urządowi i instytucjom,
- 3) koszty ogłoszeń w pismach,
- 4) koszty połączone z wykonaniem przez urząd rozjemczy czynności poza jego siedzibą.

§ 9. Wynagrodzenie świadków, biegłych oraz tłumaczy, wezwanych przez urząd rozjemczy, ustala urząd rozjemczy według własnego uznania, uwzględniając konieczne wydatki, związane z ich stawianiem i ewentualną stratą zarobku.

§ 10. Strona, która wniosła o dokonanie czynności, połączonej z wydatkami, zobowiązana jest złożyć zaliczkę na pokrycie kosztów postępowania. Jeżeli strony wspólnie wniosły o dokonanie czynności, zaliczkę uiścić winny w równych częściach, lub w innym stosunku, według uznania urzędu rozjemczego.

Urząd rozjemczy oznaczy wysokość zaliczki i termin jej złożenia.

§ 11. Do uiszczenia należności (§ 1) obowiązana jest strona, która wniosła o podjęcie czynności. Gdy o podjęcie czynności wniosły zainteresowane strony wspólnie, obowiązek uiszczenia należności może urząd rozjemczy rozłożyć pomiędzy te strony.

§ 12. Należności, pobierane przez powiatowy urząd rozjemczy w 80% wpływają na rzecz powiatowego związku komunalnego, a w 20% na rzecz delegatury komitetu do spraw finansowo - rolnych.

Kasa powiatowego związku komunalnego przyjmuje należności, obliczone przez powiatowy urząd rozjemczy oraz dokonywa wypłat na zlecenie tego urzędu.

Należności pobierane przez wojewódzki urząd rozjemczy wpływają na dochód Ministerstwa Rolnictwa i Reform Rolnych.

Kasa urzędu wojewódzkiego przyjmuje należności obliczone przez wojewódzki urząd rozjemczy oraz dokonywa wypłat na zlecenie tego urzędu.

§ 13. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

(Dz. U. R. P. Nr. 44, poz. 343).

Zarządzenie Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych

o wykonywaniu nadzoru nad działalnością urzędów rozjemczych do spraw majątkowych posiadaczy gospodarstw wiejskich.

Na podstawie art. 47 ustawy z dnia 28 marca 1933 r. o utworzeniu urzędów rozjemczych do spraw majątkowych posiadaczy gospodarstw wiejskich (Dz. U. R. P. Nr. 29, poz. 253) zarządzam, co następuje:

§ 1.

Nadzór nad działalnością urzędów rozjemczych, przewidziany w art. 45 powołanej wyżej ustawy o utworzeniu urzędów rozjemczych do spraw majątkowych posiadaczy gospodarstw wiejskich, sprawuje przez Centralne Biuro do Spraw Finansowo-Rolnych.

§ 2.

Czynności nadzoru nad działalnością wojewódzkich urzędów rozjemczych Centralne Biuro do Spraw Finansowo-Rolnych wykonywa przez swoich urzędników lub przez innych urzędników delegowanych do tego przez Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych, którzy w zakresie wykonywanych czynności nadzoru podlegają Centralnemu Biuru.

§ 3.

Czynności nadzoru nad działalnością powiatowych urzędów rozjemczych Centralne Biuro do Spraw Finansowo-Rolnych wykonywa jak przepisano w § 2, bądź też za pośrednictwem właściwego wojewódzkiego biura do spraw finansowo-rolnych.

§ 4.

Czynności nadzoru obejmują wszelkie czynności zmierzające do usprawnienia bądź ujednolicenia działalności urzędów rozjemczych i polegają zarówno na działalności informacyjno-instrukcyjnej, jak i na wykonywaniu inspekcji.

Sposób przeprowadzenia poszczególnych czynności nadzoru ustala Centralne Biuro do Spraw Finansowo-Rolnych.

Warszawa, dn. 9 maja 1933 r.

Minister

(—) *Seweryn Ludkiewicz.*

MINISTERSTWO SPRAW WEWNĘTRZNYCH
Nr. SG. 71/9/15.

Warszawa, dnia 19 lipca 1933 r.

O K Ó Ł N I K Nr. 67.

W sprawie utworzenia powiatowych urzędów rozjemczych do spraw majątkowych posiadaczy gospodarstw wiejskich.

Do

Pana Wojewody (wszystkich)

W związku z wejściem w życie ustawy z dnia 28.III. 1933 r. o utworzeniu urzędów rozjemczych do spraw majątkowych posiadaczy gospodarstw wiejskich (Dz. U. R. P. Nr. 29, poz. 253) — Ministerstwo Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministerstwem Rolnictwa i Reform Rolnych oraz Ministerstwem Sprawiedliwości, zarządza co następuje:

1) W myśl art. 46 wymienionej na wstępie ustawy, urzędy rozjemcze, powstałe na podstawie uchylonego tą ustawą rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 23-go sierpnia 1932 r. o utworzeniu urzędów rozjemczych do spraw kredytowych małej własności rolnej (Dz. U. R. P. Nr. 72, poz. 653), stały się automatycznie z mocy prawa powiatowymi urzędami rozjemczymi w rozumieniu nowej ustawy. Istniejące dotychczas urzędy rozjemcze mają funkcjonować nadal przy powiatowych związkach samorządowych. Dotychczasowe obowiązki powiatowego związku samorządowego w stosunku do powiatowego urzędu rozjemczego pozostają niezmienione.

2) Wobec tego, że ustawa włączyła do terytorjalnego zakresu działania powiatowego urzędu rozjemczego również miasta wydzielone, przeto urzędy rozjemcze, jakie zostały zorganizowane w takich miastach, ulegają likwidacji.

W związku z rozszerzeniem terytorjalnego zakresu działania, może powstać potrzeba mianowania dalszych członków powiatowego urzędu rozjemczego, zamieszkałych w miastach wydzielonych. W tym wypadku ma zastosowanie tryb postępowania, przewidziany w art. 18 wspomnianej ustawy, w myśl którego wydziały powiatowe mają obowiązek porozumieć się co do osób kandydatów z właściwym wojewódzkim komitetem do spraw finansowo - rolnych, a następnie przedstawić listę kandydatów prezesowi właściwego sądu okręgowego z wnioskiem o nominację, mając przytem na uwadze, że wymienieni kandydaci powinni być osobami cieszącymi się powszechnem zaufaniem miejscowych sfer rolniczych oraz przemysłowo - handlowych.

3) W myśl art. 45 powołanej ustawy nadzór nad działalnością urzędów rozjemczych w zakresie administracyjnym sprawuje Minister Rolnictwa i Reform Rolnych, który pełnienie tegoż poruczył Centralnemu Biuru do Spraw Finansowo - Rolnych zarządzeniem z dnia 9.V. 1933 r., przesłanem do wiadomości P. P. Wojewodom oraz wszystkim urzędów rozjemczym przy piśmie Min. Rolnictwa i Reform Rolnych z dnia 12.V. r. b. Nr. SR. 1229.

4) Wysokość i sposób poboru opłat zostały ustalone rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych, wydanem w porozumieniu z Ministrami: Skarbu, Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych z dnia 10 czerwca 1933 r. (Dz. U. R. P. Nr. 44, poz. 343).

Na podstawie art. 41 powołanej na wstępie ustawy i § 12 wymienionego wyżej rozporządzenia w sprawie opłat w postępowaniu przed urzędami rozjemczymi, potrąca się na rzecz delegatur do spraw finansowo-rolnych 20% od ogólnej sumy wpływów brutto powiatowych urzędów rozjemczych.

Potrąceń dokonywać będzie powiatowy urząd rozjemczy pierwszego każdego miesiąca za miesiąc ubiegły, a najpóźniej w pięć dni potem przekaze odnośną kwotę do Państwowego Banku Rolnego na rachunek Centralnego Biura do Spraw Finansowo - Rolnych. Terminy te powinny być ściśle przestrzegane.

Obowiązek dokonywania wyżej wymienionych potrąceń, ustalony został okólnikiem Ministerstwa Rolnictwa i Reform Rolnych (Centralne Biuro do Spraw Finansowo - Rolnych) z dnia 22.VI. 1933 r. Nr. F. R. 1368, z terminem od 1 czerwca 1933 r. Zaległe od tej daty potrącenia w wysokości 20% całkowitych swych wpływów, przekaze każdy powiatowy urząd rozjemczy w terminie jaknajkrótszym.

Równocześnie z przekazywaniem tych kwot, (zaległych oraz przekazywanych co miesiąc), powiatowy urząd rozjemczy prześle do Centralnego Biura do Spraw Finansowo - Rolnych pismo, zawiadamiające: o okresie, którego dotyczy wpłata, o wysokości całkowitych wpływów za dany okres i o wysokości i dacie wpłaty.

5) Normy, dotyczące zwrotu wydatków członków urzędów rozjemczych, wynagrodzenia sekretarzy tychże urzędów oraz sposób dokonywania wymienionych wydatków, zostały określone zarządzeniem Pana Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych, wydanem w porozumieniu z Ministrami: Skarbu, Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych z dnia 2 czerwca 1933 r. i winny być ściśle przestrzegane. Zarządzenie to zostało przesłane do wszystkich powiatowych urzędów rozjemczych łącznie z wyżej powołanym okólnikiem Ministerstwa Rolnictwa i Reform Rolnych (Centralne Biuro do Spraw Finansowo - Rolnych) z dnia 22.VI. 1933 r. Nr. F. R. 1368.

Podając powyższe do wiadomości i stosowania, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych z naciskiem podkreśla, że gospodarkę omawianych urzędów rozjemczych powinna cechować daleko idąca oszczędność, przyczem powinny one dążyć do bezwzględnego utrzymania zasady samowystarczalności.

Ewentualne deficyty miesięczne mogą być pokrywane jedynie z uzyskanych nadwyżek przyszłych okresów miesięcznych w żadnym zaś razie nie mogą one być pokrywane z fun-

duszków powiatowych związków samorządowych, a zatem ewentualne nadwyżki, posiadane już na dzień 1 czerwca r. b. i późniejsze nie mogą być użytkowane na inne cele, nie mające nic wspólnego z działalnością urzędów rozejmowych, a powinny być przechowywane jako rezerwa kasowa. Po stwierdzeniu deficytu w danym miesiącu należy w przyszłych okresach miesięcznych zastosować jak najdalej idącą kompresję wydatków, aby w ten sposób można było pokryć deficyty poprzednich okresów miesięcznych.

Równocześnie tracą moc obowiązującą: okólnik Ministra Spraw Wewnętrznych wydany w porozumieniu z Ministrami: Sprawiedliwości oraz Rolnictwa i Reform Rolnych z dnia 19.X. 1932 r. Nr. 124, łącznie ze statutem wzorowym o opłatach, oraz okólnik Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, z dnia 11.III. 1933 r. Nr. 22.

(Żbikowski)

DYREKTOR DEPARTAMENTU.

Ustawa

z dnia 10 marca 1932 r.

o spłacie zaległości podatkowych.

Art. 1. 1) Upoważnia się Ministra Skarbu:

- a) do odraczania i rozkładania na raty oraz do umarzania w części lub w całości zaległości w następujących państwowych podatkach z dodatkami państwowymi i samorządowymi: gruntowym, od nieruchomości, przemysłowym, dochodowym, majątkowym, od kapitałów i rent, od spadków i darowizn oraz w podatku od lokali,
- b) do obniżania oraz umarzania kar za zwłokę, odsetek za odroczenie, kosztów egzekucyjnych oraz grzywien, nakładanych przez władze podatkowe od należności, wymienionych w lit. a),
- c) do zamiany zaległości podatkowych, wymienionych w lit. a), na zobowiązania, których rodzaj i charakter ustala Minister Skarbu w drodze rozporządzeń,
- d) do zaliczania na żądanie płatnika na rachunek zaległości podatkowych, wymienionych w lit. a) wszelkiego rodzaju należności, przypadających podatnikom od Skarbu Państwa na warunkach, które określi rozporządzenie Ministra Skarbu.

2) Minister Skarbu władny jest przenosić w drodze rozporządzeń uprawnienia, wynikające z przepisów lit. a) i b) ustępu poprzedniego na podległe mu władze skarbowe w zakresie i pod warunkami przez siebie określonymi.

3) Rozporządzenia Ministra Skarbu określają bliżej tryb i warunki stosowania ulg, wymienionych w ust. 1 lit. a) i b), oraz ich zakres.

Art. 2. W odniesieniu do samoistnych danin komunalnych, w szczególności do: podatku wyrównawczego dla gmin wiejskich, podatku inwestycyjnego, opłat specjalnych i dopłat drogowych i podatku od kopalń upoważnia się Ministra Skarbu w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych do odraczania terminu płatności zaległości w tych daninach oraz do rozkładania ich na raty, jak również do obniżania oraz umarzania kar za zwłokę, odsetek za odroczenie oraz kosztów egzekucyjnych. Uprawnienia te mogą być przeniesione na wojewodów w drodze rozporządzenia Ministra Skarbu, wydanego w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych.

Art. 3. W odniesieniu do daniny lasowej uprawnienia, wymienione w art. 1 lit. a), b), c) i d), służą Ministrowi Robót Publicznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu.

Art. 4. Okresu odroczenia zaległości w podatku gruntowym na podstawie art. 1 ust. 1 lit. a) nie wlicza się do czasokresu, w ciągu którego podatek gruntowy korzysta w myśl obowiązujących przepisów z przywileju pierwszeństwa, z zastrzeżeniem, że okres ten nie przekroczy dwóch lat.

Art. 5. Wykonanie niniejszej ustawy porucza się Ministrowi Skarbu w porozumieniu z zainteresowanymi ministrami.

Art. 6. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia i traci moc obowiązującą w terminie, jaki zostanie określony przez rozporządzenie Rady Ministrów.

(Dz. U. R. P. Nr. 29, poz. 291).

Rozporządzenie Ministra Skarbu

z dnia 15 marca 1932 r.

wydane w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych o ulgach w spłacie zaległości podatkowych rolników.

Na podstawie art. 1, 2 i 5 ustawy z dnia 10 marca 1932 r. o spłacie zaległości podatkowych (Dz. U. R. P. Nr. 29, poz. 291) zarządza się co następuje:

§ 1. 1) Za zaległości podatkowe rolników uznaje się nieuiszczone w terminach ustawowych należności podatkowe, przypadające od nieruchomości gruntowej. Do nieruchomości gruntowej nie zalicza się przemysłów, mających związek gospodarczy z posiadłością gruntową, jak gorzelnie, browary, cukrownie, krochmalnie, młyny, cegielnie i inne rodzaje przemysłu gospodarczego.

2) O ile podatek wymierzony został łącznie od nieruchomości gruntowej i innych obiektów majątkowych względnie źródeł dochodowych, wówczas przewidziane w niniejszym rozporządzeniu ulgi mają zastosowanie tylko do tej części zaległości podatkowej, która proporcjonalnie przypada na nieruchomość gruntową.

§ 2. 1) Powstałe przed dniem 1 października 1931 r. zaległości rolników w następujących państwowych podatkach wraz z dodatkami państwowymi i samorządowymi: gruntowym, dochodowym, majątkowym oraz spadkowym — odracza się do dnia 15 sierpnia 1933 roku.

2) Od zaległości wymienionych w ustępie 1) nie będą pobrane za czas odroczenia odsetki za odroczenie.

3) Ulgi przewidziane w ustępie 1) i 2) nie będą stosowane do zaległości, powstałych wskutek jawnej złej woli płatnika. Ocena, czy powstanie zaległości spowodowane zostało jawną złą wolą płatnika, należy do Ministerstwa Skarbu po wysłuchaniu opinii komitetów wojewódzkich do spraw finansowo-rolnych. Za zaległości powstałe wskutek jawnej złej woli płatnika nie będą uznane zaległości poniżej 1.000 zł. oraz zaległości powstałe po dniu 31 grudnia 1929 r., jak również rozłożone na raty zaległości w podatku spadkowym bez względu na wysokość kwoty, — z wyjątkiem wypadków, kiedy płatnikowi udowodniono fałszywe zeznanie lub inne przestępstwo podatkowe.

4) Warunki spłaty zaległości wymienionych w ustępie 1) unormuje odrębne rozporządzenie Ministra Skarbu.

§ 3. Płatnikom, którzy w okresie do dnia 31 grudnia 1932 r. skutecznie dobrowolnie wpłaty na poczet zaległości wymienionych w ustępie 1) § 2, przyznaje się następujące ulgi:

a) bonifikaty w sumach tych zaległości w zależności od czasu dokonania wpłaty, a mianowicie:

przy wypłatach uskuteczniionych:

do dnia 30 czerwca 1932 r.	— 100%	wpłaconej sumy
„ „ 30 września „	— 75%	„ „
„ „ 31 grudnia „	— 50%	„ „

- b) od uskuteczniionych wpłat oraz zbonifikowanych kwot zaległości nie będą pobrane kary za zwłokę względnie odsetki za odroczenie za cały czas od chwili powstania zaległości, na poczet których uskuteczniiono wpłaty.

2) Ulgi wymienione w ustępie 1) przyznawane będą tylko tym płatnikom, którzy w chwili dokonania wpłaty na poczet zaległości wymienionych w ustępie 1) § 2 już uiścili wszystkie przypadające od nich należności podatkowe powstałe po dniu 30 września 1931 r.

§ 4. 1) Upoważnia się izby skarbowe do odraczania względnie rozkładania na raty na skutek indywidualnych podań płatników zaległości powstałych w okresie od dnia 1 października 1931 r. do dnia wejścia w życie niniejszego rozporządzenia w podatkach wymienionych w ustępie 1) § 2, — nie dłużej jednak niż do dnia 1 października 1933 r.

2) Od rozłożonych na raty i odroczonych w myśl ustępu poprzedniego kwot zaległości podatkowych pobrane będą odsetki za odroczenie w wysokości 8% w stosunku rocznym, względnie — o ile chodzi o zaległości w podatku gruntowym i spadkowym — 4% w stosunku rocznym.

§ 5. Przy wpłatach zaległości podatkowych powstałych po dniu 30 września 1931 r. a rozłożonych na raty względnie odroczonych w myśl § 4, jak również przy wpłatach na poczet tychże zaległości uskuteczniionych dobrowolnie po dniu wejścia w życie niniejszego rozporządzenia (poprzednie kroki egzekucyjne nie stanowią w tym względzie przeszkody), — pobrane będą ulgowe odsetki w następującej wysokości:

o ile wpłaty dokonane zostały w miesiącach

a) kwietniu i maju 1932 r. — bez kar za zwłokę,

b) czerwcu, lipcu sierpniu i wrześniu 1932 r. — 3% w stosunku rocznym, względnie — o ile chodzi o zaległości w podatku gruntowym i spadkowym — 2% w stosunku rocznym.

W pozostałych miesiącach do dnia 15 sierpnia 1933 r. od odroczonych względnie rozłożonych na raty zaległości pobierane będą odsetki za odroczenie w myśl ustępu 2) § 4, od innych zaś zaległości — kary za zwłokę w ustawowej wysokości.

§ 6. Płatnikom, którzy korzystają z ulg z tytułu §§ 2 i 4 nie będą udzielane żadne ulgi indywidualne w spłacie bieżących podatków.

§ 7. 1) Powstałe przed dniem wejścia w życie niniejszego rozporządzenia koszty egzekucyjne obniża się na okres do dnia 15 sierpnia 1933 r. do wysokości 3%.

2) Koszta egzekucyjne powstałe po terminie wejścia w życie niniejszego rozporządzenia pobierane będą w dotychczasowej wysokości — 5%.

§ 8. Ulgi wymienione w §§ 2 oraz 4—7 stosują się analogicznie do następujących samoistnych danin komunalnych: podatku wyrównawczego dla gmin wiejskich, podatku inwestycyjnego, opłat specjalnych i dopłat drogowych z tem, iż upoważnienia izb skarbowych posiadają wojewodowie, z którymi w tym względzie współdziałają z głosem stanowczym wydziały (izby) wojewódzkie.

§ 9. W gospodarczo uzasadnionych lub zasługujących na szczególne uwzględnienie wyjątkowych wypadkach upoważnia się izby skarbowe do umarzania na skutek indywidualnych podań płatników przypadających od rolników zaległości podatkowych w podatkach:

a) gruntowym — do wysokości 1.000 zł.,

b) dochodowym — do wysokości 4.000 zł. i

c) majątkowym — do wysokości 10.000 zł.

§ 10. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

(Dz. U. R. P. Nr. 31, poz. 319).

MINISTERSTWO SKARBU

L. D. V. 8266/1/32

Ulgi podatkowe dla rolników.

Warszawa, dnia 24 lutego 1932 r.

Do

Wszystkich Izb Skarbowych oraz Śląskiego Urzędu
Wojewódzkiego (Wydział Skarbowy).

W związku z wniesionym do Sejmu projektem ustawy o spłacie zaległości podatkowych Ministerstwo Skarbu zarządza wstrzymanie egzekucji, dokonanej u rolników, celem przymusowego ściągnięcia od nich powstałych przed dniem 1 października 1931 r. zaległości w następujących państwowych podatkach wraz z dodatkami państwowymi i samorządowymi: gruntowym, dochodowym, majątkowym oraz spadkowym.

Dla wyjaśnienia nadmieniam się, iż za zaległości rolników w rozumieniu niniejszego zarządzenia uważa się należności podatkowe, przypadające od nieruchomości gruntowej. O ile płatnik prócz nieruchomości gruntowej posiada inne obiekty majątkowe, wówczas za należności podatkowe przypadające od nieruchomości gruntowej uważać należy proporcjonalną część tych należności, które wymierzone zostały z nieruchomości gruntowej (dotyczy to w szczególności podatku dochodowego, majątkowego i spadkowego).

Wstrzymanie egzekucji nie dotyczy zaległości podatkowych, powstałych po dniu 30 września 1931 r. Przy prowadzeniu egzekucji w stosunku do tych zaległości należy w miarę możliwości unikać kroków, któreby utrudniały prowadzenie gospodarstwa rolnego, w szczególności kierować tę egzekucję na przedmioty, które z samą gospodarką nie są wcale albo tylko luźnie związane, nie obejmować zaś sekwestrem inwentarza żywego oraz ściśle przestrzegać postanowienia § 23 lit. b) instrukcji egzekucyjnej z dnia 17 kwietnia 1926 r. (Dz. U. Min. Sk. Nr. 15, poz. 168) co do pozostawienia zboża i ziemiopłodów w ilości niezbędnej do prowadzenia normalnego gospodarstwa.

O powyższym zarządzeniu należy bezzwłocznie zawiadomić władze podatkowe I-szej instancji.

Podsekretarz stanu

(—) *Wł. Zawadzki.*

MINISTERSTWO SKARBU

L. D. V. 10564/1/32

Warszawa, dnia 22 marca 1932 r.

Do

wszystkich Izb Skarbowych, Śląskiego Urzędu Wo-
jewódzkiego (Wydział Skarbowy) i Urzędów Skar-
bowych.

Doszło do wiadomości Ministerstwa Skarbu, że niektóre Urzędy Skarbowe interpretują przyznane okólnikiem z dnia 24 lutego b. r. L. D. V. 8266/1/32 ulgi w ten sposób, że o ile z tytułu należnych z przed 1 października 1931 roku podatków był nałożony sekwestr na należnościach rolników w instytucjach, to sumy te, chociaż nie zostały jeszcze ściągnięte, nie podpadają pod kategorię odroczonej zaległości, lecz są w dalszym ciągu wymagalne.

Ministerstwo Skarbu mając na względzie, że interpretacja tego rodzaju jest sprzeczna z intencją wyżej wspomnianego okólnika, gdyż przekreślałaby w wielu wypadkach przyznane rolnictwu ulgi — poleca Izdom Skarbowym (Wydziałowi Skarbowemu), Urzędów Skarbowym wstrzymać egzekucję zaległości wymienionych w tym okólniku również w tych wypadkach, gdy władze skarbowe nałożyły sekwestr na należnościach rolników w instytucjach.

Jednocześnie zarządza się, aby wszelkie kwoty, które z tytułu nałożonych sekwestrów w instytucjach wpłynęły do Kas Urzędów Skarbowych w okresie od daty wymienionego okólnika, t. j. od dnia 24 lutego b. r. do dnia 15 marca b. r. i zostały zaliczone na zaległości podatkowe, o których mowa w powołanym wyżej okólniku, były przerachowane na te należności podatkowe, których termin płatności upłynął po dniu 1 października 1931 r.; kwoty zaś, które z tego samego tytułu wpływać będą do Kas Urzędów Skarbowych po dniu 15 marca b. r. należy zarachować na zaległości podatkowe, powstałe po dniu 1 października 1931 roku.

Zarazem Ministerstwo Skarbu poleca Izdom Skarbowym (Wydziałowi Skarbowemu), Urzędom Skarbowym znieść wszelkie nałożone sekwestry w instytucjach na należnościach rolników, w wypadku niezalegania przez nich w podatkach bieżących, t. j. w podatkach, których termin płatności zapadł po dniu 1-go października 1931 r.

W końcu Ministerstwo Skarbu wyjaśnia, że raty przypadające do zapłaty po dniu 30 września 1931 r. w podatku spadkowym wymierzonym od własności rolnej nie podpadają pod kategorię odroczonych zaległości i są wymagalne.

Dyrektor Departamentu
(Koszek).

MINISTERSTWO SKARBU

Warszawa, dnia 6 kwietnia 1932 r.

L. D. V. 14998/1/32

Egzekucja zaległości u rolników.

Do

wszystkich Izb Skarbowych, Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego (Wydział Skarbowy) i Urzędów Skarbowych.

W związku z okólnikiem z dnia 24 lutego 1932 r. L. D. V. 8266/1/32 w sprawie ulg podatkowych dla rolników, Ministerstwo Skarbu zarządza co następuje:

Należy natychmiast przystąpić do egzekucji zaległości u rolników w podatku dochodowym, powstałych po dniu 30 września 1931 r. oraz rat w podatku spadkowym, płatnych po dniu 30 września 1931 r. W wypadkach zasługujących na szczególne uwzględnienie na wnioski komitetów finansowo-rolnych kroki egzekucyjne z tytułu wymienionych zaległości mogą być wstrzymane, a zaległości odroczone względnie rozłożone na raty.

Zaległości w podatku gruntowym z tytułu II-ej raty za rok 1931, mogą być rozkładane na raty tylko tym rolnikom, którzy wpłacą bieżącą I-szą ratę podatku gruntowego za rok 1932 bezzwłocznie bez wstąpienia przeciwko nim z tego tytułu kroków egzekucyjnych. Płatnikom takim na indywidualne podania udzielać należy rat z terminem płatności połowy zaległości drugiej raty podatku gruntowego za 1931 r. w okresie czasu najdalej do dnia 1 października 1932 r., II-ga połowa zaległości może być rozłożona na raty z terminami późniejszymi z tem jednak, że połowa jej (t. j. $\frac{1}{4}$ całej zaległości) będzie uiszczona w ten sposób najdalej w okresie do dnia 15 lutego 1933 r., reszta zaś najdalej w okresie do dnia 1 października 1933 r.

Rolnikom, których zaległości w podatku gruntowym nie przekraczają kwoty 1.000 zł. ulg udzielają urzędy skarbowe we własnym zakresie lecz w granicach terminów wyżej określonych. Izby Skarbowe mogą udzielać tych samych ulg przy zaległościach powyżej 1.000 zł. z tem, że ściśle terminy tych rat w ogólnych granicach wyżej określonych ustalone zostaną po uprzednim porozumieniu się z wojewódzkimi komitetami finansowo-rolnymi.

W wypadku wstąpienia już egzekucji z tytułu zaległości II-giej raty podatku gruntowego za rok 1931 u rolników, którzy wykażą się dowodem uiszczenia I-szej raty tego po-

datku za 1932 r., od egzekucji zaległości należy odstąpić, a od płatnika przyjąć podanie o ulgi i ulgi te przyznać.

Udzielając wymienionych ulg, należy płatnikom wyraźnie zaznaczać, że w razie niedotrzymania terminu płatności którejkolwiek raty cała zaległość będzie natychmiast ściągnięta w drodze przymusowej egzekucji.

O powyższem zarządzeniu należy bezzwłocznie zawiadomić władze podatkowe I-szej instancji.

Podsekretarz Stanu

(—) *Starzyński*

MINISTERSTWO SKARBU

L. D. V. 14549/1/32

Warszawa, dnia 31 maja 1932 r.

Do

wszystkich Izb Skarbowych oraz Śląskiego Urzędu
Wojewódzkiego (Wydział Skarbowy).

Ministerstwo Skarbu wyjaśnia, że narówno z zaległościami, o których mowa w ust. 1) §§ 2 i 3 rozporządzenia Ministra Skarbu z 15 marca r. b. o ulgach w spłacie zaległości podatkowych rolników (Dz. U. R. P. Nr. 31, poz. 319) należy traktować również zaległości rolników z tytułu państwowego podatku dochodowego za rok podatkowy 1930 i lata poprzednie, które wobec dokonania przez władze skarbowe w terminie spóźnionym wymiarów, nie stanowiły jeszcze w dn. 30 września 1931 r. zaległości.

Równocześnie wyjaśnia się, że postanowienia powołanego rozporządzenia stosują się również i do zaległości w podatku od darowizn, z tem jednak zastrzeżeniem, że o ile powstałe przed 1 października 1931 r. zaległości w tym podatku zostały w drodze udzielenia indywidualnej ulgi rozterminowane, to raty, przypadające do zapłaty po dn. 30 września 1931 r. nie podpadają pod kategorię zaległości odroczonej na podstawie § 2 cyt. rozporządzenia i są wymagalne.

Podsekretarz Stanu

(—) *Starzyński*.

MINISTERSTWO SKARBU

L. D. V. 22292/6/32

Warszawa, dnia 2 czerwca 1932 r.

Do

wszystkich Izb Skarbowych W. V. i Śląskiego Urzędu
Wojewódzkiego (Wydział Skarbowy) O. V.

Nawiązując do zdania ostatniego okólnika z 22/3 1932 r. L. D. V. 10564/1/32 i z dnia 31/V 1932 r. L. D. V. 14549/1/32, według których raty przypadające do zapłaty po dniu 30 września 1931 r. w podatku spadkowym i od darowizn, wymierzonym od własności rolnej, nie podpadają pod kategorię odroczonej zaległości, Ministerstwo Skarbu poleca Izbie (Urzędowi), by w razie uiszczenia w terminach, o których mowa w § 3 ustęp 1a) rozporządzenia Min. Skarbu z dnia 15.III.1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 31, poz. 319), wszystkich należnych rat, a ztem całego należnego podatku spadkowego i od darowizn przy uwzględnieniu odpowiednich w tym paragrafie przewidzianych bonifikat, przedkładała wniosek o umorzenie reszty podatku równającego się bonifikacie; wniosek ten będzie przez Min. Skarbu uwzględniony na podstawie art. 1a (ustawy z 10 marca 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 29, poz. 291) przyczem Ministerstwo Skarbu również na podstawie art. 1b) wspomnianej ustawy zastosuje

w danym wypadku ulgi przewidziane w § 3 ustęp 1b) rozporządzenia Min. Skarbu z dnia 15.III.1932 r. Dz. U. R. P. Nr. 31, poz. 319).

Przykład: Dodatek spadkowy wynosi 60.000 zł. z 10% dodatkiem i jest rozłożony na 6 rat rocznych, płatnych 1/I. 1929 r., 1/I. 1930 r., 1/I. 1931 r., 1/I. 1932 r., 1/I. 1933 r. i 1/I. 1934 r., płatnik zalega z ratami płatnymi 1/I. 1931 r. i 1/I. 1932 r. Jeśli płatnik, co do którego zachodzą warunki, przewidziane w ustępie 2 § 3 rozp. Min. Skarbu z dnia 15/III. 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 31, poz. 319), do końca czerwca 1932 r. uiszcza dobrowolnie na poczet wszystkich rat a zatem rat przypadających w dniu 1/I. 1931 r., 1/I. 1932 r., 1/I. 1933 r. i 1/I. 1934 r. w łącznej sumie 40.000 zł., kwotę 20.000 zł. wraz z 10%-wym dodatkiem, a zatem 22.000 zł., Izba (Urząd) przedstawi wniosek Ministerstwu Skarbu na umorzenie reszty, w wysokości 20.000 zł. wraz z 10%-wym dodatkiem, równającej się 100% bonifikacje. Od uskuteczionych wpłat i umorzonych zaległości nie będą pobrane kary za zwłokę względnie odsetki za odroczenie za cały czas od chwili powstania zaległości.

Jeśli spłata nastąpi w terminie od 1/VII. 1932 r. do 30/IX. 1932 r., względnie od 1/X. 1932 r. do 31/XII. 1932 r. płatnik winien uiszczyć sumę, równającą się całej zaległości po potrąceniu bonifikaty w wysokości 70% względnie 50%.

PODSEKRETARZ STANU

(Starzyński).

MINISTERSTWO SKARBU

L. D. III. 6741/6/32.

Warszawa, dnia 21 czerwca 1932 r.

W sprawie ulg w spłacie podatków.

Do

wszystkich Izb Skarbowych, Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego (Wydział Skarbowy) oraz wszystkich Urzędów Skarbowych.

W związku z rozporządzeniami Ministra Skarbu z dnia 15 marca 1932 r. o ulgach w spłacie zaległości podatkowych rolników i z dnia 9 kwietnia r. b. o ulgach w spłacie zaległości w podatku przemysłowym (Dz. U. R. P. Nr. 31 i 34 poz. 319 i 334) Ministerstwo Skarbu, wyjaśnia co następuje:

I. Za zaległość podatkową, do której przy zaistnieniu warunków, wyszczególnionych w wyżej powołanych rozporządzeniach, mogą być stosowane bonifikaty, należy uważać zaległość, wykazaną na kontach poszczególnych płatników a) *na dzień 31 marca 1931 r.* w podatku przemysłowym od obrotu w kwotach łącznych podatku państwowego i dodatku samorządowego, z uwzględnieniem postanowień okólnika Ministerstwa Skarbu z dnia 27 kwietnia r. b. L. 17912/1 w sprawie zaliczek uiszczanych na ten podatek, b) *na dzień — 30 września 1931 r.* w podatku gruntowym oddzielnie w kwotach podatku państwowego i dodatku samorządowego, oraz w podatkach: dochodowym z dz. I ustawy, majątkowym, spadkowym i od darowizn w kwotach wykazanej zaległości tych podatków. Bonifikaty mogą być przyznawane tylko od kwot, przypadających na pokrycie zaległości *podatków państwowych wraz z dodatkami względnie udziałami samorządowymi.*

O ile przy niektórych podatkach jest pobierany 10% dodatek nadzwyczajny, to oblicza się go na dotychczasowych zasadach, t. j. od kwot faktycznie wpłaconych na pokrycie *podatków państwowych.*

Zbonifikowane kwoty kasy urzędów skarbowych odpisują na koncie właściwego płatnika w przedziałkach „odpisy“ w odnośnych księgach bierczych, zaznaczając w przedziale 2ej tych ksiąg „na podstawie okólnika Ministerstwa Skarbu z dn. 21 czerwca 1932 r. L. D. III. 6741/6/32.“ Każdą kwotę odpisaną w księdze bierczej z tytułu bonifikaty kasy zapisują jednocześnie do wykazu.

Wykaz taki zakładają kasy urzędów skarbowych w 2 egzemplarzach (przez kalkę) na każdy miesiąc i na każdy podatek oddzielnie, według dołączonych wzorów: Wzór Nr. 1 służy do zapisywania bonifikat podatków przemysłowego, dochodowego, majątkowego i spadkowego, wzór Nr. 2 do zapisywania bonifikat podatku gruntowego.

Z końcem miesiąca kasy podsumowują w wykazach odpisane kwoty i ogólne sumy wpisują do księgi głównej na konta poszczególnych podatków (przedziałka 6) z zaznaczeniem w przedziałce 2-ej „na podstawie wykazu kwot, odpisanych z tytułu bonifikat w miesiącu

Pierwsze egzemplarze omawianego wykazu po sprawdzeniu ich i podpisaniu przez kierownika urzędu kasy dołączają do wyciągów z księgi głównej za poszczególne miesiące, drugie zaś przechowują w aktach dla kontroli.

PODSEKRETARZ STANU.

(—) Starzyński,

MINISTERSTWO SKARBU

L. D. III. 13667/6/32.

Warszawa, dnia 2 września 1932 r.

Do

wszystkich Izb Skarbowych i Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego (Wydział Skarbowy) w Katowicach.

Doszło do wiadomości Ministerstwa Skarbu, że niektóre Urzędy Skarbowe odmawiają drobnym rolnikom, opłacającym podatek gruntowy w jednostkach zbiorowych, udzielania, przewidzianych w Rozporządzeniu Ministra Skarbu z dnia 15 marca r. b. (Dz. U. R. P. Nr. 31, poz. 319) ulg w spłacie zaległości podatku gruntowego. Postępowanie takie jest sprzeczne z intencją powołanego Rozporządzenia, gdyż ulgi winny być udzielane tak rolnikom opłacającym podatek gruntowy indywidualnie, jak i w jednostkach zbiorowych, o ile posiadają uprawnienia wyszczególnione w punkcie 2-gim § 3-go powołanego Rozporządzenia.

Przyznawanie ulg (bonifikat) rolnikom, opłacającym podatek gruntowy w jednostkach zbiorowych ma się odbywać na mocy zaświadczeń właściwych urzędów gminnych, wydanych na podstawie prowadzonych przez gminy ksiąg bierzych względnie rozkładów podatków lub zapisków soltysów, a stwierdzających:

- 1) wysokość kwoty uiszczonej przez ubiegającego się o ulgę na poczet zaległości w podatku gruntowym, pochodzącej z okresu przed 1 października 1931 r.
- 2) że ubiegający się o ulgę odpowiada wszystkim warunkom, określonym w rozporządzeniu Ministra Skarbu z dnia 15 marca 1932 r., a w szczególności, że w chwili dokonania wpłaty na poczet zaległości w podatku gruntowym za lata ubiegłe uiścił *wszystkie* należności podatkowe, powstałe po dniu 30 września 1931 r.

Zaświadczenie, sporządzone, ewentualnie, zbiorowo dla większej ilości drobnych rolników jednej wsi, podpisane przez wójta i opatrzone pieczęcią gminy ma być dołączone do wykazu, przy którym Urząd gminny względnie soltys wpłaca do kasy Urzędu skarbowego zebrane kwoty podatków państwowych i komunalnych. Kasa Urzędu Skarbowego na podstawie takiego zaświadczenia oblicza przypadającą kwotę bonifikaty w zależności od terminu wpłaty gotowizny, następnie postępuje według wskazówek, zawartych w zarządzeniu Ministerstwa Skarbu z dn. 21 czerwca r. b. L. D. 6741/6 i zawiadamia właściwy Urząd gminny o wysokości zbonifikowanych poszczególnym rolnikom kwot celem odnotowania ich w gminnych księgach bierzych względnie rozkładach podatków. Odpisanie w księdze bierczej podatku gruntowego bonifikat kasa urzędu skarbowego dokonywa na koncie właściwej jednostki zbiorowej.

Zaświadczenia Urzędu gminnego dotyczące bonifikat po załatwieniu Kasa urzędu skarbowego, doręcza kierownikowi Urzędu celem zużytkowania przy lustracjach urzędów gminnych.

Wkońcu Ministerstwo Skarbu zaznacza, że powyższe postanowienia mają również zastosowanie do wpłat dokonanych przez drobnych rolników przed wydaniem niniejszego zarządzenia na poczet zaległości, powstałych przed 1 października 1931 r.

Urzędy Skarbowe podadzą treść zarządzenia do wiadomości miejscowym starostom.

KIEROWNIK DEPARTAMENTU

(—) Nowak.

MINISTERSTWO SKARBU
L. D. V. 39872/3/32.

Warszawa, dn. października 1932 r.

OKÓLNIK

Do

wszystkich Izb Skarbowych.

Do wiadomości Ministerstwa Skarbu doszło, że niektóre urzędy skarbowe mają wątpliwości, czy należy stosować przepisy rozporządzenia Ministerstwa Skarbu z dnia 29 września 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr. 101 poz. 797) o ulgach w podatkach gruntowych z powodu klęsk żywiołowych w wypadkach, gdy gospodarstwa rolne poniosły straty z powodu klęski rdzy zbożowej.

Wobec tego wyjaśnia się, że klęska rdzy zbożowej jest klęską żywiołową i, w razie wnoszenia przez rolników próśb o ulgi podatkowe z powodu szkód i strat, spowodowanych klęską rdzy, należy prośby takie rozpatrywać, kierując się postanowieniami rozporządzenia Ministra Skarbu z dnia 29 września 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr. 101, poz. 797), zasięgając przytem opinii komitetów finansowo rolnych.

Przypomina się pozatem, że o ile chodzi o obszary, położone w okręgach izb skarbowych w Krakowie i Lwowie, w wypadkach stwierdzenia wyżej wspomnianej klęski żywiołowej, mają również zastosowanie, przepisy rozporządzenia cesarskiego z dnia 15 marca 1917 r. (Dz. P. P. Nr. 124) oraz rozporządzenie austriackiego Ministerstwa Skarbu z dnia 25 grudnia 1927 r. (D. P. P. Nr. 516).

Co zaś do podatku dochodowego wyjaśnia się, że klęska rdzy zbożowej może uzasadniać przyznanie ulg z art. 84 ust. 2 ustawy o państwowym podatku dochodowym.

PODSEKRETARZ STANU.

(—) Starzyński.

MINISTERSTWO SPRAW WEWNĘTRZNYCH
Nr. SF26/2.

Warszawa, dnia 8 marca 1932 r.

Ulg podatkowe dla rolników i prowadzenie
egzekucji przeciw rolnikom.

OKÓLNIK Nr. 29.

Do

wszystkich pp. Wojewodów (z wyjątkiem
p. Wojewody Śląskiego.)

W związku z wniesionym do Sejmu projektem ustawy o spłacie zaległości podatkowych Ministerstwo Skarbu okólnikiem z dnia 24.II. 32 r. L. P. V. 8266/1/32 zarządziło wstrzymanie egzekucji, dokonanej u rolników, celem przymusowego ściągnięcia od nich po-

wstałych przed dniem 1 października 1931 roku zaległości w następujących państwowych podatkach, wraz z dodatkami państwowymi i samorządowymi: gruntowym, dochodowym, majątkowym oraz spadkowym.

Zo względu na ciężką sytuację gospodarczą, przeżywaną przez właścicieli posiadłości rolnej, uważam za konieczne zastosowanie powyższej ulgi również do samoistnych danin komunalnych, obciążających rolnictwo, w szczególności do: podatku spadkowego, podatku inwestycyjnego, specjalnych opłat drogowych oraz samoistnego gminnego podatku wyrównawczego.

Za zaległości rolników w powyższych podatkach należy uważać należności podatkowe, przypadające od nieruchomości gruntowych. O ile zatem płatnik prócz nieruchomości gruntowej posiada jeszcze inne obiekty majątkowe, obciążone powyższymi podatkami, to za należności podatkowe, których egzekucja podlega wstrzymaniu, uważać należy proporcjonalną część należności podatkowych, przypadających z nieruchomości gruntowej (dotyczy to w szczególności podatku inwestycyjnego, opłat drogowych i podatku wyrównawczego, które to daniny obciążają grunty, budynki oraz przemysł i handel).

Wstrzymanie egzekucji nie dotyczy zaległości podatkowych, powstałych po dniu 30 września 1931 r. Jednakże — przy prowadzeniu egzekucji w stosunku do tych zaległości należy — w miarę możliwości unikać kroków, któreby utrudniały prowadzenie gospodarstwa rolnego, w szczególności należy kierować tę egzekucję na przedmioty, które z samą gospodarką nie są wcale związane lub też związane są z nią tylko luźnie, oraz przestrzegać zasady co do konieczności pozostawienia egzekutowi zboża i ziemiopłodów w ilości niezbędnej do prowadzenia normalnego gospodarstwa; nadto nie należy obejmować sekwestrem inwentarza żywego.

Przepisy o przymusowym ściąganiu państwowych podatków i opłat zawiera instrukcja Ministra Skarbu z dnia 17 kwietnia 1926 r. (Dz. Urz. Min. Sk. Nr. 15, poz. 168). Ponieważ — wg. art. 55 ustawy o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych — do egzekucji, prowadzonej przez Związki Komunalne, celem ściągnięcia danin komunalnych stosuje się odpowiednie przepisy o egzekucji podatków i opłat państwowych, przeto egzekucja danin komunalnych odbywać się powinna również przy stosowaniu przepisów powyższej instrukcji. W związku z tem oraz na podstawie skarg, otrzymywanych przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, zauważam, że przy stosowaniu ustępu drugiego § 13 instrukcji, t. j. przy wstrzymywaniu egzekucji w wypadku stwierdzenia, iż dalsze jej prowadzenie spowodowałoby ruinę materialną płatnika, niewłaściwie i niesłusznie niektóre związki komunalne obliczają nadal od egzekwowanej zaległości kary za zwłokę; wstrzymanie egzekucji w takim wypadku jest równoznaczne z odroczeniem terminu płatności egzekwowanej należności, wobec czego liczone być mogą od niej jedynie odsetki za odroczenie.

Przy stosowaniu powyższej instrukcji egzekucyjnej oraz przepisów ustaw, na których instrukcja ta jest oparta, związki komunalne w województwach środkowych niejednolicie interpretują także pojęcie nieruchomości z przeznaczenia i traktują je często jako ruchomości. Sprawę tę wyjaśniło Ministerstwo Sprawiedliwości w okólniku do Prezesów Sądów Apelacyjnych z dnia 28/XII. 1931 r. Nr. I. U. 9188/31; wg. tego okólnika nieruchomości z przeznaczenia są nie tylko zwierzęta, przeznaczone bezpośrednio do uprawy roli, ale również narzędzia rolnicze i zwierzęta, wprowadzane przez właściciela majątku na potrzeby tegoż majątku, przyczem przez „właściciela“ majątku, należy rozumieć także dzierżawcę i każdą inną osobę, działającą za zgodą właściciela.

W myśl powyższego zechcą pp. Wojewodowie wydać dalsze zarządzenia, w szczególności zalecić związkom komunalnym na podległym im obszarze, aby w pełni zastosowały

ulgi, o których mowa w niniejszym okólniku, jak również — aby przy egzekwowaniu należności z rolników stosowały się do powyższych wskazówek.

W związku z niniejszym — nieaktualnym staje się okólnik z dnia 12/VI. 1931 r. Nr. 101/SF. 4508/4.

MINISTER

(—) Bronisław Pieracki.

MINISTERSTWO SPRAW WEWNĘTRZNYCH
Nr. SF. 26/2/4.

Warszawa, dnia 20 lipca 1932 r.

Ułgi dla rolników w płacie zaległości podatkowych.

O K Ó L N I K Nr. 99.

Do

wszystkich P. P. Wojewodów (z wyjątkiem
p. Wojewody Śląskiego.)

Ze skarg, otrzymywanych przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych od płatników podatków komunalnych, wynika, iż zarządy związków komunalnych nie przestrzegają naleyście postanowień ustawy z dnia 10 marca r. b. o spłacie zaległości podatkowych (Dz. U. R. P. Nr. 29, poz. 291), oraz wydanego na podstawie tej ustawy, rozporządzenia Ministra Skarbu z dnia 15 marca 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 31, poz. 319); w szczególności, zdarzają się przypadki egzekwowania powstałych przed dniem 1.X. 1931 r., zaległości w podatku wyrównawczym, inwestycyjnym oraz w opłatach drogowych, obciążających rolników — wbrew § 8 wymienionego wyżej rozporządzenia Ministra Skarbu.

Zechcą PP. Wojewodowie wydać zarządzenia w kierunku ścisłego stosowania przez zarządy związków komunalnych wymienionych wyżej przepisów.

Na tle stosowania powyższych przepisów powstały również wątpliwości, czy — ewent. w jakim stopniu, regulują one sprawę umarzania zaległości w samoistnych daninach komunalnych względnie udzielania płatnikom bonifikat i ulg, o których mowa w § rozporządzenia Ministra Skarbu. W związku z tem Ministerstwo Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministerstwem Skarbu wyjaśnia co następuje:

W odniesieniu do samoistnych danin komunalnych, w szczególności do: podatku wyrównawczego, inwestycyjnego, opłat drogowych i podatku od kopalń — art. 2 wymienionej we wstępie ustawy z dnia 10 marca r. b. upoważnił Ministra Skarbu w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych do odraczania terminu płatności zaległości w tych daninach oraz do rozkładania ich na raty, jak również do obniżania oraz umarzania kar za zwłokę, odsetek za odroczenie oraz kosztów egzekucyjnych. Mowa tu zatem tylko o umarzaniu kar za zwłokę, natomiast nie został Minister Skarbu upoważniony do umarzania zaległości w samoistnych daninach komunalnych. Tak samo o umarzaniu samoistnych danin komunalnych niema mowy wśród ulg, które na podstawie § 8 rozporządzenia Ministra Skarbu stosować mogą w odniesieniu do tych danin PP. Wojewodowie. Wymieniony § 8 nie obejmuje również bonifikat w sumach należności podatkowych i w karach za zwłokę, które mogą być stosowane na podstawie § 3 rozporządzenia Ministra Skarbu w odniesieniu do podatków państwowych (wraz z dodatkami komunalnymi).

Z powyższego wynika, że omawianymi przepisami nie zostało naruszone prawo związków komunalnych stanowienia w zakresie umarzania samoistnych danin komunalnych oraz że w ulgach, które do danin państwowych mogą być stosowane na podstawie § 3 roz-

porządzenia Ministra Skarbu, w odniesieniu do samoistnych danin komunalnych decydować mogą związki komunalne w ten sam sposób, w jaki mogą stanowić o umarzaniu tychże danin, t. j. w drodze uchwały organu stanowiącego, zatwierdzonej przez właściwą władzę nadzorczą.

Powyższe zechcą PP. Wojewodowie podać do wiadomości zarządom związków komunalnych na podległych Panom obszarach.

Okólnik niniejszy jest uzupełnieniem okólnika z dnia 8.III. r. b. Nr. 29 (Dz. Urz. M. S. Wewn. z r. 1932, Nr. 4, poz. 44).

(K o r s a k)

PODSEKRETARZ STANU.

Trzecia grupa ustaw finansowo-rolnych.

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej

z dnia 23 sierpnia 1932 r.

o zapobieganiu skutkom trudności płatniczych w rolnictwie.

Na podstawie art. 44 ust. 6 Konstytucji i art. 1 lit. a) ustawy z dnia 17 marca 1932 r. o upoważnieniu Prezydenta Rzeczypospolitej do wydania rozporządzeń z mocą ustawy (Dz. U. R. P. Nr. 22, poz. 165) postanawiam co następuje:

Postanowienie wstępne.

Art. 1. Za gospodarstwa rolne rozporządzenie niniejsze uważa gospodarstwa rolne, leśne, ogrodowe, hodowlane i rybne oraz zakłady i warsztaty przemysłowe, związane bezpośrednio z gospodarstwem rolnem, za gospodarzy zaś rolnych — właścicieli i użytkowników jak również dzierżawców takich gospodarstw.

Gospodarze rolni, wpisani do rejestru handlowego z tytułu posiadanych przez siebie przedsiębiorstw przemysłowych lub handlowych, nie podlegają przepisom rozporządzenia niniejszego.

Rozdział I.

Odroczenie wypłat.

Art. 2. Odroczenie wypłat może być udzielone gospodarzowi rolnemu, posiadającemu dostateczny majątek do zupełnego zaspokojenia wszystkich swoich wierzycieli, a który wskutek wyjątkowych i niezależnych od siebie okoliczności zaprzestał czasowo wypłat lub przewiduje w najbliższej przyszłości konieczność czasowego ich zaprzestania.

Za okoliczności takie należy przedewszystkiem uważać trudności płatnicze, wynikające z ogólnego ciężkiego położenia gospodarczego w rolnictwie.

Art. 3. Wniosek o odroczenie wypłat może zgłosić bądź dłużnik bądź wierzyciel, który wykaże swój interes prawny w dalszem prowadzeniu gospodarstwa rolnego przez dłużnika.

Art. 4. Odroczenia wypłat udziela ten sąd okręgowy lub grodzki, przy którym nieruchomości wchodząca w skład gospodarstwa rolnego ma urządzoną hipotekę; gdy nieruchomości ta nie ma urządzonej hipoteki, właściwym jest sąd grodzki, w którego okręgu ta nieruchomości jest położona.

Gdy kilka sądów jest właściwych, właściwym jest ten sąd, który pierwszy wszczął postępowanie.

Art. 5. Gdy już po wszczęciu postępowania okaże się, że w interesie gospodarstwa rolnego leży prowadzenie postępowania przez inny sąd właściwy, sąd, który dotychczas postępowanie prowadził, może dalsze postępowanie przekazać drugiemu sądowi właściwemu, zwłaszcza temu, w którego okręgu znajduje się siedziba właściciela lub głównego zarządu.

Art. 6. W postępowaniu przed sądami okręgowymi orzeka jeden sędzia.

Art. 7. Do wniosku, w którym należy uzasadnić żądanie odroczenia wypłat, winny być dołączone:

- 1) dokumenty, stwierdzające prawo własności bądź użytkowania lub dzierżawy gospodarstwa rolnego oraz stan obciążenia tych praw;
- 2) bilans, o ile dłużnik prowadzi prawidłową księgowość, a zamknięcia dochodów i wydatków gospodarstwa rolnego w ostatnim roku gospodarczym, o ile dłużnik prowadzi podręczne księgi lub zapiski gospodarcze;
- 3) dokładny wykaz wszelkich źródeł dochodów i całego majątku, posiadanego i użytkowanego przez dłużnika;

4) spis wierzytelności z podaniem imion, nazwisk (lub firmy) i adresów dłużników z wymienieniem sum należnych, terminów ich płatności i stopy odsetek, wraz z wyjaśnieniem, czy i z jakich powodów poszczególne wierzytelności są ściągalne lub nieściągalne. Wierzytelności, zabezpieczone zastawem, hipoteką lub zastawniczym opisaniem, winny być wyszczególnione oddzielnie z dokładnym oznaczeniem przedmiotu, obciążonego zastawem lub hipoteką;

5) spis długów ze wskazaniem imion, nazwisk (lub firmy) i adresów wierzycieli i zachodzących między nimi a dłużnikiem stosunków pokrewieństwa lub powinowactwa z przytoczeniem sum dłużnych, terminów ich płatności i stopy odsetek. Długi, zabezpieczone zastawem (zastawniczym opisaniem) lub hipoteką, winny być wyszczególnione oddzielnie z dokładnym oznaczeniem przedmiotu obciążonego zastawem (zastawniczo opisanego) lub hipoteką i daty, od której się liczy pierwszeństwo ich zabezpieczenia;

6) wykaz uzyskanych lub udzielonych poręczeń solidarnych lub niesolidarnych ze wskazaniem wysokości długów poręczonych i stosunków pokrewieństwa lub powinowactwa do osób, które udzieliły poręczeń lub je uzyskały;

7) wykaz niewykonanych a wykonanych wyroków zapadłych przeciwko dłużnikowi;

8) ogólny plan uzdrowienia gospodarstwa rolnego;

9) oświadczenie dłużnika, że dane wymienione w pkt. 2—7 są rzetelne.

Art. 8. Jeżeli obszar gospodarstwa rolnego nie przekracza 50 ha, wówczas może być przyjęty wniosek o odroczenie wypłat do protokołu. Dłużnik w takim razie jest obowiązany podać protokółarnie wszystkie dane i załączniki z poprzedniego artykułu, co również może nastąpić przez wypełnienie odpowiedniego formularza.

Art. 9. Jeżeli wniosek zgłasza wierzyciel, wówczas załączniki i dane z art. 7 i 8, których wierzyciel dostarczyć nie może, dostarczać winien na wezwanie sądu dłużnik.

Art. 10. Sąd po otrzymaniu podania, podlegającego w myśl art. 100 rozpoznaniu, wyznaczy niezwłocznie termin najdalej miesięczny do rozpoznania sprawy i na termin ten wezwie wnioskodawcę i dłużnika. W razie niestawiennictwa wnioskodawcy osobiście lub przez pełnomocnika, postępowanie będzie umorzone, chyba że wnioskodawca usprawiedliwi swoje niestawiennictwo.

Dłużnik, który nie jest wnioskodawcą, ma prawo żądać rozpoznania sprawy także w nieobecności wierzyciela, który złożył wniosek.

Art. 11. O wyznaczeniu terminu winno nastąpić ogłoszenie co najmniej na tydzień przed terminem w sądzie i urzędzie gminnym według położenia nieruchomości, a gdy obszar gospodarstwa rolnego przenosi 50 ha, także w „Monitorze Polskim“, i w innym czasopiśmie według uznania sądu.

W ogłoszeniu będzie zaznaczone, że wierzyciele mogą przybyć osobiście na rozprawę celem udzielenia sądowi wyjaśnień lub przysłać zastępcę prawnego.

Art. 12. O ile okoliczności, przytoczone w wniosku o odroczenie wypłat dostatecznie uzasadniają jego słuszność, sąd może wniosek ten zabezpieczyć aż do ostatecznego jego załatwienia postanowieniem, zarządzającym wstrzymanie wyznaczonej już sprzedaży rucho-

mości i nieruchomości dłużnika, jak również postanowieniem, zakazującym zbywania i obciążania nieruchomości i praw hipotecznych dłużnika.

Decyzja ta nie może dotyczyć należności do których odroczenie wypłat się nie odnosi w myśl art. 17.

O postanowieniu, o ile dotyczy nieruchomości i praw hipotecznych, należy uczynić wzmiankę w księdze hipotecznej (gruntowej).

Art. 13. Sąd, gdy uzna tego potrzebę, może przed rozprawą zasięgnąć opinii o stanie gospodarczym dłużnika w związku ze złożonymi wyjaśnieniami i dokumentami, o wartości gospodarstwa rolnego i możliwości uzdrowienia go na podstawie przedstawionego planu. Opini w takim razie sąd zażąda od izby rolniczej lub organizacji rolniczych albo innych odpowiednich organizacji, a gdy idzie o gospodarstwa rolne o obszarze przenoszącym 50 ha albo gdy opinii wskazanych instytucji uzyskać nie można, — od jednego lub kilku biegłych.

Określenie wartości gospodarstwa rolnego powinno zawierać:

- a) oznaczenie i adres osoby, w której posiadaniu znajduje się nieruchomość;
- b) wysokość czynszu dzierżawnego i czas trwania dzierżawy, jeżeli gospodarstwo rolne jest wydzierżawione, i wysokość czynszu najmu (komornego), jeżeli niektóre budynki w gospodarstwie rolnem są oddane lub wzięte w najem;
- c) obszar i wartość ziemi według cen przeciętnych, otrzymywanych w danej okolicy za grunty równej lub podobnej jakości bez budynków, zasiewów, urządzeń i inwentarzy;
- d) wartość użytkową budynków, inwentarzy martwych i urządzeń rolnych (meljoracji i t. p.);
- e) wartość zasiewów;
- f) wartość inwentarzy żywych;
- g) prawa i ciężary przywiązane do gospodarstwa;
- h) inne dla gospodarstwa rolnego istotne szczegóły.

Dłużnik obowiązany jest osobie, wyznaczonej przez instytucje, wymienione w ustępie pierwszym, oraz biegłym okazać księgi, rachunki, korespondencję gospodarczą i wszystko to, co stwierdza jego stan gospodarczy, pod rygorem umorzenia postępowania.

Opinię należy złożyć na piśmie.

Art. 14. W terminie wyznaczonym sąd na niejawnym posiedzeniu wysłucha wnioskodawcę, dłużnika, gdy nie jest wnioskodawcą, biegłych i przedstawicieli instytucji opiniujących oraz dopuści do wyjaśnień wierzycieli, którzy wniosku nie zgłosili, o ile się stawili na skutek ogłoszeń.

Art. 15. Sąd po zamknięciu rozprawy orzeka o wniosku wyrokiem, używając swej władzy z wielką oględnością.

Art. 16. Sąd zezwoli na odroczenie wypłat, gdy, uwzględniając według swobodnej oceny wszelkie okoliczności sprawy, nabierze przekonania, że przez odroczenie wypłat wierzyciele nie będą narażeni na niewspółmierną szkodę. W przeciwnym razie odroczenie wypłat nie będzie udzielone.

Odroczenie wypłat nie będzie udzielone także w następujących przypadkach:

- 1) jeżeli niewypłacalność jest wynikiem takich czynów dłużnika, które posiadałyby znamiona czynu karalnego;
- 2) jeżeli sąd, uwzględniając wszelkie okoliczności sprawy, nabierze przekonania, że mimo zastosowania niniejszego rozporządzenia utrzymanie gospodarstwa rolnego w rękach dłużnika, chociażby częściowe, jest niemożliwe z powodu niedostatecznego majątku lub zbyt wielkiego zadłużenia;
- 3) jeżeli bez uszczerbku dla gospodarstwa i bez odroczenia wypłat dłużnik może zaspokoić wszystkie swoje długi;

4) jeżeli z innych przyczyn (lekkomyślne zaciągnięcie długów, rozrzutny tryb życia i t. d.) wniosek o odroczenie wypłat nie zasługuje na uwzględnienie.

Art. 17. Odroczenie wypłat nie rozciąga się:

- 1) na należności z zobowiązań, zaciągniętych pò orzeczeniu odroczenia wypłat;
- 2) na koszty postępowania zapobiegawczego;
- 3) na podatki i opłaty państwowe (nie wyłączając opłat sądowych) i komunalne;
- 4) na należności z tytułu umowy najmu pracy;
- 5) na bieżące opłaty za ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenia od ognia w zakładach publicznych;
- 6) na alimenty wszelkiego rodzaju, nie wyłączając wymów i wymiarów;
- 7) na należności, zabezpieczone umownym zastawem ruchomym, a w szczególności rejestrowym zastawem rolniczym i drzewnym;

8) na należne raty z pożyczek długoterminowych, udzielonych przez banki państwowe lub instytucje kredytu długoterminowego, zabezpieczone na nieruchomości oraz na zabezpieczone na nieruchomości należności banków z tytułu udzielonych przez nie: a. zaliczek na pożyczki długoterminowe amortyzacyjne, b. kredytów na parcelację, c. kredytów z lokat osób trzecich, których spłatę bank wobec tych osób gwarantował, oraz d. gwarancji;

9) na bieżące odsetki w wysokości nieprzekraczającej każdorazowej stopy dyskontowej Banku Polskiego — od innych należności, zabezpieczonych na nieruchomości, z wyjątkiem odsetek od należności z pożyczek, które w ostatnich dwunastu miesiącach przed złożeniem wniosku o odroczenie wypłat zostały na podstawie wyroków sądowych zabezpieczone na nieruchomości;

10) na powstałe po dniu 1 grudnia 1931 r. należności za towary służące do celów gospodarstwa rolnego;

11) na bieżące należności czynszu dzierżawnego, o ile z odroczenia korzysta dzierżawca gospodarstwa rolnego;

12) na przedmioty lub tytuły, względem których służy prawo wyłączenia w razie upadłości.

Władze i instytucje uprawnione do pobierania należności, wymienionych w pkt. 3), 5) i 8), winny zawiadomić sąd o ulgach, które zostały przyznane lub mogą być przyznane dłużnikowi.

Art. 18. W razie uwzględnienia wniosku (art. 16) sąd udzieli odroczenia wypłat na jednoroczny okres gospodarczy, określając końcowy jego termin w ten sposób, aby gospodarstwo mogło jeszcze w tym okresie normalnie ukończyć i spieniężyć najbliższe zbiory. W razie wątpliwości w tej mierze sąd może zasięgnąć opinii łącznie z opinią, przewidzianą w art. 13.

Jeżeli orzeczenie zapadło w drugiej połowie okresu gospodarczego, sąd może w swem orzeczeniu określić termin odroczenia wypłat jeszcze na jeden rok gospodarczy.

Termin odroczenia wypłat, określony w orzeczeniu, może być przedłużony jeszcze na jeden okres gospodarczy, jeżeli według opinii instytucji i osób opinujących udzielenie dalszego odroczenia wypłat umożliwi uzdrowienie gospodarstwa rolnego i ułatwi w następstwie uzyskanie płynnych środków na zaspokojenie wierzycieli.

Art. 19. Udzielając dłużnikowi odroczenia wypłat, sąd zamianuje go zarządcą sądowym gospodarstwa rolnego, jeśli osoba jego daje dostateczną rękojmię należytego prowadzenia zarządu.

Dłużnik, któremu powierzono sądowy zarząd jego majątku, jest pod względem odpowiedzialności cywilnej i karnej za ten zarząd zrównany z zarządcą cudzego mienia.

Art. 20. W razie wątpliwości, czy można powierzyć zarząd sądowy dłużnikowi, sąd może zasięgnąć opinii łącznie z opinią, przewidzianą w art. 13.

Art. 21. W razie poruczenia zarządu sądowego dłużnikowi należy ustanowić nadzór sądowy nad zarządem i oddać ten nadzór izbie rolniczej lub organizacji rolniczej albo urzędowi komunalnemu lub państwowemu, albo osobie prawnej, zajmującej się podobnymi czynnościami, albo też specjalnym nadzorcom, zamianowanym bezpośrednio przez sąd.

Instytucje, wymienione w ustępie poprzednim, winny w ciągu dni 3 po zawiadomieniu o poruczeniu im nadzoru wskazać osobę, którą upoważniły do czynności, a za którą obejmują odpowiedzialność. Do osoby tej będą odpowiednio stosowane przepisy niniejszego rozporządzenia, odnoszące się do sądowych nadzorców, o ile one nie odnoszą się wyłącznie do nadzorców zamianowanych bezpośrednio przez sąd.

Art. 22. O ile nadzór sądowy jest poruczony kilku osobom lub instytucjom, należy ściśle ustalić zakres praw i obowiązków każdej z nich.

Nadzorcą sądowym nie można zamianować: małżonka dłużnika, krewnych wstępnych, zstępnych i rodzeństwa dłużnika, powinowatych w tym samym stopniu oraz osób pozostających z dłużnikiem w stosunku przysposobienia.

Art. 23. Sąd zamianuje jednego lub kilku zarządców gospodarstwa rolnego, stosując odpowiednio przepisy art. 22, jeżeli nie porucza dłużnikowi zarządu sądowego.

Art. 24. Wyrok pierwszej instancji, zarządzający odroczenie wypłat, jest natychmiast wykonalny.

Wyrok zarządzający odroczenie wypłat winien być wywieszony w sądzie i w urzędzie gminnym według położenia nieruchomości, a gdy nieruchomość zajmuje przestrzeń przenoszącą 50 ha, także ogłoszony w „Monitorze Polskim“ oraz w innym czasopiśmie według uznania sądu.

Oprócz tego sąd zawiadamia o odroczeniu wypłat wnioskodawcę i dłużnika, instytucję kredytu długoterminowego, na rzecz której zabezpieczona jest na nieruchomości, wchodzącej w skład gospodarstwa rolnego, pożyczka długoterminowa, zainteresowane instytucje ubezpieczeń społecznych i ubezpieczeń od ognia, właściwego komornika sądowego, urząd skarbowy i izbę rolniczą, a o odmowie odroczenia wypłat wnioskodawcę i dłużnika.

Art. 25. Od wyroku służy skarga apelacyjna dłużnikowi i wierzycielom.

Termin miesięczny do jej założenia w razie odroczenia wypłat liczy się od dnia ogłoszenia wyroku w „Monitorze Polskim“, a gdy gospodarstwo ma mniej niż 50 ha obszaru, od dnia wywieszenia wyroku w sądzie, a w razie odmówienia odroczenia wypłat, od dnia zawiadomienia dłużnika bądź wnioskodawcy o wyroku.

Wyrok drugiej instancji nie ulega dalszemu zaskarżeniu.

Art. 26. Zarządca sądowy i nadzorca sądowy, przed przystąpieniem do wykonania poruczonych im obowiązków, w ciągu trzech dni po otrzymaniu nominacji złożą wobec sądu przyrzeczenie, że poruczone im obowiązki spełniać będą sumiennie według najlepszej swej woli i wiedzy.

Art. 27. Do zarządcy sądowego należy zarząd majątku dłużnika korzystającego z odroczenia wypłat.

Za zgodą sądu, zarządca sądowy może upoważnić do wykonywania poszczególnych czynności lub określonych rodzajów czynności, związanych z zarządem majątku osoby trzeciej, jak również dłużnika, jeżeli temuż zarząd nie został powierzony.

Art. 28. Do nadzorcy sądowego należy dozór nad prowadzeniem zarządu majątkiem przez dłużnika jako zarządcę sądowego. Przy wykonywaniu tej czynności nadzorca winien uwzględnić w równej mierze potrzeby majątku, jak i interesy wierzycieli dłużnika i stosować się w tym zakresie do wskazówek sądu.

O ile nadzorca sądowy spostrzeże wykroczenia dłużnika przeciwko jego obowiązkowi jako zarządcy, winien natychmiast donieść o tem sądowi.

Nadzorca sądowy ma prawo w każdym czasie badać stan majątku, czynności zarządu, oraz przeglądać księgi, rachunki, zapiski i inne akty gospodarcze dłużnika.

Dłużnik winien co do wykonywania zarządu stosować się do zarządzeń nadzorcy sądowego, o ile one nie są sprzeczne ze wskazówkami sądu.

Art. 29. Zarządca sądowy składa sądowi wszystkie swoje wnioski, oświadczenia, sprawozdania i rachunki, a gdy dłużnik jest zarządcą sądowym, składa je sądowi za pośrednictwem nadzorcy, który je wraz ze swoją opinią prześle sądowi.

Sądowe orzeczenia i zarządzenia doręczane lub ogłaszane dłużnikowi, jako zarządcy sądowemu, będą jednocześnie doręczane i ogłaszane nadzorcy.

Na posiedzenia sądowe wyznaczane do przesłuchania dłużnika, jako zarządcy sądowego, winien być także wzywany nadzorca sądowy.

Art. 30. Zażalenia na czynności bądź zarządcy sądowego, bądź nadzorcy sądowego, związane z wykonywaniem zarządu bądź nadzoru, rozstrzyga ostatecznie sąd.

Sąd może odwołać zarządcę sądowego bądź nadzorcę sądowego.

Art. 31. Zarządca sądowy obowiązany jest niezwłocznie przystąpić:

- 1) do zamknięcia i zaświadczenia ksiąg, o ile były prowadzone;
- 2) do sprawdzenia złożonego bilansu, o ile dłużnik prowadzi prawidłową księgowość, lub zamknięcia dochodów i wydatków majątku w ostatnim roku gospodarczym, o ile prowadzi podręczne księgi lub zapiski gospodarcze, stanu majątku dłużnika, oraz spisu wierzytelności i długów (art. 7 i 8);

- 3) do wniesienia do księgi hipotecznej (gruntowej) nieruchomości i przy innych prawach hipotecznych dłużnika wzmianki o orzeczeniu, udzielającym dłużnikowi odroczenia wypłat, o tem, kto sprawuje zarząd bądź nadzór nad zarządem, oraz kogo i w jakim zakresie uprawniono do wykonywania poszczególnych czynności zarządu i nadzoru.

Gdy zarządcą sądowym mianowany jest dłużnik, czynności wymienione w p. 1) i 2), spełnia nadzorca sądowy.

Art. 32. Zarządca sądowy jest obowiązany bezpośrednio po spełnieniu czynności, wymienionych w p. 1) i 2) poprzedniego artykułu, nadal prowadzić prawidłową księgowość, o ile taka była zaprowadzona.

O ile taka księgowość nie jest zaprowadzona, zarządca sądowy winien zaprowadzić odpowiednią do rozmiarów gospodarstwa księgowość, a w każdym razie księgę przychodów i rozchodów oraz wykaz inwentarza i przedmiotów należących do majątku.

Art. 33. Ze swych czynności zarządca sądowy i nadzorca sądowy obowiązani są składać sądowi sprawozdania w terminach, które określi sąd, uwzględniając rodzaj gospodarstwa rolnego.

Łącznie ze sprawozdaniem zarządca przedstawi sądowi zestawienie rachunkowe za czas objęty sprawozdaniem, sporządzone na podstawie ksiąg wymienionych w artykule poprzednim.

Art. 34. W czasie trwania odroczenia obowiązują następujące przepisy:

- 1) dłużnik, który nie jest ani zarządcą sądowym, ani nie uzyskał upoważnienia do wykonywania poszczególnych czynności lub określonych rodzajów czynności zarządu, nie ma prawa wykonywać żadnych czynności zarządu;

- 2) dłużnik nie ma prawa bez zezwolenia sądu czynić darowizn, rozporządzać nieruchomościami lub prawami na nieruchomościach ani zaciągać innych zobowiązań prócz tych, które są konieczne do prowadzenia gospodarstwa, a do których zaciągania jest uprawniony bądź jako zarządca sądowy, bądź jako uprawniony do wykonywania poszczególnych czynności lub poszczególnych rodzajów czynności zarządu.

Wszelkie sprzeczne z tem postanowieniem czyny dłużnika uznaje się za niemające żadnych skutków prawnych, a zdziałane akty prawne za nieważne. Jednakże osoby trzecie, które udowodnią, że zawierając umowę z dłużnikiem, działały w dobrej wierze, mogą dochodzić swych praw lub strat na dłużniku, urzeczywistnić je wszakże będą mogły dopiero po ustaniu odroczenia wypłat.

Art. 35. W czasie trwania odroczenia wypłat mają zastosowanie jeszcze następujące przepisy:

1) postępowanie egzekucyjne i postępowanie zabezpieczające powództwo (areszty) przeciwko dłużnikowi nie może być wszczynane, a wszczęte ulega zawieszeniu;

2) żaden wpis hipoteczny na nieruchomościach i prawach hipotecznych dłużnika z mocy orzeczeń sądowych nie może być uzyskany;

3) bieg spraw rozpoczętych nie ulega zawieszeniu i możność wszczynania przeciwko dłużnikowi nowych spraw sądowych nie zostaje odjęta; w razie wszczęcia takich spraw koszty procesu obciążają powoda, jeżeli pretensja została w całości wciągnięta na listę wierzytelności;

4) dłużnik może w sądzie stawać w sprawach majątkowych w obecności lub za zezwoleniem zarządcy sądowego, a o ile sam jest zarządcą sądowym, tylko za zezwoleniem nadzorcy sądowego. W razie udzielenia zezwolenia zarządca korzysta w obydwu przypadkach z uprawnień strony. W braku zezwolenia rozstrzyga sąd, który udzielił odroczenia wypłat, komu w takim razie będą służyły uprawnienia strony.

Postanowienia p. 1, 2 i 3 nie mają zastosowania do należności objętych art. 17.

Art. 36. Odroczenie wypłat nie ma skutku względem współdłużników i poręczycieli.

Art. 37. Do kolejności zaspokojenia wierzytelności zarówno tych, do których się odroczenie odnosi, jak i tych do których się ono nie odnosi, mają odpowiednie zastosowanie przepisy, dotyczące przywilejów i upadłości, o ile niniejsze rozporządzenie nie zawiera odmiennych przepisów.

Art. 38. Spłata długów, na które rozciąga się odroczenie wypłat, nie może nastąpić przed dokonaniem czynności wymienionych w art. 31 p. 1) i 2).

Fundusze, osiągnięte z prowadzenia gospodarstwa, po pokryciu wydatków na konieczne utrzymanie i prowadzenie gospodarstwa i na skromne utrzymanie dłużnika i jego rodziny oraz po pokryciu należności, na które odroczenie wypłat się nie rozciąga, mogą być użyte dla zaspokojenia wierzytelności, według planu, który ustala zarządca sądowy i zatwierdza sąd.

Spór wszczęty przeciwko orzeczeniu zatwierdzającemu plan, nie wstrzymuje wypłat, przewidzianych w planie, o ile sąd nie postanowi inaczej; sąd wszakże władny będzie zarządzić jednocześnie zabezpieczenie należności, co do których wszczęto spór.

Art. 39. Pretensje wzajemne nie ulegają potrąceniu:

1) jeżeli wierzyciel stał się dłużnikiem gospodarza rolnego dopiero po wyrzeczeniu odroczenia, przyczem dla powstania wierzytelności lub długu miarodajny jest moment zaciągnięcia zobowiązania, a nie moment jego wykonania;

2) jeżeli dłużnik gospodarza rolnego nabył po wyrzeczeniu odroczenia wypłat wierzytelność powstałą przed wyrzeczeniem odroczenia.

Art. 40. Bieg przedawnienia wierzytelności, objętych odroczeniem, zawiesza się na czas trwania odroczenia wypłat.

Art. 41. Sąd oznaczy wysokość wynagrodzenia zarządcy sądowego i nadzorcy sądowego po wysłuchaniu dłużnika.

Dłużnik, będący zarządcą sądowym, nie otrzymuje żadnego wynagrodzenia, oprócz skromnych środków utrzymania, przewidzianych w art. 38, które wraz ze swoimi wydatkami na zarząd pokrywać winien bezpośrednio z przychodów gospodarstwa rolnego lub uzyskanej za nie gotówki.

Urzędy i instytucje, którym został poruczony nadzór nad zarządem, sprawowanym przez dłużnika, mają prawo tylko do zwrotu wydatków połączonych z wykonaniem nadzoru.

Nadzorca sądowy, bezpośrednio zamianowany przez sąd, ma prawo do zwrotu wydatków połączonych z wykonywaniem nadzoru oraz do skromnego wynagrodzenia za swoje czynności.

Art. 42. Postępowanie zapobiegawcze będzie umorzone z urzędu wyrokiem sądu w przypadkach, przewidzianych w art. 46, 50, 75, 78, 79 i 98.

Art. 43. Na wniosek nadzorcy sądowego, zarządcy sądowego, o ile nim nie jest dłużnik, lub wniosek wierzycieli, a również z inicjatywy sądu odroczenie będzie uchylone i postępowanie zapobiegawcze umorzone wyrokiem sądowym w każdym czasie:

- 1) gdy dłużnik dopuścił się w zarządzie lub rozporządzeniu swoim majątkiem działań wzbronionych przez art. 34 i 35 pkt. 4) lub też gdy działał na szkodę swoich wierzycieli;
- 2) gdy dłużnik zrzeknie się w podaniu do sądu dalszego korzystania z dobrodziejstw odroczenia wypłat.

Przed uchyceniem odroczenia wypłat z przyczyny przewidzianej pod 1), sąd winien dłużnikowi dać możność złożenia wyjaśnień.

Art. 44. Od wyroków zapadłych w sprawie uchylenia odroczenia wypłat, służy skarga apelacyjna.

Sąd zarządzi ogłoszenie wyroku uchylającego odroczenie wypłat trybem przewidzianym w art. 24 ust. 2 i zawiadomi o nich osoby i instytucje, wymienione w art. 24 ust. 3.

Art. 45. Koszty postępowania w sprawie ponosi dłużnik. Gdy wniosek o odroczenie wypłat, który zgłosił wierzyciel, nie został uwzględniony, koszty te ponosi wierzyciel.

R o z d z i a ł I I .

Postępowanie układowe.

Art. 46. Przed upływem pierwszych dwunastu miesięcy po wydaniu wyroku udzielającego odroczenia wypłat, dłużnik, który przewiduje niemożność zaspokojenia wszystkich swoich wierzycieli, winien w sądzie, który zezwolił na odroczenie wypłat, złożyć — pod rygorem uchylenia odroczenia wypłat — wniosek o otwarcie postępowania układowego. Wraz z wnioskiem, do którego mogą przyłączyć się wierzyciele, należy przedstawić propozycje układowe.

Art. 47. Propozycje układowe, które powinny być równomierne dla wszystkich wierzycieli, mogą obejmować tylko:

- 1) odroczenie lub rozłożenie na raty spłaty długów;
- 2) zmniejszenie sumy długów;
- 3) obniżenie odsetek i kosztów bądź zwolnienie od tychże;
- 4) całkowitą lub częściową likwidację majątku objętego odroczeniem wypłat (sprzedaż majątku w całości lub parcelacyjna likwidacja majątku w całości lub w części);
- 5) ograniczenie dłużnika w zarządzaniu i rozporządzaniu majątkiem, zwłaszcza nieruchomości, na czas wykonywania układu oraz dodanie dłużnikowi nadzorcy lub ustanowienie zarządcy z ramienia wierzycieli z określeniem ich uprawnień;
- 6) określenie sposobu wykonania układu;
- 7) określenie sposobu zabezpieczenia zobowiązań objętych układem.

Art. 48. Układ żadnych innych warunków, oprócz wymienionych w artykule poprzednim, zawierać nie może.

Art. 49. Układ nie może dotyczyć należności uprzywilejowanych oraz należności zabezpieczonych umownym zastawem, zastawniczem opisaniem lub wpisem do księgi hipotecznej (gruntowej), chyba że odnośni wierzyciele zrzekli się na zawsze przywileju, zastawu, zastawnego opisanie lub zabezpieczenia hipotecznego swych należności.

Postępowanie ustępu poprzedniego nie ma zastosowania do należności z pożyczek, które w ostatnich dwunastu miesiącach przed zgłoszeniem wniosku o odroczenie wypłat na podstawie wyroku sądowego zostały zabezpieczone na nieruchomości. Należności takie win-

ny być włączone do postępowania układowego, nie tracą jednak pierwszeństwa z zabezpieczenia na nieruchomości do wysokości przyznanej układem.

Art. 50. Sąd po otrzymaniu wniosku o otwarcie postępowania układowego wyznaczy niezwłocznie na jeden z najbliższych dni czternastu termin rozpoznania.

Na termin ten sąd wezwie zarządcę sądowego, nadzorcę sądowego i dłużnika oraz wierzycieli, którzy przylączyli się do wniosku dłużnika, celem wysłuchania ich wyjaśnień.

Niestawienie się dłużnika osobiście lub przez pełnomocnika pociąga za sobą umorzenie odroczenia wypłat, chyba że dłużnik usprawiedliwi swoje niestawiennictwo.

Art. 51. Sąd, gdy uzna tego potrzebę, może przed rozprawą zasięgnąć o propozycjach układowych dłużnika w związku ze stanem jego gospodarczym — opinii izby rolniczej lub organizacji rolniczych, albo innych odpowiednich organizacji, a o ile nie można uzyskać opinii wskazanych instytucji lub gdy idzie o gospodarstwa rolne o obszarze, przenoszącym 50 ha, — jednego lub kilku biegłych.

Art. 52. Sąd po wysłuchaniu zarządcy sądowego, nadzorcy sądowego, wyjaśnień dłużnika i wierzycieli wezwanych na rozprawę oraz po zasięgnięciu opinii instytucji i osób, wskazanych w art. 51, zarządzi otwarcie postępowania układowego, gdy niemożność zaspokojenia przez dłużnika wszystkich długów w całości, bądź w terminie ich płatności, nastąpiła skutkiem wyjątkowych a niezależnych od niego okoliczności, a dłużnik działał w dobrej wierze. Za okoliczności takie należy przedewszystkiem uważać trudności płatnicze wynikające z ogólnego położenia gospodarczego w rolnictwie.

Art. 53. Postępowanie sądu, zarządzające otwarcie postępowania układowego, będzie ogłoszone w sposób określony w art. 24 i wniesione do księgi hipotecznej (gruntowej).

Art. 54. Otwarcie postępowania układowego pociąga za sobą z mocy prawa dalsze przedłużenie terminu odroczenia wypłat ze wszystkimi jego skutkami aż do czasu zatwierdzenia układu przez sąd.

Art. 55. W celu ustalenia listy wierzycieli, zarządca sądowy, a jeśli nim jest dłużnik, to nadzorca sądowy wyznaczy w porozumieniu z sądem jeden lub kilka terminów sprawdzenia wierzytelności, o czym ogłosi w sposób określony w art. 24, a nadto do wierzycieli, figurujących w spisie wymienionym w art. 7 p. 5), oraz do dłużnika, jak również do urzędu skarbowego roześle zawiadomienia w listach poleconych za pokwitowaniem zwrotnem. W ogłoszeniach i listach poleconych będzie wskazane miejsce, data wyłożenia listy wierzycieli oraz termin i tryb jej zaskarżenia.

Art. 56. W terminach do sprawdzania wierzytelności, dłużnik, o ile jest zarządcą sądowym, — przy współudziale zarządcy sądowego, może rozpocząć rokowania układowe z wierzycielami.

Celem ułatwienia rokowań mogą być zapraszane: izba rolnicza lub organizacje rolnicze albo inne odpowiednie organizacje.

Art. 57. W wyniku sprawdzenia nadzorca sądowy, o ile dłużnik jest zarządcą sądowym, a o ile nim nie jest, zarządca sądowy wciągnie na listę wierzycieli należności, oparte bądź na wpisach w prawidłowo prowadzonych księgach dłużnika bądź na tytułach bezspornych lub niebudzących wątpliwości, a także wierzytelności wymienione w art. 63. Na listę tę zostaną wciągnięte należności, wymienione w art. 49 ust. 2 ze wskazaniem nieruchomości, na której są zabezpieczone.

Należności, wymienione w art. 49 ust. 1, nie ulegają wciągnięciu na listę wierzycieli, jednakowoż winny być zestawione w osobnym wykazie, obejmującym w osobnych grupach:

- 1) należności uprzywilejowane;
- 2) należności zabezpieczone zastawem, zastawniczym opisaniem lub wpisem do księgi hipotecznej (gruntowej), z wyjątkiem należności wymienionych w art. 49 ust. 2.

Art. 58. Listę wierzycieli wraz z wykazem i sprawozdaniem z wyniku dotychczas-

wych rokowań układowych przedstawi sądowi, przed którym toczy się postępowanie, nadzorca sądowy, a zarządca sądowy, jeżeli nim nie jest dłużnik.

Lista wierzycieli wraz z wykazem zostanie wyłożona w sądzie.

Od daty wyłożenia listy tej, osoby interesowane mogą zaskarżyć w terminie siedmiodniowym postanowienia nadzorcy sądowego bądź zarządcy sądowego co do wciągnięcia lub odmowy wciągnięcia wierzytelności na listę do sądu, przed którym toczy się postępowanie. Sąd ten rozstrzyga spór ten ostatecznie.

Rozstrzygnięcie sądu nie pozbawia jednak stron prawa wytoczenia powództwa o roszczenie przed sądem właściwym (art. 63).

Art. 59. Jeżeli przy sprawdzaniu wierzytelności będzie ustalone, że niektóre weksle wystawione, akceptowane, indosowane lub poręczone przez dłużnika znajdują się jeszcze w obiegu, sąd wyznaczy dodatkowy termin sprawdzenia tych wierzytelności.

Art. 60. Sprawdzenie wierzytelności winno nastąpić najpóźniej w terminie dwumiesięcznym od daty otwarcia postępowania układowego. Sąd z ważnych powodów może termin ten przedłużyć najwyżej o miesiąc.

Po sprawdzeniu wierzytelności listę ich zatwierdza sąd.

Art. 61. Po upływie terminu sprawdzenia, nie później wszakże jak w ciągu następnych trzech miesięcy, na listę będą mogli być wciągnięci ze swymi wierzytelnościami tylko ci wierzyciele, którzy udowodnią, że nie zgłosili swoich pretensyj w terminach oznaczonych z przyczyn ważnych a od nich niezależnych.

Art. 62. Wciągnięcie wierzytelności na listę wierzycieli ma ten skutek tylko, że uprawnia wierzyciela do brania udziału w ogólnych zgromadzeniach wierzycieli i określa sumę, w stosunku do której ma on prawo uczestniczyć w uchwałach tego zgromadzenia, nie przesądzając jednak ani istoty ani wysokości samego roszczenia.

Art. 63. Wierzyciel, którego roszczenie w całości lub w części zostało odrzucone przez sąd (art. 58), może wytaczając powództwo, wnosić o określenie sumy, z którą będzie warunkowo wpisany na listę wierzycieli w trybie zabezpieczenia. Warunkowe wpisanie na listę daje wierzycielowi prawo brania udziału w ogólnych zgromadzeniach wierzycieli tudzież w podziale funduszu, przyczem przypadające na jego rzecz kwoty będą mu wypłacone dopiero po uprawomocnieniu się wyroku.

Art. 64. Nadzorca sądowy, o ile dłużnik jest zarządcą sądowym, a w przeciwnym razie zarządca sądowy złoży sądowi sprawozdanie pisemne ze swych czynności (art. 55 — 63) niezwłocznie po ich wykonaniu.

Art. 65. Niezwłocznie po złożeniu tego sprawozdania, sąd zwoła ogólne zgromadzenie wierzycieli.

Art. 66. O terminie ogólnego zgromadzenia wierzycieli sąd obwieści trybem art. 24.

Wierzyciele, wpisani na listę wierzycieli, będą nadto zawiadomieni przez nadzorcę sądowego, gdy dłużnik jest zarządcą sądowym, a w przeciwnym razie przez zarządcę sądowego o terminie ogólnego zgromadzenia listami poleconymi z dołączeniem treści propozycji układowych, za pokwitowaniem zwrotnem.

Ogólne zgromadzenie winno się odbyć najpóźniej w miesiąc po zatwierdzeniu sprawzonej listy wierzycieli.

Art. 67. W ogólnym zgromadzeniu biorą udział wierzyciele, wpisani na listę wierzycieli.

Art. 68. Do skuteczności uchwał ogólnego zgromadzenia niezbędna jest obecność przynajmniej $\frac{1}{3}$ części wszystkich wierzycieli, uprawnionych do wzięcia udziału w temże zgromadzeniu a reprezentujących przynajmniej $\frac{2}{3}$ części wierzytelności wciągniętych na listę; za obecnych uważa się i tych wierzycieli, którzy zgłosili swe głosy na piśmie.

W razie nieprzybycia dostatecznej liczby wierzycieli sąd zwoła nowe ogólne zgromadzenie na termin nieprzekraczający jednego miesiąca od terminu pierwszego zgromadzenia. Do tego zgromadzenia mają zastosowanie przepisy art. 66 ust. 1 i 2 i art. 67.

W razie powtórnego nieprzybycia na ponownie wyznaczony termin niezbędnej do skuteczności uchwał ogólnego zgromadzenia liczby wierzycieli — sąd, na wniosek dłużnika lub grupy wierzycieli, reprezentujących co najmniej 20% należności wciągniętych bezwarunkowo lub warunkowo na listę, — na podstawie wyników wysłuchania dłużnika, wierzycieli, którzy się stawili, zarządcy sądowego, nadzorcy sądowego oraz przedstawicieli instytucji, wymienionych w art. 72, — zezwoli na przedłużenie okresu odroczenia wypłat na dalszy okres gospodarczy ze wszystkimi jego skutkami (art. 54).

Art. 69. Ogólnemu zgromadzeniu wierzycieli przewodniczy sędzia.

Nadzorca sądowy złoży wobec zgromadzonych wierzycieli sprawozdanie ze swych czynności, poczem przewodniczący odczyta propozycje układowe dłużnika. Na żądanie sądu dłużnik winien złożyć oświadczenie, że według najlepszej swej wiedzy przedstawił stan swego majątku oraz wymienił wierzycieli tak dokładnie, jak to był w stanie uczynić.

Nad propozycjami układowymi zarządzi przewodniczący dyskusję.

Za zgodą dłużnika poszczególni wierzyciele mogą na pierwszym ogólnym zgromadzeniu zgłaszać wnioski, a także proponować poprawki i uzupełnienia dotyczące warunków układu.

Art. 70. Po skończonej dyskusji przewodniczący zarządzi głosowanie z listy obecności.

Nieobecni wierzyciele mogą złożyć swoje głosy na piśmie; podpis wierzyciela winien być poświadczony notarialnie lub w innej urzędowej formie.

Głos złożony na piśmie bierze się w rachubę, jeżeli głosowanie odbywa się nad propozycjami układowymi dłużnika w brzmieniu niezmienionem przez wnioski, poprawki i uzupełnienia wierzycieli, zgłoszone na ogólnym zgromadzeniu.

Art. 71. Jeżeli na ogólnym zgromadzeniu wierzycieli propozycje układowe ulegną zmianie, sąd zarządzi z urzędu zwołanie ponownego ogólnego zgromadzenia w terminie nie wcześniejszym, niż po upływie dni siedmiu i nie późniejszym, niż po upływie dni czternastu, przyczem formalności przewidziane w art. 66 ust. 1 i 2 winny być zachowane.

Art. 72. Zarówno na pierwszym, jak i na ponownym zgromadzeniu wierzycieli sąd winien dążyć do pojednania stron i do doprowadzenia układu zapobiegawczego do skutku.

Celem ułatwienia akcji pojednawczej na wezwanie sądu mają wziąć udział w ogólnych zgromadzeniach przedstawiciele izby rolniczej lub organizacji rolniczych albo innych odpowiednich organizacji.

Art. 73. Układ zapobiegawczy będzie uważany za przyjęty przez wierzycieli, jeżeli za jego zawarciem wypowie się w głosowaniu przynajmniej $\frac{1}{3}$ część wszystkich wierzycieli uprawnionych do głosowania, reprezentujących przez swe wierzytelności, wciągnięte bezwarunkowo lub warunkowo na listę, nie mniej niż $\frac{2}{3}$ wszystkich sprawdzonych wierzytelności.

Wierzyciele uprzywilejowani, bądź też ci, których należności są zabezpieczone zastawem, zastawniczym opisaniem albo wpisem do księgi hipotecznej (gruntowej), z wyjątkiem należności wymienionych w art. 49 ust. 2, w głosowaniu nie uczestniczą, chyba że zrzekną się na zawsze przywileju, zastawu, zastawniczego opisu lub zabezpieczenia hipotecznego swych należności.

Art. 74. Jeżeli dla braku zgody stron układ nie przyszedł do skutku, sąd — na podstawie wyników wysłuchania dłużnika, wierzycieli, zarządcy sądowego, nadzorcy sądowego oraz przedstawicieli instytucji, wymienionych w art. 72, i po rozważeniu stanu majątkowego dłużnika i możliwości uzdrowienia gospodarstwa rolnego w związku z propozycjami układowymi — ustali przyczyny braku zgody.

Jeśli okaże się, że dłużnik nie przyjął warunków układu, przedstawionych przez przewidzianą w artykule poprzednim większość wierzycieli, chociaż stan jego majątkowy zezwa-

ła na przyjęcie tych warunków, sąd niezwłocznie uchyli odroczenie wypłat i umorzy postępowanie zapobiegawcze.

Jeżeli natomiast większość wierzycieli, przewidziana w artykule poprzednim, nie przyjęła warunków układowych dłużnika, chociaż zmiana tychże na korzyść wierzycieli ze względu na stan majątkowy dłużnika byłaby niemożliwa, sąd zastosuje postanowienia art. 68 ust. 3 na wniosek osób tamże wymienionych.

Art. 75. Jeżeli w przypadkach, wymienionych w art. 68 ust. 3 i art. 74 ust. 3, uprawnień nie zgłoszą wniosku przewidzianego w tychże postanowieniach w ciągu dni 14 po dacie bezskutecznego ogólnego zgromadzenia, postępowanie układowe się umarza.

Art. 76. W razie całkowitej likwidacji majątku przez sprzedaż jego w całości (art. 47 p. 4) Minister Rolnictwa i Reform Rolnych postanowi, czy do nabywcy zastosowane być mają osobiste kwalifikacje, wymagane przez urzędy ziemskie przy udzielaniu zezwoleń na nieparcelacyjne przeniesienie własności ziemskiej. Minister Rolnictwa i Reform Rolnych jest władny przenieść swe uprawnienia na okręgowe lub powiatowe urzędy ziemskie.

W razie parcelacyjnej likwidacji całości lub części majątku (art. 47 p. 4) mają zastosowanie przepisy art. 3 cz. 1 p. a) ustawy z dnia 12 marca 1932 r. o ułatwieniu spłaty uciążliwych zobowiązań, obciążających gospodarstwa rolne (Dz. U. R. P. Nr. 25, poz. 221) oraz rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 23 sierpnia 1932 r. w sprawie segregacji wierzytelności na nieruchomościach ziemskich, parcelowanych w celu, spłaty uciążliwych zobowiązań (Dz. U. R. P. Nr. 72, poz. 654).

Art. 77. Układ zapobiegawczy będzie spisany w formie protokołu. W protokole tym należy wymienić liczbę głosów oddanych ustnie i na piśmie za przyjęciem lub odrzuceniem układu oraz wysokość wierzytelności przez nie reprezentowanych.

Art. 78. Układ zapobiegawczy przyjęty przez wierzycieli ulega zatwierdzeniu sądu.

Art. 79. Sąd odmówi zatwierdzenia układu zapobiegawczego:

- 1) jeżeli zawiera przedmioty, które nie mogą być objęte układem zapobiegawczym;
- 2) jeżeli zwołanie ogólnego zgromadzenia nastąpiło bez zachowania przewidzianych form;
- 3) jeżeli nie została osiągnięta na ogólnym zgromadzeniu wierzycieli wymagana większość;

4) jeżeli w głosowaniu uczestniczyli wierzyciele, niemający prawa głosu;

5) jeżeli dłużnik po otwarciu postępowania układowego dopuścił się w zarządzie lub w rozporządzeniu swoim majątkiem działań wzbronionych mu przez art. 34, 35 p. 4 i art. 54.

Art. 80. Sąd może ponadto odmówić zatwierdzenia układu zapobiegawczego, jeżeli warunki układu przeczą dobrym obyczajom lub porządkowi publicznemu lub przeciwne są zasadom słuszności lub są zbyt krzywdzące dla mniejszości wierzycieli, którzy na ogólnym zgromadzeniu głosowali przeciw układowi.

Art. 81. Wyrok sądu zatwierdzający układ pojednawczy lub odmawiający zatwierdzenia należy ogłosić w sposób określony w art. 24. Wyrok zatwierdzający jest natychmiast wykonalny.

Zarówno wierzyciele jak i dłużnik mogą wnieść na wyroki te skargę apelacyjną.

Wyrok drugiej instancji nie ulega dalszemu zaskarżeniu.

Art. 82. Zaświadczony odpis wyroku, zatwierdzającego układ zapobiegawczy, łącznie z zaświadczonym wypisem z listy wierzycieli, stanowi tytuł egzekucyjny, odnoszący się do wierzytelności ostatecznie ustalonych.

Układ zapobiegawczy obowiązuje wszystkich wierzycieli, wciągniętych i niewciągniętych na listę, jak też i tych, którzy nie brali udziału w ogólnych zgromadzeniach; nie obowiązuje zaś tych wierzycieli, których należności nie podlegają układowi.

Jednakże wierzyciele, których wierzytelności zostały świadomie ukryte przez dłużnika, mogą dochodzić na tymże dłużniku szkód i strat aż do wysokości pełnej swojej pretensji.

Art. 83. Zmiana osoby nadzorcy lub zarządcy z ramienia wierzycieli (art. 47 p. 5) z powodu zaprzestania lub nienależytego wykonywania poruczonych im obowiązków nastąpi w trybie i z zachowaniem form, przewidzianych w rozporządzeniu niniejszem do zawarcia układu.

W przypadkach, niecierpiących zwłoki, zarządcę lub nadzorcę wyznaczy tymczasowo sąd.

Art. 84. Wynagrodzenie nadzorcy bądź zarządcy z ramienia wierzycieli określa wierzyciele w porozumieniu z dłużnikiem w układzie zapobiegawczym.

Art. 85. O zakończeniu postępowania układowego sąd obwieści w sposób przewidziany w art. 24,

Pozatem sąd zarządzi wykreślenie wzmianki, dotyczącej otwarcia postępowania, z księgi hipotecznej (gruntowej), a równocześnie zarządzi zapisanie zabezpieczeń hipotecznych, przewidzianych układem.

Art. 86. Na skutek skargi wierzyciela lub na wniosek zarządcy (nadzorcy) z ramienia wierzycieli lub wreszcie z własnej inicjatywy sąd zarządzi rozprawę w obecności dłużnika, z wezwaniem wierzycieli przez ogłoszenie (art. 24), w celu ustalenia, czy dłużnik wykonywa ściśle i w dobrej wierze zobowiązania objęte układem zapobiegawczym, a przekonawszy się, że dłużnik bądź przyjętych na siebie zobowiązań nie wykonywa, bądź też działa w złej wierze, — sąd unieważni układ zapobiegawczy, z wyjątkiem tej jego części, która obejmuje zabezpieczenia udzielone w myśl art. 47 p. 7.

Skutkiem tego unieważnienia dłużnik będzie pozbawiony dobrodziejstw układu zapobiegawczego.

Kwoty wypłacone poszczególnym wierzycielom zgodnie z warunkami układu nie ulegają zwrotowi do masy, lecz będą zarachowane na poczet ich pełnych należności.

W razie unieważnienia układu wysokość wynagrodzenia zarządcy bądź nadzorcy (art. 47 p. 5) określi sąd, kierując się zasadami układu w tym przedmiocie.

Art. 87. Jeżeli postępowanie układowe odnosi się do gospodarstwa rolnego o obszarze nieprzenoszącym 50 ha, wtedy sąd, na wniosek dłużnika o otwarcie postępowania układowego, może wyznaczyć łączny termin do rozpoznania tego podania, sprawdzenia wiarygodności i ustalenia listy wierzycieli, zatwierdzenia tej listy oraz do zawarcia i zatwierdzenia układu zapobiegawczego na jeden z najbliższych dni 14 i ogłosić o tem w sposób określony w art. 24.

Pozatem mają wtedy zastosowanie wszystkie przepisy art. 46 — 86 i 88.

Art. 88. Koszty postępowania układowego ponosi dłużnik.

Rozdział III.

K o s z t y.

Art. 89. W postępowaniu sądowym z niniejszego rozporządzenia pobierane będą opłaty sądowe według ogólnych zasad o opłatach sądowych z tem, że opłata za postępowanie wynosi tyle, ile opłata za postępowanie zapobiegawcze upadłości, lub za postępowanie ugodowe.

Rozdział IV.

Postanowienia karne.

Art. 90. Dłużnik lub osoba działająca w jego imieniu winna:

1) złożenia sądowi fałszywych danych dotyczących stanu majątkowego przez zatajenie części aktywów lub przez wskazanie całkowicie lub częściowo zmyślonych pasywów, w celu uzyskania odroczenia wypłat lub układu zapobiegawczego;

2) udzielania osobiście lub za pośrednictwem osób trzecich komukolwiek z wierzycieli szczególnych dopłat lub korzyści poza warunkami układu zapobiegawczego w celu skłonienia tegoż wierzyciela do głosowania za przyjęciem układu zapobiegawczego,

— ulega karze więzienia do lat pięciu.

Z karą więzienia, orzeczoną powyżej roku, łączą się:

a) na obszarze mocy obowiązującej kodeksu karnego z 1930 r. skutki, przewidziane w art. 28 i 30 k. k.;

b) na obszarze mocy obowiązującej ustawy karnej z 1852 r. skutki następujące w razie skazania za zbrodnię.

Na obszarze mocy obowiązującej kodeksu karnego 1871 r. można ze skazaniem orzec utratę obywatelskich praw honorowych.

Art. 91. Uznany będzie za współnika w przestępstwach, przewidzianych w art. 90, jeśli przestępstwa te nastąpiły, a jako współnik karany będzie — winny:

1) podlegania do tych przestępstw;

2) żądania lub otrzymania zapłaty na poczet zobowiązania, wydanego w warunkach wskazanych w art. 90 p. 2, o czym winowajca wiedział.

Rozdział V.

Postanowienia ogólne i przechodnie.

Art. 92. W postępowaniu zapobiegawczem stosuje się przepisy kodeksu postępowania cywilnego (rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 29 listopada 1930 r. — Dz. U. R. P. Nr. 83, poz. 651), o ile niniejsze rozporządzenie inaczej nie stanowi.

Art. 93. Sąd może z urzędu zarządzić dochodzenia potrzebne do ustalenia faktów i przeprowadzić dowody, które uzna za wskazane.

Art. 94. Postanowienia sądowe mogą zapaść bez uprzedniej ustnej rozprawy, o ile niniejsze rozporządzenie inaczej nie stanowi i są zaskarżalne tylko w przypadkach w niem przewidzianych.

Art. 95. Zaskarżenie orzeczeń drugiej instancji nie jest dopuszczalne.

Art. 96. Aż do wejścia w życie kodeksu postępowania cywilnego (art. 92) będą miały odpowiednie zastosowanie przepisy ustawy postępowania cywilnego sądowego obecnie obowiązujących, z następującymi odchyleniami:

1) na obszarze sądów apelacyjnych w Krakowie, Lwowie, Poznaniu, Toruniu i Katowicach sąd wydaje orzeczenia, przewidziane w niniejszem rozporządzeniu, w formie uchwał, od których służy stronom środek prawny (rekurs, natychmiastowe zażalenie) tylko w przypadkach przewidzianych niniejszem rozporządzeniem. Zaskarżenie orzeczenia drugiej instancji nie jest dopuszczalne;

2) na obszarze sądów apelacyjnych w Poznaniu i Toruniu oraz sądu okręgowego w Katowicach przy doręczaniach nie jest konieczne uwierzytelnienie odnośnego pisma. Doręczenia skierowane do osób znajdujących się zagranicą, uskutecznia się zapomocą listów poleconych. Doręczeń wierzycielom nieznanym z pobytu nie uskutecznia się, chyba że wierzyciele ci mają zamieszkałego w Polsce pełnomocnika, o którego ustanowieniu sądowi wiadomo.

Art. 97. Na obszarze sądów apelacyjnych w Krakowie, Lwowie, Poznaniu, Toruniu, Katowicach i Wilnie oraz w okręgu sądów okręgowych w Białymstoku, Łucku i Równem będą obowiązywały następujące postanowienia:

1) właściwym do postępowania zapobiegawczego jest sąd, właściwy do ogłoszenia upadłości;

2) w razie zgłoszenia wniosku o ogłoszenie upadłości gospodarzowi rolnemu, sąd winien wezwać na rozprawę dłużnika i na jego żądanie udzielić mu terminu do zgłoszenia wniosku o odroczenie wypłat;

3) jeżeli w postępowaniu sądowym znajduje się jednocześnie wniosek o odroczenie wypłat i wniosek o ogłoszenie upadłości, to wniosek o odroczenie wypłat powinien być przedewszystkiem rozważony. W razie uwzględnienia tego wniosku, wniosek o ogłoszenie upadłości należy odrzucić;

4) odroczenie wypłat nie będzie udzielone dłużnikowi, jeżeli już jest w toku postępowanie upadłościowe;

5) w razie odroczenia wypłat upadłość nie może być ogłoszoną.

Art. 98. Przepisy ordynacji ugodowej, wprowadzonej rozporządzeniem cesarskiem z dnia 10 grudnia 1914 r. (Dz. u. p. austr. Nr. 337), będą miały zastosowanie do majątków gospodarzy rolnych posiadających przedsiębiorstwa wpisane do rejestru handlowego.

Postępowanie ugodowe, otwarte przed dniem wejścia w życie niniejszego rozporządzenia na podstawie wspomnianej ordynacji do majątków gospodarzy rolnych, nieposiadających przedsiębiorstw wpisanych do rejestru handlowego, winno być zakończone w ciągu trzech miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszego rozporządzenia. W przypadkach, zasługujących na szczególne uwzględnienie, sąd będzie władny termin ten przedłużyć o dalsze trzy miesiące, o ile udzielone na podstawie § 56 ust. 1 p. 1 wspomnianej ordynacji przedłużenie terminu nie trwa dłużej.

Z upływem terminów wyżej oznaczonych, sąd umorzy uchwałą postępowanie w myśl art. 42 niniejszego rozporządzenia, o ile dłużnik w ciągu powyższego okresu nie zgłosi wniosku o otwarcie postępowania układowego na zasadzie art. 46 rozporządzenia niniejszego, którego przepisy będą miały zastosowanie w dalszym toku postępowania układowego.

Art. 99. Rozporządzenie niemieckiej rady związkowej z dnia 8 czerwca 1916 r. (Dz. U. Rz. str. 454) o dochodzeniu wierzytelności hipotecznych, długów gruntowych i rentowych — uchyla się.

Rozdział VI.

Postanowienia końcowe.

Art. 100. W celu opinjowania wniosków o odroczenie wypłat nie tylko pod względem zdolności płatniczej dłużnika, lecz również i pod względem zgodności tych wniosków z wymaganiami ogólnego stanu gospodarczego i finansowego oraz możliwości uzdrowienia stosunków gospodarczych w rolnictwie, Minister Skarbu powoła delegatów do spraw finansowo-rolnych.

Powołani w ten sposób delegaci będą uprawnieni do wydawania przedwstępnej opinii o wniosku o odroczenie wypłat, bez której sąd nie przystąpi do rozpoznania wniosku; każde orzeczenie sądowe, zapadłe wbrew opinii delegata, będzie mogło być przez niego zaskarżone ze skutkiem wstrzymującym wykonanie zaskarżonego orzeczenia.

Stanowisko delegatów, tryb ich mianowania i odwoływania oraz szczegółowy zakres ich uprawnień i działalności określi bliżej rozporządzenie Ministrów: Skarbu i Sprawiedliwości w porozumieniu z Ministrem Rolnictwa i Reform Rolnych.

Art. 101. Przewidziane w art. 13, 14, 18, 20, 21, 51, 52, 56 i 68 instytucje zostaną bliżej określone w drodze rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w porozumieniu z zainteresowanymi ministrami.

Art. 102. Wykonanie rozporządzenia niniejszego porucza się Ministrowi Sprawiedliwości w porozumieniu z Ministrem Rolnictwa i Reform Rolnych, oraz innymi zainteresowanymi ministrami.

Art. 103. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia i traci swą moc w terminie i na obszarach, które określi Rada Ministrów w drodze rozporządzenia, ustalając równocześnie przepisy przejściowe.

(Dz. U. R. P. Nr. 72 poz. 652).

Rozporządzenie Ministrów Skarbu i Sprawiedliwości

z dnia 24 sierpnia 1932 r.

w porozumieniu z Ministrem Rolnictwa i Reform Rolnych w sprawie powołania delegatów do spraw finansowo-rolnych.

Na podstawie art. 100 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 23 sierpnia 1932 r. o zapobieganiu skutkom trudności płatniczych w rolnictwie (Dz. U. R. P. Nr. 72, poz. 652) zarządza się co następuje:

§ 1. Artykuły, powołane w niniejszym rozporządzeniu bez określenia, oznaczają postanowienia rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 23 sierpnia 1932 r. o zapobieganiu skutkom trudności płatniczych w rolnictwie (Dz. U. R. P. Nr. 72, poz. 652).

Paragrafy, powołane w niniejszym rozporządzeniu bez określenia, oznaczają przepisy niniejszego rozporządzenia.

§ 2. Delegatów do spraw finansowo-rolnych (w dalszym ciągu „delegatami“ nazwanych) powołuje i odwołuje Minister Skarbu.

Delegaci ci podlegają bezpośrednio Ministrowi Skarbu i mogą otrzymywać zwrot wydatków swoich i wynagrodzenie za swe czynności w wysokości, którą ustali Minister Skarbu w każdym poszczególnym przypadku.

§ 3. Delegaci urzędują przy wojewódzkich komitetach dla spraw finansowo-rolnych. Zakres działania delegatów rozciąga się na wszystkie sprawy o odroczenie wypłat, należące do właściwości sądów, mających siedzibę na obszarze danego województwa.

§ 4. Delegat przystępuje do wydania swej opinii na podstawie złożonego mu przez stronę wniosku o odroczenie wypłat, mającego stanowić przedmiot rozpoznania sądowego. Jeżeli wniosek ten nie czyni w całości zadość wymaganiom art. 7, delegat nie przystępuje do swych czynności, dopóki strona nie uzupełni braków w terminie przez delegata określonym.

Przyjęcie wniosku, jak również zażądanych danych i załączników uzupełniających, delegat stwierdza pokwitowaniem, wymieniając datę przedstawienia mu wniosku lub uzupełnień.

§ 5. W przypadku, gdy obszar gospodarstwa rolnego nie przekracza 50 ha, wniosek może zastąpić sporządzenie przez delegata odpowiedniego protokołu; strona winna wówczas podać wszystkie dane i załączniki zgodne z art. 7 i 8.

Delegat wyda wnioskodawcy zaświadczenie o dacie sporządzenia protokołu.

§ 6. Opinię swą co do wniosku o odroczenie wypłat delegat obowiązany jest wydać wnioskodawcy najdalej w ciągu 6 miesięcy od chwili otrzymania wniosku lub zażądanych przez niego uzupełnień.

Niewydanie opinii w powyższym terminie jest równoznaczne z wydaniem opinii odmownej.

W opinii swej delegat wypowie się tak co do samego wniosku, jak też i co do jego zabezpieczenia (art. 12).

§ 7. Do rozprawy, wyznaczonej według art. 10, delegat winien być wezwany.

Na rozprawie tej delegat może sam lub przez upoważnionego przedstawiciela udzielić sądowi dalszych wyjaśnień celem uzasadnienia swojej opinii, a także opinię tę uzupełnić, sprostować, a nawet całkowicie zmienić.

§ 8. Wyrok sądowy w sprawie odroczenia wypłat winien być doręczony delegatowi. Jeżeli wyrok ten wypadł wbrew opinii delegata, tenże ma prawo wnieść skargę apelacyjną od wyroku w terminie w art. 25 przewidzianym.

W tym zakresie delegat ma stanowisko prawne strony; jednakże jest wolny od opłat sądowych, kosztów postępowania i kosztów procesu.

§ 9. Przy czynnościach przewidzianych w § 8 delegat może korzystać z zastępstwa Prokuratury Generalnej.

§ 10. Wykonanie czynności przedwstępnych, poprzedzających wydanie opinii, delegat może zlecić wojewódzkiemu komitetowi do spraw finansowo-rolnych.

§ 11. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

(Dz. U. R. P. Nr. 72, poz. 658).

Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości

z dnia 24 sierpnia 1932 r.

w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych i Ministrem Rolnictwa i Reform Rolnych w sprawie określenia instytucji, powołanych do współdziałania przy stosowaniu rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 23 sierpnia 1932 r. o zapobieganiu skutkom trudności płatniczych w rolnictwie.

Na podstawie artykułu 101 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 23 sierpnia 1932 r. o zapobieganiu skutkom trudności płatniczych w rolnictwie (Dz. U. R. P. Nr. 72, poz. 652) zarządza się co następuje:

§ 1. Artykuły, powołane w niniejszym rozporządzeniu bez określenia oznaczają postanowienia rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 23 sierpnia 1932 r. o zapobieganiu skutkom trudności płatniczych w rolnictwie (Dz. U. R. P. Nr. 72, poz. 652).

Paragrafy, powołane w niniejszym rozporządzeniu bez określenia, oznaczają przepisy niniejszego rozporządzenia.

§ 2. Do sprawowania nadzoru nad przymusowym zarządem gospodarstw rolnych (art. 1), wykonywanym przez dłużników (art. 21), powołane są przede wszystkim izby rolnicze, organizacje rolnicze, zarządy gmin miejskich i wiejskich, wydziały powiatowe, nadleśnictwa państwowe lub urzędy ziemskie, oraz osoby prawne, zajmujące się podobnymi czynnościami — z listy, którą dla każdego sądu ustalać i uzupełniać będą prezesi sądów apelacyjnych w porozumieniu z właściwymi wojewodami, po zasięgnięciu zdania wojewódzkich komitetów do spraw finansowo-rolnych.

§ 3. Do wyrażenia opinii, przewidzianych w art. 13, 14, 18, 20, 51, 52, 68 i 74 i do współdziałania przy czynnościach pojednawczych, przewidzianych w art. 56 i 72, powołane są przede wszystkim izby rolnicze, organizacje rolnicze lub inne odpowiednie organizacje — z listy, którą dla każdego sądu prezesi sądów apelacyjnych w porozumieniu z właściwymi wojewodami ustalać i uzupełniać będą po zasięgnięciu zdania wojewódzkich komitetów dla spraw finansowo-rolnych.

§ 4. Za organizacje rolnicze uważać należy, w rozumieniu niniejszego rozporządzenia, przede wszystkim wojewódzkie komitety dla spraw finansowo-rolnych.

§ 5. Czynności przewidziane w §§ 1 i 2, nie wyłączając wydawania opinii, należy w jednej gminie lub okręgu poruszyć, o ile możliwości, tej samej instytucji.

§ 6. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

(Dz. U. R. P. Nr. 72, poz. 659).

Regulamin dla delegatów Ministra Skarbu do Spraw Finansowo-Rolnych.

1. Delegaci urzędują w miastach wojewódzkich. Biuro delegata mieści się w siedzibie Komitetu Finansowo-Rolnego, jeżeli delegat za zgodą Min. Skarbu nie wyznaczy innego miejsca urzędowania.

2. Delegat działa w zakresie rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o zapobieganiu skutkom trudności płatniczych w rolnictwie i rozporządzeń wykonawczych do niego według ogólnych i szczegółowych instrukcji Ministerstwa Skarbu, wydawanych przez Departament Obrotu Pieniężnego.

3. Wnioski o odroczenie wypłat rozpatruje delegat z punktu widzenia wskazówek, dotyczących polityki finansowej i gospodarczej, otrzymanych od Departamentu II Ministerstwa Skarbu.

4. Delegat zasięga opinii powołanych do tego organów Wojewódzkiego Komitetu do spraw Finansowo-Rolnych o celowości udzielenia nadzoru z punktu widzenia możliwości usanowania podającego się o nadzór rolnika. Prócz tego delegat może żądać od Komitetu opinii w innych materjach, względnie zwrócić się o nie do jednego lub kilku biegłych, a wreszcie do zainteresowanych Banków Państwowych.

5. Delegat obowiązany jest wyznaczyć godziny przyjęć dla stron w liczbie nie mniejszej jak po 2-godzinny dwa razy w tygodniu.

6. Delegat używa pieczętki z napisem: „Delegat Ministra Skarbu dla spraw finansowo-rolnych na województwo“. Delegat jest obowiązany prowadzić dziennik wydanych przez siebie zgodnie z art. 6 rozporządzenia z dnia 24.VIII.1932 r. zaświadczeń o odbiorze podań i dokumentów oraz opinii i wniosków, a także zachowywać odpisy tych dokumentów.

7. Opinię odmowną winien delegat na tydzień przed wydaniem stronie zakomunikować Departamentowi Obrotu Pieniężnego Ministerstwa Skarbu, który może zażądać wyjaśnień. Jeżeli Departament Obrotu Pieniężnego w ciągu 7 dni wyjaśnień nie zażąda, uważa się, że nie ma zastrzeżeń.

8. Delegat winien na żądanie Departamentu Obrotu Pieniężnego przedstawić dokładny stan rozpatrywania przez siebie każdego poszczególnego wniosku o odroczenie wypłat.

9. Jeżeliby strona wniosek do sądu postawiła i sąd wyznaczył rozprawę nim delegat wyda opinię lub nim upłynie ostateczny termin dla wydania opinii, przewidziany w rozporządzeniu z dnia 24 sierpnia 1932 r., delegat obowiązany jest stawić się na rozprawę i złożyć odpowiednie oświadczenie wraz z wnioskiem o nierozpatrywanie sprawy.

10. Wszelkie odwołania od decyzji sądu, jeżeli nie otrzyma instrukcji odmiennej, załatwia delegat przy pomocy Prokuratury Generalnej. Decyzję do wniesienia odwołania poweźmie delegat po porozumieniu z Departamentem II Ministerstwa Skarbu i zgodnie z otrzymaną ewentualnie instrukcją. Do Prokuratury Generalnej delegat zwraca się przez Ministerstwo Skarbu.

Minister Skarbu

(—) Wł. Zawadzki.

MINISTERSTWO SPRAWIEDLIWOŚCI
L. I. U. 214/33.

Warszawa, dn. 6 lutego 1933 r.

W sprawie korzystania przez gospodarzy rolnych wpisanych do rejestru handlowego z rozporządzenia P. R. z 23 sierpnia 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 72, poz. 652).

Do
Ministerstwa Rolnictwa
Centralne Biuro do Spraw
Finansowo - Rolnych.

W odpowiedzi na pismo z dnia 29 grudnia 1932 r. w sprawie powyższej, Ministerstwo Sprawiedliwości komunikuje:

Korzystanie z odroczenia wypłat na podstawie rozporządzenia o zapobieganiu skutkom trudności płatniczych w rolnictwie przez rolników, którym sądy przed ogłoszeniem tego rozporządzenia udzieliły odroczenia wypłat przeznaczonego dla przemysłu i handlu, nie jest sprzeczne z przepisami wymienionego rozporządzenia, jeżeli rolnicy ci uzyskają wykreślenie z rejestru handlowego. Termin odroczenia zależeć będzie od uznania sądów, które mogą w tych wypadkach przy oznaczeniu terminu odroczenia uwzględnić okres poprzednio udzielonego odroczenia handlowego.

(—) Sieczkowski,
PODSEKRETARZ STANU.

U s t a w a *)

z dnia 12 marca 1932 r.

o ułatwieniu spłaty uciążliwych zobowiązań, obciążających gospodarstwa rolne.

Art. 1. Celem uzyskania środków pieniężnych na spłatę zaległości z tytułu podatków oraz uciążliwych długów właściciele nieruchomości ziemskich, dotknięci trudnościami płatniczymi, dającymi się usunąć drogą odprzedaży całości lub części gruntów, upoważnieni będą do przeprowadzenia parcelacji na oddłużenie w sposób unormowany niniejszą ustawą. a to na podstawie zaświadczeń, stwierdzających potrzebę i celowość zamierzonej parcelacji.

Art. 2. Przewidziane w art. 1 zaświadczenia wydawać będą właściwi wojewodowie, decydując według swobodnego uznania na podstawie opinii specjalnych komisji z udziałem czynnika obywatelskiego i prezesa okręgowego urzędu ziemskiego; skład osobowy tych komisji, ich organizację, zasady i tryb urzędowania ustali rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych.

Art. 3. (1) Przy parcelacji, prowadzonej na obszarze mocy obowiązującej ustawy z dnia 28 grudnia 1925 r. o wykonaniu reformy rolnej (Dz. U. R. P. z 1926 r. Nr. 1, poz. 1) w związku z przepisami art. 1 i 2 niniejszej ustawy, stosowany będzie tryb postępowania i zasady, przewidziane w powołanej ustawie o wykonaniu reformy rolnej z tem, że:

1) nie będą stosowane normy, przewidziane w drugim zdaniu części pierwszej i w części drugiej art. 50 ustawy o wykonaniu reformy rolnej, natomiast maksymalne normy przy parcelacji, przeprowadzone w trybie ustawy niniejszej, w miarę potrzeby ustalać będzie Minister Reform Rolnych;

*) Tekst scalony według załącznika do obwieszczenia Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych z dnia 28 czerwca 1933 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu.

2) prawo nabycia działek w trybie art. 45 ustawy o wykonaniu reformy rolnej służyć będzie pracownikom folwarcznym, względnie gracialistom o tyle tylko, o ile w ciągu miesiąca po wskazanym przez parcelującego terminie dla zgłaszania się nabywców placą oni tytułem zadatku 10% ceny sprzedażnej; w razie wpłacenia zadatku przez tych nabywców właściciel parcelowanego majątku obowiązany będzie na ich żądanie rozłożyć spłatę reszty ceny kupna w kwocie, nieprzekraczającej 1.000 złotych, na okres 10 lat z oprocentowaniem w stosunku 5 od 100 rocznie; za resztę ceny kupna uważa się część ceny sprzedażnej, jaka pozostanie do uregulowania po wpłaceniu zadatku i zaliczeniu na nabytą działkę ewentualnej wierzytelności instytucji kredytu długoterminowego. Pracownikom folwarcznym, którzy nie nabędą ziemi w trybie niniejszego artykułu, właściciel parcelowanej nieruchomości jest obowiązany wypłacić odprawę w kwotach następujących: tym, którzy pracowali u dotychczasowego właściciela parcelowanego majątku lub w tym majątku nie mniej niż 5 lat, a nie więcej niż 6 lat — 250 złotych; którzy przesłużyli nie mniej niż 6 lat, a nie więcej niż 7 lat — 300 złotych; nie mniej niż 7 lat, a nie więcej niż 8 lat — 350 złotych; nie mniej niż 8 lat, a nie więcej niż 9 lat — 400 złotych; nie mniej niż 9 lat, a nie więcej niż 10 lat — 450 złotych; nie mniej niż 10 lat, a nie więcej niż 25 lat — 500 złotych; więcej niż 25 lat według zasad części 3 artykułu 44 ustawy o wykonaniu reformy rolnej.

3) nie będzie wymagane przestrzeganie kolejności nabywców, przewidzianej w art. 51 i 53 ustawy o wykonaniu reformy rolnej;

4) decyzje, zatwierdzające projekt parcelacji oraz wykazy nabywców (cz. 3 art. 65 ustawy o wykonaniu reformy rolnej), będą ostateczne;

5) nie będą stosowane ograniczenia co do wysokości ceny sprzedażnej przy parcelacji (art. 71 ustawy o wykonaniu reformy rolnej);

6) nie będą wymagane zezwolenia urzędów ziemskich na parcelację (cz. 1 art. 65 ustawy o wykonaniu reformy rolnej), a zaświadczenia, wydawane na podstawie art. 1 i 2 ustawy niniejszej, zastąpią zezwolenia urzędów ziemskich, w szczególności stanowić będą podstawę do ujawnienia w księgach hipotecznych (gruntowych) ostrzeżeń o wszczęciu parcelacji w myśl ustawy z dnia 13 lutego 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 16 poz. 95) w celu ujawnienia tych ostrzeżeń wojewoda, wydając zaświadczenie stronie, drugi egzemplarz tego zaświadczenia prześle równocześnie właściwemu okręgowemu urzędowi ziemskiemu;

7) jeżeli nabywcami są wierzyciele hipoteczni, których prawa zabezpieczone zostały na parcelowanej nieruchomości przed dniem 1 stycznia 1933 r., lub wierzyciele z tytułu należności uprzywilejowanych — ponadto:

a) obszar gruntu, nabywanego przez wierzyciela, może przekraczać normy, wynikające z podstawowych norm władania, ustalonych w art. 4 ustawy z dnia 28 grudnia 1925 r. o wykonaniu reformy rolnej;

b) grunty mogą być nabywane przez kilku wierzycieli na wspólną własność;

c) grunt, nabyty przez wierzyciela, który nie posiada kwalifikacyj rolniczych, przewidzianych w art. 52 ustawy z dnia 28 grudnia 1925 r. o wykonaniu reformy rolnej, podlega w całości obowiązkowi parcelacji; wierzycielowi, który posiada te kwalifikacje, służy prawo wyłączenia gruntów od obowiązku parcelacji według art. 4 i 5 ustawy z dnia 28 grudnia 1925 r. o wykonaniu reformy rolnej; w razie nabycia gruntu przez kilku wierzycieli na wspólną własność (pkt. b), prawo do wyłączenia uzależnione będzie od posiadania kwalifikacji przez wszystkich nabywców;

d) wierzyciel może w każdym czasie żądać od właściwego urzędu ziemskiego wydania decyzji, ustalającej, czy wierzyciel ten posiada kwalifikacje, przewidziane w art. 52 ustawy z dnia 28 grudnia 1925 r. o wykonaniu reformy rolnej.

(2) Przy parcelacji, prowadzonej w związku z przepisami art. 1 i 2, na obszarze górnośląskiej części województwa śląskiego:

1) ogólnie użyteczne przedsiębiorstwo osadnicze uprawnione będzie przejąć od pojedynczych właścicieli większych majątków zaofiarowane grunty po cenie umownej;

2) grunty, rozprzedawane przez właścicieli samych w drodze tej parcelacji, nie będą podlegały prawu pierwokupu ogólnie użytecznego przedsiębiorstwa osadniczego (§§ 4 — 11 niem. ustawy osadniczej), o ile okręgowy urząd ziemski zatwierdzi umowy kupna-sprzedaży, działając według swobodnego uznania;

3) rozparcelowane w tym trybie grunty nie będą zaliczane do obszaru, ustanowionego w § 12 niem. ustawy osadniczej z dnia 11 sierpnia 1919 r. (Dz. U. R. P. z 1925 r. Nr. 112, poz. 796).

Art. 4. W wypadku prowadzonej w związku z przepisami art. 1 i 2 parcelacji gruntów, znajdujących się w posiadaniu dzierżawców, podlegających ochronie na mocy ustawy z dnia 31 lipca 1924 r. (Dz. U. R. P. Nr. 75, poz. 741) w brzmieniu, ustalonym rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 12 września 1930 r. (Dz. U. R. P. Nr. 64, poz. 507), właściciel parcelowanej nieruchomości może wzamian za dotychczas posiadane działki dać drobnym dzierżawcom odpowiadające pod względem wartości rolniczej użytki na warunkach, przewidzianych w powołanej ustawie z dnia 31 lipca 1924 r. W tym wypadku dzierżawcy na skutek zarządzenia powiatowego urzędu ziemskiego muszą usunąć się z dotychczasowych działek i objąć w posiadanie dzierżawne wyznaczone im nowe działki.

Art. 5. (1) Umowy przyrzeczenia sprzedaży gruntów z parcelacji, przeprowadzonej na zasadzie niniejszej ustawy, winny pod rygorem ich nieważności zawierać postanowienia, że wszelkie zadatki i wpłaty gotówkowe, uiszczone przez nabywców na poczet ceny kupna, muszą być składane do ich depozytów w Państwowym Banku Rolnym z tem, że depozyty te nie mogą być przez nabywców wycofane przed rozwiązaniem umowy przyrzeczenia sprzedaży, zaś sprzedawcy wypłacone być mogą tylko na zasadzie postanowień kontraktów kupna-sprzedaży po zatwierdzeniu tych kontraktów przez zwierzchność hipoteczną, względnie po dozwoleniu na ich podstawie wpisów hipotecznych, w razie zaś niedojścia sprzedaży z winy nabywcy, na mocy wyroku sądowego, bądź zgodnego wniosku stron.

(2) Z powyższych depozytów podlegają, o ile Minister Skarbu nie zarządzi inaczej, potrąceniu kwoty na pokrycie zaległości podatkowych, określonych w art. 1.

Art. 6. Wierzycieli, nabywających na mocy niniejszej ustawy grunty z parcelacji, nie dotyczy przewidziany w art. 5 obowiązek wpłacania ceny kupna do depozytu Państwowego Banku Rolnego, a to do wysokości ich należności, obliczonej z odsetkami do dnia przeniesienia tytułu własności na nabywców; należność ta może być zarachowana na cenę kupna.

Art. 7. Przy parcelacji prowadzonej z zastosowaniem ustawy niniejszej opłaty w postępowaniu hipotecznym oraz stawki wynagrodzenia, ustalone w taksach dla pisarzy hipotecznych i notariuszów, ulegają obniżeniu o 50%.

Art. 8. Przy parcelacji, prowadzonej z zastosowaniem ustawy niniejszej opłata stemplowa od pism stanowiących tytuł przejścia własności (art. 52 i 58 ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o opłatach stemplowych (Dz. U. R. P. z r. 1932 Nr. 41, poz. 413), wynosić będzie 1% dla gospodarstw powstałych w wyniku tej parcelacji, których obszar nie przekroczy 60 wzgl. 75 ha (cz. 2 art. 60 ustawy o wykonaniu reformy rolnej), dla pozostałych zaś gospodarstw opłata ta wynosić będzie 2%.

Opłaty stemplowe według stawek ulgowych wyżej wymienionych będą stosowane jedynie w przypadkach sporządzenia najpóźniej do końca 1933 r. pisma stanowiącego tytuł przejścia własności.

Art. 9. Przepisy niniejszej ustawy odnoszą się również do majątków ziemskich, wymienionych w dziale IX ustawy z dnia 28 grudnia 1925 r. o wykonaniu reformy rolnej (Dz. U. R. P. z 1926 r. Nr. 1, poz. 1).

Art. 10. Upoważnia się Radę Ministrów do ustalania w drodze rozporządzeń na wniosek Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych jakie przepisy niniejszej ustawy, na jakich obszarach Państwa i w jakich terminach tracą moc obowiązującą.

Art. 11 Wykonanie ustawy niniejszej porucza się Ministrowi Rolnictwa i Reform Rolnych w porozumieniu z Ministrami Skarbu i Sprawiedliwości w zakresie ich właściwości.

Art. 12. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia na całym obszarze Rzeczypospolitej. (Dz. U. R. P. Nr. 55 z 1933 r., poz. 423).

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej *)

z dnia 23 sierpnia 1932 r.

w sprawie segregacji wierzytelności na nieruchomościach ziemskich parcelowanych w celu spłaty uciążliwych zobowiązań.

Na podstawie art. 44 ust. 6 Konstytucji i art. 1 lit. a) ustawy z dnia 17 marca 1932 r. o upoważnieniu Prezydenta Rzeczypospolitej do wydawania rozporządzeń z mocą ustawy (Dz. U. R. P. Nr. 22, poz. 165) postanawiam co następuje:

Postanowienia ogólne.

Art. 1. 1) W przypadkach stosowania ustawy z dnia 12 marca 1932 r. o ułatwieniu spłaty uciążliwych zobowiązań, obciążających gospodarstwa rolne (Dz. U. R. P. Nr. 25, poz. 221), wierzytelności hipoteczne na parcelowanej nieruchomości regulowane będą:

- a) drogą bezciężarowego wydzielenia parcelowanej części nieruchomości w ramach obowiązujących przepisów prawnych;
- b) drogą dobrowolnej segregacji obciążeń na mocy układu zawartego przez właściciela parcelowanej nieruchomości z wierzycielami;
- c) o ile nie zachodzą warunki do regulacji wierzytelności w sposób określony w pkt. a), b) — drogą przymusowej segregacji obciążeń pomiędzy części nieruchomości, powstałe w wyniku parcelacji (poszczególne działki, zbywane w drodze parcelacji i nierozparcelowana część nieruchomości).

2) Za wierzytelności w rozumieniu niniejszego rozporządzenia uznaje się wszelkie prawa rzeczowe, ujawnione w księdze hipotecznej (gruntowej), choćby przez zastrzeżenie (adnotację).

Art. 2. O ile nie zachodzą warunki do regulacji wierzytelności w sposób określony w pkt. a) lub b) art. 1, właściciel parcelowanej nieruchomości winien po uzyskaniu zaświadczenia, przewidzianego w art. 2 ustawy z dnia 12 marca 1932 r. o ułatwieniu spłaty uciążliwych zobowiązań, obciążających gospodarstwa rolne, złożyć okręgowemu urzędowi ziemskiemu wniosek o przeprowadzenie przymusowej segregacji obciążeń (pkt. c) art. 1). Do wniosku należy dołączyć:

- a) zaświadczenie wojewody, wydane w myśl art. 2 powołanej ustawy z dnia 12 marca 1932 roku;
- b) pełny wyciąg hipoteczny (wykazu księgi hipotecznej, gruntowej, rejestru wieczystego) parcelowanej nieruchomości;
- c) wykaz wierzycieli, z podaniem ich miejsc zamieszkania; o ile w aktach hipotecznych podano prawne miejsce zamieszkania tych osób, należy ponadto dołączyć odpowiednie zaświadczenie władzy hipotecznej;
- d) szkic nieruchomości z uwidocznieniem obszaru, przeznaczonego do parcelacji.

*) Tekst scalony według załącznika do obwieszczenia Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych z dnia 28 czerwca 1933 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu.

Art. 3. 1) Szacunek części nieruchomości, przeznaczonej do parcelacji, oraz części pozostałej ustalany będzie w porozumieniu z właścicielem parcelowanej nieruchomości i na jego koszt przez komisję, powołane w myśl art. 2 wymienionej ustawy z dnia 12 marca 1932 r. przy pomocy biegłych. Szacunek ten winien być ujawniany w zaświadczeniach, wydawanych przez wojewodów w myśl art. 2 wymienionej ustawy z dnia 12 marca 1932 r.

2) Przy sporządzaniu szacunku w myśl cz. 1 należy brać pod uwagę ceny możliwe do osiągnięcia przy parcelacji danej nieruchomości, przy równoczesnym uwzględnieniu przeciętnych cen sprzedażnych w pięcioleciu 1926/27 — 1930/31 w najbliższej okolicy za podobne nieruchomości.

Art. 4. Przymusowa segregacja nie może być dokonana w przypadkach, w których suma obciążeń, istniejących na parcelowanej nieruchomości w dacie wpisu ostrzeżenia (adnotacji), o udzieleniu zezwolenia na parcelację, jest wyższa od sumy szacunku części nieruchomości nieulegającej parcelacji (art. 3) i cen sprzedażnych obszaru parcelowanego (cz. 2 art. 8).

Art. 5. 1) Podział wierzytelności z tytułu hipotek zabezpieczających listy zastawne lub obligacje oraz z tytułu pożyczek długoterminowych, udzielonych przez instytucje kredytu długoterminowego, winien być dokonany w ten sposób, aby w ramach postanowień statutu i przepisów szacunkowych danej instytucji oraz postanowień umownych, dotyczących lokaty papierów, emitowanych przez daną instytucję, możliwie największa część wierzytelności przypadła na działki zbywane w drodze parcelacji. Instytucja nie jest jednak obowiązana do przeniesienia części pożyczki na taką działkę, na którą przypadłaby suma niższa niż 1500 złotych.

2) Kredyty gotówkowe, udzielone przez banki państwowe i zabezpieczone w pierwszej połowie wartości nieruchomości będą segregowane przez te banki.

Art. 6. 1) Segregacji wierzytelności instytucji kredytu długoterminowego dokonywają te instytucje na żądanie parcelującego lub okręgowego urzędu ziemskiego. Segregacja winna być dokonana i operat dotyczący segregacji doręczony okręgowemu urzędowi ziemskiemu w ciągu miesiąca od daty złożenia instytucji kredytu długoterminowego projektu parcelacji, zatwierdzonego wykonanym orzeczeniem.

2) W razie niedokonania segregacji w terminie określonym w cz. 1, parcelującemu służy prawo zwrócenia się do okręgowego urzędu ziemskiego, który opracuje projekt segregacji na koszt tych instytucji, przyczem tryb określony w art. 14—16 ma odpowiednie zastosowanie. Okręgowy urząd ziemski winien wezwać instytucję kredytu długoterminowego do wzięcia udziału przez swego przedstawiciela w opracowaniu projektu segregacji; nieobecność tego przedstawiciela nie wstrzymuje jednak czynności okręgowego urzędu ziemskiego.

3) Przepisy niniejszego artykułu stosuje się odpowiednio do segregacji wierzytelności wymienionych w cz. 2 art. 5.

Art. 7. Przy segregacji wierzytelności, niewymienionych w art. 5, stosowana będzie zasada, że poszczególne wierzytelności przenosi się w całości na jedną z części nieruchomości, powstałych w wyniku parcelacji, lub o ile okaże się to niemożliwe, na najmniejszą ich ilość.

Art. 8. 1) Segregację wierzytelności, niewymienionych w art. 5, należy dokonywać w ten sposób, aby przy uwzględnieniu obciążenia poszczególnych części nieruchomości rozsegregowanymi wierzytelnościami instytucji kredytu długoterminowego:

- a) każda wierzytelność, zabezpieczona na parcelowanej nieruchomości w granicach $\frac{1}{2}$ sumy szacunku części nieruchomości, nieulegającej parcelacji (art. 3) oraz cen sprzedażnych działek, powstałych w wyniku parcelacji, — mieściła się w $\frac{1}{2}$ ceny sprzedażnej działki, na którą przypadnie, a jeżeli zabezpieczona zostanie na nieparcelowanej części nieruchomości — w $\frac{1}{2}$ szacunku tej części;

- b) każda wierzytelność zabezpieczona na parcelowanej nieruchomości w granicach $\frac{2}{3}$ sumy szacunku części nieruchomości, nieulegającej parcelacji (art. 3), oraz cen sprzedażnych działek, powstałych w wyniku parcelacji, — mieściła się w $\frac{2}{3}$ ceny sprzedażnej działki, na którą przypadnie, a jeżeli zabezpieczona zostanie na nie-parcelowanej części nieruchomości, — w $\frac{2}{3}$ szacunku tej części.

2) Za cenę sprzedażną w rozumieniu cz. 1 uważa się cenę wskazaną w zatwierdzonym projekcie parcelacji. Jeżeli jednak cena ta będzie wyższa od szacunku, przewidzianego w art. 3, okręgowy urząd ziemski może przy sporządzeniu segregacji przyjąć za podstawę cenę wszystkich lub niektórych działek, obniżoną stosownie do wysokości szacunku.

Art. 9. Jeżeli na poszczególną część nieruchomości powstała w wyniku parcelacji przeniesiona zostanie więcej niż jedna wierzytelność, kolejność zabezpieczenia ustalana będzie w ten sposób, że wierzytelności, wymienione w pkt. a) cz. 1 art. 8 zabezpieczone będą z pierwszeństwem przed wierzytelnościami, wymienionymi w pkt. b) cz. 1 tegoż artykułu, te zaś wierzytelności zabezpieczone będą z pierwszeństwem przed wszelkimi innymi wierzytelnościami. W obrębie każdej z tych grup wierzytelności pierwszeństwo hipoteczne będą miały te wierzytelności, które na parcelowanej nieruchomości miały wyższy stopień hipoteczny.

Art. 10. Wierzycielom, w kolejności miejsc hipotecznych na nieruchomości parcelowanej, służy w granicach postanowień art. 7 prawo wyboru części nieruchomości, powstałych w wyniku parcelacji, pod zabezpieczenie swoich wierzytelności.

Art. 11. W przypadku, gdy na nabywcę części nieruchomości, powstałej z parcelacji, zatwierdzony został (cz. 3 art. 65 ustawy z dnia 28 grudnia 1925 r. o wykonaniu reformy rolnej) wierzyciel hipoteczny lub wierzyciel z tytułu należności uprzywilejowanych, pozostali wierzyciele mogą korzystać z przewidzianego w art. 10 prawa wyboru działki o tyle tylko, o ile wykonanie tego prawa nie ograniczy możliwości przeniesienia na tę działkę, zgodnie z art. 8, wierzytelności nabywcy.

Art. 12. 1) Okręgowy urząd ziemski przystępuje do segregacji wierzytelności, niewymienionych w art. 5, po zatwierdzeniu wykonalnym orzeczeniem projektu parcelacji, i po przeprowadzeniu segregacji wierzytelności, wymienionych w art. 5. O ile wszczęte zostało postępowanie sądowe, przewidziane w art. 18 — 19, okręgowy urząd ziemski wstrzyma czynności segregacyjne do czasu zakończenia tego postępowania.

2) Przed rozpoczęciem czynności segregacyjnych (art. 13) okręgowy urząd ziemski wystąpi do właściwego sądu hipotecznego z wnioskiem o dokonanie wpisu ostrzeżenia (adnotacji) o przystąpieniu do segregacji wierzytelności hipotecznych. Ostrzeżenie to (adnotacja) ma ten skutek, że od daty tego ostrzeżenia (adnotacji) wszelkie późniejsze zmiany stanu hipotecznego tak co do własności, jak i obciążeń pozostaną bez wpływu na przebieg postępowania segregacyjnego. Ostrzeżenie to (adnotacja) ulega wykreśleniu z chwilą ujawnienia w księdze hipotecznej (gruntowej) tytułów wymienionych w art. 16; za zgodą okręgowego urzędu ziemskiego ostrzeżenie (adnotacja) może być wykreślone w każdym czasie.

3) Segregacja sporządzona będzie według stanu księgi hipotecznej (gruntowej) w dacie wpisu ostrzeżenia (adnotacji), przewidzianego w cz. 2.

Art. 13. Przystępując do sporządzenia segregacji, okręgowy urząd ziemski wezwie wierzycieli do stawienia się w określonym terminie, celem dokonania prawa wyboru części nieruchomości, powstałych w wyniku parcelacji (art. 10). Wezwania winny być doręczone conajmniej na siedem dni przed tym terminem. Wezwania te wysyłane będą listami poleconymi pod podanymi przez wierzycieli adresami. Niestawienie się w wyznaczonym terminie uważane będzie za zrzeczenie się prawa wyboru działki.

Art. 14. 1) Segregację, sporządzoną w myśl cz. 2 i 3 art. 6 i art. 7 — 13, ustala okręgowy urząd ziemski orzeczeniem. W treści tego orzeczenia winna być zawarta również segregacja wierzytelności hipotecznych, dokonana w myśl cz. 2 art. 5 i cz. 1 art. 6.

2) Orzeczenia okręgowego urzędu ziemskiego są ostateczne i nie podlegają zaskarżeniu do Najwyższego Trybunału Administracyjnego. Jednak osoby interesowane, które uważają, że prawa ich orzeczeniem okręgowego urzędu ziemskiego w części ustalającej segregację, sporządzoną na podstawie projektu w myśl cz. 2 i 3 art. 6 i art. 7 — 13 zostały naruszone, mogą w ciągu czternastu dni po doręczeniu im odpisu orzeczenia okręgowego urzędu ziemskiego zwrócić się do sądu o ponowne dokonanie segregacji. Po upływie terminu, o ile nie zgłoszono wniosku o wszczęcie postępowania sądowego (cz. 1 art. 15), orzeczenia okręgowego urzędu ziemskiego stają się wykonalnymi.

Art. 15. 1) Podania do sądu o ponowne dokonanie segregacji winny być w terminie wskazanym w cz. 2 art. 14 składane do okręgowego urzędu ziemskiego, który po dołączeniu akt postępowania przed urzędami niezwłocznie przesyła sprawę do sądu.

2) W okręgach sądów apelacyjnych w Lublinie, Warszawie i Wilnie segregację przeprowadza sąd w trybie postępowania incydentalnego, na pozostałym zaś obszarze w trybie postępowania niespornego. Właściwym do przeprowadzenia segregacji jest sąd właściwy dla postępowania przy przymusowej sprzedaży parcelowanej nieruchomości. Sąd dokonywając segregacji, może za podstawę orzeczenia przyjąć wyniki postępowania przed urzędami ziemskimi.

3) Od podań, wnoszonych w myśl cz. 1 pobierany będzie wpis stosunkowy w wysokości $\frac{1}{2}\%$ od łącznej sumy segregowanych wierzytelności, nie wyższy jednak niż od sumy szacunku części nieruchomości, zbywanej w drodze parcelacji. Powyższe wpisy będą pobierane w pierwszej i drugiej instancji, a w instancji kasacyjnej (rewizyjnej) połowa tych wpisów, niezależnie od kaucji kasacyjnej.

Art. 16. Wykonalne orzeczenie okręgowego urzędu ziemskiego (art. 14), jak również prawomocne orzeczenie sądowe (art. 15) stanowią tytuł do ujawnienia w księgach hipotecznych (gruntowych) wszelkich praw i zmian w istniejących prawach, zgodnie z treścią orzeczenia.

Koszty postępowania.

Art. 17. 1) Po wydaniu orzeczenia w myśl cz. 1 art. 14 lub po umorzeniu postępowania w myśl art. 21 okręgowy urząd ziemski ustali koszty sporządzenia segregacji oraz koszty postępowania przed urzędami ziemskimi, koszty te obciążają właściciela nieruchomości. Minister Rolnictwa i Reform Rolnych może w drodze rozporządzenia ustalić ryczałtowe stawki opłat pobieranych przez urzędy ziemskie za dokonanie segregacji w myśl rozporządzenia niniejszego. Należności powyższe wpływają na dochód części parcelacyjnej funduszu obrotowego reformy rolnej (Dz. U. R. P. z 1932 r. Nr. 26, poz. 236).

2) Okręgowy urząd ziemski może uzależnić wszczęcie postępowania, przewidzianego w rozporządzeniu niniejszem, od złożenia przez właściciela nieruchomości zaliczki na koszty określone w cz. 1 w wysokości, oznaczonej przez okręgowy urząd ziemski.

Postępowanie sądowe, poprzedzające ustalenie stanu obciążeń.

Art. 18. O ile na parcelowanej nieruchomości istnieją obciążenia wymienione w pkt. a) do g) niniejszego artykułu, wówczas w celu umożliwienia ścisłego ustalenia stanu obciążeń tej nieruchomości, właściciel po uzyskaniu zaświadczenia, przewidzianego w art. 2 ustawy z dnia 12 marca 1932 r. o ułatwieniu spłaty uciążliwych zobowiązań obciążających gospodarstwa rolne, winien złożyć do sądu okręgowego, właściwego według miejsca położenia nieruchomości, podanie o dokonanie następujących czynności:

- a) przerachowanie na złote zobowiązań hipotecznych, podlegających przerachowaniu w myśl rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 14 maja 1924 r. o przerachowaniu zobowiązań prywatno - prawnych (Dz. U. R. P. z 1925 r. Nr. 30, poz. 213);
- b) oszacowanie praw rzeczowych (ciężarów), których wartość pieniężna nie jest ujawniona, przyczem oszacowanie winno być dokonane według zasad, ustalanych w rozporządzeniach Ministrów: Sprawiedliwości, Rolnictwa i Reform Rolnych, wydawanych na podstawie cz. 3 art. 9 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 28 grudnia 1927 r. o uregulowaniu ciężarów i wierzytelności, ciężających na przymusowo wykupionych nieruchomościach ziemskich (Dz. U. R. P. z 1928 r. Nr. 3, poz. 22);
- c) zwolnienie części nieruchomości przeznaczonej do parcelacji od praw dożywotniego użytkowania, o ile stwierdzone będzie, że osoby, którym prawa te służą, są nieznanne z miejsca pobytu i o ile właściciel nieruchomości udowodni lub uprawdopodobni, że osoby te przynajmniej od 10 lat z praw tych nie korzystały;
- d) skreślenie służebności gruntowych, które wygasły lub stały się bezprzedmiotowe, o ile skreślenie to nie narusza kompetencji władz ziemskich, określonych w rozporządzeniach Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 1 lutego 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr. 10, poz. 74 i 75);
- e) skreślenie kaucyj hipotecznych, zabezpieczających zobowiązania, co do których dłużnik udowodni, że wygasły lub wierzyciel nie udowodni, że powstały; nie dotyczy to jednak kaucyj hipotecznych, zabezpieczających zobowiązania, których termin wykonania jeszcze nie nastąpił;
- f) zastąpienie wpisem hipoteki (prawa zastawu) kaucyj hipotecznych, zabezpieczających zobowiązania, z których tytułu powstało dla wierzyciela określone roszczenie;
- g) ustalenie sumy zobowiązań, zabezpieczonych przez wpis zastrzeżenia, o ile suma ta nie została we wpisie ujawniona.

Art. 19. Podania, składane w myśl art. 18, będą rozpatrywane przez sąd okręgowy jednoosobowo, poza zwykłą kolejnością spraw. Do właściwości sądowej oraz trybu postępowania mają zastosowanie postanowienia cz. 2 art. 15, przyczem w postępowaniu tem stosowane będą następujące uproszczenia:

- a) postanowienie sądu, kończące postępowanie, podlega zaskarżeniu do sądu apelacyjnego w terminie czternastu dni; skarga kasacyjna (rewizyjna) od orzeczenia wydanego w II instancji nie służy;
- b) w przypadkach, w których kodeks postępowania cywilnego przewiduje doręczenie przez obwieszczenie publiczne, doręczenie to uważa się za dokonane z upływem czternastu dni od wywieszenia w budynku sądowym.

Art. 20. Od podań, wnoszonych do sądu w myśl art. 18 w sprawach wymienionych w pkt. b) do g), pobierany będzie wpis stały w wysokości 30 zł. od każdego prawa objętego podaniem — oddzielnie w każdej instancji (art. 19), — a w sprawie wymienionej w art. 18, w pkt. a) — według obowiązujących przepisów o opłatach sądowych w sprawach związanych z przerachowaniem wierzytelności prywatno - prawnych.

Postanowienia końcowe.

Art. 21. W każdym stadium postępowania, przewidzianego w rozporządzeniu niniejszem, właściciel parcelowanej nieruchomości może przedstawić układ, zawarty ze wszystkimi osobami interesowanymi w przedmiocie dobrowolnej segregacji lub bezciężarowego wydzielenia parcelowanego obszaru. Układ ten powinien być złożony w formie wymaganej

dla oświadczeń ujawnianych hipotecznie. Ujawnianie tego układu w księdze hipotecznej (gruntowej) następuje ze stopniem hipotecznym ostrzeżeń (adnotacji), dokonanych w myśl art. 2 ustawy z 13 lutego 1932 r. o ujawnianiu hipotecznym zezwoleń na parcelację (Dz. U. R. P. Nr. 16, poz. 95) lub cz. 2 art. 12 rozporządzenia niniejszego. Złożenie takiego układu powoduje umorzenie będącego w toku postępowania.

Art. 22. 1) Osoby, których wierzytelności ulegają przymusowej segregacji, mają prawo wystąpić do właściwego sądu z powództwem przeciwko właścicielowi nieruchomości:

- a) bądź o zabezpieczenie części wierzytelności przypadających na parcelowaną część nieruchomości, na innym majątku właściciela tej nieruchomości;
 - b) bądź o spłatę części ich wierzytelności, przypadających na parcelowaną część nieruchomości, jeżeli spłata może być dokonana z posiadanych przez właściciela, poza parcelowanym majątkiem, środków bez zachwiania jego egzystencji gospodarczej;
- w obu przypadkach — jeśli przeprowadzenie segregacji utrudnia znacznie ściąganie wierzytelności.

2) Postępowanie, przewidziane w cz. 1, nie wstrzymuje postępowania, unormowanego rozporządzeniem niniejszem.

Art. 23. 1) W przypadku zastosowania rozporządzenia niniejszego nie mają mocy prawnej:

- a) rygory, zakazujące segregacji wierzytelności;
 - b) rygory, zakazujące przedterminowej lub częściowej spłaty wierzytelności, przyczem postanowienie to nie dotyczy, instytucji kredytu długoterminowego.
- 2) Rygory, zakazujące zbywania obciążonego gruntu przed spłaceniem wierzytelności, nie mają mocy prawnej w razie zbycia gruntu w drodze parcelacji.

3) Toczące się postępowanie spadkowe nie przerywa postępowania, unormowanego w rozporządzeniu niniejszem i nie stanowi przeszkody do ujawnienia w księgach hipotecznych (gruntowych) zmian w istniejących prawach na podstawie tytułów, uzyskanych w trybie rozporządzenia niniejszego. W przypadku śmierci osoby, będącej stroną w postępowaniu, unormowanym rozporządzeniem niniejszem, sąd na wniosek okręgowego urzędu ziemskiego wyznaczy kuratora masy spadkowej, któremu służyć będą wszelkie uprawnienia kuratora spadku wakującego.

Art. 24. Opłaty w postępowaniu hipotecznym oraz stawki wynagrodzenia, ustalone w taksie dla pisarzy hipotecznych za czynności, dokonywane na podstawie tytułów, uzyskanych w trybie rozporządzenia niniejszego, ulegają obniżeniu o połowę.

Art. 25. 1) Jeżeli wierzytelności, które w wyniku segregacji przypadną na działki zbyt w drodze parcelacji, lub poszczególne ich raty kapitalne, będą wymagalne już w dniu przepisania prawa własności na nabywców lub stałyby się wymagalne w okresie trzech lat od tej daty, — okręgowy urząd ziemski władny będzie na wniosek nabywcy odroczyć ich płatności na lat pięć, licząc od daty przepisania tytułu własności działki na nabywcę. Odroczenie to nie rozciąga się na odsetki od tych wierzytelności.

2) Od chwili wpisu ostrzeżenia (adnotacji), o udzieleniu zezwolenia na parcelację, aż do jego wykreślenia, nie może być z wyjątkiem przymusowego prawa zastawu wszczęta egzekucja z nieruchomości, będącej przedmiotem postępowania, unormowanego w rozporządzeniu niniejszem, jednak wierzyciele hipoteczni mogą w celu przeprowadzenia egzekucji z części nieulegającej parcelacji, zgłosić wniosek o wydzielenie hipoteczne tej części nieruchomości, przyczem związane z tem koszty ponosi wnioskodawca.

3) Postanowienia cz. 1 i 2 nie dotyczą wierzytelności instytucji kredytu długoterminowego.

Art. 26. Sumy, składane do depozytu Państwowego Banku Rolnego w myśl powołanej ustawy z dnia 12 marca 1932 r. oraz rozporządzenia niniejszego, podlegają oprocentowaniu w wysokości nie niższej, aniżeli wkłady składane na rachunek bieżący w tymże Banku.

Art. 27. 1) Z kwot wpłaconych przez nabywców do depozytu Państwowego Banku Rolnego w myśl art. 5 ustawy z dnia 12 marca 1932 r. o ułatwieniu spłaty uciążliwych zobowiązań, obciążających gospodarstwa rolne, mogą być za zgodą tych nabywców wypłacone właścicielowi na koszty parcelacji oraz na spłaty zaległych rat instytucji kredytu długoterminowego lub innych uciążliwych zobowiązań, sumy, jakie okręgowy urząd ziemski uzna na ten cel za niezbędne. Zgoda nabywców nie będzie wymagana, jeżeli sumy, przez nich wpłacone, będą przez właściciela parcelowanej nieruchomości zabezpieczone w sposób, który okręgowy urząd ziemski uzna za dostateczny.

2) Parcelujący, który sum wpłaconych mu przez nabywców nie złoży do depozytu Państwowego Banku Rolnego w przeciągu czternastu dni od ich otrzymania, podlega karze aresztu do 6 tygodni i grzywny do 3000 zł., albo jednej z tych kar. Rozpoznawanie tych przestępstw należy do władz administracyjnych.

Art. 28. W przypadkach stosowania rozporządzenia niniejszego nie będzie miał zastosowania art. 57 ustawy z dnia 28 grudnia 1925 r. o wykonaniu reformy rolnej (Dz. U. R. P. Nr. 1, poz. 1).

Art. 29. Wykonanie rozporządzenia niniejszego porucza się Ministrowi Rolnictwa i Reform Rolnych w porozumieniu z Ministrami Sprawiedliwości i Skarbu w zakresie ich właściwości.

Art. 30. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia. (Dz. U. R. P. z 1933 r. Nr. 55, poz. 424).

Rozporządzenie Ministra Skarbu

z dnia 30 marca 1933 r.

o przyjmowaniu złotych 4½% listów zastawnych Państwowego Banku Rolnego Serji I-ej na spłatę zaległości podatkowych.

Na podstawie art. 1 ustęp 1 punkty b) i c) ustawy z dnia 10 marca 1932 r. o spłacie zaległości podatkowych (Dz. U. R. P. Nr. 29, poz. 291) zarządzam co następuje:

§ 1. Złote 4½% listy zastawne Państwowego Banku Rolnego Serji I-ej, emitowane na podstawie rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych z dnia 30 lipca 1932 r. wydanego w porozumieniu z Ministrem Skarbu o emisji złotych 4½% listów zastawnych Państwowego Banku Rolnego Serji I-ej i o pożyczkach w tych listach udzielanych (Dz. U. R. P. Nr. 75, poz. 677), będą przyjmowane — stosownie do § 2 — według wartości nominalnej na spłatę zaległości w następujących państwowych podatkach z dodatkami państwowymi i samorządowymi oraz karami za zwłokę: gruntowym, przemysłowym, dochodowym, majątkowym oraz od spadków i darowizn.

§ 2. Posiadacze wymienionych w § 1 listów zastawnych będą mogli spłacać temi listami: —

1) zaległości z tytułu podatków, wyszczególnionych w § 1, płatne przed dniem 1 października 1931 r., — w całości;

2) zaległości z tytułu podatków, wyszczególnionych w § 1, płatne w okresie od 1 października 1931 r. do 31 grudnia 1932 r., — do wysokości połowy tych zaległości przy jednoczesnej wpłacie drugiej połowy w gotówce.

§ 3. 1) Od zaległości, spłaconych listami zastawnymi, pobrane będą obniżone kary za zwłokę w następującej wysokości:

- a) 6% w stosunku rocznym — od zaległości w podatku gruntowym oraz od spadków i darowizn, .
- b) 12% w stosunku rocznym — od zaległości w podatku przemysłowym, dochodowym oraz majątkowym.

2) Od zaległości, korzystających na podstawie § 2 rozporządzenia Ministra Skarbu z dnia 15 marca 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 31, poz. 319) z odroczenia do dnia 15 sierpnia 1933 r., kary za zwłokę nie będą pobrane za czas odroczenia.

§ 4. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Minister Skarbu:
Wł. Zawadzki.

(Dz. U. R. P. Nr. 24 z 1933 r. poz. 198).

Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Ministra Reform Rolnych z dnia 6 czerwca 1932 r.

**w sprawie komisji, przewidzianych w ustawie z dnia 12 marca 1932 r. o ułatwieniu
spłaty uciążliwych zobowiązań obciążających gospodarstwa rolne.**

Na podstawie art. 2 ustawy z dnia 12 marca 1932 r. o ułatwieniu spłaty uciążliwych zobowiązań, obciążających gospodarstwa rolne (Dz. U. R. P. Nr. 25, poz. 221) zarządza się co następuje:

§ 1. Opinie co do potrzeby i celowości zamierzonej parcelacji wydawać będzie w każdym województwie komisja specjalna nosząca nazwę: „Wojewódzki Komitet do spraw finansowo - rolnych“.

W skład Komitetu wchodzi:

- a) wojewoda lub wyznaczony przez niego zastępca jako przewodniczący,
- b) przedstawiciel Ministerstwa Sprawiedliwości,
- c) prezes izby skarbowej,
- d) prezes okręgowego urzędu ziemskiego,
- e) przedstawiciel wojewódzkiego wydziału rolnictwa,
- f) przedstawiciel oddziału Banku Polskiego,
- g) przedstawiciel oddziału Banku Gospodarstwa Krajowego,
- h) przedstawiciel oddziału Państwowego Banku Rolnego,
- i) po jednym przedstawicielu od trzech innych publicznych, prywatnych i spółdzielczych instytucji finansowych, wyznaczanych przez wojewodę,
- j) przedstawiciel izby przemysłowo - handlowej,
- k) czterech przedstawicieli organizacji rolniczych, wyznaczanych dla każdego województwa przez Ministra Rolnictwa.

Równocześnie z wyznaczeniem członków Komitetu, wymienionych w punkcie b) do h) włącznie, należy wyznaczyć stałych zastępców tych członków.

§ 2. Posiedzenia Komitetu zwołuje w miarę potrzeby przewodniczący, zawiadamiając wszystkich członków o terminie posiedzenia listami poleconymi.

Opinie swoje Komitet wydaje zwykłą większością głosów w obecności co najmniej ośmiu członków, a w tem przewodniczącego lub jego zastępcy; w razie równości głosów rozstrzyga głos przewodniczącego.

Za zgodą przewodniczącego na posiedzeniu Komitetu mogą być obecne osoby interesowane, celem złożenia wyjaśnień lub oświadczeń.

§ 3. Organem wykonawczym Komitetu jest biuro Komitetu. Na jego czele stoi sekretarz powołany przez wojewodę z pośród osób, niewchodzących w skład Komitetu.

§ 4. W celu uzyskania od Komitetu opinii, przewidzianej w art. 2 ustawy z dnia 12 marca 1932 r. o ułatwieniu spłaty uciążliwych zobowiązań obciążających gospodarstwa rolne, właściciel nieruchomości winien złożyć odpowiedni wniosek do biura Komitetu.

Do wniosku należy dołączyć pełny wyciąg hipoteczny (z księgi hipotecznej, gruntowej, rejestru wieczystego) wszystkich nieruchomości wnioskodawcy, szkic nieruchomości, którą właściciel zamierza poddać częściowej lub całkowitej parcelacji, z oznaczeniem obszaru ulegającego tej parcelacji, oraz świadectwo hipoteczne o prawnym miejscu zamieszkania wierzycieli i osób uprawnionych rzeczowo na parcelowanej nieruchomości, albo też jeżeli prawne miejsce zamieszkania nie jest ustalone, — znane właścicielowi adresy tych osób, jak również wszelkie materiały, które zdaniem właściciela mogłyby ułatwić pracę Komitetu.

§ 5. Po otrzymaniu wniosku (§ 4) biuro Komitetu może wzywać właściciela nieruchomości oraz wierzycieli, żądać od nich złożenia oświadczeń, wyjaśnień, przedstawienia dokumentów lub innych dowodów i za zgodą osób interesowanych i na ich koszt — powoływać rzeczoznawców.

§ 6. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia. (Dz. U. R. P. Nr. 50, poz. 472).

MINISTER ROLNICTWA
I REFORM ROLNYCH.

Warszawa, dnia 13 września 1932 r.

Nr. P. VII. O/114/32.

W dążeniu do ożywienia życia gospodarczego należy poczynić wszelkie dopuszczalne ulgi i ułatwienia zmierzające do jaknajmniejszego skrępowania obrotu ziemią. W tym celu zarządzam co następuje:

a) Wszelkie czynności urzędów ziemskich, dotyczące udzielania zezwoleń na obrót nieruchomościami ziemskimi, przy stosowaniu obowiązujących w tej mierze ustaw należy wykonywać możliwie szybko, by z reguły wpływająca do urzędu sprawa była załatwiana niezwłocznie przez odrębną decyzję na załączonym do podania egzemplarzu istotnych warunków transakcji (również na zawartej umowie sprzedaży) względnie na samem podaniu, o ile ono zawiera istotne warunki umowy. Przychylne załatwienie nie wymaga uzasadnienia decyzji.

b) Odmowa zezwolenia na zaprojektowaną transakcję może nastąpić jedynie w wyjątkowych przypadkach, uzasadnionych interesem agrarnym, przyczem w obecnej konjunkturze gospodarczej brak kwalifikacji rolniczych nabywcy nie zawsze może być dostatecznym motywem do odmowy. Również przy podziale nieruchomości ziemskiej przy rozważaniu t. zw. żywotności gospodarstw nie należy żądać zachowania zbyt daleko idących wymogów w racjonalności, jak co do ukształtowania tworzonych jednostek, tak i co do ich obszaru.

c) Powyższe zasady należy mieć na uwadze również i przy parcelacyjnym obrocie ziemią, unikając wszystkiego, co może akcją parcelacyjną zahamować. Nie należy żądać od stron załączania takich dokumentów, które w przekonaniu urzędu w poszczególnych sprawach mogą być uznane za zbędne. W szczególności, o ile chodzi o odsprzedaż jednej lub kilku poszczególnych parcel, to nie należy wymagać załączenia dowodów pomiarowych i dokumentów, stwierdzających kwalifikacje nabywców. Ingerencja urzędów ziemskich w sprawy parcelacji prywatnej winna mieć głównie na celu zabezpieczenie dokonywanych przez nabywców wpłat na ziemię i współudział przy regulowaniu stanu biernego majątku, czy to w drodze segregacji wierzytelności, czy też w drodze dobrowolnych układów właściciela z wierzycielami, a z zasady ingerencja winna mieć miejsce na życzenie jednej ze stron.

Podając do wiadomości i stosowania powyższe wskazówki, jednocześnie zaznaczam, iż będę kategorycznie wymagał od podległych organów gospodarczego ujmowania załatwianych spraw i za odstępstwa od tej zasady czynić będę pp. Prezesów Okręgowych Urzędów Ziemskich i Komisarzy Ziemskich osobiście odpowiedzialnymi.

MINISTER

(—) Sew. Ludkiewicz.

MINISTER
ROLNICTWA I REFORM ROLNYCH
Nr. P. V. O/335/32.

Warszawa, dnia 19 października 1932 r.

Sprawa: segregacja wierzytelności na nieruchomościach ziemskich parcelowanych w celu spłaty uciążliwych zobowiązań.

W związku z ukazaniem się rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 23/VIII. 1932 r. w sprawie segregacji wierzytelności na nieruchomościach ziemskich parcelowanych w celu spłaty uciążliwych zobowiązań (Dz. U. R. P. Nr. 72, poz. 654) wyjaśniam i zarządzam, co następuje:

1) Wymienione rozporządzenie o segregacji wierzytelności ma zastosowanie jedynie przy parcelowaniu majątków ziemskich na mocy ustawy z dnia 12 marca 1932 r. o ułatwieniu spłaty uciążliwych zobowiązań obciążających gospodarstwa rolne (Dz. U. Nr. 25, poz. 221).

Stosownie do tego rozporządzenia wierzytelności hipoteczne na parcelowanej nieruchomości w przypadkach stosowania ustawy z dnia 12 marca 1932 roku regulowane będą bądź to drogą dobrowolnej segregacji, bądź to drogą beczciżarowego wydzielenia, bądź też drogą przymusowej segregacji wierzytelności.

2) Przymusowa segregacja przewidziana jest dwojakiego rodzaju:

a) z p. c., cz. 1, art. 1, w razie nabywania przeznaczonych do parcelacji części nieruchomości przez wierzycieli hipotecznych w toku postępowania konwokacyjnego (art. art. 7 — 15); segregacja ta polega na podziale obciążeń między część nieruchomości, przeznaczoną do rozparcelowania, a pozostałą jej część.^{*)}

i b) segregację z p. d, cz. 1, art. 1, pomiędzy poszczególne działki objęte projektem parcelacji zatwierdzonym wykonanym orzeczeniem (cz. 1, art. 23), a pozostałą część nieruchomości.

Segregacja drugiego rodzaju może mieć miejsce zasadniczo tylko w razie niedojścia do skutku nabycia przenaczonej do parcelacji części nieruchomości w drodze konwokacji.

Jednak w dwóch wypadkach segregacja drugiego rodzaju może być dokonywana bez uprzedniego wdrożenia postępowania konwokacyjnego, a mianowicie: w razie złożenia przez właściciela nieruchomości przewidzianego w art. 6, oświadczenia wszystkich wierzycieli, że zrzekają się konwokacji, oraz stosownie do cz. 1 art. 39 — gdy zezwolenie na parcelację w trybie ustawy z dnia 28 grudnia 1925 r., zostało wydane przed wejściem w życie cyt. rozporządzenia z dnia 23/VIII. 1932 r. o segregacji, t. j. przed dniem 26 sierpnia 1932 r., a przytem właściciel już uzyskał lub uzyska zaświadczenie wojewody, przewidziane w art. 1, ustawy z dnia 12 marca 1932 roku. Ponieważ przy parcelacji dawniej rozpoczętej, jeżeli pobrane od nabywców zadatki nie zostały wpłacone do depozytów w Państwowym Banku Rolnym, zastosowanie ustawy z dnia 12 marca 1932 roku i segregacji w myśl rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 23/VIII-1932 r., może być celowe tylko wtedy, gdy należna jeszcze reszta ceny kupna wystarczy na pokrycie wierzytelności, jakie w wyniku segregacji mogą przypaść na działki, przeto, gdy reszta ceny kupna sprzedaży nie wystarczyłaby na pokrycie tych wierzytelności, winno się odmawiać wydania rzeczzonego zaświadczenia Wojewody. W wypadkach, gdy zezwolenie na parcelację zostałyby wydane po dniu 26 sierpnia 1932 r., a właściciel zgłosiłby się po zaświadczenie po pewnym czasie, po uzyskaniu tego zezwolenia, to, o ile właściciel nie złożył uprzednio

^{*)} Obecnie nieaktualne.

do depozytów w P. B. R., sum, uzyskanych dotychczas od nabywców, należy również odmawiać wydania zaświadczenia. W razie bowiem wydania zaświadczenia w takim wypadku nabywcy mogliby ponieść duże straty, gdyby wierzyciel nabył w drodze konwokacji parcelowany obszar.

3) W zaświadczeniu Wojewody, przewidzianem w art. 1, ustawy z dnia 12.III. 1932 r. winien być — zgodnie z cz. 1 art. 3 cytowanego rozporządzenia o segregacji — ujawniony szacunek części nieruchomości, przeznaczonej do parcelacji oraz części pozostałej. Odpis tego zaświadczenia wraz z odpisem opinii Komitetu Wojewódzkiego do spraw finansowo-rolnych co do potrzeby i celowości zamierzonej parcelacji (§ 1 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Ministra Reform Rolnych z dnia 6 czerwca 1932 r. — poz. 472 Dz. Ust.) winien być przesłany Okręgowemu Urzędowi Ziemskiemu.

4) Okręgowy Urząd Ziemski po otrzymaniu wniosku właściciela nieruchomości o przeprowadzenie przymusowej segregacji wierzytelności przystąpi niezwłocznie do wszczęcia postępowania konwokacyjnego, niezależnie od tego, czy złożony został projekt parcelacji. Jednakże Okręgowy Urząd Ziemski nie może przystąpić do segregacji wierzytelności z p. d. cz. 1, art. 1, t. j. segregacji między poszczególne działki a pozostałą część nieruchomości przed zapadnięciem wykonanego orzeczenia, zatwierdzającego projekt parcelacji (cz. 1, art. 23).

Odmówić wszczęcia postępowania Okręgowy Urząd Ziemski może tylko w wypadkach, przewidzianych w art. 4, rozporządzenia. Do powzięcia decyzji odmowy Okręgowy Urząd Ziemski, weźmie za podstawę sumę obciążeń wyprowadzoną przez Wojewódzki Komitet przy opinjowaniu wniosku właściciela o wydanie zaświadczenia, przewidzianego w art. 1 ustawy z dnia 12/III-1932 r., z uwzględnieniem ewentualnych zmian, jakieby zaszyły do chwili wpisania ostrzeżenia z części 1, art. 4, omawianego rozporządzenia. W każdym bądź razie, o ile wartość obciążeń nie jest ustalona w złotych, to segregacja nie może mieć miejsca przed definitywnem ustaleniem wartości tych obciążeń przez sąd w trybie art. art. 29 — 30; dotyczy to również i konwokacji, chyba że nie byłoby wątpliwości, iż suma obciążeń hipotecznych mieści się w sumie szacunku nieruchomości.

Okręgowy Urząd Ziemski po rozpatrzeniu wniosku, o ile odpowiada on formalnym wymogom, wystąpi do właściwego sądu o wpisanie w księdze hipotecznej (gruntowej) ostrzeżenia o zamierzonej parcelacji nieruchomości i segregacji wierzytelności ze skutkami wskazanymi w art. 5, omawianego rozporządzenia. Również przed rozpoczęciem czynności segregacyjnych z punktu d, cz. 1, art. 1, Okręgowy Urząd Ziemski wystąpi do właściwego sądu hipotecznego z wnioskiem o dokonanie wpisu ostrzeżenia o przystąpieniu do segregacji wierzytelności hipotecznych ze skutkami wskazanymi w art. 23, cz. 2.

5) Zaliczki na koszty sporządzenia segregacji oraz koszty postępowania przed Okręgową Komisją Ziemską (art. 28) należy pobierać w kwocie obliczonych w przybliżeniu kosztów ogłoszeń i wezwań oraz jednokrotnego zjazdu na grunt urzędnika.

(—) Sew. Ludkiewicz.

MINISTER.

MINISTERSTWO ROLNICTWA
I REFORM ROLNYCH.
Nr. L. I-3a/17.

Warszawa, dnia 2 Sierpnia 1932 r.

W sprawie udzielania zezwoleń na zmianę
rodzaju użytkowania gruntów leśnych w związ-
ku z akcją oddłużania majątków ziemskich.

Do
Pana Wojewody
(wszystkich z wyjątkiem śląskiego)

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24.VI. 1927 r. o zagospodarowa-
niu lasów, niestanowiących własności Państwa (Dz. U. R. P. Nr. 57, poz. 504) ustaliło
zasadę, że grunty leśne winny trwale służyć uprawie leśnej. Ze względów jednak ogólnie
gospodarczych rozporządzenie to umożliwia dokonanie zmiany rodzaju użytkowania, uza-
leżniając je każdorazowo od zezwolenia władzy. Udzielenie takiego zezwolenia nie jest
pozostawione całkowicie swobodnemu uznaniu władzy, lecz ograniczone do wypadków, wy-
mienionych wyczerpująco w art. 2 rozporządzenia. Nie może zatem być udzielone zezwo-
lenie na zmianę rodzaju użytkowania gruntów leśnych w lasach ochronnych (patrz ust. 1
art. 2 i ust. 1 art. 21) ani też wtedy, gdy nie zachodzi żaden z wypadków przewidzianych
w pkt. a — d art. 2.

Ubiegając się przeto o takie zezwolenie, strona musi w swym podaniu wskazać te
okoliczności, które — mieszcząc się w ramach pkt. a — d art. 2 — uzasadniają jej prośby,
a zarazem dają władzy tę podstawę ustawową, bez której zezwolenie nie może być udzie-
lone. Jeżeli więc strona dla uzasadnienia swej prośby powoła się wyłącznie na konieczność
uiszczenia danin publicznych lub innych zobowiązań, na krytyczny swój stan finansowy
i t. p. okoliczności, niewymienione w art. 2, wtedy władza zezwolenia musi odmówić, gdyż
okoliczności te wobec wyraźnych przepisów ustawowych — same przez się nie uzasadniają
zmiany rodzaju użytkowania. Z takiego stanu prawnego niezawsze strony zdają sobie spra-
wę, sądząc mylnie, że przedstawienie różnych dowodów o swych trudnościach finansowych
wystarczy, by uzasadnić prośbę o zmianę rodzaju użytkowania. Dla uniknięcia więc nie-
porozumień i w celu skierowania sprawy odrazu na właściwe tory, należy strony pouczyć
o opisanym stanie prawnym, korzystając z ich bytności w urzędzie.

Składając prośbę o zezwolenie na zmianę rodzaju użytkowania gruntów leśnych, stro-
na musi — jak już wspomniano — dla jej uzasadnienia powołać się na jeden z przypadków,
określonych w pkt. a — d art. 2, władza zaś musi ustalić, czy powołany przez stronę
przypadek faktycznie zachodzi. Oczywiście strona może w swej prośbie powołać się po-
nadto na jeszcze inne okoliczności jak np. na swe zadłużenie. Lecz te okoliczności jako
niewymienione w art. 2, stanowią tylko okoliczności uboczne i jako takie mogą być brane
pod uwagę dopiero wtedy, jeżeli już istnieje zasadnicza podstawa prawna do ewentl. udzie-
lenia proszonego zezwolenia, t. j. jeżeli władza już ustaliła, że prośba opiera się zasadniczo
na jednym z wypadków, wymienionych w pkt. a — d art. 2.

Dodać należy, że władza, mimo istnienia ustawowych warunków (pkt. a — d art. 2)
do udzielenia zezwolenia na zmianę rodzaju użytkowania, nie ma obowiązku go udzielić.
Winna ona bowiem ponadto rozważyć, czy względy ogólnie - gospodarcze w danym wy-
padku również przemawiają za udzieleniem zezwolenia, czy też chodzi tutaj raczej o in-
teres indywidualny, który musi być podporządkowany względom ogólnym. Jeżeli po rozwa-
żeniu wszystkich okoliczności sprawy dojdzie władza do przekonania, że w danym wypad-

ku przeważa interes ogólny - gospodarczy, zezwolenia udzieli, w przeciwnym razie zezwolenia odmówi.

Po wyjaśnieniu w ten sposób ogólnych zasad, jakimi władza winna kierować się przy rozstrzyganiu spraw o zmianę rodzaju użytkowania gruntów leśnych, Ministerstwo przechodzi do omówienia szczególnie tych wypadków, które łączą się w praktyce z akcją oddłużania majątków ziemskich.

Długotrwały kryzys gospodarczy, który w szczególnie ciężki sposób dotknął majątki ziemskie, spowodował, że większość tych majątków jest zagrożona w swej egzystencji wskutek zaległości podatkowych i innych długów. Wobec braku długoterminowego i niskoprocentowego kredytu oddłużenie majątków ziemskich odbywać się musi z konieczności drogą likwidacji części tych majątków. Jeżeli likwidacja taka dotyczy wyłącznie gruntów ornych, władze ochrony lasów nie są zainteresowane. Natomiast gdy oddłużenie ma być przeprowadzone kosztem gruntów leśnych, współudział ochrony lasów jest nieodzowny. One bowiem w myśl istniejących przepisów decydują o tem, czy wolno będzie właścicielowi dokonać zmiany rodzaju użytkowania gruntów leśnych. Stanowisko więc władz ochrony lasów w każdej takiej sprawie decyduje pośrednio o tem, czy oddłużenie da się przeprowadzić czy też nie. Jakkolwiek więc — jak to wyżej przedstawiono — kwestja oddłużenia ma dla władz ochrony lasów z czysto formalnego punktu widzenia znaczenie narazie uboczne, gdyż władze te muszą przedewszystkiem ustalić, czy w danym wypadku istnieją wogóle ustawowe warunki (pkt. a — d art. 2) do udzielania zezwolenia na zmianę rodzaju użytkowania, to jednak po ustaleniu istnienia tych warunków kwestja oddłużenia nabiera istotnego znaczenia, jako jedna z tych okoliczności sprawy, które powinny być wzięte pod uwagę przy decyzji władzy. Rozpatrując przeto wniosek o zezwolenie na zmianę rodzaju użytkowania, oparty zasadniczo na jednym z punktów art. 2, władza ochrony lasów nie może całkowicie pominąć wysuniętego również przez stronę planu oddłużania majątku.

Przy rozważaniu kwestji oddłużenia, jako jednej z okoliczności sprawy, pomocną będzie władzy ochrony lasów opinja wojewódzkiego Komitetu finansowo - rolnego, który po zbadaniu stanu majątkowego strony, wypowie się w sposób wyczerpujący o istniejących *realnie* możliwościach oddłużenia majątku kosztem części gruntów leśnych i opinję swoją uzasadni. Ponieważ opinja ta zajmuje się tylko jedną z wielu okoliczności sprawy, nie może ona z natury rzeczy być dla władzy ochrony lasów wiążącą w tem rozumieniu, że przychylnie stanowisko komitetu finansowo - rolnego przesądza sprawę udzielenia zezwolenia w sensie dodatnim. Mimo przychylniej opinji komitetu oraz mimo istnienia ustawowych warunków do udzielenia zezwolenia na zmianę rodzaju użytkowania gruntów leśnych, władza ochrony lasów ma nie tylko prawo lecz nawet obowiązek przed wydaniem decyzji badania *wszystkich* okoliczności sprawy, a decydować winna zawsze według *swojej własnej* oceny całokształtu sprawy, gdyż tylko ona ponosi odpowiedzialność za decyzje. Oczywiście przy decydowaniu każdej takiej sprawy władza musi oceniać ją nietylko z punktu widzenia ochrony lasów, lecz winna spojrzeć na nią z szerszego punktu widzenia i brać pod uwagę wszystkie okoliczności natury ogólny - gospodarczej.

Podstawami prawnymi, na których zwykle opierać się będą w praktyce wnioski o zezwolenie na zmianę rodzaju użytkowania łączące się z kwestją oddłużenia majątku, będą pkt. a lub c art. 2, pozporządzenia z 24.VI. 1927 r. o zagospodarowaniu lasów.

W myśl pkt. a art. 2 władza może udzielić zezwolenia na zmianę rodzaju użytkowania, jeżeli przez dokonanie takiej zmiany nastąpi korzystniejsze wyzyskanie gruntów. Przez wyrażenie „korzystniejsze wyzyskanie gruntów“ należy rozumieć takie zużytkowanie gruntu dotychczas leśnego, które z jednej strony lepiej odpowiada fizycznym, topograficznym lub innym właściwościom samego gruntu, z drugiej zaś strony pożądane jest z punktu widzenia interesu ogólnego, ponieważ w nowym sposobie użytkowania grunt ten przyniesie większe korzyści gospodarcze. Indywidualny interes właściciela, w szczególności motyw większego zysku, jaki spodziewa się on osiągnąć przez inny sposób zużytkowania gruntu

leśnego, nie wystarczy sam przez się dla uzasadnienia zmiany rodzaju użytkowania, a tem samem dla udzielenia zezwolenia; potrzebnem jest nadto stwierdzenie przez władzę, że zamierzona zmiana użytkowania czyni zadość interesowi ogólnemu np. przez znaczne podniesienie kultury danej jednostki gospodarczej, przez stworzenie nowej gałęzi produkcji i t. p.

Jeżeli właściciel ubiega się o zezwolenie na zmianę rodzaju użytkowania gruntu leśnego w celu powiększenia obszaru swych gruntów ornych należy ustalić, czy grunt leśny nadaje się na użytkowanie rolne i w jakim stopniu. Jeżeli grunt leśny dać może tylko słabe użytki rolne, natomiast użytkowany w uprawie leśnej może dawać dobre wyniki, zezwolenie należy odmówić, chyba, że właściciel posiada niewystarczający zapas gruntów ornych, a przez wysoki poziom swej gospodarki daje gwarancję należytego wykorzystania nowopozyskanego gruntu ornego. Dalej stwierdzić należy, czy zachodzi istotnie potrzeba powiększenia obszaru gruntów ornych. Potrzeby takiej zasadniczo uznawać nie należy, jeżeli przed lub po dokonaniu projektowanej przez właściciela zmiany rodzaju użytkowania jego grunty orne przewyższałyby maximum, ustalone w ustawie o wykonaniu reformy rolnej (180 ha lub nadwyżki z tytułu art. 4 i 5) ponieważ nadwyżka ta, uzyskana kosztem gruntów leśnych, niepodlegających obowiązkowi parcelacyjnemu, mogłaby każdego czasu być podciągnięta pod przymus parcelacyjny. Wreszcie rozważyć należy, czy przez dokonanie projektowanej przez właściciela zmiany rodzaju użytkowania dotychczas prawidłowo zagospodarowana i rentowna jednostka leśna nie stanie się jednostką na dłuższy przeciąg czasu martwą i nierentowną, dalej, czy zmiana ta wpłynie zbyt ujemnie na konfigurację lasu oraz, czy lesistość okolicy i powiatu oraz związane z tem zaopatrywanie okolicznej ludności w drewno pozwala na przychylne załatwienie sprawy.

Analogiczne pytania będzie zresztą władza sobie musiała zadawać przy rozstrzyganiu każdej sprawy, dotyczącej zmiany rodzaju użytkowania.

Jeżeli przez zmianę rodzaju użytkowania właściciel dąży do stworzenia nowej gałęzi produkcji w swym majątku (np. stawów rybnych) a projekt jego ze względu na specjalną na ten cel przydatność gruntu leśnego (o czem należy w razie potrzeby zasięgnąć urzędowej opinii specjalisty) uznać należy za racjonalny oraz w projektowanych rozmiarach za realny i wykonalny, należy w granicach istotnej potrzeby uwzględnić wniosek właściciela (ewentualnie po zabezpieczeniu przez niego w sposób odpowiedni np. kaucję hipoteczną — wykonania projektu).

W myśl pkt. c. art. 2 zezwolenie na zmianę rodzaju użytkowania gruntów leśnych może być udzielone przy regulowaniu ustroju rolnego. W omawianych wypadkach będzie chodziło o scalenie gruntów lub o parcelację.

Poza wypadkami wyprostowania granic i usunięcia z lasów obcych gruntów, ustawa o scaleniu gruntów z 31.VII. 1932 r. (Dz. U. 1926, Nr. 39, poz. 244), nie przewiduje, by obszary leśne, w szczególności takie, które zagospodarowane są prawidłowo na zasadzie planów urządzenia gospodarstwa leśnego lub programów gospodarczych, służyły do scalania gruntów. Na ten cel przeznaczone są w myśl ustawy w pierwszej linji grunty orne. Dlatego też każdy wypadek, w którym scalanie gruntów ma się odbywać kosztem gruntów leśnych i w tym celu ma być udzielone zezwolenie na zmianę rodzaju użytkowania, winien być przez władzę decydującą wszechstronnie zbadany, szczególnie, w tym zakresie czy powoływanie się właściciela lasu na potrzebę, scalania gruntów znajduje rzeczywiście potwierdzenie, a nadto, czy istotnie musi się ono odbyć kosztem gruntów leśnych. W dochodzeniach tych prawomocne będą oświadczenia władz ziemskich, od których żądać należy kategorycznie, wyczerpujących i należyście uzasadnionych oświadczeń.

Jeżeli chodzi o wypadki, w których scalanie gruntów połączone jest ze zniesieniem istniejących w lesie enklaw obcej własności, to interes gospodarczo - leśny wymaga, by zezwolenia na zmianę rodzaju użytkowania w ramach istotnej potrzeby były udzielane, gdyż przy istnieniu w lesie enklaw obcych, podobnie jak przy istnieniu obciążeń służebności-

wych, intensywna i prawidłowa gospodarka leśna jest, jak wykazuje praktyka, albo bardzo utrudniona, albo nawet wręcz niemożliwa.

W podobny sposób należy się ustosunkować do wszystkich tych wypadków, w których istniejące wśród gruntów ornych enklawy obce (włościańskie) nie mogą być w racjonalny sposób zniesione kosztem gruntów ornych, lecz muszą być na ten cel użyte grunty leśne, czy to ze względu na brak dostatecznej ilości gruntów ornych ponad maksimum, ustalone przez ustawę o wykonaniu reformy rolnej (180 ha wzgl. art. 4 i 5), czy to ze względu na wysoce niedogodne ich położenie. Zasady prawidłowej struktury agrarnej wymagają, by zarówno kompleksy jak i obszary gruntów ornych pozbawiane były enklaw obcej własności.

W wypadkach gdy właściciel lasu ubiega się o zezwolenie na zmianę rodzaju użytkowania gruntów leśnych w celu dostarczenia zapasów ziemi dla scalanych okolicznych wsi, władza orzekająca winna przede wszystkim ustalić, czy scalenie to nie może się odbyć kosztem gruntów ornych ubiegającego się lub sąsiednich właścicieli majątków. Zezwolenia należy udzielać tylko wtedy, jeżeli stwierdzonem zostanie, że bez przeznaczenia na ten cel danego gruntu leśnego, konieczne z punktu widzenia prawidłowej struktury agrarnej scalanie gruntów odbyć się nie mogło; zezwolenie to winno być ograniczone do niezbędnych potrzeb.

Według art. 4 ustawy o wykonaniu reformy rolnej (Dz. U. 1926 Nr. 1, poz. 1) podlegają obowiązkowi parcelacyjnemu tylko lasy do 30 względnie 50 ha, a i te mogą być przez właściciela wyłączane przez umieszczenie ich i w planie wyłączenia; wszystkie zaś większe lasy są z mocy samej ustawy wyłączone z pod obowiązku parcelacyjnego. Wynika stąd że ustawodawstwo nasze zasadniczo nie przeznaczyło gruntów leśnych na parcelację. Jeżeli ma być dokonana zmiana rodzaju użytkowania gruntów leśnych dla zużytkowania ich po wyrębie drzewostanu i wykarczowaniu na cele parcelacji lub osadnictwa, to w każdym wypadku, bez względu na to, czy chodzi o mniejszy, czy też o większy obszar leśny, musi być uzyskane zezwolenie na zmianę rodzaju użytkowania. Wyjątek od tej zasady stanowią tylko odosobnione lasy i grunty leśne, których obszar nie przekracza 5 względnie 10 ha (art. 1 rozp. z 24.VI. 1927 r. i § 1, rozp. Min. Rol. z 1.VII. 1927 r.).

Ponieważ — jak już wspomniano — wyraźną wolą ustawodawstwa jest, by grunty leśne zasadniczo nie służyły dla celów parcelacji lub osadnictwa, lecz tylko grunty orne, przeto każda zmiana rodzaju użytkowania gruntów leśnych na te cele musi być traktowana jako wyjątek od tej zasady. Wynika stąd, że zezwolenia na zmianę rodzaju użytkowania gruntów leśnych przy parcelacji lub osadnictwie udzielane być mogą tylko w tych wypadkach, w których ponad wszelką wątpliwość stwierdzonem zostanie, że parcelacja lub osadnictwo w danym wypadku są konieczne, ze względu na potrzeby agrarne, oraz, że nie mogą się one odbyć kosztem okolicznych gruntów ornych. Tylko jeżeli te dwie zasadnicze okoliczności zostaną należycie zbadane i ustalone w sensie pozytywnym, władza powinna odnieść się przychylnie do zmiany rodzaju użytkowania, o ile oczywiście także inne okoliczności, jak np. jakość gleby podłej, niska wartość hodowlana drzewostanu, lub duży stopień ich zniszczenia (szczególnie przez działania wojenne), dostateczna lesistość okolicy i t. p. okoliczności przemawiają za przychylnem załatwieniem sprawy.

Coraz częściej właściciele lasów występują z wnioskami o zezwolenie na częściową zmianę rodzaju użytkowania gruntów leśnych w związku z projektami parcelacji letniskowej. Projekty takie niezawsze wypływają z istotnego zapotrzebowania na tereny letniskowe, lecz podyktowane są nieraz chęcią wyzbycia się nierentujących terenów leśnych. Projektuje się bowiem osiedla letniskowe często w takiej odległości od większych miast i nieraz z tak niedogodną komunikacją, że projekty te z góry skazane są na niepowodzenie w razie przychylnego ich traktowania i wytworzyć mogą jedynie niezdrową spekulację parcelami, które, przechodząc z rąk do rąk, latami całymi nie byłyby zabudowane. W ten sposób tereny te nie tylko ginęłyby dla produkcji drzewnej, lecz nie byłyby w należyty sposób wyszukiwane na

cele letniskowe. Dlatego też przed udzieleniem zezwolenia na częściową zmianę rodzaju użytkowania w związku z parcelacją letniskową, należy jak najdokładniej zbadać wszystkie okoliczności sprawy, zasięgając w miarę potrzeby opinii zainteresowanych w takiej parcelacji władz i urzędów (w pierwszej linii magistratów). Zezwolenia udzielić należy tylko w tych wypadkach, w których nie tylko teren leśny ze względu na swoje właściwości (suche, piaszczyste gleby) nadaje się na ten cel, lecz nadto posiada dogodne warunki komunikacyjne i — co jest trzeczą najważniejszą, w których stwierdzona niewątpliwie potrzeba parcelacji letniskowej dają rękojmię, że w niedługim czasie parcele zostaną faktycznie zabudowane i powstanie racjonalnie urządzone osiedle letniskowe wyposażone w odpowiednie urządzenia użyteczności publicznej (drogi, ulice, place sportowe, park, oświetlenie, kanalizacja i t. d.).

Ponieważ często dla uzasadnienia wniosków o zmianę rodzaju użytkowania, strony powołują się na pkt. d art. 2, należy wyjaśnić, że powołany w tym punkcie „szczególny interes publiczny“ może być najrozmaitszego rodzaju, n. p. budowa linii kolejowych, dróg publicznych lub innych ważnych linii komunikacyjnych, wznoszenie zakładów użyteczności publicznej, jak sanatorjów i elektrowni, urządzenie zakładów użyteczności wojskowej jak place ćwiczeń, poligony, strzelnice i t. d. Nie będzie jednak interesem publicznym w rozumieniu ustawy, to, że strona uiszcza podatki i inne należności skarbowe. W tak niewłaściwy sposób pojęcie „interesu publicznego“ jest często tłumaczone przez strony.

Pozostaje jeszcze wspomnieć o gruntach leśnych powstałych z samosiewu podczas działań wojennych, których często dotyczą wnioski o zmianę rodzaju użytkowania.

Bardzo często, szczególnie w województwach wschodnich, spotyka się obszary, które powstały z samosiewu podczas działań wojennych. Są to nie tylko dawniejsze łąki i pastwiska, lecz także nieraz grunty orne, położone w pobliżu lasów. Jakkolwiek obszary te, zalesiane zwykle wskutek bierności lub nieobecności ich właścicieli, muszą być obecnie traktowane jako grunty leśne, gdyż nie odpowiadają one warunkom, przewidzianym w ust. 1 art. 51, to jednak udzielanie zezwoleń na zmianę rodzaju użytkowania takich gruntów nie powinno być specjalnie utrudniane, a udzielenie takiego zezwolenia odmawiane tylko wtedy, gdy albo właściciel sam włączył je później do planu gospodarstwa leśnego, lub gdy porastające je drzewostany mają istotnie większą wartość hodowlaną, a nie są tylko zapustami bez zwarcia i bez przyszłości gospodarczej.

Komunikując powyższe, Ministerstwo prosi Pana Wojewodę o polecenie inspektorom i komisarzom ochrony lasów szczegółowego zapoznania się z powyższymi zasadami i stosowania ich przy opracowywaniu spraw, dotyczących zmiany rodzaju użytkowania gruntów leśnych.

MINISTER.

Sew. Ludkiewicz.

Spis rzeczy

	Str.
Przedmowa	3
Wstęp	5

CZĘŚĆ I.

Główne grupy ustaw finansowo-rolnych	13
Pierwsza grupa ustaw finansowo-rolnych	14
Ustawa z dnia 25 lutego 1932 r. o zmianie niektórych przepisów ustawy postępowania sądowego cywilnego z 1864 r. i ustawy o przetargu przymusowym i zarządzie przymusowym	15
Ustawa z dnia 7 marca 1932 r. o ulgach w egzekucji sądowej przeciwko gospodarzom rolnym	18
Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 21 czerwca 1932 r. w sprawie uchylenia egzekucji z piodów na pniu	23
Inne przepisy antyegzekucyjne	23
Nowe prawo o postępowaniu egzekucyjnym	25
Specjalne przepisy dla Państwowego Banku Rolnego	26
Druąa grupa ustaw finansowo-rolnych	27
Konwersja kredytu długoterminowego emisyjnego	29
Konwersja kredytów długoterminowych udzielonych przez instytucje kredytu długoterminowego, za wyjątkiem Banków Państwowych	33
Konwersja kredytów długoterminowych, udzielonych przez Banki Państwowe	37
Konwersja zadłużenia drobnych rolników, powstałego przy nabywaniu ziemi z parcelacji	39
Ustawa z dn. 28 marca 1933 r. o konwersji niektórych pożyczek w listach zastawnych Państwowego Banku Rolnego i niektórych zobowiązań wobec Skarbu Państwa na pożyczki z części kredytowej Funduszu Obrotowego Reformy Rolnej	41
Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych z dn. 24 maja 1933 r. wydane w porozumieniu z Min. Skarbu w sprawie ulg przy spłacie należności Funduszu Obrotowego Reformy Rolnej	42

Konwersja kredytu długoterminowego prywatnego	46
Konwersja kredytu krótkoterminowego na rynku zorganizowanym	50
Konwersja kredytu krótkoterminowego prywatnego	68
Zaległości podatkowe	86
Praca rolnika przy realizowaniu ustaw konwersyjnych	88
Trzecia grupa ustaw finansowo-rolnych	91
Zapobieganie skutkom trudności płatniczych w rolnictwie	91
Parcelacja oddłużeniowa	101

CZĘŚĆ II.

Wstęp

Pismo Min. Sprawiedliwości z dn. 8.XI. 1932 r. w sprawie stosowania ustaw i rozporządzeń finansowo-rolnych dla zwalczania kryzysu w rolnictwie	111
--	-----

Pierwsza grupa ustaw finansowo-rolnych

Ustawa z dn. 25.II. 1932 r. o zmianie niektórych przepisów ustawy postępowania sądowego cywilnego z 1864 r. i ustawy o przetargu przymusowym i zarządzie przymusowym	115
Pismo Ministra Sprawiedliwości z dn. 28.XII. 1931 r. Nr. I. U. 9188/31	117
Pismo Ministra Sprawiedliwości z dn. 28/XII 1931 r. Nr. I. U. 9346/31	118
Pismo Ministra Sprawiedliwości z dn. 16/IX 1932 r. Nr. I. U. 6139/32	119
Pismo Ministra Sprawiedliwości z dn. 30/I 1933 r. Nr. I. U. 745/33	119
Pismo Ministerstwa Skarbu z dn. 1/II 1933 r. L. D. V. 386/I/33	120
Ustawa z dn. 7 marca 1932 r. o ulgach w egzekucji sądowej przeciwko gospodarzom rolnym	121
Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dn. 7 maja 1932 r. w porozumieniu z Ministrami Spraw Wewnętrznych, Rolnictwa i Reform Rolnych w sprawie określenia instytucji, powołanych do pełnienia nadzoru nad przymusowym zarządem gospodarstw rolnych, poruczonym dłużnikom oraz do wydawania opinii o ich stanie gospodarczym	124
Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 21 czerwca 1932 r. w sprawie uchylecia egzekucyj z płać na pniu	124

Druga grupa ustaw finansowo - rolnych.

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 października 1932 r. o pierwszeństwie hipotecznem i konwersji zaległości od pożyczek instytucji kredytu długoterminowego	126
Postanowienie Ministra Skarbu z dnia 20 maja 1932 r. w sprawie udzielenia instytucjom kredytu długoterminowego zezwoleń na dokonywanie konwersji zaległości od pożyczek	127

Ustawa z dnia 20 grudnia 1932 r. o obniżeniu oprocentowania i przedłużeniu okresów umorzenia wierzytelności długoterminowych, zabezpieczających listy zastawne i obligacje, oraz wydanych na podstawie tych wierzytelności listów zastawnych i obligacji	128
Rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 6 lutego 1933 r. w sprawie oprocentowania i okresów umorzenia pożyczek długoterminowych, zabezpieczających listy zastawne i obligacje Banku Gospodarstwa Krajowego i Państwowego Banku Rolnego	130
Rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 6 lutego 1933 r. w sprawie oprocentowania i okresów umorzenia listów zastawnych oraz obligacji, stanowiących własność instytucji prawa publicznego, instytucji państwowych i Skarbu Państwa	132
Rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 6 lutego 1933 r. w sprawie okresów umorzenia wierzytelności długoterminowych, zabezpieczających listy zastawne towarzystw kredytowych ziemskich i miejskich, banków hipotecznych i Wileńskiego Banku Ziemskiego, oraz obligacje banków komunalnych, jak również wydanych na podstawie tych wierzytelności listów zastawnych i obligacji	134
Rozporządzenie Ministrów Skarbu i Sprawiedliwości z dnia 22 maja 1933 r. w sprawie wykonania konwersji wierzytelności długoterminowych, zabezpieczających listy zastawne i obligacje, oraz konwersji tych listów zastawnych i obligacji	137
Ustawa z dnia 28 marca 1933 r. o konwersji niektórych pożyczek w listach zastawnych Państwowego Banku Rolnego i niektórych zobowiązań wobec Skarbu Państwa na pożyczki z części kredytowej Funduszu Obrotowego Reformy Rolnej	141
Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych z dnia 24 maja 1933 r. wydane w porozumieniu z Ministrem Skarbu w sprawie ulg przy spłacie należności Funduszu Obrotowego Reformy Rolnej	142
Ustawa z dnia 29 marca 1933 r. o ulgach w zakresie oprocentowania i terminów spłaty wierzytelności hipotecznych	145
Ustawa z dnia 24 marca 1933 r. o ułatwieniach dla instytucji kredytowych przyznających dłużnikom ulgi w zakresie wierzytelności rolniczych	146
Rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 26 czerwca 1933 r. o zasadach udzielania pomocy instytucjom zawierającym układy z dłużnikami w zakresie wierzytelności rolniczych	148
Regulamin kredytowy Banku Akceptacyjnego Sp. Akc.	152
Rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 7 lipca 1933 r. w sprawie zwolnienia od opłat stemplowych pism, wiążących się z działalnością Banku Akceptacyjnego	156
Ustawa z dnia 28 marca 1933 r. o utworzeniu urzędów rozjemczych do spraw majątkowych posiadaczy gospodarstw wiejskich	156
Rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 24 maja 1933 r. o ustaleniu listy związków rewizyjnych, zrzeszających spółdzielnie kredytowe, których wierzytelności nie podlegają przepisom ustawy z dn. 29/III 1933 r., o ulgach w zakresie oprocentowania i terminów spłaty wierzytelności hipotecznych oraz nie mogą być przedmiotem postępowania przed urzędami rozjemczymi	165

Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych z dnia 10 czerwca 1933 r., wydane w porozumieniu z Ministrami: Skarbu, Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych w sprawie opłat w postępowaniu przed urzędami rozjemczymi do spraw majątkowych posiadaczy gospodarstw wiejskich	166
Zarządzenie Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych o wykonywaniu nadzoru nad działalnością urzędów rozjemczych do spraw majątkowych posiadaczy gospodarstw wiejskich	167
Okólnik Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z dnia 19 lipca 1933 r., Nr. 89 71/9/15	168
Ustawa z dnia 10 marca 1932 r. o spłacie zaległości podatkowych	170
Rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 15 maja 1932 r., wydane w porozumieniu z Min. Spraw Wewnętrznych o ulgach w spłacie zaległości podatkowych rolników	171
Pismo Ministerstwa Skarbu z dnia 24 lutego 1932 r. L. D. V. 8266/I/32	173
Pismo Ministerstwa Skarbu z dnia 22 marca 1932 r. L. D. V. 10564/I/32	173
Pismo Ministerstwa Skarbu z dnia 6 kwietnia 1932 r. L. D. V. 14998/I/32	174
Pismo Ministerstwa Skarbu z dnia 31 maja 1932 r. L. D. V. 14549/I/32	175
Pismo Ministerstwa Skarbu z dnia 2 czerwca 1932 r. L. D. V. 22292/6/32	175
Pismo Ministerstwa Skarbu z dnia 21 czerwca 1932 r. L. D. V. 6741/6/32	176
Pismo Ministerstwa Skarbu z dnia 2 września 1932 r. L. D. V. 13667/6/32	177
Okólnik Ministerstwa Skarbu z października 1932 r. L. D. V. 39872/3/32	178
Okólnik Nr. 29 Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z dnia 8 marca 1932 r. Nr. S. F. 26/2	178
Okólnik Nr. 99 Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z dnia 20 lipca 1932 r. Nr. S. F. 26/2/4	180
Trzecia grupa ustaw finansowo - rolnych.	
Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 23 sierpnia 1933 r. o zapobieganiu skutkom trudności płatniczych w rolnictwie	182
Rozporządzenie Ministrów Skarbu i Sprawiedliwości z dnia 20 sierpnia 1932 r. w porozumieniu z Ministrem Rolnictwa i Reform Rolnych w sprawie powołania delegatów do spraw finansowo-rolnych	197
Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 24 sierpnia 1932 r. w sprawie określenia instytucji, powołanych do współdziałania przy stosowaniu rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 sierpnia 1932 r. o zapobieganiu skutkom trudności płatniczych w rolnictwie	198

Regulamin dla delegatów Ministra Skarbu do spraw finansowo - rolnych	199
Pismo Ministerstwa Sprawiedliwości z dnia 6 lutego 1933 r. L. I. U. 214/33	200
Ustawa z dnia 12 marca 1932 r. o ułatwieniu spłaty uciążliwych zobowiązań obciążających gospodarstwa rolne	200
Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 23 sierpnia 1932 r. w sprawie segregacji wierzytelności na nieruchomościach ziemskich, parcelowanych w celu spłaty uciążliwych zobowiązań	203
Rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 30 marca 1933 r. o przyjmowaniu złotych $4\frac{1}{2}\%$ listów zastawnych Państwowego Banku Rolnego, serji I-ej na spłatę zaległości podatkowych	209
Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych z dnia 6 czerwca 1932 r. w sprawie komisji, przewidzianych w ustawie z dnia 12 marca 1932 r. o ułatwieniu spłaty uciążliwych zobowiązań obciążających gospodarstwa rolne	210
Pismo Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych z dnia 13 września 1932 r. Nr. P. VII. 0/114/32	211
Pismo Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych z dnia 19 października 1932 r. Nr. P. V 0/335/32	212
Pismo Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych z dnia 2 sierpnia 1932 r. Nr. L. I-3a/17	214

32468/

2